GROSU MARIA

PRACTICAREA DIVERSELOR FORME ALE TURISMULUI ACTIV ÎN VEDEREA SOCIALIZĂRII ADOLESCENȚILOR

Monografie

CHIȘINĂU, 2024

CZU 338.48:316.346.32-053.6

G 88

Recomandat spre publicare, în cadrul ședinței Senatului USEFS
Proces verbal nr. 3 din 26.10.23

Recenzenți: **Spătaru Tatiana,** doctor habilitat, în sociologie, conferențiar universitar Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice Centrul Sociologie și Psihologie Socială
Onoi Mihail, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar
Mindrigan Vasile, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Redactor științific: **Dorgan Viorel,** doctor habilitat, profesor universitar, Rectorul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport din Moldova

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Grosu, Maria.

Practicarea diverselor forme ale turismului activ în vederea socializării adolescenților : Monografie / Grosu Maria ; redactor ştiinţific: Dorgan Viorel. – Chişinău : [S. n.], 2024 (Valinex). – 144 p. : fig., tab.
Bibliogr.: p. 112-125 (205 tit.). – 300 ex.
ISBN 978-9975-68-507-8.

338.48:316.346.32-053.6
G 88

CUPRINS

INTRODUCERE 6

Capitolul 1. FUNDAMENTAREA CONCEPTULUI DE SOCIALIZARE A ADOLESCENȚILOR ÎN PRACTICAREA FORMELOR DE TURISM ACTIV 10

1.1. Analiza contextelor evolutive și a premiselor formelor de turism activ10
1.2. Modele de estimare a turismului activ ca factor de socializare 17
1.3. Incursiuni în evoluția abordărilor teoretice ale adolescenței 24
1.4. Particularități ale socializării adolescenților în mediul social 31

Capitolul 2. ANSAMBLUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII PROCESULUI DE SOCIALIZARE A ADOLESCENȚILOR ÎN PRACTICAREA FORMELOR DE TURISM ACTIV 41

2.1. Metodele și organizarea cercetării 41
2.2.Cercetarea sociologică privind măsurarea gradului de socializare a adolescenților..... 49
2.3.Aprecierea indicatorilor optimi ai nivelului inițial de pregătire fizică a adolescenților..... 63
2.4.Stabilirea climatului socio-afectiv al grupurilor de adolescenți prin testarea sociometrică..... 65
2.5.Elaborarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților..... 76

Capitolul 3. ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A EFICACITĂȚII PROGRAMULUI DE TURISM ACTIV PRIVIND SOCIALIZAREA ADOLESCENȚILOR 88

3.1.Examinarea dinamicii mediilor de evaluare a pregătirii fizice a adolescențiilor la testarea finală 88
3.2. Constatarea comparativă a gradului de socializare a grupului de adolescenți în cadrul practicării formelor de turism activ..... 92
3.3.Demonstrarea eficacităţii Programului turismului activ privind socializarea adolescenților..... 103

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI 109
BIBLIOGRAFIE 112

ANEXE 126
Anexa 1. Chestionar adresat adolescenților..... 126
Anexa 2. Chestionar adresat cadrelor didactice 129
Anexa 3. Metoda testului sociometric realizată cu adolescenții 131

Anexa 4.Imagini cu forme ale turismului activ practicate pe parcursul experimentului pedagogic 132
Anexa 5. Activități din cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolescenților 133
Anexa 6. Competențe formate la adolescenți ca rezultat al practicării formelor de turism activ 136
Anexa 7. Jocuri aplicate în cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolescenților 138
Anexa 8. Matricea sociometrică a grupului I – testarea inițială 140
Anexa 9. Matricea sociometrică a grupului II– testarea inițială 141
Anexa 10. Matricea sociometrică a grupei martor – testarea finală 142
Anexa 11. Matricea sociometrică a grupei experimentale – testarea finală 143

INTRODUCERE

Relevanța temei de cercetare este determinată de importanța aplicativă a practicării diverselor forme ale turismului activ în vederea socializării adolescenților, precum și de extinderea abordărilor teoretico-empirice în structura cunoștințelor pedagogice, legate de fundamentarea oportunităților de socializare a adolescenților în baza activităților turistice. Decizia de studiere a acestei teme este determinată de extinderea spectrului de metode alternative de socializare, precum și de impactul negativ al stilului de viață sedentar, condiționat de Internet și, mai recent, de pandemia de coronavirus. Deficitul de socializare afectează negativ nivelul de cultură generală al adolescenților, bulversează orientările valorice, reduce capacitatea de exercitare a rolurilor sociale corespunzătoare vârstei, împiedică conștientizarea realității și capacitatea de interacțiune socială, având impact negativ și asupra stării de sănătate.

Modernizarea societății în care trăim este definită de un grad extrem de instabilitate sociopsihologică nefavorabilă privind dezvoltarea și socializarea adolescenților. Actualmente, socializarea adolescenților este una dintre problemele actuale și importante ale societății moderne. Climatul socioafectiv formează personalitatea adolescentului, iar practicarea diverselor forme de turism activ pote fi un mod eficient de socializare și incluziune în mediul social. Mediul și stilul de viaţă adoptat de către adolescenți au un impact puternic asupra socializării și integrării acestora în societate. Perioada adolescenței este caracterizată drept una dintre cele mai dinamice și contradictorii etape în dezvoltarea personalității umane, care este însoțită de schimbări intense fiziologice, cognitive, sociale și emoționale, secondat de blocaje în dezvoltarea și crearea unei personalități sociabile. Analiza situației în mediul adolescenților relevă că, în ultimii ani, pe fondul fenomenelor de criză ale societății Republicii Moldova, s-a înregistrat o creștere semnificativă a diferitelor forme de comportament care se abat de la regulile de bună conviețuire în societate. Adolescenții sunt supuși riscului de a adopta comportamente criminale, declin moral, creşterea dependenței de droguri, abuzul timpuriu de alcool, fuga de acasă, conduită deviantă, lipsa încrederii în sine, incapacitatea de a face față în mod activ dificultăților vieții cotidiene.

Republica Moldova este o țară extrem de pitorească, cu o varietate mare de obiective turistice, situate în diverse zone ale țării, destinate atât turiștilor naționali, cât și celor de peste hotare. Patrimoniul natural și istorico-cultural al țării reprezintă un mediu excelent de socializare al adolescenților, de explorare a noilor experiențe și emoții. Turismul activ reprezintă o formă de activitate în aer liber, devenind tot mai atractiv pentru tineri.

Datele statistice prezentate de Organizația Mondială a Turismului (UNWTO) specifică o creștere a activității turistice pentru diferite categorii de vârste cu accent pronunțat pe formele de turism activ. În acest context, UNWTO constată o creștere, până în 2020, cu 4-6% anual, iar până în 2030 sosirile

internaționale vor constitui circa 1,6 miliarde de turiști [205]. Astfel, datele prezentate ne confirmă posibilitatea vastă pentru practicarea diferitor forme de turism activ în scopul socializării și integrării sociale a adolescenților.

Problema supusă cercetării are o importanţă distinctă atât pentru instruire şi educare, cât şi pentru colectivitate în general. Viitorul societăţii noastre se bazează pe generaţia tânără, iar adolescenţii trebuie să fie pregătiţi pentru asumarea calităţii autoconducerii, a coordonării colectivităţii şi societăţii care va menţine şi va îmbunătăţi viaţa umană. Înseși activităţile turistice desfășurate în cadrul formelor de turism activ fiind mijlocul eficient de dezvoltare echilibrată a adolescenților şi de intrare într-un ansamblu ca parte integrantă în societate. În cadrul practicării formelor de turism activ, se urmăreşte dezvoltarea echilibrată a adolescentului, formarea capacităţilor lui motrice, a deprinderilor şi priceperilor, care contribuie la destindere şi recreere, la dezvoltarea personalităţii și la socializarea adolescentului.

Practicarea diverselor forme de turism activ oferă oportunități în rezolvarea problemei complexe de socializare a adolescenţilor. Activităţile desfășurate în turismul activ devin principalul factor de socializare a adolescenților, chemat să contribuie la crearea condițiilor pentru dezvoltarea personală și căutarea de noi modalități în rezolvarea problemei socializării adolescenților prin implementarea unor programe de socializare axate pe formele turismului activ, care își propun să dezvolte înțelegerea și exprimarea emoțiilor, creșterea încrederii în sine, îmbunătățirea abilităților de comunicare, relaționare, cooperare, creativitate, dezvoltarea înțelegerii de sine și sporirea gradului de încredere în propria persoană, dezvoltarea abilităților motrice și diversificarea activităților recreaționale. Însăși integrarea în relațiile sociale, prin intermediul practicării diverselor forme de turism activ, începe să ocupe un loc semnificativ în societate și acționează ca o instituție socială, exercitând funcții sociale, culturale, economice și de altă natură în societate.

Actualitatea şi importanţa problemei abordate este determinată de: 1) importanța deosebită a socializării adolescenților în societatea modernă; 2) extinderea cunoștințelor sociopedagogice privind procesele de socializare a adolescenților prin diferite forme de turism activ; 3) valorificarea potențialului de socializare al turismului activ și a gradului de implementare al acestuia în procesul de învățare și muncă extracurriculară. Punctul de plecare în cadrul prezentei cercetării l-a constituit observarea complexului de probleme cu care se confruntă adolescenții de azi în procesul de socializare. Iar situația actuală și direcția în care a evoluat societatea sunt factorii de dezechilibru a adolescenților în societate prin evoluția multitudinii de stimuli defavorizați care împiedică formarea relațiilor interumane ale tinerei generații.

Caracterul interdisciplinar cercetării de față este determinat de faptul că teza are la bază o serie de concepte pedagogice, antropologice, culturale, sociologice, psihologice, care vizează diferite aspecte ale vieţii adolescenţilor. Această problemă a fost studiată de mulți specialiști atât în plan național: Blajco V. [9],

Cemortan S.[22, 23], Paladi A. [90], Paladi O. [91], Pavlenko L. [92], cât și internațional: Albu E. [1], Bujdoiu N. [18], Crețu T. [30], Dobrescu A. [34], Dumulescu D., Matei C. [36], Milcu M. [70], Modrea M. [75], Mogonea F. [76], Moldovan E. [77], Rădulescu S. [101], Магомедалиева А. [160], Рубчевский К. [170], Селезнева М. [171], Чучина Н. [172], Rădulescu S., Banciu D. [102], Berger K., [180], Ferguson A., Zimmerman, M., [183], Gonzalez TMI, Saavedra J, Rojo P. [189], Eisenstein E. [190], Espinosa L. [191], însă rămâne totuși a fi o problemă a societății actuale, deoarece această perioadă a adolescenței reprezintă cea mai complicată etapă de trecere spre maturitate, fiind provocată de diverse dezechilibre sub toate aspectele în evoluția adolescentului. Creșterea importanței practicării formelor de turism în ultima perioadă a favorizat soluționarea acestei probleme prin intermediul implicării adolescenților în activitățile cu caracter turistic în cadrul practicări formelor de turism activ.

Cercetătorii-atât cei din domeniul psihologiei, cât și cei din domeniul turismului: Crețu T. [28, 29], Dima L. [33], Paladi A. [90], Zaharia A. [125], Андреевская Е. [128], Возняк С. [137], Горяева Т. [141], Дворянинова Е. [144] au demonstrat că organizarea diferitor tipuri de activități (jocuri, excursii, frecventarea diverselor centre de recreere, activități cu scop social-educativ desfășurate în cadrul taberelor de odihnă, variate forme de activități turistice) sporește acțiunea procesului de socializare în rândul adolescenților, cultivându-le spiritul creativ, încrederea în sine, dezinhibarea și, în același timp, îi pregătește să-și asume rolul de identitate socială.

Cu toate acestea, aspectele privind socializarea adolescenților în cadrul practicării formelor de turism activ nu au fost analizate îndeajuns nici în cercetările întreprinse de autorii autohtoni, nici în cele de peste hotare fiind pus accentul doar pe unele aspecte, cum ar fi: tendințele turismului activ și rolul acestuia în dezvoltarea personală.

Astfel, apare necesitatea elaborării unui Program al activităților turistice axat pe formele turismului activ, care să evidențieze și să demonstreze rolul formelor de turism activ în socializarea adolescenților. Ideea privind adolescenții supuși riscului desocializării până în prezent rămâne o problemă actuală a societății.

Acest fapt a făcut posibilă determinarea abordărilor fundamentale și a principiilor teoretice pe care se bazează ideile despre diferite aspecte ale socializării adolescentului. În același timp, tezele inițiale, care anterior au servit ca bază pentru construirea modelelor de socializare, nu corespund totalmente nevoilor reale ale societății moderne, în care nu este pe deplin rezolvată, în opinia noastră, această problemă, care rămâne în continuare actuală.

Pentru valorificarea problemei de cercetare, studiate în multitudinea sa de forme, s-a recurs la abordarea cronologică a literaturii de specialitate, apelându-se la o gamă largă de lucrări. Problema relaţiei dintre socializare şi educaţie în activitățile turistice a fost investigată de mai mulți specialişti, regăsindu-se în lucrările lui Афанасьев О. [130], Выготский Л. [139], Каталимова А., Бузни А. [150], Кугушева А. [155], Мартыновская А. [163], Шреплер В. [178],

Karvunis Y., Kapilevich L. [184], Antonio G. [194], Hernandez E., Caballero P., Garcia M., Morenas J. [196], Parra A. [199], Teruel L., Vinals M., Morant M. [203] și alții.

Studiile cercetătorilor ruși Константинова Ю. [153] și Легенина Т. [158] scot în evidență modelarea relațiilor sociale, ai căror subiecți sunt adolescenții și care implică diferite abordări ale interacțiunii interpersonale, având la bază procesul de socializare.

Cercetătorul român Rîșnoveanu A. [104] a sistematizat abordările socializării, clasificându-le în două mari categorii de teorii: de sorginte sociologică și psihologică. Teoriile de sorginte sociologic se bazează pe paradigma normativă (deterministă), reprezentată de autorii Durkheim É., Linton R., Benedict R., Mead M., Kardiner A., Allport G., Parsons T., Bourdieu P., Passeron J. Cl., Bernstein B., care expun problema socialului atribuindu-i un caracter global, focusându-se pe modalitatea de a reacționa în anumite situații, prin care se exteriorizează viața psihică. Paradigma interpretativă (interacționistă), dezvoltată de Weber M., Mead G., Schütz A., Luckmann T., Berger P., Goffman E., Garfinkel H., Cicourel A., tratează ființa umană în societate, în relaţie cu „ceva”, se orientează spre desfășurarea unei activități pentru atingerea scopurilor stabilite și influența mutuală ca fiind una dintre sursele definitorii ale dinamismului universal.

Teoriile de inspirație psihologică includ paradigmele constructivistă și psihodinamică. Paradigma constructivistă este reprezentată de Piaget J., Kholberg L. și Выготский Л., care sugerează felul de formare a cogniţiei şi a modalității de integrare în societate și în lumea în care trăiește individul, propunând în același timp, totalitatea elementelor și felul în care se dezvoltă capacitatea de cunoaștere prin socializare. Paradigma psihodinamică, ai cărei exponenți sunt Freud S. și Erikson E., abordează stadialitatea evoluției umane, inclusiv în plan social, punând accent pe conexiune prin sentimente și emoții, care, prin urmare, exercită o influență asupra transformării sociale a individului care tinde să devină adult prin interiorizarea ansamblului de caracteristici afective pe durata procesului de socializare [103, 104].

Sinteza surselor bibliografice la tema tezei a permis să identificăm aspecte pedagogice, sociologice și psihologice ale socializării. Rezultatele acestor studii reprezintă suportul teoretic și empiric al tezei, fapt care a condus la identificarea problemelor reale ale socializării adolescenților, a cărei soluție necesită generalizarea rezultatelor diferitelor ramuri de cunoștințe pedagogice, sociologice și psihologice, pentru a dezvălui posibilitățile turismului activ ca modalitate de socializare și autorealizare a personalității adolescentului. Apreciind valoarea realizărilor științifice în domeniu, relevăm faptul că rămân insuficient studiate condițiile și tehnologiile socializării adolescenților pe baza implementării potențialului educațional al diferitor forme de turism activ.

1. FUNDAMENTAREA CONCEPTULUI DE SOCIALIZARE A ADOLESCENȚILOR ÎN PRACTICAREA FORMELOR DE TURISM ACTIV

1.1. Analiza contextelor evolutive și a premiselor formelor de turism activ

Turismul activ reprezintă un mijloc eficient de dezvoltare fizică și spirituală a personalității umane, de educație a atitudinii protectoare față de natură, de cunoaștere a patrimoniului național istorico-cultural, a obiceiurilor etniilor conlocuitoare. Este o formă de turism atractivă pentru toate grupurile sociodemografice ale populației, începând cu copiii de vârstă preșcolară, tineri, studenți și terminând cu pensionarii. Totuși, în mod tradițional, consumatorii de turism activ sunt persoane tinere. Practicarea turismului activ contribuie la fortificarea sănătății corpului, educarea curiozității, a calităților volitive. Viața de camping dezvoltă observația, inteligența, curajul, independența, determinarea, comunicativitatea. Este tipul de turism ce se caracterizează prin costuri minime și libertatea alegerii formelor de activități.

Turismul activ devine practicabil la începutul secolului al XX-lea. Treptat, s-a dezvoltat și s-a instituționalizat sub diferite forme, acumulând în timp o experiență de organizare. Conceptul de turism activ include tipuri de recreere și călătorii, care necesită efort fizic din partea turiștilor. Fiecare școală turistică și-a adus contribuția la dezvoltarea și conceptualizarea conținutului; esenței, structurii și dimensiunilor; la definirea noțiunilor și interpretarea teoretică; la elaborarea tehnologiilor de aplicare.

Cercetătorii Dima L. [33], Каталимова А. și Бузни А. [150] subliniază faptul că turismul activ stimulează socializarea, dar și mișcarea a milioane de participanți, organizatori și spectatori ai evenimentelor cu caracter turistico-sportiv.

În opinia autorilor Биржаков М. [133], Вересневой М., Новикова Д., Фарбей Г. [136], turismul activ ar trebui, în primul rând, să fie considerat un caz special de călătorie, adică de mișcare a oamenilor în timp și spațiu. Participant la turismul activ poate fi orice persoană care a vizitat o anumită zonă în orice scop: recuperare, tratament, recreere sau chiar obținerea veniturilor.

Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că este vorba nu despre orice mișcare (de exemplu, cu trenul sau avionul, nava de croazieră etc.), ci doar de cea asociată cu utilizarea forței fizice. Fiindcă turismul activ este considerat acel tip de turism care se desfășoară în spații naturale și s-a format datorită corelației sportului și agrementului practicate în aer liber.

În mod tipic, clasificarea funcțională a turismului activ este determinată de scopul călătoriei. Potrivit definiției autoarei Карташевская И. [149, p. 49], se disting următoarele tipuri de turism activ: agrement, vindecare, cognitiv, de afaceri, religios, etnic, de tranzit. Încercând să dezvăluim o caracteristică generală a turismului activ, nu putem să neglijăm scopul primordial al desfășurării acestei

metode de practicare a sportului în corelație cu însușirea și cizelarea comportamentelor sociale ale adolescenților. Una dintre finalitățile turismului activ are un caracter social, și anume promovarea și integrarea socială a noilor comportamente dobândite, strâns corelate cu formarea calităților volitive umane, dezvoltarea înclinației psihologice către mediul exterior din afara conștiinței personale și adaptarea la ambianța socială. Toate aceste lucruri sunt necesare în societatea actuală, adaptată la umanism și la formarea unui sentiment de unitate cu natura. Din acest punct de vedere, noi considerăm că este necesar să identificăm turismul activ ca pe un tip de recreere, având ca obiectiv socializarea în sine, care necesită forme organizatorice individuale și specifice valorilor sociale asupra cărora se dorește o cizelare eficientă. Astfel, conceptul de turism activ include toate tipurile de călătorii turistice, care sunt caracterizate printr-un mod activ de a se deplasa pe traseu [150, p. 40]. Respectiv, apare necesitatea identificării unor caracteristici prin care distingem turismul activ de alte tipuri de turism. Acestea ar fi: realizarea într-un mediu natural neafectat sau puțin modificat; lungimea și durata nesemnificativă; absența obiectivului de a obține performațe sportive; lipsa formării speciale a participanților; utilizarea echipamentului turistic: (individual, comun și special). Rezumând cele de mai sus, evidențiem principalele caracteristici care determină turismul activ: caracterul de rută; necesitatea unei resurse teritoriale semnificative; orientarea spre valorificarea resurselor naturale speciale; cerințe specifice pentru mediul natural (populare minimă, natură nevalorificată, distanțare de la zonele populate); conexiuni cu industria turismului; dependența de infrastructura de transport a regiunii.

Turismul activ ca tip de călătorie, înțeles ca mișcare în spațiu, este important pentru a desemna dimensiunile minime ale acestui spațiu. În acest sens, turismul activ se manifestă în primul rând prin excursii, marșuri turistice care nu reprezintă doar o vizită de o zi (mai puțin de 24 de ore) într-o anumită zonă în afara locului obișnuit de reședință în scop turistic, ci și o vizită colectivă, întreprinsă cu ajutorul unui ghid prin locurile de interes, muzee etc., cu scop educațional, de dezvoltare a calităților fizice sau cultural-educative [133, 163].

Potrivit autorilor Куватов С. [154], Gonzalez M. [194], Parra A. [199], turismul activ este mișcarea unei persoane în spațiu dincolo de limitele unei așezări cu un timp de călătorie de cel puțin 15 km pentru recreere, realizat cu utilizarea și dezvoltarea calităților ei fizice. În opinia cercetătorilor Каталимова А. și Бузни А. [150], pentru turismul activ sunt caracteristice: mișcarea folosind diverse calități motrice; obiective recreative (recreere, dezvoltarea forței fizice, obiective cognitive, comunicative etc.); deplasarea în afara localității; lungimea distanței parcurse.

Cele mai importante tendințe ale turismului activ pot fi: individualizarea de produse și servicii turistice, produse prietenoase pentru consumatori, călătorii de vacanță mai scurte, care sunt organizate în mod independent și care oferă posibilitatea dezvoltării de noi destinații turistice, în care tind să demonstreze

activități sportive, recreative, cultural-istorice și de cunoaștere a naturii [197, 172].

Clasificarea turismului activ constituie baza pentru dezvoltarea strategiilor în domeniul turismului, educației etc., pentru dezvoltarea tinerei generații la nivel național și regional, utilizând elemente ale culturii naționale, standarde economice sectoriale, diferențiate pentru diferite regiuni ale țării, pentru dezvoltarea diversă a teritoriilor, protejarea ecosistemelor, stimularea eficientă a meșteșugurilor tradiționale locale, rezolvarea problemelor de creștere a nivelului de trai al populației, îmbunătățirea mediului de integrare socială a adolescenților etc.

În opinia cercetătorilor Кугушева А. [155, p. 43] și Шарифулин С. [177, p. 172], turismul activ se manifestă prin diverse fenomene, relații, fapt care determină necesitatea clasificării sale, adică gruparea pe trăsături individuale omogene, în funcție de obiectivele practice specifice.

Potrivit studiilor efectuate de Кугушева А. [155], Machado E., Chaviano L. și Hernandez A. [197], Araújo N., Fraiz J., Carril V. [188], există un număr mare de abordări ale clasificării turismului activ, distins prin principiile construcției, sarcinilor aplicate și chiar înțelegerea influenței turismului asupra socializării adolescenților, iar cea mai comună clasificare a turismului activ, potrivit acestora, este împărțirea în tipuri, categorii și forme (terestre, aeriene și nautice).

În cadrul practicării diverselor forme de turism activ naționale și internaționale, se distinge o gamă largă de forme și acțiuni turistice active, determinate de modalitățile de satisfacere a nevoii de turism, de condițiile de realizare a echilibrului ofertă-cerere, de particularitățile organizării călătoriei. În multe locuri există oportunități pentru practicarea unor forme speciale de turism activ, bazate pe atracții locale interesante sau neobișnuite [143, 154].

Forma de turism activ este caracterizată prin asocierea serviciilor (transport, cazare, alimentație, agrement) ce formează oferta turistică, precum și prin modalitatea de comercializare a acesteia. Progresul activităţii turistice, și creşterea solicitării diverselor forme de turism, inclusiv ale turismului activ în rândul diferitor categorii de persoane, cu precădere în rândul adolescenților, contribuie la diversificarea formelor de turism activ. Aceste tendințe au condus la necesitatea de a clasifica formele turismului activ după anumite criterii (vârstă, scop, tipul de deplasare, numărul de participanți, zona geografică etc.).

Clasificarea diverselor forme de turism activ, prioritare la ora actuală pe piața turistică națională și internațională, va oferi informaţii pentru solidificarea ştiinţifică a hotărârilor pentru dezvoltarea şi ramificarea ofertelor turistice, precum şi pentru orientarea ei spre schimbările apărute în cadrul cererii date, dar și despre aportul acestora în procesul de socializare.

Turismul activ implică ideea alegerii deliberate a destinaţiilor, a itinerariilor, a perioadei şi duratei sejurului de către fiecare turist și are ca scop satisfacerea anumitor necesităţi de ordin sociocultural, spiritual, medical etc. și, în ultimă instanţă, satisfacerea nevoilor de socializare și consum turistic. Ţinând seama de

aceste argumente, se pot evidenția diverse repartizări sistematice ale formelor de turism activ practicate în funcţie de scopurile urmărite de grupurile de turiști.

Autorii Karvunis Yu. A. și Kapilevich L. [184, p. 47] specifică în studiile lor că turismul activ nu este doar un tip de călătorie, ci include diferite tururi (aventură, vizitarea vulcanilor, a locurilor exotice, a cascadelor, a insulelor etc.), tururi în zone în care au avut loc dezastre, safari, pescuit, vânătoare, fotografie, călătorii cu motociclete de zăpadă și vehicule pe tot parcursul iernii sau în jeepuri în zone greu accesibile. La cele expuse deja, Кугушева А. [155] adaugă faptul că turismul activ include și alte tipuri: turismul sportiv, turismul montan, turism ecvestru, turismul extremal etc. Iar autorii Teruel L., Vinals M. și Morant M. [203], menționează că turismul activ poate fi divizat în funcție de anotimp: vară, iarnă și alte tipuri.

În mod curent, turismul în general și turismul activ în particular, potrivit opiniei lui Биржаков А. [134, p.6] și Кабушкин Н. [148], se împarte, după locul de origine al turiştilor, în două tipuri de bază: turismul naţional, ce se practică de către cetăţenii unui stat în interiorul ţării și turismul internaţional, ce se caracterizează prin vizitarea de către cetăţenii altui stat a unei ţări, alta decât cea în care își au viza de reședință, precum şi prin deplasarea cetăţenilor din ţara de origine în afara hotarelor, având drept scop primordial practicarea diverselor forme de turism, inclusiv activ.

Astfel, potrivit autorilor Machado E., Chaviano L. și Hernandez Y. [197], turismul activ în perioada de vară cuprinde: veloturismul, turismul pedestru, speleoturismul, marșuri turistice, alpinism, escaladă, turism nautic, călătorii cu balonul de aer cald etc., iar Кугушева А. [155], menționează că turismul de iarnă cuprinde: turismul de schi, snowboarding, călătorie pe snowmobile.

Activitățile desfășurate în cadrul turismului activ se manifestă prin mișcare, abilități motorii, un grad ridicat de dinamism, cu implicare totală, plină de emoții și existența de noi senzații și experiențe pentru participanții care sunt capabili să le desfășoare într-un mod unic.

În analizele autorilor Каталимова А. și Бузни А. [150] sunt specificate formele active de turism: drumeții, turism care utilizează diverse mijloace de transport (dirijabile, baloane etc.), precum și ciclism, schi, plimbare cu barca, călărie, diving, vânătoare etc. În mod tradițional, în funcție de activitatea lor în timpul odihnei, se disting șase tipuri de turiști: iubitorii unei vacanțe relaxante, care doresc să scape de stresul cotidian și să se relaxeze într-un mediu calm și plăcut; amatori de divertisment, care, în timpul sărbătorilor, sunt angajați în căutarea unei varietăți de plăceri; iubitori de activități în aer liber, care depun efort fizic pentru realizarea activităților; pasionații de sport, care se concentrează pe competiții; iubitori de cunoștințe, de studiu, interesați de îmbunătățirea nivelului lor educațional; iubitori de aventură, emoții, care caută experiențe neobișnuite cu un anumit grad de risc [148].

Gonzalez M. [194, p. 87] prezintă caracteristicile majore ale turismului activ: activități fizice sau sportive, grupuri recreative, mișcare, calități motrice, acțiuni

fizice, grad ridicat de dinamism, participarea activ-voluntară, senzații și experiențe, atmosferă prietenoasă, efort fizic, spirit de aventură, provocări și abilități sportive.

În contextul cercetărilor efectuate, am considerat necesar a elabora o clasificare centralizată a formelor de turism activ, luând în considerare clasificările efectuate de diferiți autori, dar și specificul influenței acestei forme de turism asupra socializării adolescenților (Figura 1.1).

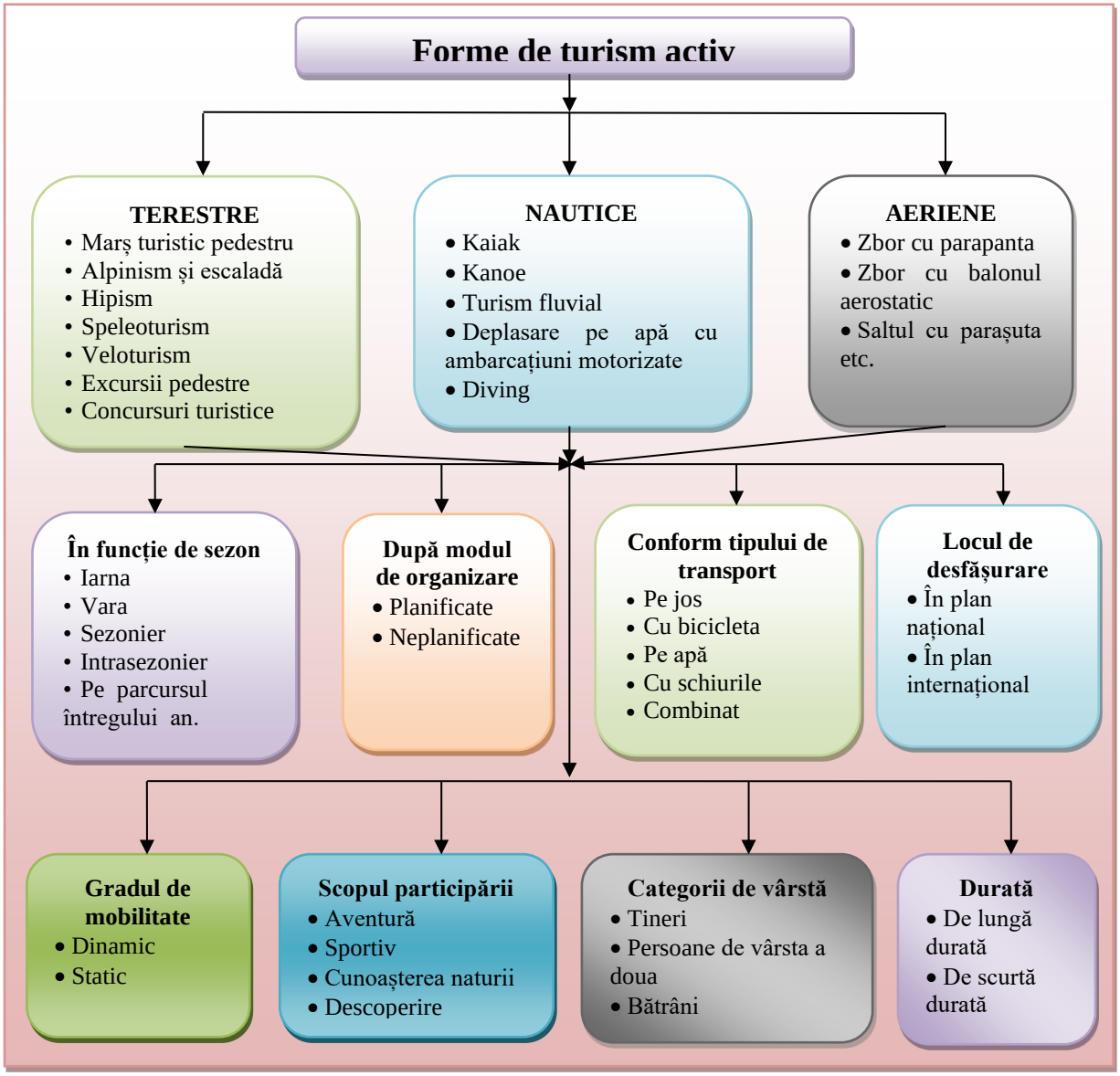

Fig. 1.1. Clasificarea formelor de turism activ (elaborată și adaptată de autor) după Кугушева А. [155], Machado E., Chaviano L., Hernandez Y. [197].

La ora actuală, are loc ascensiunea rapidă a formelor de turism activ, axate pe utilizarea diverselor tipuri de transport și echipamente moderne, ce le deschid

turiștilor posibilitatea de a visita regiuni despre care anterior nici nu se știa [130, p.5].

În ultimii ani, există o tendință de creștere a interesului pentru formele de turism activ în rândul tinerilor. Ramurile de sport și turismul pentru sănătate sunt din ce în ce mai populare. Alpinismul, aventurile și traseele extreme devin accesibile pentru tot mai mulți tineri [184].

Cele menționate mai sus ne-au determinat să elaborăm o clasificare a elementelor turismului activ, care să evidențieze aspectele componente ale acestei forme de turism, punând accent pe aspectul socializării în contextul în care activitățile au loc în grup (Figura 1.2).

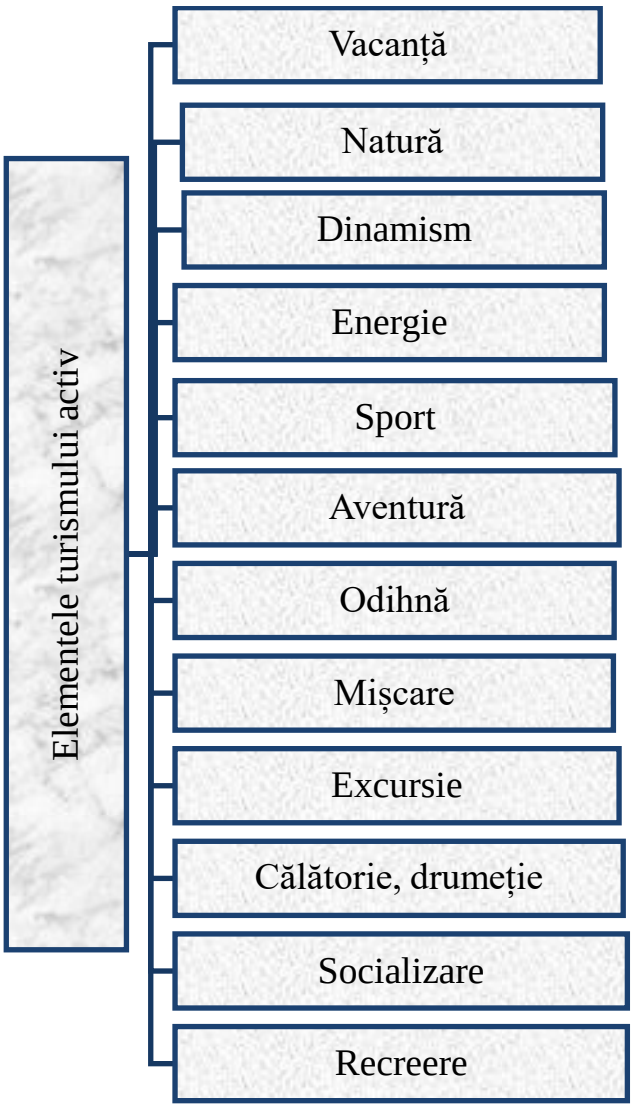

Fig. 1.2. Elementele turismului activ (elaborată de autor după) Teruel L., Vinals M., Morant M. [203].

Turismul activ poate fi definit ca o formă de timp liber în care se practică activități fizice în mediul natural în care rolul principal îl au pământul, aerul și apa [198].

Turismul activ este derularea de activități sportive de intensitate fizică diferită, în care se folosesc resursele naturale fără a le polua. Araújo N., Fraiz J., Carril V. [188, p. 84] și Parra A. [199] menționează că turismul activ este conceput ca activitate turistică și sportivă, efectuate în grupuri, de companii specializate în activitățiі fizice și recreative (canyoning, parapantă, navigație, drumeții), luând ca scenariu practic spațiu natural în care se include un efort fizic asumat cunoscut voluntar de către participant.

Analiza tendințelor actuale de dezvoltare a turismului activ și a rolului acestuia în socializarea adolescenților ne-a permis să identificăm, în bază unei serii de studii anterioare, care însă specifică doar unele trăsături generale (Figura 1.3).

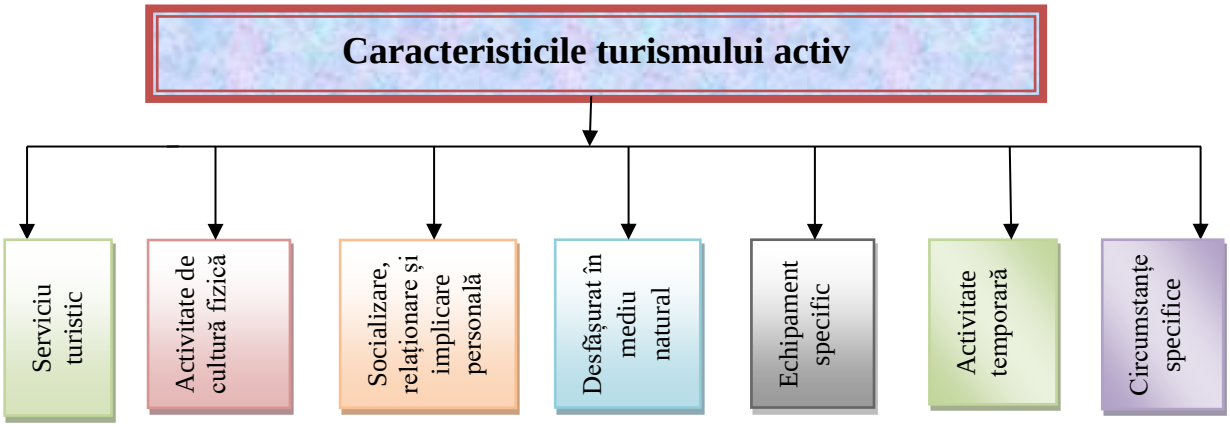

Fig. 1.3. Caracteristicile turismului activ (elaborată și adaptată de autor după) Hernandez E., Caballero P., Garcia M., Morenas J. [196, p. 107].

Романова О. [169] în studiile sale analizează turismul activ și îl diferențiază în tipuri de recreere, călătorii, divertisment, drumeții care necesită efort fizic.

Diversele forme de turism activ [157, p. 48] vizează obținerea de profituri în atingerea obiectivelor sociale și culturale, cum ar fi crearea de șanse egale pentru accesul persoanelor la valorile culturale, păstrarea unui spațiu cultural unic și sprijinirea diversității vieții culturale, dezvoltarea cooperării interregionale. Gonzalez M. [194], în studiile sale, este de părerea că turismul activ este un mod de organizare a vacanțelor, care implică activități fizice sau sportive, cu caracter recreativ, care se practică și se dezvoltă într-un mediu de prietenie, cooperare, folosind în mod normal resursele naturii, în situații de mediu foarte diverse: pământ, apă, aer, zăpadă, în care apare factorul unui anumit efort fizic, emoție, risc, spirit de aventură, depășirea anumitor provocări.

Rivera M. [201] afirmă că creșterea cererii pentru turismul activ în ultima perioadă s-a datorat extinderii diverselor tipuri de motivații ale participanților, precum: căutare de noi emoții, realizarea diverselor activități sportive, experimentarea diferitor activități de agrement, care contribuie la dezvoltarea personală.

Luând în considerare din cele expuse, conchidem că analiza literaturii științifice de referință demonstrează importanța practicării diverselor forme de turism activ și aportul lor în dezvoltarea și formarea personalității adolescenților. Prin gama variată de activități desfășurate, aceste forme de turism implică procesul de socializare ca modalitate de realizare a efortului fizic în aer liber, unde are loc procesul de dezvoltare atât a fizicului, cât și, implicit, a psihicului.

Necesitatea practicării formelor de turism activ s-a născut din dorinţa omului de a profita de avantajele vieţii moderne şi de a-şi reface forţele fizice, de a comunica, socializa și relaționa cu persoane de aceeași vârstă.

Astfel, apare necesitatea de evidențiere a trăsăturilor turismului activ, care, în opinia noastră, trebuie să cuprindă: activitate fizică, dinamism, cooperare și socializare etc. (Figura 1.4).

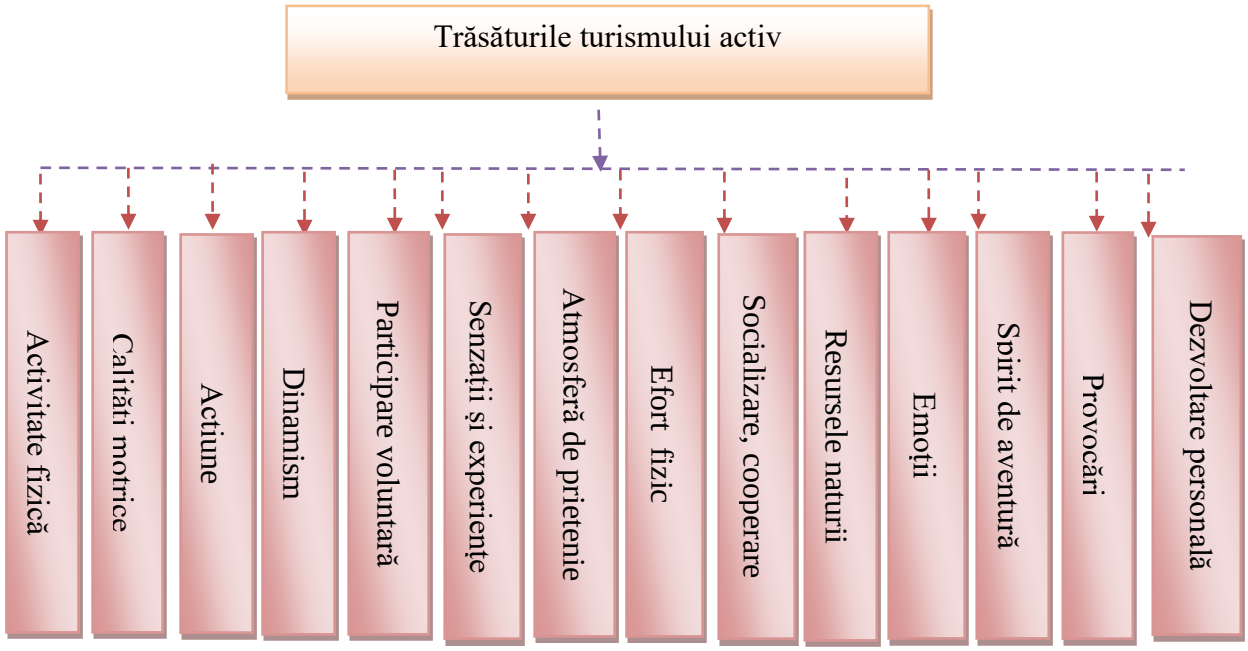

Fig. 1.4. Trăsăturile turismului activ

Succesul desfășurării formelor de turism activ depinde în mare măsură şi de felul în care sunt organizate. Pregătirile constituie un aspect important, care pun accent pe: alegerea zonei, a traseului, verificarea echipamentului, aranjarea rucsacului etc., care, în ansamblu, implică procesul de socializare al adolescenților.

1.2.Modele de estimare a turismului activ ca factor de socializare

Condițiile climaterico-geografice ale Republicii Moldova sunt favorabile pentru practicarea diverselor forme de turism activ. Resursele naturale favorizează posibilități variate de organizare a timpului de odihnă într-un mod activ, de recreere, agrement, socializare și relaționare. Dezvoltarea și extinderea noilor tehnologii informaționale, inclusiv în contextul pandemiei, au un impact de

blocaj asupra procesului de relaționare și socializare a ființelor, umane în special a adolescenţilor. Problemele condiționate de dificultățile de socializare și relaționare îi preocupă atât pe părinți, pe profesori, cât și societatea în general. Însuși procesul de socializare reprezintă modalitatea prin care învățăm să fim membri ai societății în relaționarea cu ceilalți, prin participarea la diferite tipuri de activități, în care fiecare membru în interacțiunea cu ceilalți acumulează valori, norme, atitudini, comportamente și principii.

Cemortan S. [22, 23] argumentează că desfășurarea în timp a fenomenului de socializare străbate însușirea cunoștințelor despre realitatea înconjurătoare în cadrul interacțiunii dintre om și lumea exterioară (prin asimilarea unor cunoștințe speciale, îndeplinirea obligațiunilor și respectarea regulilor morale, atingerea perfecțiunii și realizarea sarcinii care îi revine în cadrul unei acțiuni), formarea competențelor de a întreprinde o acțiune, ansamblul de reprezentări și de idei despre lumea înconjurătoare, trăsăturile caracteristice ale chipului unei persoane, capacitatea de a sesiza relațiile esențiale proprii societății, dezvoltarea trebuințelor personale, realizarea scopurilor și aspirațiilor individuale, precum și ale celorlalți membri ai societății.

În abordarea teoriei dezvoltării sociale a ființelor, umane adaptată de psihanalistul Erikson E. [41], e specificat faptul că criteriul de bază pentru obţinerea identităţii personale a tânărului este exercitat de către influența modelului de cultură al societăţii, ce se plasează deasupra celor familiale, aşa încât apare necesitatea de a realiza o armonie între dezvoltarea firească, atât socială, cât şi culturală, ca scop primordial al educației.

Potrivit explicațiilor lui Mihăilescu I. [68, p. 84], procesul de socializare are loc în colectivitatea de indivizi între care există relații sociale determinate, care se referă la civilizația comunității de ansamblu. În studiile autorului se prezintă diferențierea procesului de integrare socială a unui individ într-o colectivitate în două perspective: cea care se întemeiază pe experiență, pe fapte, pe realități care au un caracter de certitudine și cea care are sau conferă un sens de negare.

În opinia sociologului francez Giddens A. [47, p. 265], socializarea este acțiunea multilaterală a evoluției ființei umane ca existență comunicativă, de însușire a unui sistem de reguli și fenomene care să corespundă necesităților sociale și idealurilor generate de acestea.

În același timp, în cercetările efectuate de Малашченко Ю. [161, p. 86] este indicat faptul că procesul de socializare este eficient pentru interese comune și activități comune, în care li se oferă participanților posibilitatea trecerii libere de la un grup la altul și punerea în aplicare a propriilor idei de relaționare, cooperare și socializare, fapt ce poate fi realizat prin practicarea formelor de turism activ.

Pe baza concepțiilor de socializare, în lucrările oamenilor de știință Francisco I., Lahys S., Barbosa A. [192], Perez N., Ibarra L. [200], s-a dedus că socializarea este procesul de integrare, de stăpânire a rolurilor sociale și a normelor culturale, care determină schimbări în structura personalității și a

integrării în societate, unde are loc asimilarea sistemului de norme, cunoștințe și idei, precum și dobândirea propriei experiențe sociale.

O analiză a diferitelor definiții ale conceptului de socializare ne permite să specificăm că socializarea unui adolescent este ca un proces de dobândire a experienței relațiilor sociale și de stăpânire a noilor roluri sociale care apar în diferite activități, comunicare, cogniție și cunoaștere de sine prin recunoaștere, îmbogățirea și transferul de către adolescent a experienței de interacțiune socială [53, 88, 175].

Totodată, în studiile autoarei Селезнева М. [171, p. 2] procesul de dezvoltare și socializare are loc prin luarea măsurilor, transmiterea și asimilarea valorilor, a concepţiilor, inclusiv a modelelor de comportament specific atât unui grup, cât și comunităţilor în scopul formarii şi adaptării de integrare socială.

Acest fapt se datorează practicării diverselor forme de turism activ, fiindcă ele contribuie la dezvoltarea și socializarea adolescenților. Specificăm, în acest context, că cea mai importantă premisă a turismului activ este procesul de socializare, având la bază activitatea comunicativă a adolescentului, caracterizată prin amploarea relațiilor interpersonale și intensitatea relațiilor inter umane. Însuși procesul de socializare se desfășoară în cadrul activităților comune și al comunicării într-un anumit mediu cultural, care determină relația ființei umane cu lumea, poziția socială, conștiința de sine, nucleul valoric al viziunii asupra lumii și alte componente ale conștiinței individuale.

În cercetările sociopedagogice sunt identificate următoarele componente ale socializării: orientare cognitivă, orientare spre valoare și activitate. Componenta cognitivă presupune percepția individuală a informațiilor sociale, afirmă Горяева Т. [141, p. 69], ceea ce face posibilă descoperirea relațiilor în realitatea din jur și vizează formarea unei imagini holistice a lumii la adolescenţi și dobândirea cunoștințelor și abilităților sociale necesare pentru viață într-o societate. Iar componenta orientată spre valoare a socializării asigură corelarea informațiilor primite cu propria experiență socială și formarea atitudinii față de ea.

Activitatea procesului de socializare, potrivit autorilor Ануфриев Е., Станкевич Л., Силе В. [161, p. 84], este considerată o activitate a unei persoane în conformitate cu sistemul stabilit de valori și implică integrarea adolescentului în practicarea formelor de turism activ, familiarizarea cu experiența socială, permite individualității să se manifeste ca subiect, ca rezultat al formării unei personalități individuale.

Însuși procesul de socializare conţine metode de exercitare a controlului, ca cele de educaţie, ce presupun atât ansamblul de metode și de măsuri aplicate sistematic cu scopul formării și dezvoltării însușirilor intelectuale, morale, fizice, şi procesele tehnice, de apariţie spontană, ce acţionează asupra formării personalităţii şi nu sunt doar rezultatele influenţelor externe, ce reglementează acţionarea impulsurilor, aptitudinilor sau a vocaţiilor fireşti ale persoanei în cauză, ci şi un proces de creare a unei personalităţi complexe. Aşadar, individualitatea nu este o cauză a socializării, dar reprezintă rezultatul ei din perspectiva dinamică

a celor două elemente distincte-de mediu social şi personal, în direcţia în care însuşirea socială se află obligatoriu sub influența mediului în care este integrată şi persoana va deveni parte a mediului social.

Studierea domeniului dat începe de la premisa că societatea, împreună cu sistemul valoric şi cultural, acţionează asupra persoanei prin intermediul unor grupuri mici, de exemplu: familia, grădiniţa, școala sau reprezentanții aceleiași generaţii, atrăgând atenţia asupra importanţei majore a raporturilor personale, ca mijloace de influenţă asupra dezvoltării psihice. Pentru dezvoltarea respectivă, acest proces nu este o acțiune mecanică asupra individului a unor „standarde" sociale, în care persoana umană se comportă atât ca obiect de socializare, cât şi ca subiect de activare socială, inovatoare şi de creare a unor forme diferite de activitate socială, precum sunt formele turismului activ. Drept urmare, socializarea îşi va mări eficienţa prin intermediul participării adolescenților la activităţi inovatoare, fapt ce va conduce la transformarea şi dezvoltarea societăţii.

Făcând referință la cercetările lui Возняк С. [137, p. 208], practicarea diverselor forme ale turismului activ pote fi considerată un ansamblu de tehnici de socializare deosebit de necesare, de aceea oricărei țări îi revine o mare responsabilitate de a le promova și dezvolta. Totodată, acțiunea de desfășurare a procesului de socializare este o componentă fundamentală a activităților desfășurate de ființa umană, în care devenirea socială parcurge diverse etape de dezvoltare, socializare și integrare.

În cadrul procesului de socializare, integrare și formare a relațiilor interumane în context social, ne-am propus a favoriza acest proces prin intermediul practicării diferitor forme ale turismului activ în vederea soluționării acestei probleme actuale, care vizează ființa umană aflată în perioada dezechilibrului social. Practicarea diverselor forme de turism activ reprezintă o combinaţie de fenomene şi relaţii, care apar pe parcursul călătoriei, caracterizate printr-o modalitate activă de a călători pe un traseu, cu cheltuieli de energie, realizate în scopuri recreative sau sportive, având drept scop procesul de socializare și relaționare a ființei umane.

Socializarea în cadrul formelor de turism activ oferă posibilitatea unei dezvoltări autocreative a adolescenților datorită implicării în numărul mare de activități, care pot fi organizate implicând procesul de comunicare cognitivă, afirmare, depășirea dificultăților de comunicare, inhibare, dezvoltarea calităților emoționale și intelectuale [6, 72, 73, 164]. Totodată, practicarea diverselor forme de turism activ oferă participanților posibilitatea de a se implica în activități cu caracter turistic, având drept scop principal procesul de socializare și relaționare.

Conform studiilor efectuate de cercetătorii Курилова В. [156, p. 62], Таймазова Ю. și Федототова Н. [173], străbaterea traseului de activități turistice reprezintă o adevărată metodă de socializare, instruire și integrare. Iar forma de organizare a acţiunilor turistice preconizate trebuie să corespundă obiectivelor şi scopului propus pentru organizarea și desfășurarea acţiunii [7, 51, 52, 53, 54].

Parcurgerea întregului ansamblu de activități turistice desfășurate, având la bază socializarea, relaționarea, asanarea și recreerea, cunoaște o dezvoltare dinamică în multe țări [45, 58, 71, 84, 85, 86, 87, 111, 129].

În studiile autorilor Atanasiu C., Stănculescu M. [4, p. 4], Курилова В. [156, p. 61], se menţionează că turismul practicat în cadrul activităţilor extraşcolare se divizează în mai multe forme: însuşirea tehnicii turismului pedestru, a turismului montan, a celui nautic, excursii având ca scop primordial procesul de socializare și integrare.

Forma de turism activ este un mijloc special de divertisment atât sub aspect fizic, cât și psihic, iar practicarea lui formează valorile spirituale și morale de socializare și autodeterminare profesională [153, 164, 165]. Conform autorilor Hernandez E., Caballero P., Garcia M., Morenas J. [196], cele mai practicate forme de turism activ sunt formele terestre, care sunt accesibile atât ca mod de organizare, cât și de desfășurare. Ținând cont de potențialul Republicii Moldova, considerăm că formele terestre ale turismului activ sunt accesibile practicării mai ales în mediul adolescenților, în scopul socializării acestora, iar dintre cele mai elocvente ar putea fi (Figura 1.5): marșurile turistice pedestre, alpinismul și escalada, veloturismul, hipismul, speleoturismul, excursii pedestre, concursuri turistice, jocuri dinamice cu caracter turistic etc. [87, 89].

În studiile autorilor Atanasiu C., Stănculescu M. [4, p. 4], Курилова В. [156, p. 61], se menţionează că turismul practicat în cadrul activităţilor extraşcolare se divizează în mai multe forme: însuşirea tehnicii turismului pedestru, a turismului montan, a celui nautic, excursii având ca scop primordial procesul de socializare și integrare.

În timpul desfăşurării activităţilor turistice, participanții sunt antrenați în activități cu caracter turistic, în cadrul cărora însușesc mișcările și sarcinile de activități turistice propuse, observă și interpretează evoluția grupului, astfel încât interacțiunea să îndeplinească cerințele de socializare. Însăși exercitarea activităților turistice în aer liber oferă participanților trecerea printr-o etapă de manifestare a capacităților cognitive, volitive, sportive, culturale combinate cu activității de agrement, care implică procesul de socializare și relaționare între coechipieri.

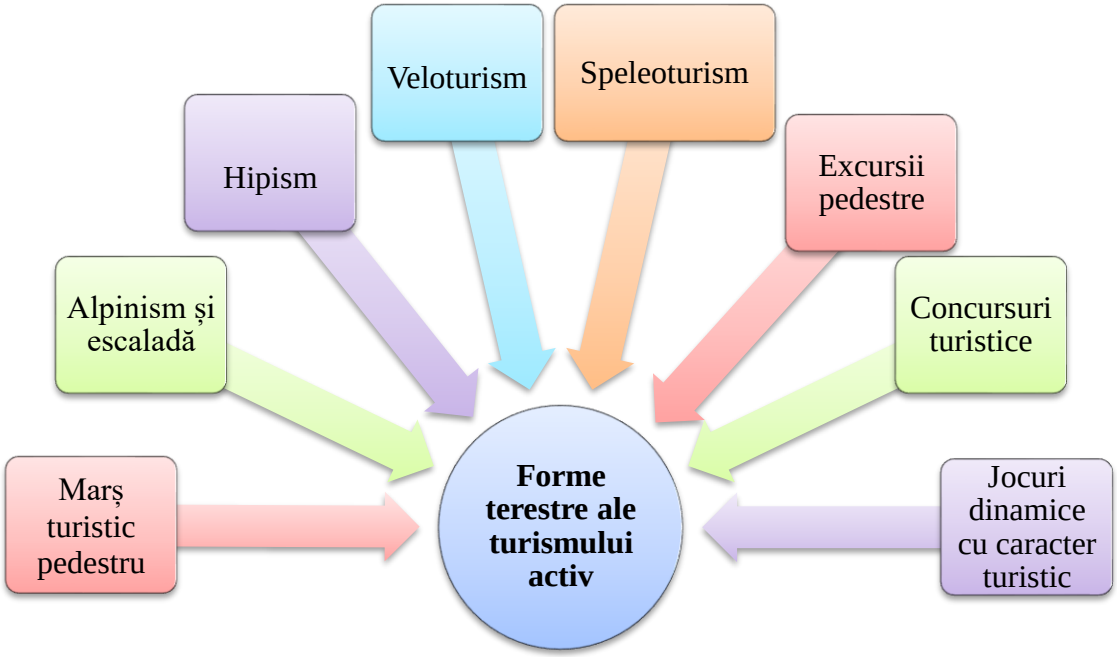

Fig. 1.5. Activități desfășurate în cadrul formelor tereste de turism activ

Conținutul, formele și metodele de lucru în desfășurarea activităților turistice sunt un suport eficient, care influențează dezvoltarea și îmbunătățirea condițiilor sociopsihologice optime pentru dezvoltarea experiențelor de viață și a abilităților individuale din punct de vedere social și educațional.

Realizarea procesului de socializare în activitățile turistice trebuie să îmbine agrementul şi recreerea cu activitatea instructiv-educativă, astfel să contribuie la lărgirea orizontului cultural, la formarea deprinderilor practice, la dezvoltarea spiritului de observaţie şi gândire, la utilizarea diverselor forme şi metode de organizare a activităţilor turistice, în care se transmit participanţilor priceperi și deprinderi de viaţă.

Formele de agrement și recreere propuse în cadrul practicării diverselor forme de turism activ reprezintă o parte componentă a procesului instructiv-educativ, sub aspectul socializării membrilor implicați în activitățile turistice. Totodată, practicarea formelor de turism activ favorizează relaționarea, socializarea și creșterea încrederii în sine. Însăși practicarea diverselor forme de turism activ creează un mediu de comunicare deplină, în care participantul interacţionează cu persoane și grupuri diferite, stabileşte contacte şi are ocazia de a-şi îndeplini diverse roluri sociale. Iar crearea mediului de socializare este un proces prin care participanții asimilează priceperi și deprinderi, dobândind competențe, norme, valori și principii, ce le permit să se integreze întru-un grup și să devină o personalitate integră a societăţii, prin practicarea diverselor activități, inclusiv a formelor de turism activ.

Actualmente, turismul activ reprezintă un factor esențial care a evoluat, figurând tot mai mult în viaţa socială. Prezența acestuia dovedește că se manifestă

ca un fenomen de proporţii, ce este capabil de a produce schimbări de bază în structura socială, în special în vederea integrării și socializării adolescenților. Turismul activ a reușit încă de la început să aibă o însemnătate majoră din punct de vedere social, acest fapt datorându-se caracterului personal mobilizator, a manifestării unui număr mare de principii, fapt ce a condus la atragerea tot mai multor persoane adepte.

O contribuție relevantă în domeniu aparține autorului Андреевская Е. [128, p. 77], care susține că una dintre cele mai eficiente forme de educație, socializare și dezvoltare a potențialului creativ este practicarea activităților turistice, bazate pe formele turismului activ. În urma desfășurării acestui tip de activități, participanții au posibilitatea de a-și fortifica valorile culturale și sociale dobândite anterior și supuse unui proces de perfecționare în cadrul activităților turistice pentru o socializare ulterioară mai eficientă. Una dintre principalele probleme la etapa actuală este căutarea unor noi tehnologii, programe, metode și forme, pentru a asigura socializarea pozitivă a adolescenților. Prin practicarea activităților turistice, participantul se dezvoltă sub toate aspectele: atât fizic, de integrare, cât și ca formă de agrement, al cărei scop este socializarea, menţinerea şi întărirea sănătăţii, mişcarea în aer liber, destinderea şi îmbunătăţirea unor calităţi motrice. Însuși procesul de socializare a participanților interacţionează cu factori personali, de mediu şi culturali. Aplicarea tehnicii de remodelare comportamentală în cadrul practicării formelor de turism activ au drept scop socializarea şi integrarea participanților.

Rolul organizării activităţilor turistice active constă în faptul că ele ajută la însușirea și dezvoltarea unor calități refulate în subconștientul participantului și foarte importante în societate, precum: corectitudinea, modestia, curajul și, nu în ultimul rând, lucrul în echipă. Iar procesul prin care are loc socializarea în cadrul practicării formelor de turism activ este axat pe informația preluată și asimilată în urma interacțiunii grupurilor în cadrul activităților turistice desfășurate. Fiindcă procesului de socializare ce se realizează în cadrul acestor tipuri de activități este caracteristică o simbioză a comportamentelor individuale și a celor ale societății, ce creează o balanță între individ și societate.

Procesul de socializare nu este doar un fapt social, este un fenomen care se produce, se dezvoltă prin interacțiune, ceea ce înseamnă că se construiește în sfera microsocialului, la nivel interacțional, unde interacțiunea devine astfel o importantă unitate de analiză pentru observarea modalităților de socializare, care sunt dezvoltate și reflectate în cadrul activităților turistice. În urma desfășurării activităților turistice, are loc o transformare de comportament a participantului, care se străduiește să-şi construiască o personalitate prin intermediul raportului permanent de comportament social cu alţi membri ai societăţii, în special cu participanţii grupurilor egale, în care participantul doreşte să activeze, având ocupaţii, tendinţe, păreri, scopuri, valori şi modele corespunzătoare grupului dat, din necesitatea de a fi acceptat şi apreciat de către membrii grupului, el fiind

nevoit de a se diferenţia, pentru a-şi căuta mijloacele prin care poate reuşi să se afirme și să-şi construiască o identitate unică.

Desfășurarea procesului de socializare în cadrul practicării formelor de turism activ vizează, în egală măsură, individul şi grupul. Astfel, o socializare individuală se realizează atunci când ființa umană asimilează atitudini, valori, concepţii sau modele de comportament specifice grupului sau comunităţii sportive, în vederea adaptării şi integrării lui. Procesul de socializare a participanților în activitățile turistice contribuie la dezvoltarea și integrarea lor în societate. Totodată, socializarea în cadrul desfășurării diferitor forme ale turismului activ reprezintă modul prin care normele, priceperile și deprinderile sunt transpuse în diverse sfere sociale în care participanții sunt implicați [57, 62, 174, 179].

Analiza și sinteza surselor bibliografice ne permit să concluzionăm că practicarea formelor de turism activ sunt considerate a fi mijloace de socializare, influenţare şi formare a caracterului uman datorită unei game variate de activități turistice propuse, care contribuie la dezvoltarea personală a participanților prin formarea modestiei, învingerea fobiilor, acumularea experienței, trăirea noilor emoții, dezvoltarea curajului și modificarea comportamentelor dezirabile. Doar în cadrul societății adolescentul dobândeşte abilitatea de a-şi adapta atitudinile, deprinderile şi regulile asimilate anterior. Dezvoltarea unei personalități reprezintă consecințele procesului de socializare, la care contribuie factorii personali, de mediu şi culturali.

Astfel, socializarea reprezintă o relaționare proprie societății, ce vizează viața oamenilor în cadrul unui colectiv, în care adolescentul asimilează cunoștințe, valori, atitudini şi comportamente specifice pentru participarea activă în viaţa socială. Practicarea diverselor forme de turism activ, în mod special celor terestre, este unul dintre factorii care asigură adolescenților procesul de integrare în societate și este esențial pentru a reduce decalajul dintre diferite grupuri sociale. Pornind de la acest raționament, este esențial ca adolescenții să fie încadrați în practicarea diverselor forme de turism activ, în mod prioritar a celor terestre, care implică procesul de socializare, marcând direct dezvoltarea personală și depășirea zonei de confort pentru a-și întări încrederea în sine și a se manifesta activ în cadrul grupului de apartenență.

1.3.Incursiuni în evoluția abordărilor teoretice ale adolescenței

În urma studiului aprofundat al literaturii ştiinţifico-metodice de specialitate, relevăm că adolescenţa este un subiect privilegiat şi controversat al psihologilor, pedagogilor și sociologilor: Albu E. [1], Anastasiu I. [3], Birch A. [8], Blajco V. [9, p. 44], Blându V., Bradea A. [10] și alții.

Varietatea opiniilor privitore la intervalul de timp în cursul căruia se desfășoară un fenomen un eveniment la adolescenți rezultă din multilateralitatea acestui stadiu din viața individului. Lipsa de certitudine și nesiguranța, ce se manifestă în comportamentul adolescenților, caracterizează această etapă ca fiind

una sensibilă, ce necesită o atenție deosebită pe tot parcursul evoluției ei. Punctul în modelul conexiunilor create de societate este mai bine evidențiat și indicat decât în cazul puberului. Cu toate acestea, adolescentul manifestă o nehotărâre din punctul de vedere al modalității de a acționa în anumite situații, între pruncie și starea de deplină dezvoltare fizică și intelectuală, având adultul ca punct de reper.

Autorul Vallières S. [123] menționează originea latinească a conceptului de adolescență: „adolescere", ce semnifică „a creşte spre". Termenul latinesc „adultus" denumește sfârșitul perioadei de creștere, ajungerea la maturitate deplină.

Conceptul de adolescență a fost analizat de mai mulți autori, precum Albu E. [1, p. 65], Pavlenko L. [92, p. 5] ș.a., care au caracterizat această perioadă atât din perspectivă pozitivă, cât și negativă. Adepții aprecierilor pozitive ale acestei etape de evoluție susțin cu fermitate că adolescența este „vârsta de aur", vârsta plină de entuziasm, care asigură atât integrarea, cât și implicarea în dezvoltarea socială. Abordarea opusă o identificăm la autorii Bocoş M. [11, p. 39], Bulgaru M., Dilion M., Isac O., Milicenco S.[19], Dragu A., Cristea S. [35], care atrag atenția asupra faptului că perioada de adolescență implică și un număr major de probleme, printre care putem menționa: manifestarea crizelor, incertitudinea fața de lumea în care există, contestarea normelor de care se ciocnesc și un număr larg de insatisfacții personale și sociale. Din acest motiv atribuim perioadei de adolescență calificativul de etapă de cizelare a comportamentelor dezirabile, asigurând puntea de trecere a adolescenților în cadrul societății din care fac parte.

O importanță incontestabilă pentru interpretarea teoretică a temei tezei este opinia exprimată de Dobrescu A. [34, p. 8], potrivit căruia adolescența se caracterizează prin patru stadii valoroase din trecutul umanității și al societății omenești: epoca primitivă cu caracterul ei simplu și rudimentar, perioada specifică sclavagismului, epoca manifestării, corespunzătoare dezvoltării industriale, ultima fiind evoluția industrială accelerată.

În concepția lui Vallières S. [123] adolescența este dobândită în momentul critic, reprezentând schimbarea bruscă a stării fizice ori psihice, care se formează între copilărie și maturitate, aceasta apărând mult mai târziu astăzi. Astfel, încât la sfârşitul secolului XIX-lea, fiind marcată de o creștere a epocii de cercetare, ce îi perpetuează pe discipoli într-un fel de copilărie îndelungată, în care apare centrarea personalității la dobândirea de roluri în mediul social și în cadrul grupului de prieteni.

În interpretarea autorilor autohtoni Bulgaru M., Dilion M., Isac O., Milicenco S. [19], adolescența este văzută drept cea mai autentică criză, provocată de diverse ciocniri de interese interioare și exterioare. Această perioadă este caracterizată ca „etapa conflictelor de dezvoltare", manifestată prin acte impulsive sau conduite deviante, exprimate prin ostilitatea faţă de părinţi, refuzarea tiparelor culturale şi a principiilor spirituale recomandate de adult şi manifestarea unor maniere controversate de comportament.

Creţu T. [28] subliniază că „nu există o perioadă de creştere, în care evoluţia să fie mai sensibilă decât în timpul adolescenţei”. În studiul sociologic științific al vieții umane și sociale, adolescenţa este considerată nu atât o perioadă de creştere biologică, cât, mai ales, o etapă de achiziţii socioculturale, în cursul căreia conflictele nu au numai semnificaţie negativă, deoarece îl antrenează pe tânăr în conştientizarea limitelor morale ale libertăţii sale şi în întreţinerea unei relaţii cât mai adecvate cu ambianţa.

Creţu T. [29], Dobrescu A. [34], Radu N. [100], Vallières S. [123] caracterizează perioada adolescenței drept una ce se întinde pe o durată de 3 ani (12-15 ani) şi este considerată o „vârstă a raţiunii”. Definitorie pentru această perioadă este creșterea forţelor fizice şi a celor spirituale, mai repede decât sfera trebuinţelor. Aceasta este etapa de trecere de la copilărie spre maturitate, care nu poate fi asemănată cu nimic în viaţă, în care copilul învață să stăpânească forțele și instinctul activ în exces pentru a asigura o colaborare reușită cu ceilalți și asimilare eficientă a cunoștințelor generale.

Filosoful Greciei Antice Platon [34, p.8] susţinea că, dacă în copilărie copilului îi sunt recomandate activități sportive și cele muzicale, atunci în adolescență individul este capabil să însușească științele exacte, ca matematica și știința, pentru a antrena capacitățile de logică și de descoperire a mediului.

Aristotel [34, p. 8] continuă ideile filosofului grec, afirmând faptul că tinerii trec prin diferite fapte progresive, dobândind forță și cunoștințe necesare pentru a lua decizii și pentru a-și dezvolta capacitățile de a decide de sine stătător în cadrul vieții sociale.

Sociologul american Parsons T. [34, p. 8] consideră adolescența drept o etapă nesigură în raport cu lumea adulților și cu reacțiile sociale din jurul lor, asigurând trecerea la etapa superioară de manifestare a încrederii și a siguranței personale de către adolescenți pentru a fi percepuți ca identitate socială.

Şchiopu U. și Verza E. [113, 114] consideră că adolescenţa debutează la vârsta de 10 ani, parcurgând etapa de dezvoltare personală până la vârsta de 25 de ani. Pe tot parcursul acestei transformări individuale, adolescentul trece prin diverse faze, manifestate prin curiozitate și dorința de a explora mediul din afara școlii și a familiei, ceea ce poate fi realizat prin intermediul practicării formelor de turism activ. Prin urmare, în perioada de preadolescență se remarcă tendința de aderare la grupuri formale și neformale. Interacțiunea cu semenii contribuie la asimilarea și la căutarea de noi modele pentru a adopta felul de gândire și de comportare exactă a celor cu care relaționează. De asemenea, această etapă se concentrează pe dobândirea de roluri și niveluri sociale, corelate cu mediul social, familial și grupul de prieteni.

În opinia lui Norbert S. [83], adolescența este definită ca o etapă între copilărie și vârsta matură. Această perioadă de vârstă, în opinia autorului, este caracterizată ca o perioadă delicată, evidențiată prin modificările fizice și psihice, care debutează la vârsta de 12-13 ani și se încheie spre vârsta de 18-20 ani.

După Șchiopu U. [112, p. 330], succesiunea diferitelor momente ale adolescenței este repartizată în trei etape: stadiul pubertății (10-14 ani); stadiul adolescenței propriu-zise (14-18-20); stadiul adolescenței prelungite (18-20 și 24-25).

O altă clasificare a perioadei de adolescență este propusă de Dobrescu A. [34, p. 12] și Pavlenko L. [92, p. 5], care recunosc două faze ale adolescenței: una timpurie, între 10-11/13-14 ani, caracterizând-o prin expunerea corpului la modificările fizice și fiziologice, la acțiuni ce scot în evidență preocupările, capacitățile și orientarea activă spre cunoaștere și înțelegere a lumii sociale. Autorii definesc acest stadiu drept preadolescenţă sau pubertate. A doua fază a adolescenţei, cea propriu-zisă se desfășoară între anii 13-14/17-18 și se caracterizează printr-o stabilitate pronunțată a viziunii despre societate și existență.

În divesre studii, durata adolescenței este delimitată în mod diferit. Piaget J. apreciază adolescența între 15 şi 18 ani, iar Gesell A. între 10 şi 16 ani. Perioada de adolescență decurge de la 11 până la 20 de ani și este fragmentată în patru etape: preadolescenţă, adolescenţă timpurie, adolescenţă mijlocie şi adolescenţă târzie [10, 16].

O altă regrupare a stadiilor perioadei de adolescență este propusă de Şchiopu U. şi Verza E., care definesc trei faze de dezvoltare ale adolescenței: preadolescenţa, adolescenţa propriu-zisă, care cuprinde vârsta de la 16-18 până la 20 de ani şi adolescenţa prelungită, care se autodefinește prin desfășurarea activităților fizice și intelectuale dirijate spre satisfacerea scopurilor și trebuințelor personale ale tinerilor (18/20-25 de ani).

Șchiopu U. [112] argumentează faptul că limitele perioadei adolescenței sunt imprecise în virtutea unor factori geografici, social-economici, social-culturali și socioeducativi, care influențează astfel perioada adolescenței de la individ la individ.

Cercetătorii Dacey J., Travers J., Fiore L. [182] consideră această perioadă drept critică și admit adolescența ca fiind vârsta absenței de politețe față de persoanele de vârstă înaintată.

În studiile lui Dragu A. și Cristea S. [35, p. 51] această etapă de trecere este caracterizată drept una esențială în evoluția umană, care este marcată de un număr mare de modificări, precum: biologice, fizice, psihice, morale; drept perioada transformării prin încetarea trăsăturilor pubertății și apariția unor numeroase și variate însușiri exprimate prin manifestări psihice individuale specifice.

În acest context, Blându V. și Bradea A. [10] menționează că adolescența este unul dintre cele mai memorabile și multilaterale intervale de timp, în cursul căruia se desfășoară un fenomen de sinteză a proceselor biologice, fizice, chimice, mecanice, în care are loc transferul însușirilor stimulilor fizici și intensitatea stărilor psihice corespunzătoare activității distinctive a pubertății dezvoltarea fizică și intelectuală atingând valori înalte.

În același timp, Crețu T. [29, 30] afirmă că adolescența este etapa de dezvoltare a mecanismelor gândirii cu ajutorul cărora are loc cunoașterea prin percepție și raționament logic, fiind necesară încurajarea și oferirea condițiilor favorabile pentru ca dezvoltarea cognitivă să se exprime cu o valoare înaltă. Acest lucru nu poate fi dobândit fără ca adolescentul să dea dovadă de motivație în asimilarea proceselor cognitive.

Autorii Dominguez Garcia M., Rego Espinosa I., Garcia C. [189] atribuie adolescenței funcția de modelare a ansamblului de aspecte prin care se identifică o persoană și precizarea rolurilor în grupuri sociale, având ca rezultat întărirea valorilor a ceea ce este bun și dezirabil în cadrul colectivității din care face parte.

În concepția cercetătorilor Șupac-Moșanu L., Rusu E., Glavan A. [115], adolescența este caracterizată ca perioada supusă schimbărilor psihice, biologice și morale, în care are loc transformarea lor neîntreruptă și accelerată, generând achiziționarea de noi comportamente și modalități de exprimare, de aprecieri, de atitudini, de relaționare cu cei din jur, de înțelegere și aclimatizare în cadrul mediului social.

În ultimii ani, tot mai multe studii urmăresc comportamentele de asumare a riscurilor în rândul adolescenților. Astfel, în caracterizarea asumării riscurilor la adolescenți, este esențial să se facă distincția dintre diferite tipuri de comportament de risc, fiecare dintre acestea având un fundament motivațional și cognitiv unic (Figura 1.6).

Tendințele asumări riscurilor cunoscute și ambigue se aplică tuturor adolescenților, în timp ce tendința de asumare a riscurilor insensibile se aplică tinerilor ce manifestă motivația și implicarea în acumularea de experiențe fără a sesiza și a fi conștienți de faptul că parcurg această etapă, râvnind spre identitatea de adult [186].

Autorul Neamțu G. [80] vorbește despre adolescență ca fiind acțiunea de a experimenta, dorința de a cunoște ceva nou și neobișnuit sau de a căuta lucruri cu caracter senzațional, care nemijlocit, pot avea o influență negativă, dăunătoare atât psihic, cât și fizic. Dacă e să vorbim despre consecința negativă a acestor comportamente, atunci enumerăm următoarele manifestări cu caracter deviant: abandonul școlar, abuzul de alcool, tutun și droguri, suicidul, tulburările de alimentație. Astfel, autorul vede adolescența ca o perioadă critică, în decursul căreia tinerii au tendința de a depăși limitele trecând printr-o poziție exagerată de experimentare a unui număr variat de posibilități întâlnite în mediul social [193].

Cercetătorii Bolea Z., Platon C. [12], care s-au ocupat de studiul privind perioada adolescenței, o caracterizează drept vârsta cu evidente schimbări sensibile ale persoanei, manifestate prin situații depresive, dirijată de modificări fiziologice, morfologice, psihologice și de dorința adolescentului de a se transforma în urma acestor schimbări și, în același timp, de acceptare a caracteristicilor principale ale adolescenței, considerând aceste oscilații drept o trecere spre vârsta adultă.

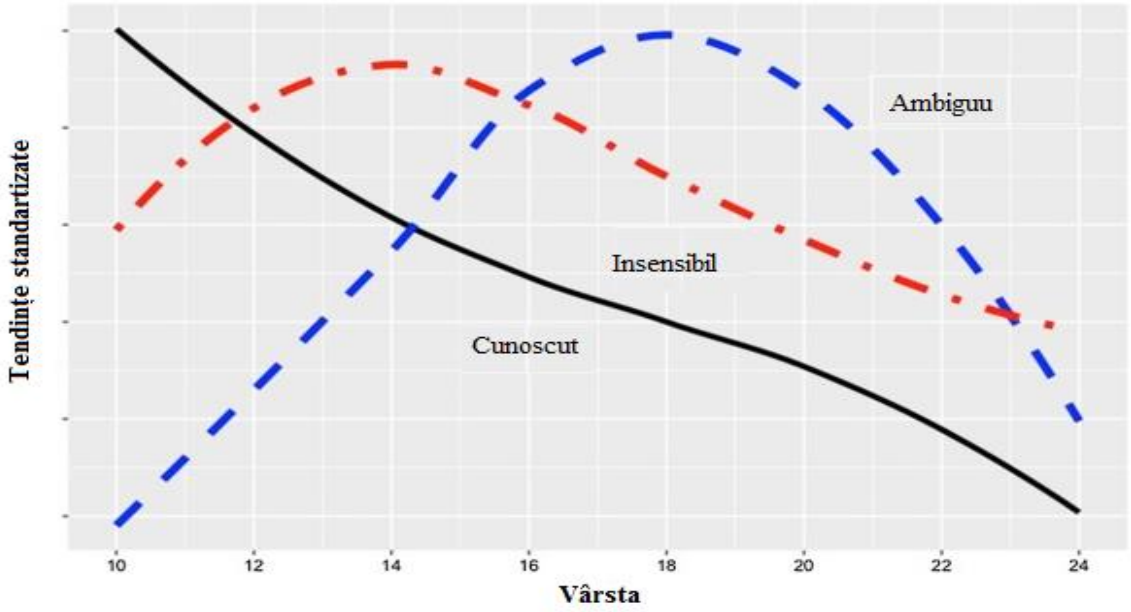

Fig. 1.6. Tendințe de asumare a riscurilor de-a lungul perioadei adolescenței Romer D., Reyna V., Satterthwaite T. [186, p. 24].

Pruteanu M. [99] caracterizează perioada adolescenţei ca etapa de dezvoltare în care se manifestă impetuos creativitatea, ajutându-i pe tineri să se educe ei înșiși aceștea dezvoltându-și abilități de independență și, în același timp, parcurgând un traseu complex de dezvoltare a personalității și conștiinței. Tot el susține faptul că transformările evidente de ordin fizic și cognitiv îl susțin pe adolescent să ajungă pregătit pentru o nouă etapă, cea a vieții de adult.

În opinia lui Luyckx T., Teppers E., Klimstra T. și Rassart J [185], adolescența oferă un ansamblu de date prin care se identifică o persoană, ceea ce nu exclude existența contradicțiilor interne, care favorizează o continuă dezvoltare și percepere a individualității de către fiecare adolescent, facilitând integrarea în comunitate, în care este nevoie de comunicare și socializare.

Trecând de la copilărie spre adolescență, tânărul se confruntă cu transformarea intensă a trăsăturilor personale, care sunt în continuă modelare și manifestare. În urma dezvoltării biologice, adolescentul aspiră spre starea de liniște și armonie, aceasta aducându-i stabilitate lăuntrică echivalentă cu cea a adulților, ajutându-l să accepte schimbările pe plan psihologic și să intervină ca un actor principal pentru a capta experiențele favorabile evoluției personalității. Varietatea dezvoltării psihice provoacă noi forme de comportament și comunicare cu cei din jur și reprezentări originale de conștientizare și transformare a personalității pentru a-l face pe tânăr să corespundă unor anumite cerințe sociale. Parcurgerea aceastei perioade are loc într-un ritm mai încordat, neputând exclude generarea de conflicte și emoții intense, care, la rândul lor, îl ghidează să găsească forța interioară pentru a-și atinge obiectivele, învingând frica de necunoscut și de eșec, solicitându-i implicarea conștientă în realizarea sarcinilor propuse.

Florinda G. [42] afirmă că adolescentul este persoana care nu acceptă să se conformeze uzanțelor stabilite și tinde să-și expună convingerile proprii, diferite de opiniile curente, originalitatea pe care o manifestă în mod ferm îl ajută să se adapteze noilor experiențe, venind cu soluții care facilitează integrarea și socializarea.

Conform studiilor lui Dumulescu D. și Matei C. [36, p. 6], această etapă din viața adolescenților se deosebește de celelalte faze de dezvoltare prin transformările biologice. În acest stadiu prevalează aclimatizarea la treapta de adult, dobândirea relațiilor de egalitate, în care intervin anumite variabile adevărate pentru orice valori ale acestor elemente, în care se intensifică creșterea concentrării activității psihicului asupra unui lucru detașat de raporturi sau de legături concrete, bizuite pe libertatea materială prin implicarea în activitate.

Sion G. [110] în studiile sale menționează că există mai multe înclinații atunci când are ca obiect studiul fenomenelor privind împărțirea în perioade atribuite adolescenței: aspirația de fuziune a adolescentului în copilărie, aspirația de împregnare a cunoștințelor acumulate în fazele anterioare tinereţii, aspirația de diferențiere a adolescenţei de celelalte vârste. Autorul afirmă că un caracter predominat propriu al etapizării de vârstă a adolescenței a fost înfăptuită de psihologi și pedagogi care definesc adolescența prin comportamente particulare specifice perioadei.

Sensul crucial în perioada adolescenței este formarea a ceea ce este identic cu individualitatea sa, această idee este susținută și de Birch A. [8].

Potrivit autorilor Harwood R., Scott A., Miller S., Vasta R. [60], specific acestei perioade este faptul conformării sau diferențierii membrului în cadrul grupului de apartenență și reflectarea prin prisma conștiinței a realităților care aparțin lumii exterioare, având ca rezultat însușirea comportamentelor acceptate de către societate.

Cercetătorii români Pânișoară G., Sălăvăstru D., Mitrofan L. [95] susțin că acestei perioade îi sunt caracteristice testarea și experimentarea de noi modalități de a acționa în anumite circumstanțe. Specific acestei etape de vârstă este faptul că dinamismul spiritual este dirijat spre activitatea și trebuințele lor individuale.

Despre adolescență ne vorbește și Trandafir M. [118], care o consideră etapa esențială de dezvoltare a personalității, ce exprimă neorganizarea și confuzia interioară, răsfrângându-se și în celelalte aspecte ale vieții sociale (familie, colectivitate și cultură). În această perioadă adolescentul este copleșit de o multitudine de îngrijorări pentru cei care îl înconjoară.

Rămânând la aceeași idee de dificultate a etapei de adolescență, putem să analizăm ideea autorului Mogonea F. [76], conform căreia tânărul se află într-o permanentă acțiune de căutare și încercare de a lămuri și de a repartiza într-o anumită ordine valorile care servesc ca fundament al originilor și ca funcții sociale.

Autorii Cuznețov L. și Răduț D. [31] sunt de părerea că adolescența este o perioadă suficient de dificilă, în care are loc acțiunea de creare și organizare a

identității individuale prin acțiuni efectuate cu viteză mai mare decât cea obișnuită. Această perioadă se caracterizează prin acțiunea principalelor temeri (Figura 1.7): de a fi pedepsit, de a nu avea posibilitatea să-și manifeste capacitatea creativă, în acțiuni de a nu putea decide de sine stătător asupra problemelor, de a fi lipsit de originalitate, de a nu fi ascultat, de a socializa și de a-i fi ingnorată importanța socială.

Studiile lui Crețu T. [28], Paladi A. [90], Paladi O. [91] vizează derularea procesului de adolescență, autorii remarcând transformarea tuturor aspectelor legate de caracter, comportament, fiziologie, felul de a fi al tânărului. Acest proces de transformare poate fi parcurs manifestând stări afective puternice și sentimente profunde, adolescentul caută să găsească echilibrul cu propria conștiință, luând în considerație faptul că este o ființă socială care aparține unei colectivități.

După cum precizează autorii Francisco I. Lahys S. [192], adolescența este definită ca fiind una dintre stadiile esențiale ale existenței omenești.

Autorul Espinosa L. [191] apreciază adolescența drept o etapă deosebită de evoluție și extindere în existența oricărei persoane, un stadiu de trecere de la o stare la alta, la faza matură și de formare a trăsăturilor individuale.

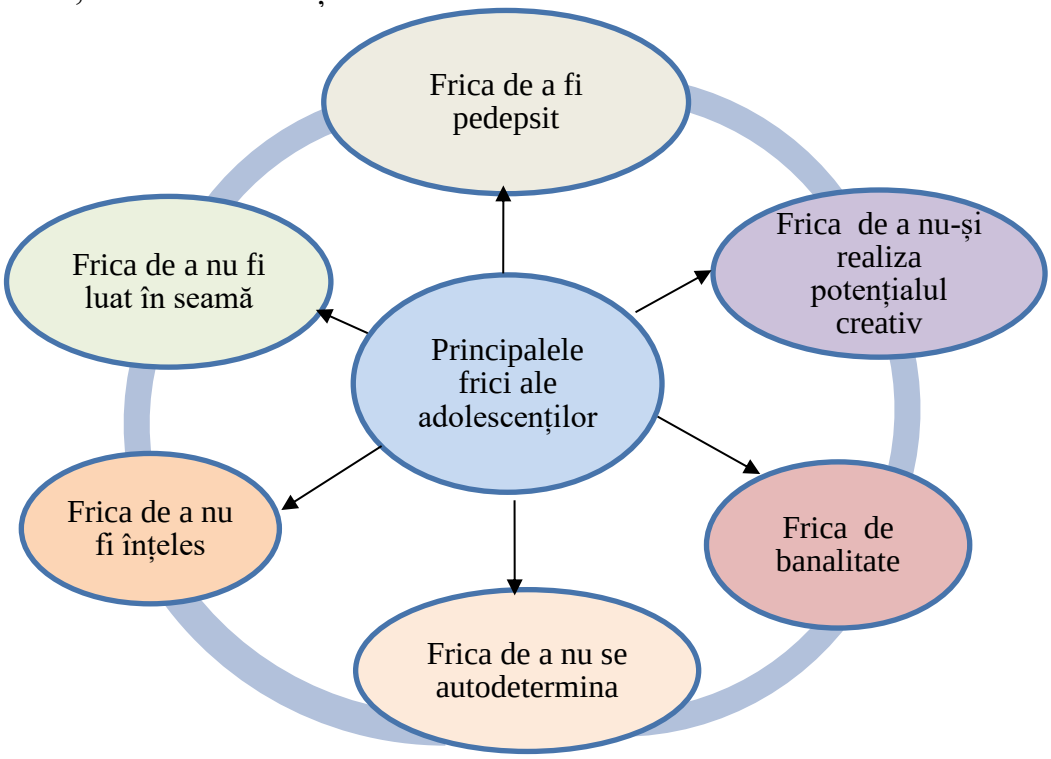

Fig. 1.7. Principalele frici de relaționare a adolescenților

Eisenstein E. [190, p. 7] atestă faptul că adolescența este perioada de trecere a parcursului vieții de copil până la viața de adult, definită prin impulsuri ale trăsăturilor fizice și cele referitoare la mentalitate, afective, fiziologice, sociale cu eforturi personale în realizarea scopurilor propuse, în conformitate cu așteptările culturale din cadrul societății din care face parte.

Rezumând cele expuse mai sus, adolescența este una dintre cele mai tensionate perioade de dezvoltare, care presupune o etapă de tranziție biologică și socială de la pubertate spre maturitate, în care au loc modificări atât fizice, cât și comportamentale, în care apare principala neliniște ce ține propria persoană în relație cu ceilalți, apare dorința de libertate și analiză a necunoscutului, de socializare prin practicarea diverselor activități. De aceea, nu putem să ignorăm dificultățile cu care se confruntă adolescentul pe toată durata acestei etape a vieții, pentru a-și găsi loc alături de ceilalți într-o societate care se află în permanentă mișcare, suportând schimbări rapide de norme sociale pentru convețuirea în grup.

Cu certitudine, societatea are rolul de a ghida tinerii și de a-i ajuta să parcurgă această etapa, oferindu-le diverse posibilități de integrare și adaptare în cadrul vieții sociale, creând un mediu favorabil, armonios pentru membrii săi.

1.4.Particularități ale socializării adolescenților în mediul social

Analiza literaturii științifice de referință ne-a permis să determinăm faptul că, la etapa actuală, noţiunea de socializare este un termen extrem de vast, determinat de procesele de instruire implicit corelate cu formarea adolescentului pe parcursul vieţii, având ca punct de referință mediul social. Conceptul dat, în opinia lui Рубчевский К. [170] presupune o condiționare reciprocă, un studiu al legilor de mișcare între individ şi societate, încadrarea acestuia în structurile sociale prin intermediul însușirilor asimilate.

Procesul de socializare este direct legat de însuşirea normelor, a valorilor, de preluarea tradiţiilor din mediul de apartenență socială, având un rol primordial în dezvoltarea individului văzut ca parte integrantă, implicată în viaţa socială, în care sunt utilizate acestea pentru formarea relaților de grup [82, 105].

Însuși procesul de socializare poate fi definit ca acțiune de transmitere şi de însuşire a unui set de modele culturale şi normative, de cunoştinţe şi atitudini, prin care indivizii dobândesc cunoaştințe despre diverse forme de comportament manifestate în urma interacţiunii sociale, însușind deprinderile şi priceperile necesare integrării lor, ca membri ai colectivității, în grupuri sociale [126, 202].

Unii cercetătorii consideră că socializarea este un proces interactiv de comunicare, ce presupune luarea în consideraţie a dezvoltării individului în urma influenţelor sociale, prin modul personal de receptare şi interpretare a mesajelor sociale în dinamica intensităţii şi continuităţii influenţelor sociale care presupune instruirea personală ca mecanism fundamental de realizare a persoanei, finalizându-se cu asimilarea individului în grupuri [55, 64].

Conform dicționarului de psihologie, socializarea reprezintă un aspect prin care adolescentul obține experiență de comunicare și relaționare cu mediul extern, prin relațiile cu semenii și alți indivizi din societate. Astfel, acesta dobândește experiență de viață pentru a-și asigura stabilitatea cotidiană în mediul social în care există. Cele expuse ne determină să afirmăm că socializarea reflectă relațiile pe care le are adolescentul cu mediul din care provine sau în care se află pe parcursul vieții [166, p. 350].

Astfel, socializarea stabilește anumite norme sociale distincte pentru adolescenții de azi, având la bază integrarea acestora în societate atât în mediul familial, cât și în cel social, fapt care ameliorează acțiunile deviante specifice vârstei respective, fără a restricționa independența. Cele două aspecte în contextul în care dispun de un echilibru, pot conduce la dezvoltarea individului și asigurarea unei comunicări eficiente la nivelul grupurilor sociale din care provine sau există [61, 68, 103].

După cum atestă Boudon R., Besnard P., Cherkaoui M., Larionescu M., Lécuyer B., Tutianu M. [14], Gordon M., Bălțătescu S., Iacob Fl., Șerbănescu L., Toader C. [48], Mihăilescu I. [68], Schifirneț C. [108], Turcu F. [120], prin procesul de socializare, societatea exercită o putere considerabilă asupra noilor membri, pe care îi ghidează, învățându-i comportamentele adecvate din cadrul colectivității din care fac parte. Astfel, literatura de specialitate conține o gamă largă de definiţii ale termenului de socializare, care, în ansamblu, reprezintă un proces psihosocial prin care învăţăm să devenim membri ai societăţii, făcând parte din ansamblul de acţiuni comunicative, de transmitere a culturii şi organizării sociale pentru generaţiile următoare. După părerea sociologilor care s-au ocupat de studiul domeniului dat, în special al modalităților de socializare și al impactului lor asupra formării personalității umane, printre care Giddens A. [47] Mihăilescu I. [68], procesul de socializare este actul de pregătire a individului pentru participarea la viața de grup. Ideea influențării procesului de socializare de către grupul de apartenență este susținută și de Rădulescu S. [101] care afirmă, că procesul de dezvoltare și socializare a adolescentului apare modelat în întregime de valorile, normele și atitudinile culturale ale societății de care aparține. Adolescenții sunt motivați, la fel ca și membrii altor grupuri de vârstă, de control social și normativ al colectivității, iar aceasta se exercită prin intermediul sancțiunilor, pedepselor și amenințărilor.

În lucrările lui Giddens A. [47], Rîșnoveanu A. [104] este specificat faptul că socializarea este un proces prin care copilul neajutorat devine treptat o persoană conştientă de sine, inteligentă, integrată în tipul de cultură în care s-a născut. În concepția lui Furtuna C. [43] oamenii sunt formați pentru a deveni membri ai grupurilor de apartenență: familie, școala, loc de muncă, grup de semeni etc.

Autorul britanic John Coleman acordă grupului de apartenență un rol însemnat în procesul de socializare a adolescentului [180]. Această idee este susținută și de Dobrescu A. [34, p. 35], care afirmă că derularea integrării și asimilării valorilor sociale interpretată de adolescenți în procesul de socializare este manifestată de cultura clasei sociale din care fac parte adolescenții.

Din punct de vedere social, adolescenţa este „un produs” al ansamblului de valori pregătitoare al acțiunilor sociale, în cursul căreia se desfășoară fenomenul de socializare strâns corelat cu grupul de apartenență [2, p. 22].

Potrivit studiilor sociologului canadian Rocher G., citat de Păun E. [93, 94], socializarea reprezintă asimilarea de către individ a normelor socioculturale, pe

care le adaptează după personalitatea sa, sub presiunea unor factori de natură externă și internă, adaptându-se în acest mod la viața zilnică.

În lucrările lui Durkheim E. [37] este descifrat aspectul socializării care insistă asupra termenului de socializare definit ca o constrângere exercitată de societate asupra adolescentului.

Un alt punct de vedere privind procesul de socializare îl sesizăm în lucrările lui Рубчевский К. В., care insistă asupra faptului că socializarea este voința individuală de a imita.

După părerea lui Pleșca M. [96, p.34], rezultatul favorabil al procesului de socializare din cadrul mediului instructiv-educativ este strâns corelat cu modul în care profesorii și părinții exercită o influență pozitivă asupra felului de a se comporta al adolescentului, aplicată cu pricepere și îndemânare, ținând cont de posibilitatea fiecăruia de a asimila obiectivele educative cu răspundere morală care anterior erau achiziționate în familie.

Cercetătorii Ferguson A., Zimmerman M. [183] menționează că într-o societate este important ca adolescenții să primească sprijin, monitorizare și să-și dezvolte abilitățile de comunicare și socializare, alături de încrederea în sine. Această funcție aparține familiei, cadrelor didactice, conducătorilor și instructorilor care desfășoară diverse forme de turism activ, care pregătesc individul să pășească în viața socială și să adere eficient la colectivitate.

În diverse studii ale cercetătorilor Bujdoiu N. [18], Moldovan E. [77], se remarcă faptul că procesul de socializare este influențat de trei factori principali, care reprezintă agenți ai socializării (Figura 1.8): familia, care realizează socializarea într-un anumit climat afectiv, cu un stil educativ şi de control specific, cu sancţiuni parentale; școala care utilizează alte modalități şi mijloace de socializare caracterizate printr-o sistemicitate fundamentală mai accentuată decât cele folosite în familie; grupurile de semeni, colegi de clasă, de stradă, care realizează o socializare informală, deseori cu efecte mai puternice decât familia sau şcoala.

La momentul actual, un factor activ de socializare tinde să devină comunicare în masă, care apare ca o totalitate de informații difuzate (TV, filme, ziare, reviste, radio, afișe etc.). La rândul lor, aceste informații sunt răspândite spre un număr considerabil de oameni. Efectul socializator al mijloacelor de comunicare în masă au fost obiectul a unui număr impunător de analize. Concluzia comună a fost în ce măsură acestea s-au impus ca un influent agent de socializare destinat adolescenților, cu efectele lor pozitive, sau negative, cu privire la conţinutul mesajului transmis. Tot mai des sunt difuzate emisiuni TV cu conținut prosocial, scoțând în evidență tiparele comportamentale care se raportează la normele şi valorile sociale [33].

Cercetătorii Ferguson A., Zimmerman M. [183] menționează că într-o societate este important ca adolescenții să primească sprijin, monitorizare și să-și dezvolte abilitățile de comunicare și socializare alături de încrederea în sine. Această funcție aparține familiei, cadrelor didactice, conducătorilor și

instructorilor ce desfășoară diverse activități turistice care pregătesc individul să pășească în viața socială și să adere eficient în cadrul colectivității.

Potrivit cercetărilor lui Blajco V. [9], Paladi A. [90], Paladi O. [91], procesul de integrare socială a adolescentului în colectivitate este perceput ca fenomenul de acomodare la mediul de referință, în care, totodată se asimilează informația socială prin cunoașterea intuitivă și din punct de vedere personal despre existență și lucrurile din jurul său. În esență, elementele definite mai sus condiționează și determină nivelul de acomodare la grupul social cu care trebuie să relaționeze individul pentru ca să se potrivească condițiilor de mediu social.

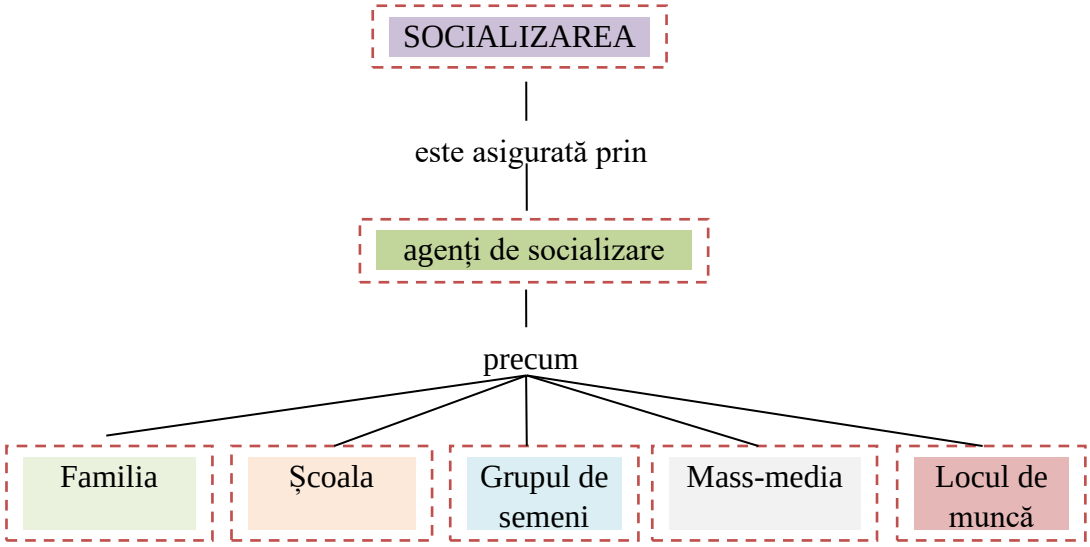

Fig. 1.8. Agenții socializării Furtuna C. [43, p.204]

Cunoscutul psiholog Piaget J. subliniază faptul că actul de instruire socială reprezintă un aspect important al dezvoltării personalității. Cercetările în această direcție au la bază teoriile unor personalități marcante, precum Выготский Л. [139], Piaget J., Wallon H., care se axează pe anumite aspecte ale socializării copilului [10].

În cercetările lui Lupas A. [64], Rădulescu S. și Banciu D. [102] se specifică faptul că procesul de socializare începe de la o perioadă timpurie, în decursul căreia copii asimilează setul de norme, valori și deprinderi morale corespunzătoare grupului de apartenență și atitudinilor sociale necesare pentru a coexista.

Generației tinere îi este atribuit rolul de asimilare prin posibilitatea de promovare a factorilor psihologici în procesul socializării, prin împuternicirea profesării funcțiilor sociale, urmând principii și reguli de relaționare implicându-se lucid în realizarea scopurilor și obiectivelor societății prin obținerea posibilităților adecvate de a acționa pentru a putea percepe atitudinile sociale acceptabile și cele sancționabile.

Analizând lucrările lui Păun E., putem atribui procesului de socializare manifestarea originalității individului și însușirea de a fi unic. Datorită felului

particular de a vedea lucrurile, adolescentul își formează planul social din propria perspectivă, focalizându-se pe originalitate, oferind, totodată, un nou procedeu, prin care se derulează fenomenul de socializare [94, p. 84]. După cum menționează cercetătorii Șchiopu U. şi Verza E. în studiul lor asupra dezvoltării umane, nevoia de manifestare personală în mod deosebit devine puternic sesizabilă la adolescenţii care se realizează concomitent cu alţi adolescenţi prin socializare [113, 114].

În interpretările lui Radu N. şi Ţuţu M., este apreciat faptul că influența directă a grupului de referință asupra adolescentului conduce la conduita acestuia, iar nivelul în care comportamentul lui reușește să dobândească un aspect pozitiv sau negativ este legat de un set complex de elemente individuale și sociale [100, 121].

În știința și practica pedagogică, socializarea este considerată una dintre funcțiile educației, care asigură asimilarea și reproducerea de către adolescent a experienței sociale.

Alți autori, care își expun punctul de vedere privind problema cercetată, sunt Chelcea S. și Iluț P. [26, p. 79], potrivit cărora procesul de socializare presupune o structură complexă, cu aspecte variate: psihologic, cultural și sociologic, care nu sunt relaționate nici cu adaptarea, nici cu integrarea, ce admit în mod prealabil comunicarea interactivă a valorilor, normelor și modelelor de comportament, raportate unui grup sau unei societăți, este derulat treptat în evoluția participantului activ pe parcursul întregii sale vieți. Acțiunea de ascultare și supunere a setului de reguli sociale cu care interacționează îl face pe individ un produs social direct influențat de cultura și valorile grupului de apartenență care, împreună cu relațiile interpersonale, îl stabilește pe individ ca persoană socială.

Atunci când abordăm subiectul socializării nu putem să neglijăm influența pozitivă a grupurilor și companiilor neformale cu particularitate prosocială: centre de interese, limbi străine, muzică, dans, pictură, modelaj, croitorie, design, turism.

Paladi A. [90, p. 37] acordă o importanță deosebită grupurilor neformale cu caracter prosocial în însușirea normelor sociale de către o persoană, care se manifestă prin modul de comportare și acțiunile sale. Frecventând aceste centre, adolescentul își modelează individualitatea, participând direct la integrarea socială în colectivitate.

Ideea de a percepe individul ca o persoană socială este continuată și în lucrările autoarei Rîșnoveanu A., care abordează funcțiile de socializare (Figura 1.9) și percepe individul capabil de a iniția și de a promova noi perspective cu scopul de a spori procesul de socializare în rândul colectivității, ținând cont de valorile deja dobândite anterior pentru a promova noi perspective de dezvoltare socială direct corelate cu perioada actuală [103, 104].

Potrivit opiniei lui Bujdoiu N. [18], care a studiat detaliat socializarea, există două etape ale procesului de socializare: socializarea primară, care are loc în primii 7-8 ani de viață, asigurând deprinderea regulilor de comportament, a valorilor, a limbajului, și socializarea secundară, care este succesivă primului tip

și aici tânărul și adultul dobândesc statusuri și roluri succesive prin integrarea lor în structuri atât pe verticală, prin intermediul adulților, cât și pe orizontală (intersocializarea), prin intermediul celor de aceeași vârstă.

În cercetările sociologului Blajco V. [9, p. 10] este precizat faptul că conexiunile reciproce dintre persoană și societate în procesul socializării cunosc un grad de activitate deosebit de prețios în evoluția socială.

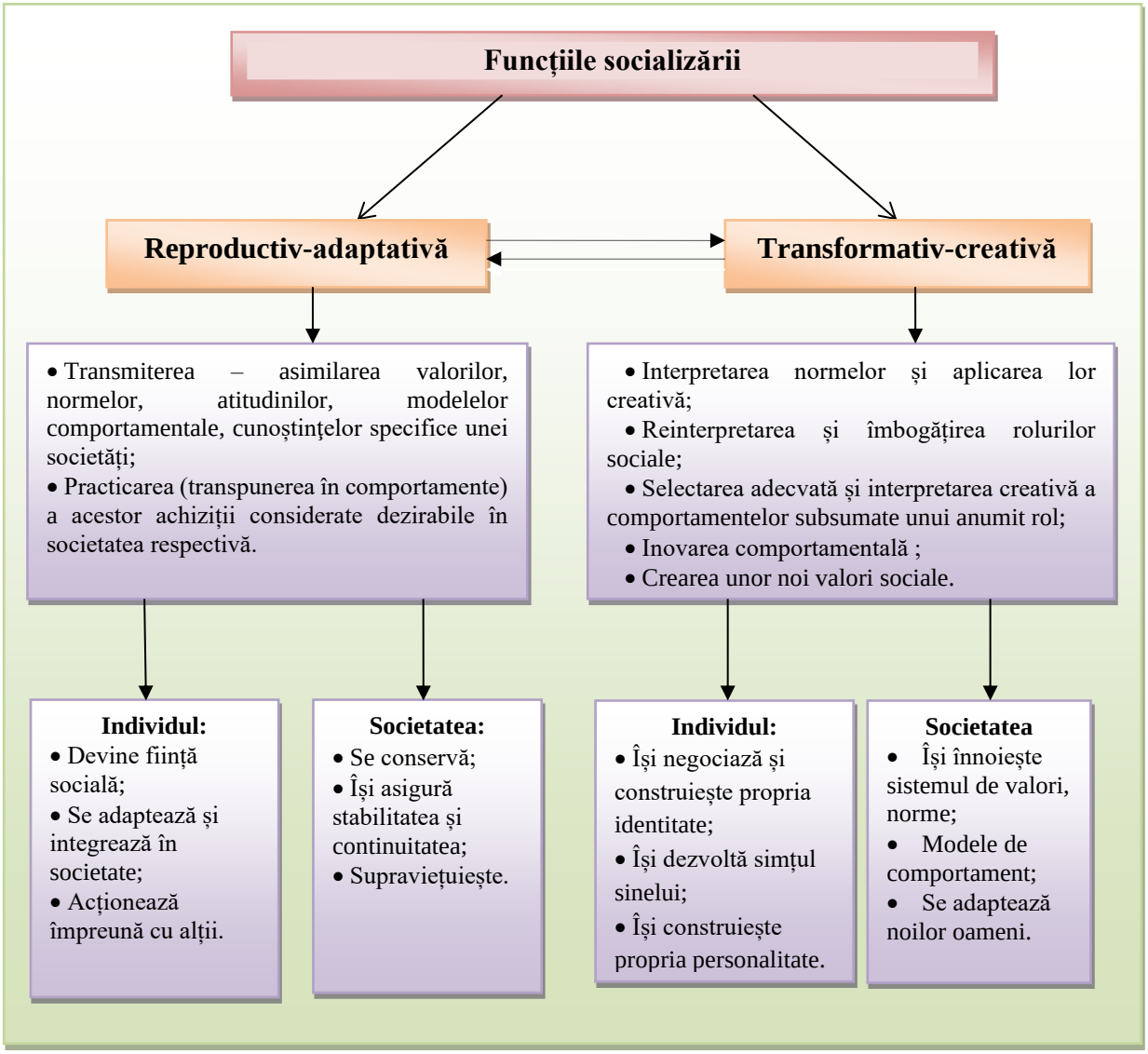

Fig. 1.9. Funcțiile socializării Rîșnoveanu A. [104, p.27]

În funcţie de activarea unei anumite practici de socializare în mod dominant (în familie, în clasa de elevi, la nivelul unei unităţi şcolare, într-un grup de prieteni), se pot identifica patru categorii de indivizi, ca rezultat al socializării, susține Rîșnoveanu A. [104, p. 31] (Tabelul 1.1).

Tabelul 1.1. Rezultate ale socializării

	Planul individual		
Planul social		+	-
	+	INDIVID AUTONOM-INTEGRAT (socializare reușită)	INDIVID CONFORMIST-ASIMILAT (hipersocializare)
	-	INDIVID EGOCENTRIC-SEGREGAT (socializare incompletă)	INDIVID DEVIANT-MARGINALIZAT (socializare ratată)

Sursa: Rîșnoveanu A. [104, p. 31-32].

După cum menționează Tufeanu M. [119, p. 10], în cadrul activității de socializare se infiltrează noi termini, care influențează direct derularea tradițională și cea curentă a socializării, cum ar fi ultramodernizarea societăţilor şi globalizarea. Acestea din urmă au afectat organizarea şi dinamica contextelor sociale (familie, grupurile şcolare sau grupurile de socializare reprezentate de prieteni şi semeni).

Crețu T. [29, 30] și Zaharia A. [125] susțin faptul că asigurarea mijloacelor de comunicare și socializare necesare existenței adolescentului în cadrul grupurilor cu aceeași dimensiune culturală are loc prin intermediul desfășurării sistematice a activității acestor centre de interese. Anume această obișnuință de a frecventa și de a relaționa cu grupurile de egali oferă un rezultat de eficiență maximă, înglobând toate funcțiile cu privire la socializarea adolescenților.

Cercetătorii Ковалева Д. și Таскина И. [151] sunt de părerea că, la etapa actuală procesul de socializare este domeniul căruia i se acordă o atenție deosebită, care suferă schimbări constante. Tot ei caracterizează adolescența ca cea mai dificilă etapă în formarea individului ca personalitate, explicând acest fapt prin lipsa de experiență. Studiind lucrările lor, ajungem la concluzia că este indispensabilă socializarea adolescenților prin aderarea la alte grupuri prin intermediul structurilor neformale.

Procesul de integrare socială a unui individ într-o colectivitate și atribuirea funcțiilor în adolescență sunt indispensabile în vederea realizării pozitive a procesului de socializare în perioada dintre copilărie și tinerețe. Această idee se regăsește în teoria expusă de George Herbert Mead, care enunță rezultatele acestei abordări: creşterea independenţei faţă de părinţi, interacţiunea cu persoane de aceeaşi vârstă, sensibilitate sporită faţă de evaluările altora, activităţi cu tematică diversă: religioase, politice, de recreere [50, p. 7].

Autoarea Cemortan S. [22, p.7] vine cu precizarea faptului că socializarea eficace a oricărei personalități se realizează prin unirea într-un întreg a proceselor de adaptare, integrare, autodezvoltare și autoactualizare.

În cercetările lui Магомедалиева А. [160] se specifică faptul că, socializând, adolescentul își dezvoltă viziunea asupra lumii și, în același timp, conștientizează situațiile în care se pomenește. Același autor ne atrage atenția asupra faptului că

procesul de socializare este unul complex, în decursul căruia adolescentul își formează atitudinea față de realitate, caracterul, calitățile personale și comunicative, procesele mentale, adunând un ansamblu vast de experiență socială.

În același context, Paladi A. [90] interpretează adolescența ca fiind o perioadă ce prezintă dificultăți, susținând că, pe parcursul acestei etape, adolescentul asimilează calități noi, bazate pe comunicare în urma diverselor activități și experiențe la care este supus, care vor fi necesare în viitor în socializarea sa. Autorul delimitează două direcții ca rezultat al procesului de socializare cu caracter prosocial ori antisocial al adolescentului. Acestea sunt influențate de mediul în care creşte şi se dezvoltă adolescentul, de ansamblul de împrejurări extraşcolare, dar și de alți factori, ca socializarea, cooperarea, integrarea etc.

Verza E. și Verza F. E. [124] atribuie o însemnătate majoră factorului social în dezvoltarea personalității și diferențierea față de alții a adolescentului. În decursul procesului de socializare potrivit autorilor menționați adolescentul se întâlnește cu diverse tensiuni, conflicte, frustrări, schimbări fizice și, mai ales, psihice. Toate aceste modificări au un caracter oscilator și sunt direct influențate de factori educaţionali, sociali și de mediu.

Teleman A. [116, p. 1] menționează că fiecărui adolescent îi sunt indicate mijloace de adaptare la valorile şi atitudinile societăţii. La rândul său, adolescentul este supus reflectării prin prisma conștiinței a realității lumii exterioare și integrează setul de conduite sociale în raport cu mediul și agenții declanșatori ai procesului de socializare.

Linton R. susține ideea că rolul mediului social în contextul integrării și formării deprinderilor sociale ale adolescentului este esențial. Adolescentul, fiind o ființă socială, este obligat să asimileze, să perceapă și să respecte normele societății în care trăiește. La rândul său, această obligație impusă de societate este legată de viața tinerilor în cadrul grupului și de apartenența la o anumită categorie socială [79].

Autorul Neamțu G. [80] propune o abordare funcționalistă a procesului de socializare. Prin această abordare autorul consideră că societatea formează un tot întreg ce nu poate fi divizat, având ca scop menținerea ordinii sociale. Dacă ne întoarcem la adolescent, văzut ca un element constitutiv al societății, din punctul de vedere al abordării funcționaliste el interiorizează și analizează din propria perspectivă derularea șirului de evenimente din viața de zi cu zi pentru a contribui la bunul mers al sistemului din care face parte.

Atunci când atinge subiectul de socializării al adolescentului, Выготский Л. [139] introduce termenul de comunicare și relevă rolul ei în asimilarea normelor sociale. Participând activ și benevol la viața socială, adolescentul este testat sistematic, în procesul de socializare, de către semenii din jurul său pentru a facilita exprimarea gândurilor şi ideilor sale.

Prin procesul de socializare a adolescenților în opinia lui Neculau A. [81], se impulsionează asemănarea și deosebirea unei colectivități de oameni sau grupuri organizate care interacționează într-un fel în mediul social. Datorită acestui fapt, tânărul parcurge diverse etape ale dezvoltării personale, fiind supus transformării constante a deprinderilor sociale și personale.

Astfel, tânărul este într-o acțiune continuă de modificare și extindere a capacității psihice de a acționa în mediul social. Prin procesul de socializare are loc acumularea de capacități și roluri pentru a acționa și susține anumite principii, reguli, forme, pentru a putea remarca comportamentele inteligibile din punct de vedere social.

Perez N. și Ibarra L. [200] în lucrările lor abordează o teorie actualizată, în care demostrează felul de a se purta în societate și forma în care adolescentul este creat de societate în universul contemporan. A fi social în lumea actuală presupune un interes voluntar de însușire și expunere a obiceiurilor sociale pentru a participa cu responsabilitate la menținerea unei societăți echilibrate, care răspunde la necesitățile actuale.

În lucrările lui Ponea S. și Sandu A. [97] este vizat procesul de socializare a adolescenților, analizat prin prisma integrării și adaptării la grupul social în vederea socializării individului și a creării conformității sociale. Astfel, adolescentul preia rolul de participant în interiorul mediului social ca individualitate creată de societate.

Alți cercetători, precum Marius C. și Clipa O. [67], afirmă că socializarea adolescentului admite aprobarea modelului constituit de a rezolva o serie de probleme în mediul social, cu caracteristici comune în îndeplinirea datoriilor și regulilor morale în verificarea și întreținerea stabilității sociale.

Adolescentul este pus în situația de a însuși cunoștințe prin învățătura sau practica organizată și influențarea reciprocă a faptelor, prin implicarea schimbului de informații cu membrii societății, a totalității noțiunilor, a valorilor materiale și spirituale create de sistemul social în care s-au format. În mod special, prin procesul de socializare adolescentul își dă seama de realitatea înconjurătoare și se declară individ competent de cunoaștere [43].

Pornind de la sugestiile autorilor Râșnoveanu A. [103], Rusu E. [106], devenirea socială constituie una din ideile principale ale învățăturilor cu caracter social, care îi atrage deopotrivă pe filosofi, psihologi, sociologi, pedagogi, antropologi.

Multitudinea de teorii şi, implicit, de ipoteze şi răspunsuri cu privire la socializare, generează o hartă conceptuală extinsă: individ, societate, educaţie, influenţă socială, manipulare, ideologizare, control social, valori, norme, atitudini, patternuri comportamentale, clase sociale, coduri lingvistice, grupuri sociale, adaptare, integrare, transformare, inovare, etichetare, devianţă etc. [68, p. 84]

Viziunile cercetătorului rus Милёхин А. [167] au un aport deosebit la înţelegerea procesului de socializare. Îndeosebi, conceptele potrivit cărora tratarea

acestuia ca proces de însușire de către persoană a experienţei şi relaţiilor sociale ale mediului în care s-a născut şi în care creşte prin asimilarea experienţei sociale și implicarea în mediul social, ca proces de transformare în subiect social, de adaptare a persoanei la condiţiile mediului ambiant, favorizează autodeterminarea eficientă a persoanei, reprezentând modalitatea şi rezultatul formării persoanei în comunicare şi activitate, prin utilizarea şi transmiterea ulterioară a informaţiei sub formă de valori, roluri sociale, trăsături de personalitate.

Cercetările care abordează termenul de socializare în ultima perioadă relevă faptul că procesul de socializare a adolescentului are loc prin acumularea și modificarea practicii sociale [63, 149].

În cercetările lui Iluț P. [62], Lupașco O. și Nicolaiciuc N [65] învățarea de norme, concepte și idei este ghidată de către scopurile individuale prioritare. Iar comportamentul ulterior este influențat de apariția altor motive ca rezultat al expunerii adolescentului la procesul de socializare. Având un spectru larg de posibilități pentru a facilita dezvoltarea personalității, adolescentul selectează căile de socializare în funcție de nevoi, motive și interese [68, 108].

Pornind de la cele menționate mai sus, relevăm faptul că, în perioada adolescenței, se atestă cele mai mari dificultăţi cauzate de frecvente perturbări fiziologice, dezechilibre afective, devieri de caracter şi tulburări de conduită, care se asociază cu însușirea experienței de conviețuire socială. În perioada adolescenței, asimilarea normelor și regulilor comportamentului social este deosebit de importantă. Adolescenții sunt la etapa de trecere spre maturitatea în care se formează judecăți, are loc procesul de asimilare a tiparelor și valorilor culturale, formarea de relații constructive și transferul de cultură de la o generaţie la alta. Această etapă a vieții este marcată de o puternică orientare socială: adolescenții se influențează reciproc, iar opinia grupului are o valoare prioritară față de cea individuală. Astfel, în procesul de socializare, anumite comportamente și activități se formează și devin stabile. Influența directă a grupului de referință asupra adolescentului modelează conduita acestuia, iar nivelul la care comportamentul lui reușește să dobândească un aspect pozitiv sau negativ este legat de un set complex de elemente individuale și societale.

În prezenta, socializarea este considerată a fi un proces foarte complex, ce presupune multiple interacțiuni între adolescent, în calitate de socializant, și societate, în calitate de socializator. Din perspectiva adolescentului, socializarea este un proces în care sunt asimilate formele de conduită umană, dezvoltate calități umane esențiale, însușite regulile de conviețuire în cadrul unei comunități. Socializarea este interpretată drept procesul de pătrundere a noilor indivizi într-un mod organizat de viață cu un potențial cultural stabilit.

2. ANSAMBLUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII PROCESULUI DE SOCIALIZARE A ADOLESCENȚILOR ÎN PRACTICAREA FORMELOR DE TURISM ACTIV

2.1. Metodele și organizarea cercetării

Am constatat, aşadar, că problema privind socializarea adolescenților în cadrul practicării diverselor forme de turism activ este insuficient tratată atât sub aspect cantitativ, cât şi calitativ în literatura de specialitate. Ideile emise de experți, analizele specialiștilor, studierea datelor evidenţiate, analiza rezultatelor înregistrate la testările iniţiale sunt premise pentru formularea ipotezei de lucru, a scopului, obiectivelor şi metodelor de cercetare.

Pentru realizarea obiectivelor au fost aplicate următoarele metode de cercetare:

-analiza și sinteza;
-analiza comparativă;
-inducția și deducția;
-observaţia pedagogică;
-metoda anchetei de tip chestionar;
-metoda testului proiectiv „Eu şi grupul”;
-metoda testului sociometric;
-metoda măsurătorilor şi testărilor;
-experimentul pedagogic;
-metode statistico-matematice de interpretare şi prelucrare a datelor;
-metoda grafică şi tabelară.

2.1.1. Analiza și sinteza literaturii ştiinţifico-metodice

Analiza și sinteza literaturii de specialitate s-a efectuat în funcție de scopul şi obiectivele stabilite în lucrarea propriu-zisă.

Pentru fundamentarea științifică a temei, am considerat necesară studierea literaturii de specialitate care tratează problema abordată (cărți, reviste, articole, proiecte etc.). În general, au fost studiate numeroase surse bibliografice vizând problema cercetată în plan național și internațional, toate acestea formând bibliografia selectivă a cercetării.

Cercetarea științifică este un proces care necesită integrarea fidelă într-un sistem referențial, ce indică linia de acțiune. Din acest motiv, apare necesitatea documentării și analizei datelor din literatura de specialitate vizând problema supusă cercetării.

În cadrul documentării bibliografice a fost studiată literatura științifico-metodică privind procesul de socializare a adolescenților. Analiza și sinteza literaturii ştiinţifico-metodice vizând problema studiată s-a axat pe criza din perioada adolescenței și gradul de socializare al tinerilor la această etapă.

2.1.2. Metoda observaţiei pedagogice

Dafinoiu I. [32] menționează că observația este un procedeu științific, care presupune examinarea metodică intenționată a unui obiect sau proces, fără a interveni în desfășurarea sa.

Observaţia este contemplarea intenţionată a unui obiect, document, fenomen sau proces. Cunoaşterea ştiinţifică a unei realităţi prin contemplare intenţionată şi metodică este condiţionată de prelucrarea prin raţiunea datelor obţinute. Observaţia trebuie să fie obiectivă, continuă şi sistematică. Datele obţinute se înregistrează, se clasifică, se prelucrează şi formează concluzii.

În desfăşurarea observaţiilor, am parcurs următoarea succesiune de etape:

− au fost alese eşantioanele supuse observării, care ulterior au constituit două grupe de adolescenți martor și experimentală ale experimentului şi s-a verificat corespunderea lor cu scopul şi condiţiile concrete ale cercetării;

− s-a ales perioada şi cea mai potrivită modalitate de observare, în scopul obţinerii de rezultate cât mai multe şi mai valoroase, având în vedere că valoarea unei metode de cercetare ştiinţifică se apreciază după gradul şi importanţa rezultatelor ce se obţin aplicând-o;

− s-au efectuat măsurătorile şi testările iniţiale propriu-zise, în cadrul experimentului primar (constatativ), acestea fiind necesare, deoarece au furnizat date esențiale privind limitele şi condiţiile de desfăşurare a activităţii concrete în cadrul practicării diverselor forme de turism activ;

− s-au efectuat observații privind coeziunea relațiilor interpersonale în grupurile de referință, nivelul de relaționare și adaptabilitate socială, tendințe de valorizare și devalorizare a adolescenților atât în grupa martor, cât și experimentală.

În efectuarea observaţiei, am respectat recomandările formulate de Битянова M. [135] referitoare la schema de observare a comportamentului adolescentului în procesul investigației.

2.1.3. Metoda anchetei pe bază de chestionar

Metoda anchetei este utilizată în scopul culegerii de date prin intermediul tehnicii de întrebare-răspuns.

Ele presupun o bună fundamentare metodologică, şi anume: stabilirea condiţiilor de folosire, alegerea eşantioanelor, aplicarea tehnicii chestionarului.

În elaborarea anchetelor pe bază de chestionar, s-a ţinut cont de indicaţiile metodice ale unor autori ce au adus contribuții însemnate în acest domeniu [66, p. 141].

Organizarea investigaţiei cu ajutorul anchetei solicită parcurgerea unor etape, carea u fost bine definite în lucrările monografice ale multor autori [11, 24, 25, 66].

În domeniul educaţiei, ancheta pe bază de chestionar este considerată ca având o funcţie de acţiune, informaţiile furnizate pregătind o decizie sau aducând elemente necesare pentru formularea unor concluzii.

Ancheta pe bază de chestionar este considerată „un studiu extensiv destinat să cuprindă, mai ales sub formă statistică, frecvenţa unor însuşiri sau variabile caracteristice (interese, opţiuni, aptitudini, opinii) la nivelul unor populaţii”[24, 25, 66].

În lucrarea de faţă s-a folosit această metodă pentru a obţine într-un timp scurt un volum mare de informaţii ce reflectă opiniile cadrelor didactice și ale adolescenților privind socializarea în cadrul practicării formelor de turism activ.

Ancheta pe bază de chestionar s-a realizat în perioada 10 septembrie 2015 - 10 septembrie 2016.

Pentru aceasta au fost formulate 10 întrebări adresate cadrelor didactice și 15 întrebări adresate adolescenților, la care subiecții anchetați au răspuns, subliniind una dintre variantele care, potrivit opiniilor, era veridică (Anexa 1).

Au răspuns la întrebările din chestionare 181 cadre didactice și 120 adolescenți din mediul rural și urban al Republicii Moldova (Anexa 2).

Răspunsurile au fost anonime, ceea ce a asigurat confidențialitatea acumulării și interpretării datelor empirice. Rezultatele anchetei-chestionar sunt prezentate în capitolul 2 al lucrării (Tabelele 2.1, 2.2.).

2.1.4. Metoda testului proiectiv „Eu şi grupul”

Testului proiectiv „Eu şi grupul” a fost aplicat cu scopul de a actualiza în conştiinţa adolescenților locul lor în sistemul de relaţii interpersonale în grupul de referință şi de a diagnostica trăsăturile relaţiilor în grup, specificul redării grupului, poziționarea „Eului” față de grup, raportarea mărimii „Eului” cu mărimea celorlalţi membri ai grupului de adolesceți din care fac parte [162].

2.1.5. Metoda testului sociometric

Metoda testul sociometric a fost utilizată pentru măsurarea nivelului socioafectiv în studierea colectivelor de adolescenți investigaţi ca grupuri cu structură proprie. Această metodă a vizat investigarea naturii, a configuraţiei şi intensităţii relaţiilor interpersonale din cadrul unui grup, precum şi a fenomenelor care apar pe baza acestora: de comunicare, de colaborare, de influenţare, de relaționare etc. Aplicarea acestei metode a permis măsurarea, ordonarea și prezentarea grafică a unor fenomene sociale și psihosociale, aprecierea poziției concrete a fiecărui adolescent în interiorul grupului și a nucleului de relații din jurul unui adolescent, care este în permanent contact social cu alți adolescenți.

Prin intermediul utilizării metodei testului sociometric s-au obţinut date referitoare la relaţiile preferenţiale din cadrul grupului, precum şi la stadiul concret de structurare al acestora.

Indicele sociometric evaluarea poziţiei ocupate de un anumit membru al grupului din perspectiva atitudinii faţă de colectiv, respectiv a expansiunii sociale, şi a atitudinii colectivului faţă de el, adică a incluziunii sociale.

În funcție de obiectivul urmărit, a fost elaborat testul sociometric. Acest test a fost realizat din două întrebări (Anexa 3), dintre care: o variantă se referă la

alegerile pozitive (simpatii), altă variantă vizează răspunsuri de respingeri (antipatii).

Nu am efectuat o ierarhizare a răspunsurilor, respectiv la acordarea unei ponderi diferite în funcție de locul răspunsului (primul, al doilea, al treilea), deoarece am pornit de la ideea că sociometria este, în primul rând, o tehnică pentru a depista relațiile ce se constituie între indivizi în cadrul colectivului [46, 69,16].

2.1.6. Metoda măsurărilor şi testărilor

Măsurarea şi testarea, în condiţii standard, a eşantionului stabilit de noi, cu ajutorul a patru teste, a avut drept scop evidenţierea evoluţiei parametrilor fizici generali, speciali şi de pregătire tehnică ai adolescenților [5, 20, 21, 39, 40]. Astfel, s-au utilizat următoarele teste:

Testarea pregătirii fizice generale. Aparatele şi instrumentele folosite pentru evaluarea nivelului de pregătire fizică generală au fost: cronometrul, banca de gimnastică.

Testele aplicate au fost următoarele:

1. **Alergare de viteză 60 m** cu start din picioare. Se cronometrează la prima mişcare în secunde şi zecimi de secundă.

2. **Alergare de rezistenţă 1000 m (F) şi 2000 m (B)**. Distanţa se parcurge pe teren plat, contra cronometru, pe teren oficial de atletism, cu pista de 400 m. Fiecare probă se efectuează o singură dată. Rezultatul se exprimă în minute şi secunde. Transformarea alergării în mers sau oprirea se consideră abandon.

3. **Flotări din sprijin pe banca de gimnastică (fete):** din sprijin culcat facial, palmele pe banca de gimnastică, picioarele pe sol, îndoirea braţelor până la apropierea pieptului de bancă şi revenire în poziţia iniţială. Se înregistrează numărul de execuţii corecte.

4. **Tracţiuni la bara fixă (băieţi).** Subiectul este suspendat întins de bară, în priză dorsală (cu dosul palmei spre faţă), flexează braţele până când bărbia se ridică la nivelul barei, apoi revine în poziţia iniţială, cu braţele întinse.

2.1.7. Experimentul pedagogic

Experimentul presupune realizarea „unui complex de condiţii" corespunzătoare unui criteriu de cercetare [38, 39, 40, 44, 59].

De asemenea, experimentul pedagogic presupune crearea unei situaţii noi, prin introducerea unei modificări în desfăşurarea acţiunii educaţionale cu scopul verificării ipotezei de lucru, care a declanşat aceste inovaţii [25, p. 29].

În acest scop, au fost formate două loturi a câte 30 adolescenți de aceeaşi vârstă din clasele a VIII-a. Grupa experimentală s-a format la Liceul Internat Municipal cu Profil Sportiv, sectorul Buiucani, or. Chișinău, iar grupa martor la gimnaziul „Galata", din or. Chişinău.

Acestea deţin baze materiale bune, asemănătoare ca dotare, adecvate unei activităţi didactice optime şi suficiente pentru desfăşurarea unei cercetări la nivel înalt.

Experimentul a fost divizat în două etape, după cum urmează:

Prima etapă, în perioada 2015-2016, a constituit experimentul primar (constatativ). În această etapă a experimentului, s-a efectuat, prin metoda observaţiei, a măsurătorilor şi testărilor inițiale, aprecierea nivelului de pregătire fizică şi a gradului de socializare al adolescenților. Datele obţinute ne-au permis să apreciem nivelul de pregătire fizică și gradul de socializare al adolescenților.

A doua etapă, în perioada 2017-2018, a constituit experimentul pedagogic de bază (formativ), care a avut ca obiectiv principal testarea eficacităţii Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, orientat spre o socializare eficientă a adolescenților. Rezultatele experimentului pedagogic de bază sunt prezentate în capitolul al treilea al tezei.

2.1.8. Metodele statistico-matematice de prelucrare şi interpretare a datelor

Ştiinţa activităţilor corporale nu se poate realiza fără aplicarea mijloacelor matematice, dintre care un loc de bază îl ocupă statistica [44, 107, 109].

Această metodă de cercetare a contribuit la estimarea evoluţiei grupelor experimentală şi martor prin compararea rezultatelor iniţiale şi finale, urmărindu-se scoaterea în evidenţă a modului în care a crescut nivelul de socializare și integrare al elevilor din grupa experimentală în urma aplicării Programului turismului activ privind socializarea adolescenților.

În cercetare, pentru analiza datelor obţinute prin măsurare şi testare au fost utilizați următorii indici statistico-matematici [98, 127, 145]:

Media aritmetică este o cantitate fictivă care aproximează un centru spre care şi în jurul căruia gravitează datele provenite dintr-o măsurare reală. Aproximaţia este cu atât mai bună, cu cât extremele sunt mai apropiate între ele. Ea reprezintă suma valorilor individuale împărţită la numărul de cazuri, după formula:

$$\overline{X} = \frac{\sum_{i-1}^{n} x_i}{\mathrm{n}} \qquad (2.1)$$

unde: $\overline{X}$ - media aritmetică;

$\sum$ - suma valorilor individuale;

i – indexul de sumare;

x_i – fiecare rezultat de măsurare;

n - număr de subiecţi.

Abaterea standard este un număr fictiv, care aproximează măsura în care rezultatele (unui şir de măsurători reali) se împrăştie în jurul valorii centrale, după formula:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i-1}^{n} (x_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

(2.2)

Cu cât abaterea este mai mică, cu atât valoarea parametrilor tendinţei centrale este mai reprezentativă.

Eroarea medie (m) se calculează după formula:

$$\pm m = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$$

(2.3)

unde: $\pm m$ – abaterea standard a valorii medii;

σ – abaterea standard;

n – număr de subiecţi.

Coeficientul de variabilitate - este aproximarea procentuală a câtului dintre abaterea standard şi media aritmetică:

$$Cv_i = \frac{\sigma}{\bar{X}} \cdot 100\%$$

(2.4)

Coeficientul de corelaţie după metoda Breave-Pearsons:

$$r = \frac{\sum_{i-1}^{n} (x_i - \bar{X}) \cdot (y_i - \bar{Y})}{n \cdot \sigma_x \cdot \sigma_y} \qquad (2.5)$$

unde: r – coeficientul de corelaţie;

i – indexul de sumare;

n – numărul de cazuri;

x_i; y_i – rezultatul de calcul al fiecărei coloane;

- media aritmetică;

σ_x; σ_y – media pătratică a abaterii standard.

Studiindu-se coeficientul de corelaţie a testelor utilizate, s-a determinat că 70,7% din cazuri aveau coeficienţi veridici, care se încadrau în diapazonul de la 0,553 până la 0,801 pentru fete şi de la 0,707 până la 0,924 pentru băieţi, la pragul de semnificaţie P<0,05-0,001.

Coeficientul de corelaţie după metoda Breave-Pearsons pentru siguranţa testelor**:**

$$r = \frac{\sum_{i=1}^{n} (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i-1}^{n} (x_i - \bar{x})^2 \cdot \sum_{i-1}^{n} (y_i - \bar{y})^2}} \qquad (2.6)$$

Studierea normalităţii de distribuţie a totalităţilor selective după metoda Shapiro-Wilkie s-a calculat conform următoarei formule [97, 127]:

$$W = \frac{b^2}{(n-1)\cdot \sigma^2} \qquad (2.7)$$

unde b^2 - suma pătratelor diferenţelor x_{max} şi x_{min} pe valorile critice ale grupelor comparate.

Ansamblul de date statistice alese şi prelucrate, conform rezultatelor testărilor efectuate, corespund normelor de distribuţie sau sunt aproape de acestea, numai în cazul dacă criteriul de calcul W corespunde cu cel din tabelă în limitele de la 0,938 până la 0,874 pentru un prag de semnificaţie P<0,05-0,01. După analiza efectuată, rezultatele experimentale alese, în ansamblu, au înregistrat un criteriu de calcul W de la 0,941 până la 0,871, ceea ce demonstrează legătura lor apropiată de norma de distribuţie. Rezultatele statistice şi modul de apreciere a acestora ne permit să utilizăm criteriul t Student, pentru analiza comparativă.

Semnificaţia statistică a diferenţei dintre medii s-a calculat cu ajutorul **Testului „t”**, pentru grupele dependente:

$$t_{calcul} = \frac{|\bar{X}_1 - \bar{X}_2|}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2 - 2\cdot r\cdot(m_1\cdot m_2)}} \qquad (2.8) \qquad \text{pentru } f = n-1 \qquad (2.8)$$

unde: x_1 – media aritmetică a primei grupe (grupa martor);
x_2 – media aritmetică a celei de-a doua grupe (grupa experimentală);
m_1 – eroarea medie a primei grupe (grupa martor);
m_2 – eroarea medie a celei de-a doua grupe (grupa experimentală);
r – coeficientul de corelaţie;
f – numărul gradelor de libertate;
n – numărul de cazuri.

Testul „t” Student pentru grupele independente:

$$t_{calcul} = \frac{|\bar{X}_1 - \bar{X}_2|}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2}} \qquad (2.9) \qquad \text{unde} \quad m_1 = \frac{\sigma_1}{\sqrt{n_1}}; \quad m_2 = \frac{\sigma_2}{\sqrt{n_2}} \qquad (2.9)$$

x_1– media aritmetică a primei grupe (grupa martor);
x_2 – media aritmetică a celei de-a doua grupă (grupa experimentală);
m_1 – eroarea medie a primei grupe (grupa martor);
m_2 – eroarea medie a celei de-a doua grupe (grupa experimentală).

Parametrul „t” este cu atât mai mare, cu cât diferenţa dintre medii este mai mare şi cu cât abaterile standard ale şirurilor respective sunt mai mici [33, 39].

Când „t” calculat este mai mare decât o valoare „t” tabelată (tabela lui Fischer), în funcţie de gradul de libertate (f = n1 + n2 - 2) şi pragul de semnificaţie, atunci ipoteza de nul (a diferenţei întâmplătoare dintre medii) se infirmă. Rezultă o probabilitate acceptabilă că mediile celor două eşantioane diferă semnificativ.

Testul **sociometric**, unde se calculează indicii sociometrici:

$$I = \frac{A-R}{N-1} \quad (2.10)$$

I= indicii sociometrici;

N = numărul subiecților din cadrul grupului;

A= alegeri;

R = respingeri.

Prin aceasta formulă se stabilește indicele de statut preferențial al subiecților. Statutele pot fi: pozitive, negative, zero, ceea ce indică existența unor subiecți populari, acceptați, indiferenți sau izolați afectiv (marginalizați) în cadrul grupului [27, p. 64].

Trebuie remarcat faptul că, studiindu-se literatura de specialitate şi practicile de activitate, a fost selectat un număr mare de teste pentru evidenţierea pregătirii fizice a adolescenților pentru practicarea diverselor forme de turism activ și stabilirea gradului de socializare a adolescenților.

În acelaşi timp, am avut sarcina de a soluţiona un obiectiv de bază: a verifica eficiența Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, realizat în urma aplicării formelor de turism activ și a testelor de evaluare a nivelului de pregătire fizică şi a gradului de socializare a adolescenților.

Testele selectate trebuie să fie accesibile adolescenților, fără a fi nevoie de a crea unele condiţii speciale de testare, iar rezultatele înregistrate trebuie să reflecte gradul de pregătire și nivelul de socializare a adolescenților. Această sarcină dificilă a fost soluţionată în experimentul prealabil. Astfel, din multitudinea de teste reflectate în sursele bibliografice [69, 138, 140, 146, 147, 162, 168, 204] şi activităţile practice, cu ajutorul analizei corelaţiei şi al altor aprecieri s-au selectat 7 teste, care, aplicate pe un anumit eşantion de subiecţi, au fost destul de sugestive.

2.1.9. Organizarea şi desfăşurarea cercetării aplicative

În scopul socializării adolescenților, în cadrul practicării diverselor forme de turism activ, s-a realizat un experiment axat pe organizarea și desfășurarea mai multor activități cu implicarea diverselor forme de turism activ. Acestea au inclus marșul turistic și excursii pedestre, concursuri turistice sportive, jocuri dinamice cu caracter turistic, realizate în baza Programului turismului activ privind socializarea adolescenților.

Experimentul a avut loc în cadrul practicării diverselor forme de turism activ. În acest scop, s-a intervenit atât asupra programării, cât şi asupra planificării activităţii în cadrul practicării formelor de turism activ. A fost stabilit Programul turismului activ privind socializarea adolescenților, care contribuie la socializarea și integrarea adolescenților prin practicarea diverselor forme de turism activ. Pentru practicarea formelor de turism activ s-a stabilit nivelul de PFG şi gradul de socializare a adolescenților, prin identificarea unor teste semnificative, pe care le-am aplicat grupei martor şi grupei experimentale. Cercetarea aplicativă s-a realizat în următoarele etape:

Etapa I. În prima etapa, s-au folosit ca metode de cercetare observaţia pedagogică, metoda chestionarului, testul proiectiv „Eu și grupul”, testul sociometric al grupului de adolescenți şi a fost elaborat Programul turismului activ privind socializarea adolescenților.

Chestionarea s-a desfăşurat în rândul cadrelor didactice și al adolescenților din mediul urban și rural. Chestionarea sociologică s-a desfăşurat pe un eşantion alcătuit din 181 cadre didactice și 120 de adolescenți din mediul rural și urban al Republicii Moldova.

Etapa II. a cuprins: selectarea eşantionului de cercetare, organizarea experimentului prealabil al cercetărilor, aprecierea nivelului pregătirii fizice, a stadiului de coeziune și a gradului de socializare în grupul de adolescenți. Experimentul prealabil a fost efectuat pe un eșantion de 30 de adolescenți, dintre care: 15 subiecţi au fost fete şi 15 subiecţi băieţi.

Scopul acestuia a constat în aprecierea nivelului iniţial de PFG şi a gradului de socializare a adolescenților, în vederea demonstrării oportunităţii folosirii unui Program de turism activ privind socializarea adolescenților.

Etapa III. (2017– 2018) a avut ca obiective principale: 1) organizarea şi desfăşurarea experimentului pedagogic de bază, care s-a derulat în cadrul activităților turistice şi 2) aprobarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților.

Activitatea în grupa experimentală s-a desfăşurat în baza Programului elaborat, iar în grupa martor s-a derulat în regim obișnuit, fără a se interveni prin practicarea formelor de turism activ.

Programul turismului activ privind socializarea adolescenților, a fost aplicat în cadrul practicării formelor de turism activ în Codrii Moldovei, pe traseul: Chișinău-Sipoteni-Hîrjăuca-Bularda-Leordoaia-Verevița-Bahmut-Chișinău pentru o perioadă de trei zile (Anexa 5), fiind realizat în perioada 2017-2018. Experimentul a început în luna octombrie 2016 prin testarea iniţială (TI) şi s-a încheiat în luna mai 2018 cu testarea finală (TF) la 7 indicatori: 5 de pregătire fizică generală, 2 de apreciere a gradului de socializarea a adolescenților. Pe toată durata experimentului de bază, subiecţii din grupa experimentală au parcurs etapele Programului turismului activ privind socializarea adolescenților elaborate de noi, iar cei din grupa martor au urmat un regim obișnuit. Experimentul s-a încheiat cu interpretarea şi reprezentarea grafică a datelor statistico-matematice, în baza cărora au fost formulate concluziile generale şi recomandările.

2.2. Cercetarea sociologică privind măsurarea gradului de socializare a adolescenților

Pentru stabilirea gradului de socializare a adolescenților prin implicarea acestora în activități turistice se presupune necesitatea măsurării următoarelor niveluri: nivelul inițial de pregătire fizică și nivelul socioafectiv al grupelor de adolescenți supuși experimentului.

Cercetarea concepțiilor specialiştilor privind practicarea diverselor forme ale turismului activ în vederea socializării adolescenților a avut la bază aplicarea a două anchete pe bază de chestionar, unul aplicat adolescenților și altul cadrelor didactice, care au avut scopul de a determina nivelul de socializare a adolescenților în cadrul practicării formelor de turism activ.

Ancheta pe bază de chestionar s-a desfăşurat pe un eşantion de 120 de adolescenți și 181 de cadre didactice din mediul rural și urban, din diferite raioane ale Republicii Moldova. Concretizăm că, la unele întrebări din cadrul chestionarului, respondenţii au optat pentru una sau mai multe variante de răspuns din cele menţionate (15 întrebări cu 42 variante de răspunsuri (Tabelul 2.1), pentru adolescenți, și 10 întrebări cu 28 variante de răspunsuri (Tabelul 2.2), pentru cadrele didactice). Avantajul aplicării anchetei pe bază de chestionar constă în faptul că ea ne-a oferit o transparenţă privind socializarea şi integrarea socială a adolescenţilor în cadrul practicării formelor de turism activ.

Familiarizarea cu formele turismului activ este un fenomen sinergic, care asociază turismul cu diferite forme de practicare a activității fizice în natură, unde se detașează cel puțin trei direcții de acțiune [7, p. 401]:

-practicarea sportului în timpul liber pentru relaxare și menținerea sănătății;

-practicarea ca turist-spectator la anumite evenimente sportive;

-vizitarea ca turist a unor obiective sportive.

Tabelul 2.1. Rezultatele chestionării adolescenţilor din mediul rural şi urban al Republicii Moldova (n=120)

Nr. crt.	ÎNTREBAREA	VARIANTE DE RĂSPUNS	RĂSPUNSURI MEDIUL RURAL	RĂSPUNSURI MEDIUL URBAN
1	Sunteți familiarizați cu formele turismului activ?	Da	30,55%	45,84%
		Nu	13,88%	25%
		Parţial	55,57%	29,16%
2	Cunoașteți noțiunea de socializare?	Da	58,34%	39,58%
		Parţial	41,66%	60,42%
3	Care sunt principalele modalități de desfășurare a timpului liber?	Mă întâlnesc cu prietenii	26,38%	39,75%
		Navighez pe internet	73,62%	60,25%
4	Ați mai fost vreodată implicați în activități cu caracter turistic?	Da	76,38%	68,70%
		Nu	8,35%	20,39%
		Parţial	15, 27%	10,91%
5	Considerați că aveți suficient timp liber pentru a aborda procesul de socializare?	Da	26,38%	16,66%
		Nu	62,5%	31,25%
		Parţial	11,12%	52,09%
6	Cum credeți, prin formele turismului activ se poate realiza procesul de socializare?	Da	70,83%	39,58%
		Nu	11,11%	27,08%
		Parţial	18,06%	33,34%
7	Cum socializați cel mai frecvent?	Rețele de socializare	59,73%	52,08%
		Comunicare verbală	30,55%	41,67%
		Altele	9,72%	6,25%

Nr. crt.	ÎNTREBAREA	VARIANTE DE RĂSPUNS	RĂSPUNSURI MEDIUL RURAL	RĂSPUNSURI MEDIUL URBAN
8	Cu care dintre următoarele stări puteți asocia activitățile turistice?	Distracție	37,5%	47,91%
		Socializare	38,89%	27,08%
		Bună dispoziție	23,61%	25,1%
9	Cum considerați socializarea dintre adolescenți la nivelul clasei dvs.?	Foarte bună	41,66%	43,75%
		Bună	38,88%	31,25%
		Satisfăcătoare	19,46%	25%
10	Credeți că, participând la activitățile turistice, veți deveni o persoană sociabilă?	Da	70,84%	52,09%
		Parțial	29,16	47,91%
11	Socializarea este principalul factor care influențează relațiile cu alte persoane?	Influențează relațiile cu alte persoane	47,22%	25,05
		Interacționează social	13,88%	45,20%
		Formează personalitatea	38,90%	29,75%
12	Cu cine socializați cel mai frecvent?	Familia	51,40%	35,41%
		Grupul de prieteni	31,94%	20,84%
		Școala	16,66%	43,75%
13	Obișnuiți să socializați cu persoanele din jurul dvs. în timpul liber?	Da	58,33%	18,75%
		Nu	13,88%	66,67%
		Parțial	27,79%	14,58%
14	Dintre cunoștințele dvs., există colegi care, în procesul de socializare, sunt discriminați în funcție de:	Sex	44,45%	13,50%
		Religie	37,5%	55,25%
		Vestimentație	18,05%	31,25%
15	Cum credeți, grupul din care faceți parte influențează procesul de socializare?	Da	62,5%	27,09%
		Nu	23,61%	64,58%
		Parțial	13,89%	8,33%

În urma chestionării grupului de adolescenţi privind familiarizarea cu formele turismului activ (prima întrebare), s-a constatat că majoritatea subiecţilor din mediul rural şi urban au răspuns afirmativ, cei din mediul rural având o pondere mai mică, de 30,55%, iar cei din mediul urban o pondere mai mare, de 45,84%, nu sunt familiarizaţi 13,88% dintre subiecţii din mediul rural şi 25% din mediul urban, sunt parţial familiarizaţi cu formele turismului activ 55,57% dintre respondenţii din mediul rural şi 29,16% din mediul urban (Figura 2.1).

Turismul activ este un fenomen complex, care se află în continuă transformare și diversificare, păstrându-și însă drept etalon elementul de bază, care l-a consacrat: practicarea diferitelor forme de mișcare în natură și având drept scop socializarea adolescenților în aer liber.

Adolescentul, participând în cadrul activităților turistice, demonstrează caracteristici proprii prin includerea în diferite acțiuni, care contribuie la manifestarea inițiativei, a creativității și a activismului social. Toate acestea oferă posibilitatea unei autoanalize constante a tot ceea ce se realizează, inclusiv participarea fiecărui adolescent la viață în aer liber oferă premise pentru a stăpâni abilitățile mecanismului de autoguvernare, unde fiecare poate deveni membru al diferitelor grupuri.

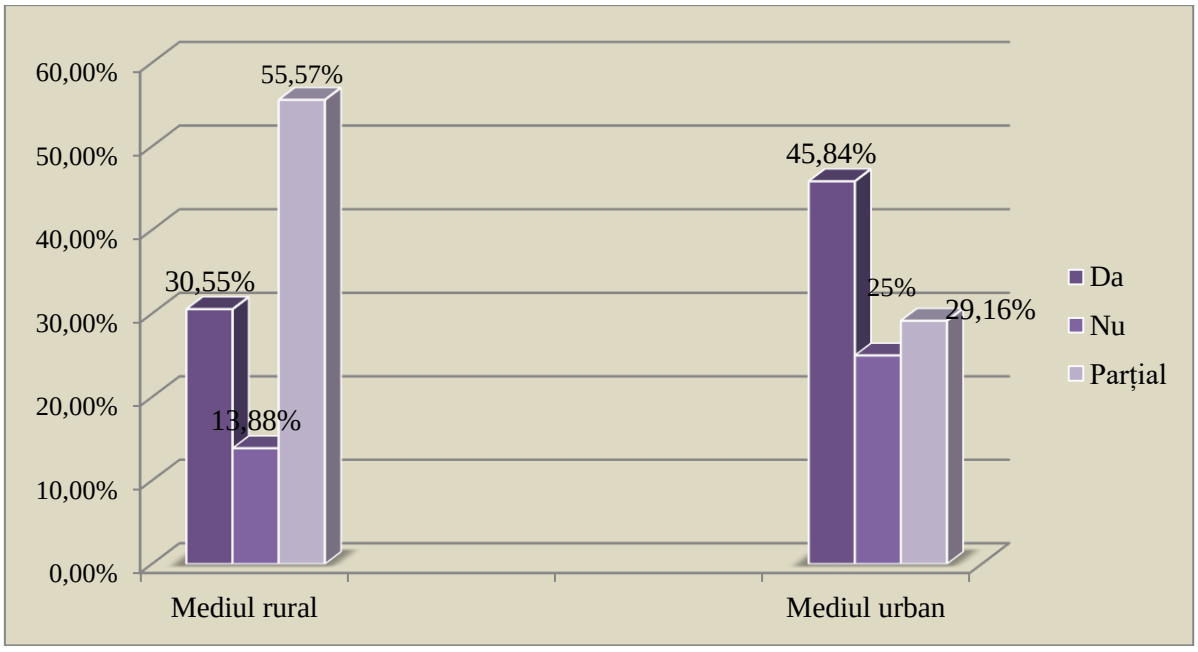

Fig. 2.1. Familiarizarea cu formele turismului activ

Particularitățile manifestării adolescenței sunt determinate de circumstanțe sociale specifice și, mai ales, prin schimbarea locului adolescentului în societate, atunci când un adolescent intră subiectiv într-o nouă relație cu lumea adulților, constituie un nou conținut al conștiinței sale, formând o nouă formă psihologică a acestei epoci și devenind o persoană socială.

Analizând datele obţinute în urma chestionării eşantionului de adolescenţi privind rolul participării la activităţile turistice în formarea unui caracter sociabil, observăm o motivaţie mai înaltă în rândul respondenţilor din mediul rural: „da” 70,84%, „parţial” 29,16% şi mai scăzută în mediul urban: „da”52,09%, „parţial” 47,91, (Figura 2.2), deoarece în urma desfăşurării acestui tip de activităţi, adolescenţii au posibilitatea de a-şi consolida valorile culturale şi sociale, supuse unui proces de perfecţionare în cadrul formelor de turism activ.

Timpul liber le oferă adolescenților posibilitatea de a experimenta nevoile fundamentale ale omului. În procesul de petrecere a timpului liber, este mult mai ușor pentru un adolescent să-și formeze stima de sine, chiar și deficiențele personale pot fi depășite prin activități de agrement. Timpul liber este un mod esențial de modelare a caracterului adolescentului, în special a unor calități, precum inițiativa, încrederea în sine, rezistența, perseverența, sinceritatea, onestitatea etc. În anumite condiții timpul liber poate fi un factor important de dezvoltare fizică a adolescentului.

Folosirea eficientă a timpului liber de către adolescent este o sarcină importantă a societății, deoarece atunci când își desfășoară procesul de comunicare în timpul liber cu arta, tehnologia, sportul, natura, precum și cu alte persoane, este important să o facă rațional, productiv și creativ [176].

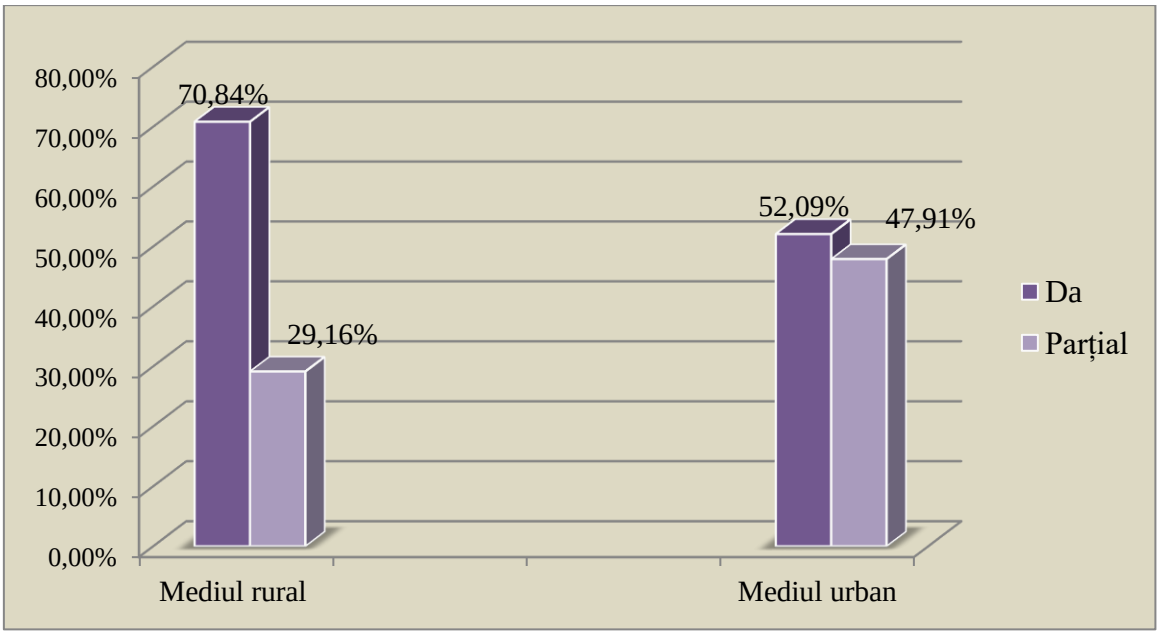

Fig. 2.2. Formarea persoanei sociabile prin activități turistice

Petrecându-și timpul liber în diferite moduri, adolescenții se află în procesul de dobândire a valorilor socioculturale și a experienței comportamentale dezvoltate prin activitate cognitivă, morală, estetică și de comunicare. Toate acestea au scopul de a acepta relațiile sociale ale comunității și de a se adapta cerințelor grupurilor mari și mici, colectivității și modului particular de viață.

În Figura 2.3, sunt reflectate opiniile referitoare la principalele modalităţi de desfăşurare a timpului liber. Rezultatele cercetării empirice demonstrează că majoritatea subiecţilor, atât din mediul rural, cât şi urban, optează pentru o socializare în mediul virtual, răspunsurile fiind distribuite după cum urmează: rural 73,62%, urban 60,25%. Totodată, 26,38% dintre subiecţii din mediul rural şi 39,75% dintre cei din mediul urban preferă să se întâlnească cu prietenii. Acest fapt confirmă că tinerii au nevoie să relaţioneze în mod direct cu grupurile şi să comunice deschis, dezvoltându-şi şi modelându-şi pozitiv personalitatea, iar abordarea exclusivă în spaţiul virtual nu face decât să-i ţină captivi în propriul univers.

Adolescenții sunt un grup sociodemografic cu caracteristici de vârsta sociopsihologică și valori sociale determinate de nivelul dezvoltării socio-economice și culturale, de caracteristicile socializării. Socializarea cuprinde toate procesele de incluziune socială, formare și educație, prin care o persoană dobândește o latură socială și capacitatea de a participa la viața socială.

În forma cea mai generală, socializarea poate fi înțeleasă ca procesul unui individ care asimilează modele de comportament, valori și norme adoptate în societate în anumite comunități sociale. Socializarea poate fi reprezentată ca un proces de stăpânire a normelor sociale, care devin o parte integrantă a vieții unei persoane, nu ca urmare a unei reglementări externe, ci ca urmare a unei nevoi interioare de a le urma [141, p. 69].

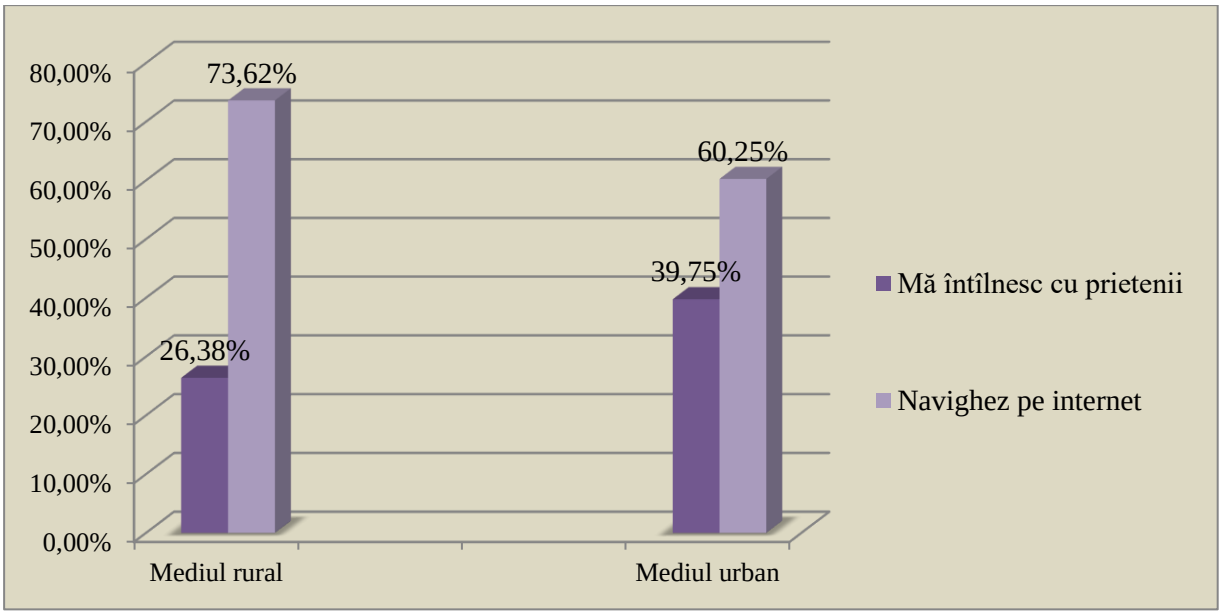

Fig. 2.3. Principalele modalități de desfășurare a timpului liber

În Figura 2.4, sunt prezentate opiniile adolescenţilor privind forma cea mai frecventă de socializare. Observăm că majoritatea subiecţilor chestionaţi abordează cel mai frecvent o formă de socializare prin intermediul reţelelor sociale: adolescenţii din mediul rural 59,73%, cei din mediul urban 52,08%, comunicarea verbală având o pondere mai scăzută la subiecţii din mediul rural 30,55% spre deosebire de cei din mediul urban 41,67%.

Majoritatea adolescenţilor chestionaţi optează pentru o socializare virtuală, care este lipsită de emoţii autentice şi care nu poate înlocui limbajul verbal, atât de important în transmiterea informaţiilor cu privire la trăirile şi emoţiile celuilalt.

Datele generale din Figura 2.4, sugerează faptul că adolescenţii efectuează numeroase activităţi online, care au o legătură directă sau indirectă cu variatele faţete ale procesului de socializare. Unde originile agresivității se află în atmosfera socio-psihologică nefavorabilă a societății, care este asociată cu un întreg complex de motive, printre care ar fi comunicarea obsesivă în mediul virtual și aderarea la grupurile cu un comportament deviant.

În condițiile în care socializarea pregătește, formează și perfecționează adolescentul prin educație, instruire, experiență, în cadrul practicării formelor de turism activ în vederea adaptării și readaptării la cerințele socialului și inscrierii lui în rețeaua de structuri sociale, are ca rezultat complementar, procesul de individualizare, de singularizare, de construcție, afirmare și consacrare a identității personale și a conștiinței acestei identități. Rezultatele anchetei pe bază de chestionar sunt complexe şi se pretează unor analize suplimentare ale diferitelor variabile şi dimensiuni ale socializării. În urma analizei opiniilor expuse de către cele 181 cadre didactice cu vârsta între 23-70 ani din cadrul instituțiilor de învățământ general, dintre care 58 din mediul urban și 123 din mediul rural, participanţi la cercetarea de faţă, formulăm concluzia potrivit căreia

socializarea în perioada adolescenței este foarte importantă, iar școala, activitățile extrașcolare și cele turistice sunt agenții principali ai socializării. Datele centralizate, precum şi ponderea răspunsurilor sunt prezentate în tabelul centralizator (Tabelul 2.2), iar împărţirea procentuală a variantelor de răspuns raportată la fiecare întrebare va fi prezentată în Figurile (2.5-2.14).

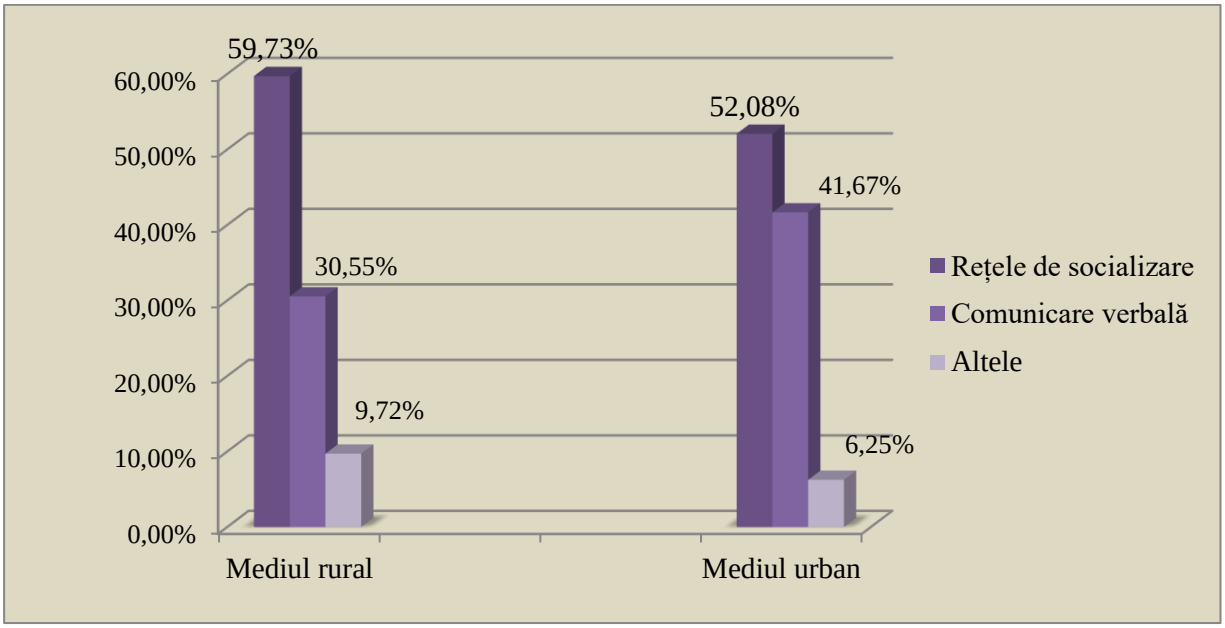

Fig. 2.4. Principalele forme de socializare a adolescenților

Tabelul 2.2. Rezultatele chestionării cadrelor didactice din mediul rural și urban al Republicii Moldova (n=181)

Nr. crt.	ÎNTREBAREA	VARIANTE DE RĂSPUNS	RĂSPUNSURI (în %)
1	Influențează cadrele didactice procesul de socializare a adolescenților?	Da	80,2 %
		Nu	6,2%
		Parţial	13,6%
2	Dați trei exemple de activități care implică procesul de socializare.	Jocuri	2,5%
		Discuții	4,9%
		Antrenamente	7,4%
		Competiții	3,7%
		Plimbări în aer liber	11,1%
		Întruniri turistice	7,4%
		Excursii	14,8%
		Marș turistic	12,3%
		Activități extrașcolare	17,3%
		Voluntariat	3,7%
		Activități sportive	6,2%
		Secții sportive	8,7
3	Considerați că activitățile turistice pot deveni agent de socializare?	Da	91,4%
		Nu	0%
		Parțial	8,6%
4	În anul curent ați realizat activități extrașcolare cu implicarea adolescenților?	Da	79%
		Nu	21%

Nr. crt.	ÎNTREBAREA	VARIANTE DE RĂSPUNS	RĂSPUNSURI (în %)
5	Care credeți că ar trebui să fie principala funcție a școlii?	Formarea profesională	22,3%
		Transmitere de cunoștințe	48,1%
		Socializare a adolescenților	29,6%
6	Prezentați, pe o scală de la 1 până la 10, gradul de socializare al adolescenților în instituția dvs.	4	3,7%
		5	9,9%
		6	9,9%
		7	33,3%
		8	28,4%
		9	11,1%
		10	3,7%
7	În societatea actuală adolescenții au nevoie de socializare sub diverse forme?	Da	95,1%
		Nu	0%
		Parțial	4,9%
8	Cum credeți că își desfășoară adolescenții timpul liber?	Studiază	12,3%
		Se distrează	54,3%
		Socializează	16,1%
		Altele	17,3%
9	Considerați socializarea ca fiind importantă în stabilirea unei relații bune părinți-adolescent-profesor?	Da	91.3%
		Nu	1,3%
		Parțial	7,4%
10	Optați pentru organizarea activităților turistice (excursii, marșuri turistice, măsuri și întruniri turistice etc.) în instituțiile școlare?	Da	93,8%
		Nu	2,5%
		Alt răspuns	3,7%

Astfel, la întrebarea dacă influenţează cadrele didactice procesul de socializare a adolescenţilor, 80,2% dintre profesori au oferit răspuns afirmativ Figura 2.5, fapt ce ne demonstrează că profesorul este acela care are influenţă asupra adolescenţilor, atunci când corelăm cu socializarea. Totuşi, 13,6% consideră că profesorul influenţează parţial acest proces.

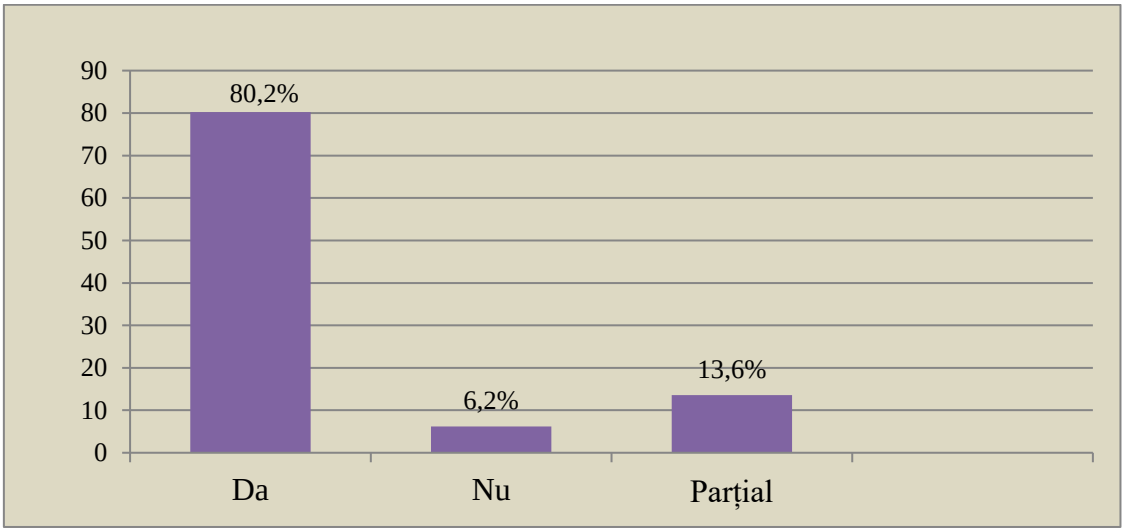

Fig. 2.5. Influenţa cadrelor didactice asupra procesului de socializare a adolescenţilor

Mediul de studiu în cadrul căruia se practică acțiunea reciprocă de influențare și condiționare între adolescenți și, respectiv, profesori, are, în opinia noastră, un rezultat definitor în stabilirea identității participanților la viața socială.

Metodologia prin intermediul căreia instituțiile de învățământ prezintă și plasează totalitatea elementelor fundamentale de a trăi în colectivitate alături de ceilalți își conturează aportul și influența directă asupra evoluției caracteristice fiecărei persoane pentru ca, în cele din urmă, adolescenții să se distingă ca individualității conștiente și libere.

Procesul instructiv-educativ desfășurat în cadrul instituțiilor de învățământ reprezintă acel element prin care se influențează asupra adolescentului, dat fiind faptul că acesta este în permanență într-un grup care îl marchează. Cadrele didactice sunt cele care trebuie să asigure un proces de socializare eficient între membrii colectivului, având responsabilitatea de a-i ghida pe cei din urmă în acest proces destul de complicat în ziua de azi.

Analiza acestui subiect ne-a permis să stabilim că socializarea este un proces care include:

adaptarea persoanei la lumea înconjurătoare reală; interiorizarea valorilor şi normelor, cunoaşterea elementelor culturii; transmiterea valorilor personale în procesul activităţii în mediul social [91, p.33].

În acest context, profesorilor li s-a solicitat să ofere trei exemple de activităţi ce implică procesul de socializare. Aceștia au oferit mai multe răspunsuri, însă cele mai elocvente s-au dovedit a fi: activităţile extrașcolare 17,3%, excursiile 14,8% şi marşurile turistice 12,3% (Figura 2.6). Astfel, putem deduce din opinia respondenţilor că activităţile turistice implică procesul de socializare.

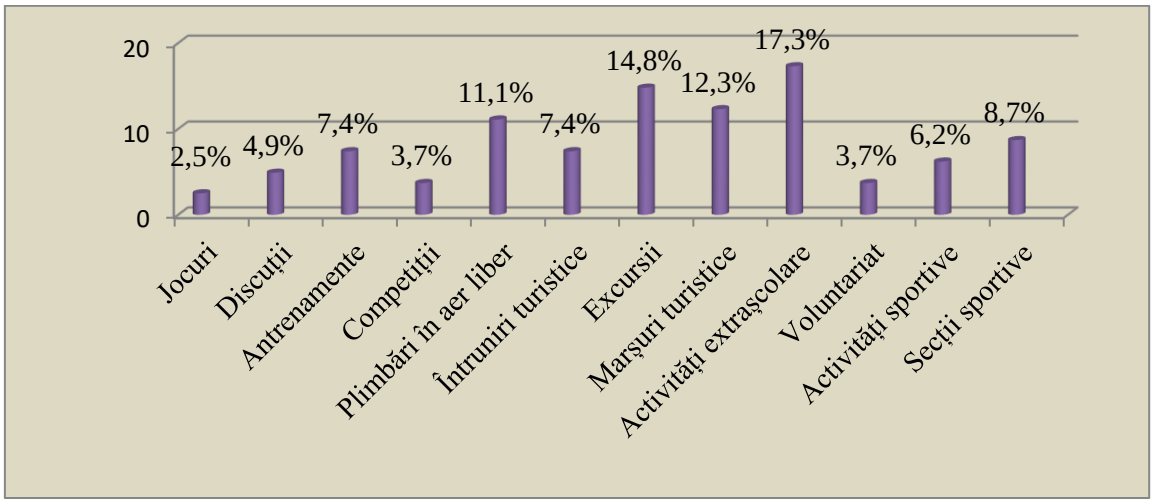

Fig. 2.6. Exemple de activităţi turistice care implică procesul de socializare

Prin activitățile turistice participantul se implică în evoluția personală, făcând apel la resursele fizice și intelectuale ale propriului corp pentru o dezvoltare eficientă în plan fizic și social-emoțional. Acest proces complex de transformare a tinerilor implică diverse activități cu caracter turistic practicate în

cadrul formelor de turism activ propuse de către instructor în vederea atingerii obiectivelor anterior inițiate pentru a facilita procesul de socializare în rândul adolescenților.

Practicarea sistematică a diferitor forme de turism contribuie la îmbunătăţirea caracteristicilor biologice, la formarea caracterului şi profilului moral, cultivă respectul faţă de valorile societăţii, le oferă adolescenţilor posibilitatea să socializeze. Acest fapt ne-a determinat să-i întrebăm pe respondenţi dacă activităţile turistice pot deveni agent de socializare, iar majoritatea covârşitoare 91,4% au dat răspunsuri afirmative ferme. Doar 8,6% au optat pentru varianta de răspuns „parţial".

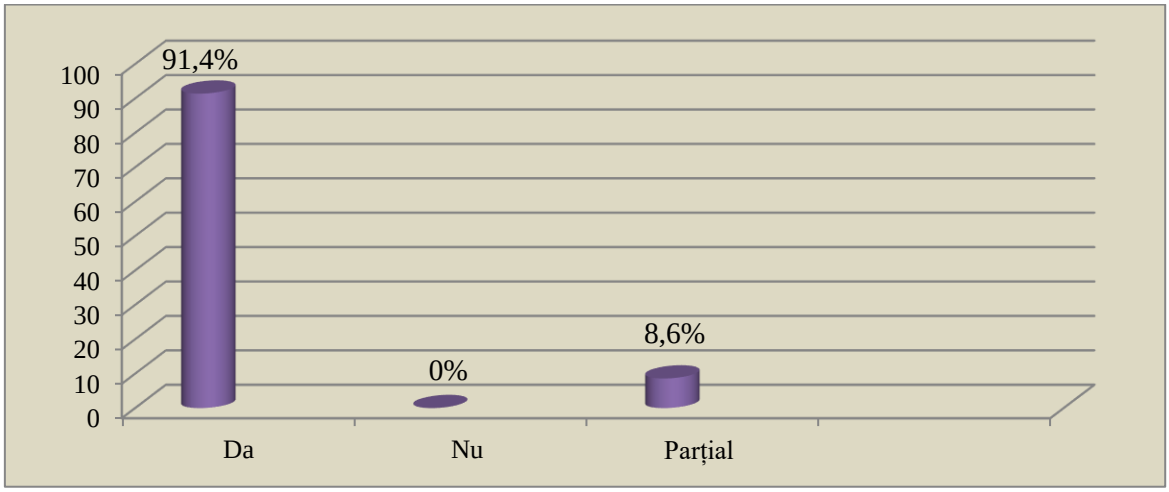

Fig. 2.7. Activităţile turistice - agent de socializare pentru adolescenţi

Luând în considerare faptul că 17,3% dintre respondenţi consideră că activităţile extraşcolare implică procesul de socializare, cei chestionaţi au fost întrebaţi dacă în anul curent au realizat astfel de activităţi cu adolescenţii Figura 2.8.

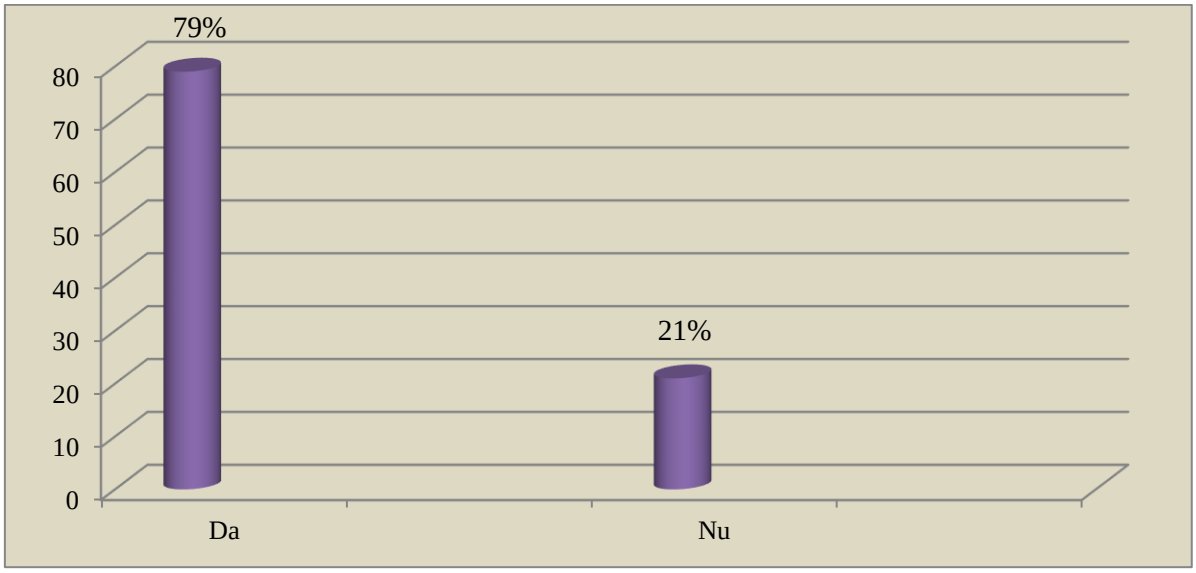

Fig. 2.8. Activități extrașcolare realizate cu grupul de adolescenți

Din Figura 2.8, deducem că majoritatea celor chestionaţi, adică 79% sau 143 dintre respondenţi, au menţionat că în perioada anului 2015-2016 au realizat activităţi extraşcolare cu implicarea adolescenţilor, iar 38 de profesori nu au realizat. Aceasta înseamnă că profesorii conştientizează faptul că activităţile extraşcolare contribuie la formarea personalităţii adolescentului, pe care le consideră importante şi utile.

Socializarea adolescenților este, mai degrabă, efectul care apare în urma implicării directe a membrilor societății care interiorizează procesul instructiv-educativ înfăptuit de către cadrele didactice. În majoritatea cazurilor procesul de socializare se desfășoară în mediul familial și cel din afara școlii, care uneori se dovedește a fi dăunător dezvoltării capacităților multilaterale ale personalității adolescentului.

Prin diversitatea ocaziilor de socializare prezente în clasa de elevi, şcoala constituie unul dintre agenţii de socializare cei mai semnificativi. Dar aceste resurse sunt utilizate şi valorificate incomplet şi unilateral, cu predilecţie în direcţia integrării elevilor (adolescenţilor) în sistemul normativ al culturii şcolii [102, 104].

Pornind de la analizele specialiştilor, s-a decis să fie chestionate cadrele didactice care ar trebui să fie principala funcţie a şcolii Figura 2.9. Aproape jumătate din eșantionul investigat 48,1% a fost de părerea că principala funcţie a școlii ar trebui să fie transmiterea cunoştinţelor, urmată de funcţia de socializare 29,6% şi formarea profesională a adolescenţilor 22,3%.

Din răspunsuri putem deduce că şcoala constituie un alt factor, a cărui influenţă în cadrul acestui proces nu poate fi pusă la îndoială. Ea reprezintă un pas esenţial în vederea dobândirii abilităţilor de integrare şi convieţuire în cadrul unei societăţi. Sarcina esenţială a şcolii, din acest punct de vedere, este nu numai de a le forma elevilor (adolescenţilor) diverse abilităţi sau de a le furniza o multitudine de informaţii şi cunoştinţe, ci şi, mai ales, de a-i pregăti pe aceştia pentru viaţa în societate, de a-i forma în sensul asimilării valorilor şi normelor specifice lumii sociale în care s-au născut şi urmează să-şi dezvolte viaţa de adult.

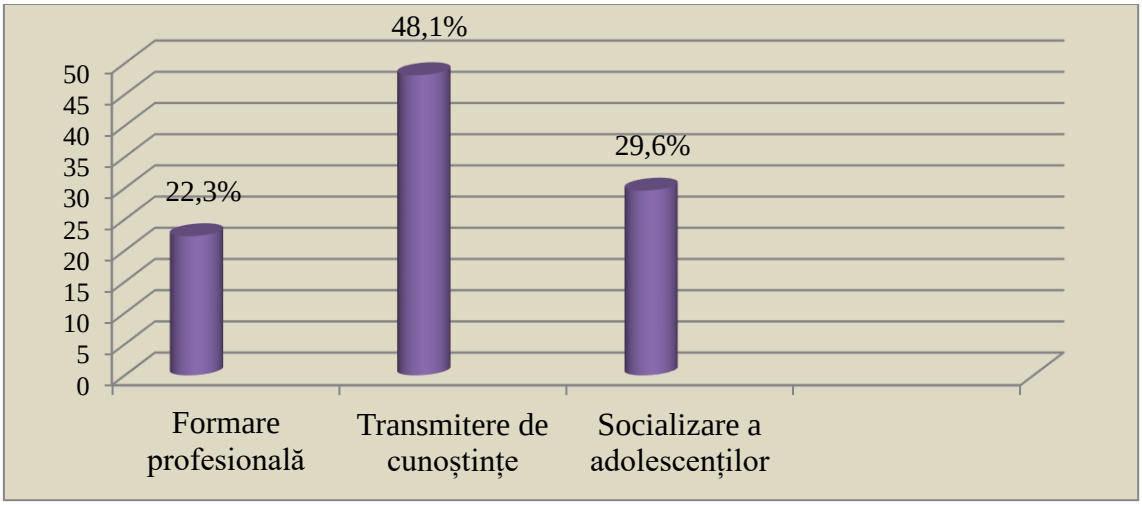

Fig. 2.9. Principalele funcţii ale şcolii

Experienţa socializării prin intermediul şcolii îl obligă pe adolescent să se confrunte cu situaţii inedite, imposibil de întâlnit în familie [3].

Având în vedere că şcoala are un rol important în procesul de socializare, respondenţilor li s-a solicitat să estimeze, pe o scală de la 1 la 10, gradul de socializare al adolescenţilor în instituţiile pe care le reprezintă Figura 2.10.

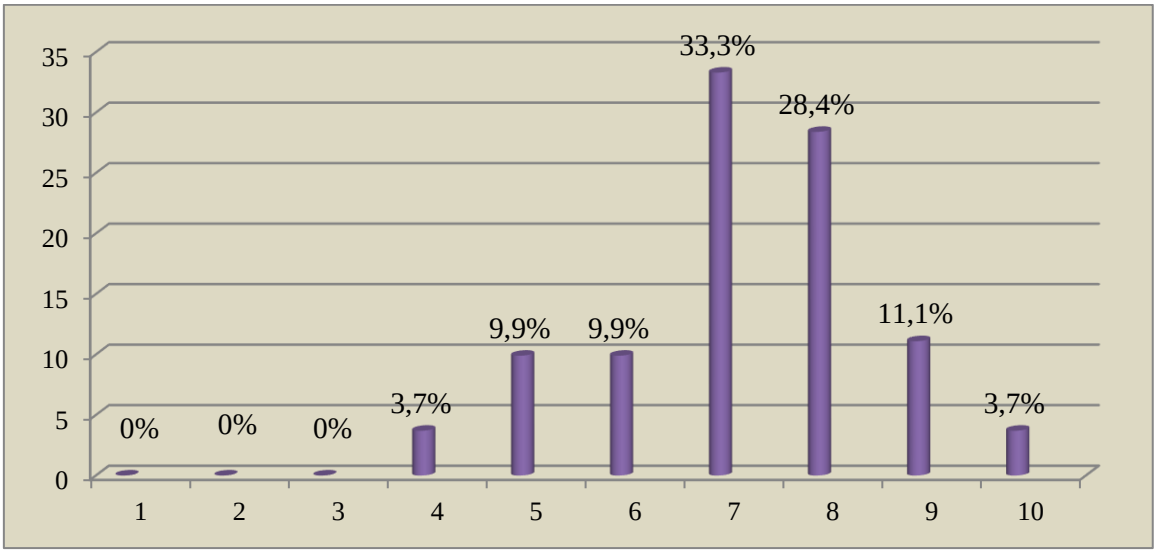

Fig. 2.10. Măsurarea gradului de socializare a adolescenţilor în cadrul instituţiilor şcolare pe o scală de la 1 până la 10

Majoritatea profesorilor 61,7% sunt de părerea că gradul de socializare al adolescenţilor în instituţiile pe care le reprezintă acumulează o valoare între 7-8; 23,5% menţionează intervalul cuprins între 4-6 şi doar 14,8% apreciază cu o valoare situată între 9-10. Din datele expuse în Figura 2.10 constatăm că gradul de socializare în cadrul şcolii nu este atât de slab, ceea ce confirmă ipoteza autorilor, potrivit căreia şcoala este un element-cheie în formarea personalităţii adolescentului.

Totalitatea oamenilor care interacţionează cu noi într-un fel sau altul, pe parcursul vieţii, alcătuiește mediul nostru social. Astăzi, oamenii interacţionează unii cu alţii mult mai intens decât în trecut, fapt ce se datorează cărţilor, ziarelor, filmelor, programelor televizate, telefoniei mobile, internetului etc. Însă toate acestea se produc, în mare parte, într-un mediu virtual, în care oamenii pot minţi, ascunde emoţiile, afirma semi-adevăruri etc. Iată de ce s-a considerat necesar de a întreba respondenţii dacă în societatea actuală adolescenţii au nevoie de socializare sub diverse forme (Figura 2.11). Astfel, 95,1% dintre respondenţi menţionează că adolescenţii au nevoie de socializare sub diverse forme, iar 4,9% cred că parţial.

Evoluția societății actuale a defavorizat cursul socializării și relaționării adolescenților în cadrul grupurilor de apartenență. Se abordează în petrecerea timpului liber un stil pasiv și lipsit de valori, limitându-se contactul adolescenților

cu persoanele de o vârstă mai înaintată, având ca rezultat propagarea propriului stil de viață.

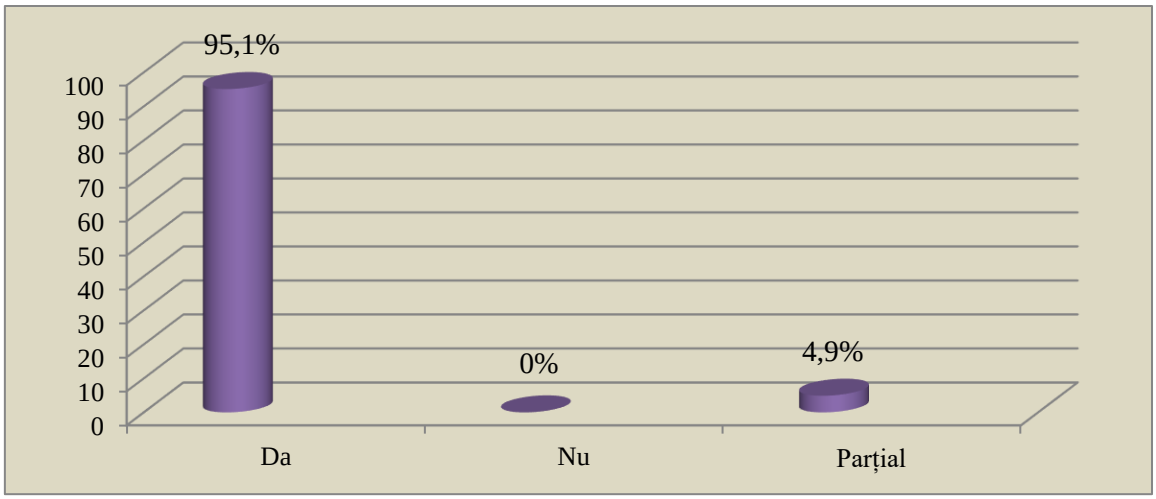

Fig. 2.11. Nevoia de socializare a adolescenţilor

Acest fapt ne-a determinat să-i întrebăm pe profesori cum cred ei că îşi desfăşoară adolescenţii timpul lor liber Figura 2.12.

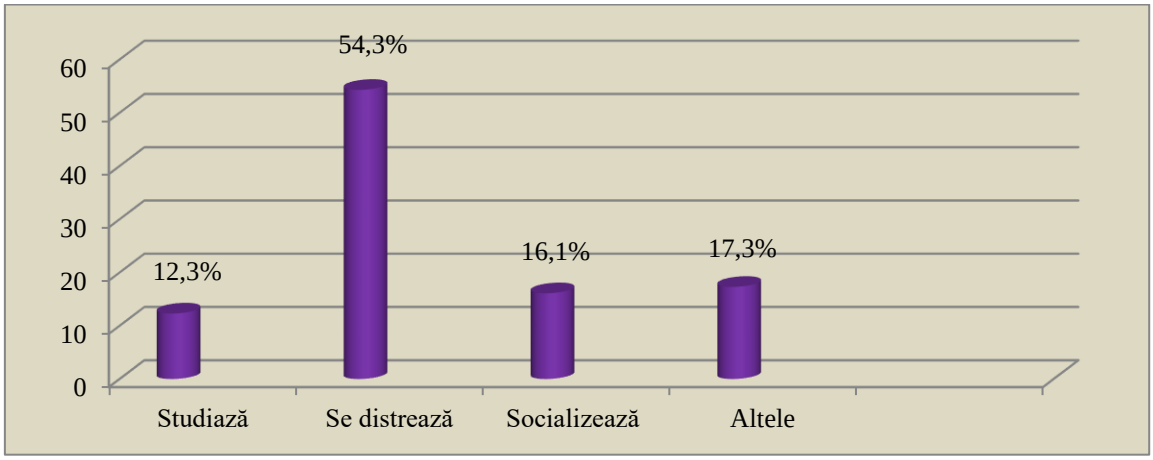

Fig. 2.12. Desfășurarea timpului liber de către adolescenţi

Valorile reflectate în Figura 2.12, demonstrează că o mare parte dintre respondenţi 54,3% consideră că adolescenţii se distrează, ceea ce confirmă afirmațiile teoreticienilor, şi doar 16,1% cred că ei socializează, fapt care îi pune în dificultate pe aceştia în anumite situaţii din viaţă.

Desfășurarea procesului instructiv-educativ pune accent pe relațiile dintre adolescent și discipoli, implicând major părinții în ghidarea pozitivă a tinerilor pentru a le forma identitatea și pentru a-i ajuta să devină în cele din urmă formatori ai societății.

Comunicarea, schimbul de informaţii privind adolescentul trebuie să vină din ambele sensuri, studiile arătând că o bună relaţie părinte – profesor corelează

cu performanţa şcolară bună a elevului adolescent. Iată de ce am considerat necesar a întreba respondenţii despre faptul dacă socializarea este importantă în stabilirea unei relaţii bune părinţi-adolescent-profesor Figura 2.13.

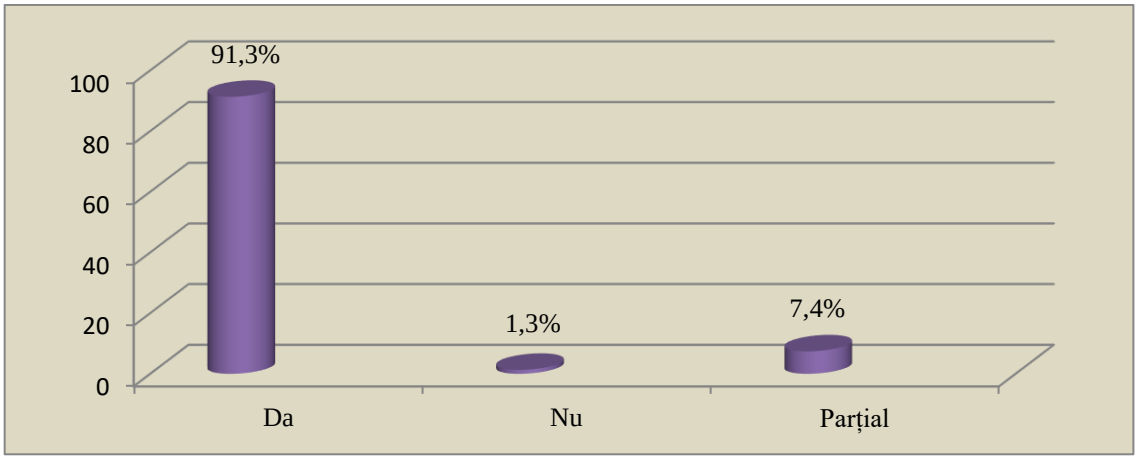

Fig. 2.13. Importanţa socializării în stabilirea relaţiei părinţi-adolescent-profesor

Din eșantionul chestionat, 91,3% au răspuns că socializarea are o importanţă mare în stabilirea relaţiei părinţi-adolescent-profesor, 7,4% cred că este importantă parţial, iar 1,3% nu o consideră importantă Figura 2.13. Rezultatele studiului relevă faptul că comunicarea dintre părinte şi profesor (diriginte) trebuie să fie constantă, să implice toate mijloacele disponibile şi să vizeze atât aspectele negative, cât şi, mai ales, pe cele pozitive.

Pornind de la faptul că respondenţii au văzut în activităţile turistice un agent esenţial de socializare al adolescenţilor, ei au fost întrebați dacă optează pentru organizarea formelor de turism activ (excursii, marşuri turistice, măsuri şi întruniri turistice etc.) în instituţiile de unde provin Figura 2.14.

Marea majoritate a respondenţilor 93,8% Figura 2.14, sunt de părerea că formele de turism activ trebuie organizate în instituţiile şcolare, 2,5% cred că nu, iar 3,7% au avut un alt răspuns, printre care: e necesar de a introduce cursuri opţionale (secţii de turism în şcoli); se pot organiza, dar periodic şi tematic; doar în conformitate cu curricula; sunt binevenite pentru adolescenţi.

Analizând datele obţinute, putem menţiona că o mare parte 80,2% a cadrelor didactice influenţează procesul de socializare a adolescenţilor. Totodată, potrivit opiniei respondenţilor, activităţile extraşcolare şi cele turistice implică cel mai mult procesul de socializare, fapt exprimat de 62,9% dintre profesori. Majoritatea 91,4% consideră că activităţile turistice (formele de turism activ) ar trebui să devină agent de socializare, iar adolescenţii la ora actuală ar avea nevoie de socializare, fapt menţionat de absoluta majoritate 95,1% din numărul total de cadre didactice.

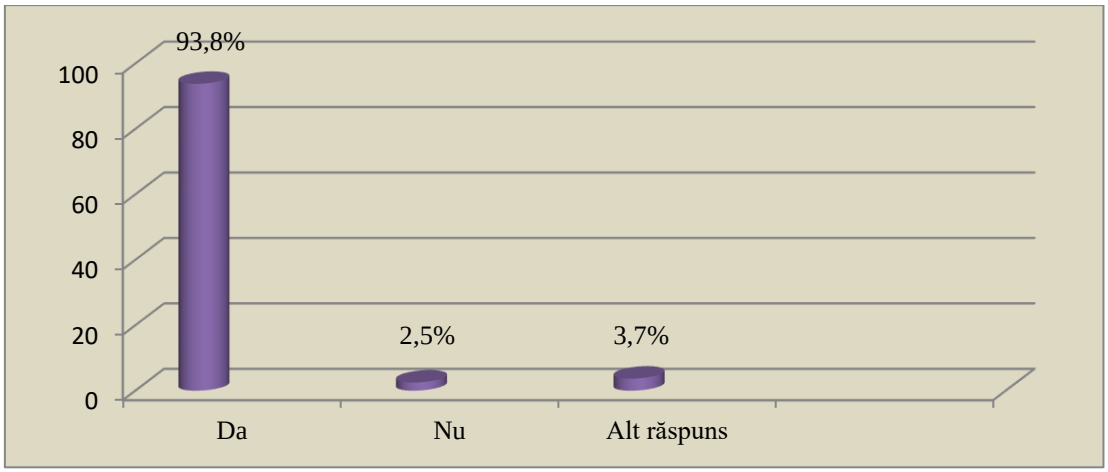

Fig. 2.14. Necesitatea organizării și desfășurării formelor de turism activ în instituţiile şcolare

Generalizând datele teoretice și cele empirice privind socializarea adolescenților, în special rezultatele analizei opiniilor profesorilor din învățământul general, constatăm că majoritatea conştientizează importanţa socializării în formarea personalității adolescenților în societatea actuală. În acest sens, este necesară o implicare mai mare în activități extrașcolare și turistice.

Aplicarea activităților turistice este binevenită, însă ar necesita introducerea cursurilor opționale (secții de turism în școli), organizarea periodică și conform unei tematici a acestor activități și doar în conformitate cu curricula de învățământ.

Astfel, considerăm că în perioada ulterioară de cercetare este necesar a organiza activități turistice cu adolescenții, ce ar include:

- Munca în echipă, ce va facilita acumularea de noi cunoștințe și abilități, o relaționare mai bună și un nivel crescut de autonomie și independență;
- Activități turistice active (excursii, marșuri turistice, întruniri turistice etc.);
- Participarea adolescenților în pregătirea și desfășurarea activităților turistice;
- Acordarea primului ajutor medical și transportarea accidentatului;
- Tehnici și tactici de orientare cu și fără busolă;
- Repartizarea responsabilităților fiecărui adolescent;
- Jocuri dinamice cu caracter turistic.

În urma observaţiilor efectuate, dar și a aplicării chestionarului sociologic, a fost stabilită valoarea procesului de socializare în grupul de adolescenți supuși testării. Pornind de la analiza datelor obținute, am constatat faptul că adolescenții din societatea actuală au un nivel scăzut de socializare, fiind lipsiți de principii, norme, valori, atitudini, reguli sociale care nu-i integrează și nu-i formează ca personalitate în mediul social.

2.3. Aprecierea indicatorilor optimi ai nivelului inițial de pregătire fizică a adolescenților

Pregătirea fizică a participanților, care urmează să fie implicați în practicarea diverselor forme de turism activ, presupune o totalitate de măsuri care sporește cantitatea maximă de energie pe care o poate acumula organismul, nivelul înalt de creștere fizică generală și specială, inclusiv nivelul de evoluție a indicilor morfofuncționali. Pregătirea fizică este direct influențată de activitățile propuse în cadrul diverselor forme de turism activ și atingerea obiectivelor dorite în urma acestora (socializarea adolescenţilor). Practicarea diverselor forme ale turismului activ solicită o pregătire fizică de bază a adolescenților, care urmează să practice aceste forme, pentru a asigura buna desfășurare a acestora. Participanții implicați în derularea diverselor forme de turism activ propuse trebuie să beneficieze de o pregătire fizică adecvată, ce implică: rezistenţă, viteză, forţă, mobilitate, elasticitate.

În practicarea turismului activ, precum și în cazul altor probe de sport, pentru atingerea obiectivelor propuse este inacceptabilă absența pregătirii fizice a tinerilor solicitanți. Reprezentativ este faptul că activitățile fizice în cadrul practicării diverselor forme de turism activ o formează exprimarea combinată a diferitor grupuri de eforturi (fizică, intelectuală, socială, senzorială).

În acest context, practicarea diverselor forme de turism activ presupune parcurgerea unor anumite porțiuni de traseu cu dificultate (depășirea obstacolelor naturale), ce necesită anumite calităţi motrice ale participanților implicați, care, conform lui Bîca I. și Ștefănescu H. [7] Bota A. [13], Бабкин А. [131], Parra A. [199], Toma G. [117], pot fi dezvoltate prin alergarea de viteză şi rezistenţă, flotări/tracţiuni. Astfel, la etapa inițială, participanții au fost testați la următorii parametri de pregătire fizică generală: alergare de viteză, alergare de rezistenţă, flotări pe banca de gimnastică şi tracțiuni la bara fixă.

Astfel, putem specifica faptul că practicarea turismul activ presupune implicarea în mai multe forme, precum ar fi: marşuri turistice, excursii pe jos, cu schiurile, cu bărcile, cu bicicletele etc. În acest context, formele de turism activ presupun stabilirea unor cerințe pentru grupul de participanți (adolescenţi), ca: pregătirea fizică generală, însuşirea procedeelor tehnico-tactice ale anumitor forme de turism activ, formarea priceperilor şi deprinderilor educative în aer liber [132, 156, 172].

Pentru aprecierea nivelului pregătirii fizice, sunt utilizate diverse metodologii, majoritatea dintre care include măsurarea unor indicatori. Numărul subiecţilor testaţi a fost de 60 de adolescenți, inclusiv 30 fete şi 30 băieţi, reprezentând un raport de 50% la 50%.

În Tabelul 2.3, sunt reflectate mediile obţinute la fiecare testare de către eşantionul studiat, atât băieţi, cât şi fete.

Tabelul 2.3. Nivelul iniţial de pregătire fizică generală a adolescenților din eşantionul studiat (fete n=30; băieţi n=30)

Nr. crt.	Parametri	Fete	Băieţi
		$\overline{X} \pm m$	$\overline{X} \pm m$
1	Alergare de viteză 60 m (sec)	10,53±0,04	9,55±0,11
2	Alergare de rezistenţă 1000 m (sec)	320,55±3,56	-
3	Alergare de rezistenţă 2000 m (sec)	-	585,57±3,96
4	Flotări pe banca de gimnastică (nr. repetări)	16,26±0,78	-
5	Tracţiuni la bara fixă (nr. repetări)	-	8,63±0,56

Pentru organizarea activităților de educație fizică și sport în învățământul general se utilizează următoarele forme:

a)învățământul preșcolar;

b)învățământul primar;

c)învățământul gimnazial și liceal;

-activități turistice sau de orientare turistică, minimum una pe semestru;

-concursuri, competiții, campionate proprii unității de învățământ, olimpiade școlare;

-cantonamente de pregătire sportivă pentru elevii din instituțiile de învățământ cu profil sportiv;

-serbări sportive organizate la finalul fiecărui an școlar;

d)învățământul sportiv extrașcolar [49].

Pentru evaluărea competențelor adolescenților sunt utilizate modele de instrumente propuse de Bucun N., Pogolșa L., Chicu V. [17].

Testele de pregătire fizică sunt reflectate în curriculumul de educație fizică pentru treptele primare și gimnaziale, propuse de Grimalschi T. și Boian I. [49], iar varietatea de produse prin care se evaluează competențele cuprinde toate compartimentele curriculumului de educație fizică la nivel gimnazial și liceal, care vizează următoarele domenii (conform Standardelor de eficiență a învățării):

1. Activitatea motrică a elevului;

2. Dezvoltarea calităților motrice de bază ale omului: îndemânarea (coordonarea), viteza, suplețea (mobilitatea), rezistența, forța;

3. Diagnosticarea nivelului de pregătire fizică şi funcțională a elevului;

4. Exerciții fizice cu caracter aplicativ;

5. Deprinderi motrice de bază: alergări, sărituri, aruncări (din atletism); gimnastica de bază; ritmică, aerobică, dans; acțiuni tehnico-tactice în atac şi în apărare din jocuri sportive etc. [17].

Rezultatele testării pregătirii fizice și rezultatele testelor psihologice au fost realizate în scopul determinării pregătirii fizice, dar și psihologice a adolescenților la etapa inițială a experimentului constatativ.

Conform cercetărilor efectuate de Bucun L., Pogolşa V., Chicu V. [17]; Grimalschi T., Boian I. [49], evaluarea rezultatelor elevilor din ciclul gimnazial (adolescenți) se efectuează în baza rezultatelor obținute la testarea pregătirii fizice, pentru aprecierea competențelor psihomotrice și ar trebui să înregistreze următorii indici (ex: alergare 60 m – un rezultat de 9,04 sec la fete şi 8,5 sec la băieţi; alergarea 1000 m fete – un rezultat de 258 sec şi 2000 m băieţi - 540 sec; flotări – 22, tracțiuni – 8-15 (în funcție de masa corporală).

În urma analizei rezultatelor testărilor efectuate la etapa iniţială la toate testele menţionate Tabelul 2.3, se poate determina că valoarea mediilor obţinute de adolescenți este scăzută atât la fete, cât şi la băieţi, în comparaţie cu criteriile de evaluare a adolescenților la disciplina educație fizică în ciclul gimnazial și liceal, fapt reflectat de timpul redus şi numărul mic de repetări la probele de PFG.

Din analiza datelor obţinute prin aplicarea anchetei pe bază de chestionar şi a testărilor iniţiale preexperimentale privind nivelul de pregătire fizică a adolescenților, considerăm că s-au studiat variabilele dependente în testarea iniţială, preexperimentală, prin înregistrarea situaţiei privind pregătirea fizică generală. S-a ținut cont de contextul teoretic, inclusiv de ideile autorilor Taimazov V., Fedotova N. [173, p. 240], care menționează că pentru practicarea formelor de turism activ este nevoie de o pregătire fizică care să asigure: pregătirea fizică generală; pregătirea fizică specială, în funcție de modul de deplasare și ocolirea obstacolelor naturale și artificiale; călirea organismului-rezistența la îmbolnăviri, când organismul este supus supraâncălzirii, scăderii temperaturii, ridicarea nivelului de umiditate, aerul uscat, insuficiența de oxigen etc.

2.4. Stabilirea climatului socioafectiv al grupurilor de adolescenți prin testarea sociometrică

Sociometria a fost concepută ca metodă de cercetare în științele sociale de psihologul și terapeutul Jacob Levy Moreno, de origine român. Utilizată în psihologie socială, sociologie, pedagogie și domenii conexe, își propune să măsoare relațiile sociale în cadrul unui grup specific, să evalueze atât datele individuale, cât și cele generale. De la începuturile sale și până în prezent, sociometria și-a conturat un spectru extins de instrumente pentru evaluarea și măsurarea interacțiunii dintre componentele diferitor grupuri.

Din spectrul de lucrări analizate, relevăm studiul monumental al autorului Cukier R. [181], în care sunt colectate conceptele moreniene, împrăștiate în toate lucrările sale. Aparatul categorial expus ne-a servit drept reper pentru realizarea cercetării și elaborarea instrumentarului de investigație empiric. Considerată o formă specifică de anchetă psihosociologică, analiza sociometrică își manifestă intenția de a găsi o modalitate de cercetare a relațiilor interpersonale din cadrul grupurilor, mai cu seamă a celor de natură preferențială. Principalul instrument utilizat în cadrul metodelor sociometrice îl constituie testul sociometric, ce presupune [56, 74,16]:

•să permită determinarea locului pe care îl ocupă un individ oarecare în contextul relațiilor interpersonale din grup (cât de popular sau, dimpotrivă, cât de izolat, respins, ignorat este);

•să permită detectarea structurii psihologice globale a grupului, cu diferitele lui substructuri, centre de influență, grad de coeziune etc.

Pentru activitatea de cunoaștere și măsurare a nivelului de socializare a relațiilor reciproce, a nivelul interacțiunii sociale și empatiei s-a aplicat testul sociometric în grupa experimentală (adolescenții din clasa a VIII-a din cadrul Gimnaziului „Galata" și al Liceului Internat Municipal cu Profil Sportiv din or. Chișinău).

Tehnica testului sociometric este apreciată ca o modalitate principală și punctul de pornire în cunoașterea diverselor ipostaze ale interacțiunii, ce se exteriorizează în colectivul de adolescenți. Cukier R. afirmă că tehnica sociometrică se interesează doar de secțiunea realității sociale, și anume de relațiile interpersonale, conferind o însemnătate aparte ipostazelor proprii cantității și calității acestora [181].

Aplicarea testului sociometric a vizat analiza calității structurii și valorii conexiunilor relației interpersonale din cadrul unui grup de persoane, precum şi a fenomenelor care apar pe baza acestora: de comunicare, de colaborare, de influenţare etc.

Tehnica testului sociometric ilustrează un sistem de instrumente și procedee menite să înregistreze și să măsoare structura și intensitatea conexiunilor interpersonale din interiorul grupului.

Metoda sociometrică, aplicată unui grup, furnizează date privind:

•configuraţia relaţiilor de respingere, atracţie, indiferenţă;

•poziţia ocupată de fiecare adolescent în grupul şcolar în raport cu ceilalţi;

•reţelele de comunicare din grup;

•tensiuni sau conflicte latente;

•identificarea clanurilor sau subgrupurilor formate din elevii care se atrag între ei [27, p.64].

Modalitatea de alcătuire, administrare, prelucrare și interpretare a testului sociometric este un algoritm la grupul urmărit prin următoarele etape:

•testul sociometric;

•sociomatricea;

•indicii sociometrici;

•sociograma [181].

Punctul de plecare a cercetării sociometrice îl constituie administrarea unui test prin care se solicită tuturor adolescenților din grup să-și exprime afinitățile față de ceilalți parteneri din cadrul grupului de referință. Aplicarea testului sociometric în cercetarea noastră presupune mai multe faze:

I. Faza de pregătire: în funcție de obiectivul urmărit, am elaborat testul sociometric, care a constat în elaborarea a două întrebări cu ajutorul cărora s-a

solicitat fiecărui adolescent să-și exteriorizeze simpatiile și antipatiile față de ceilalți colegi ai săi și să indice cu care dintre colegi ar dori să se grupeze în vederea desfășurării unei activități exacte sau în cadrul unei proiecții viitoare (Anexa 3).

II. Faza de aplicare, în care s-a motivat administrarea testului, s-a asigurat confidențialitatea și s-au oferit instrucțiunile. Chestionarul a fost aplicat la grupurile de adolescenți, ai claselor a VIII-a din cadrul Gimnaziului „Galata" și al Liceului Internat Municipal cu Profil Sportiv din or. Chișinău. Grupurile cuprind în total 60 de subiecți. Adolescenții și-au exprimat în scris, în baza unei scale, preferințele, atitudinile de atracție, de respingere sau de indiferență față de ceilalți membri ai grupului. Interpretarea datelor și explicarea corelațiilor a fost posibilă datorită utilizării unor formule și calcule matematice. Prin aplicarea acestui test grupului experimental s-a putut determina statutul unui adolescent în câmpul relațiilor interpersonale și nivelul de relaționare și socializare cu ceilalți membri din cadrul grupului supus testării (populari, acceptați, indiferenți, marginalizați etc.), componența psihologică globală a grupului și a subgrupurilor, diversele centre de influență, cunoașterea grupului față de un anumit membru și legătura internă strânsă din interiorul grupului etc., proprietățile psihologice și relațiile interpersonale ale membrilor grupului de referință, având ca factor de bază atracțiile și respingerile.

III. Matricea sociometrică: aceasta reprezintă un tabel cu dublă intrare, în care sunt consemnate toate alegerile sau respingerile emise şi primite de la fiecare membru din cadrul grupului de adolescenți. La testarea inițială datele au fost înregistrate într-un tabel cu două intrări, pe orizontală și pe verticală, unde sunt incluși adolescenții din grupurile supuse cercetării. În ordine alfabetică sunt trecute inițialele grupurilor de adolescenții (grupul I- A1 - A30/ grupul II- B1 - B30) și în dreptul fiecăruia cu un semn convențional, alegerile exprimate sau primite (Anexa 8 și 9).

Pe orizontală sunt înscrise atracţiile, respingerile sau indiferenţele acordate de fiecare adolescent, iar pe verticală atracţiile, respingerile sau indiferenţele primite de fiecare adolescent de la ceilalţi colegi (+) și (–). Pe orizontală s-a scris în ordine, corespunzătoare fiecărui adolescent, +3, +2, +1 puncte în fața membrilor aleşi preferaţi, iar - 3, - 2, - 1 puncte în dreptul membrilor respinşi, nominalizaţi la întrebarea a doua. Primul membru selectat la prima întrebare primește +3 puncte, al doilea +2 puncte, iar al treilea +1 punct. Primul membru specificat la întrebarea a doua primește - 3 puncte, al doilea - 2 puncte, iar al treilea - 1 punct [27,74, 181].

IV. Indicii sociometrici, pe baza datelor neprelucrate, rezultate din testul sociometric și transferate în matrice, oferă posibilitatea calculării unei varietăți de indici. Indicele de status sociometric ne arată numărul de alegeri primite de fiecare subiect și deci puterea de atracție exercitată de fiecare membru în cadrul grupului și se află prin însumarea pe verticală a numărului de alegeri primite.

V. Sociograma [74,181]. este o metodă grafică de prelucrare a datelor obţinute în urma aplicării testului sociometric, care permite reprezentarea şi dezvăluirea relaţiilor personale ale unui grup. Din calculele finale obținute în baza matricii sociometrice, putem crea sociograma relațiilor interpersonale din interiorul grupului. Aceasta este reflectată sub formă grafică, unde sunt evidențiate diverse tipuri interpersonale de relaționare, fiind specificat în mod grafic cine cu cine relaționează din puncul de vedere al afinităților. Tehnica sociometrică este utilă demersului investigativ pentru cercetarea principală și punct de plecare în cunoașterea diferitelor aspecte ale procesului de interacțiune și socializare, ce se manifestă în colectivul de adolescenți la testarea inițială și finală. A fost oferită doar informația care aparține realității obiective privind aspectele comunicării și nivelul de relaționare și socializare al grupului de adolescenți în totalitatea sa. În ceea ce privește cunoașterea psihologică a grupului de adolescenți, testul sociometric a furnizat o informație importantă atât prin comparația datelor care s-au efectuat prin selecție și percepție obținute în urma prelucrării anchetei, cât și prin însumarea justificării alegerilor/respingerilor care atestă modul în care este perceput adolescentul de către grupul său de apartenență. Testul sociometric a asigurat o cunoaștere amănunțită a structurii informale/afective, dar și, în mod indirect, a caracteristicilor de personalitate ale adolescenților. Pentru centralizarea datelor am folosit matricea sociometrică (Anexa 8-9), fiindcă ea reprezintă principalul instrument de lucru în prelucrarea indicilor sociometrici, care exprimă un tip de centralizator specific metodei sociometrice. Datele obținute în urma aplicării testului sociometric au fost analizate prin intermediul matricii sociometrice. Pentru fiecare grup de adolescenți (din clasa a VIII-a din cadrul Gimnaziului „Galata” și al Liceului Internat Municipal cu Profil Sportiv din or. Chișinău), s-a realizat câte o matrice. În baza datelor oferite de testul sociometric s-a realizat matricea sociometrică, ce ne-a permis plasarea datelor într-un tabel cu dublă intrare, în care pe prima linie și coloană s-a trecut numerotarea subiecților care au fost codificați pentru prezența confidențialității, astfel fiecare subiect a primit un nume de cod grupul nr. I-A1 - A30 / grupul nr. II- B1 - B30 (Anexa 8-9), iar fișele de răspuns s-au trecut una câte una în matrice, în baza căreia au fost descoperite tipurile de alegeri și respingeri, locul fiecărui membru în cadrul grupului de referință. Analiza grupurilor supuse testării inițiale reprezentate în (Anexa 8-9), s-a realizat cu scopul de a cunoaște nivelul de relaționare și socializare a membrilor din cadrul grupurilor în care am apreciat poziția concretă a fiecărui adolescent în interiorul grupului, precum și nucleul de relații ale unui adolescent care este frecvent în contact social cu alții. Colectând datele din matricea sociometrică grupul I. (Anexa 8), în cadrul realizării testării inițiale, am observat locul fiecărui adolescent în cadrul grupului de referință și felul perceperii de către ceilalți membri.

Astfel, la capitolul „atrageri pozitive”, subiectul A18 a obținut cel mai înalt indice de popularitate în grup, înregistrând un număr de 22 atrageri și nici o

respingere, urmând A9, cu un număr de 15 atrageri și 0 respingeri, A28 înregistrând 10 atrageri și 0 respingeri, A25 înregistrând 9 atrageri și 0 respingeri. Rezultatele denotă faptul că, în grupul de referință (Anexa 8), la etapa inițială s-a înregistrat prezența a patru lideri formali ai grupului, consemnând un număr foarte mare de atrageri și nici o respingere. Astfel, A18 înregistrează cel mai mare număr de alegeri și nici o respingere, plasându-se în centrul alegerilor în cadrul grupului. A18 a fost preferat de A5, A7, A13, A14, A20, A24, A25, A28, iar A9 s-a plasat pe locul doi în cadrul preferințelor, fiind preferat de A2, A6, A17, A18, A20, A26, A27, A29. Ambii, A18 și A9, au fost preferați de opt subiecți din cadrul grupului, iar A28 s-a plasat pe locul trei, fiind preferat de șapte subiecți din cadrul grupului: A5, A6, A17, A18, A24, A25, A27. Pe locul patru în topul preferințelor s-a situat A25, înregistrând patru preferințe: A6, A14, A16, A23.

În finalul calculării atragerilor pozitive la etapa inițială, s-a constatat că între A18-A9, A28 -A18, A25-A18-A28 au fost prezente alegerile unilaterale ale relațiilor membrilor din cadrul grupului de referință, ceea ce denotă faptul că nu există relații reciproce de colaborare între membrii grupului, aceasta caracterizându-se drept un grup fără relaționare-comunicare și socializare, fiind unul dispersat, în care lipsește climatul socioafectiv, adaptabilitatea, flexibilitatea și coordonarea membrilor.

Rezultatele finale scot în evidență că la capitolul „alegeri negative” s-au obținut date care demonstrează că subiecții A11, A24 au înregistrat câte 13 respingeri și 0 atrageri, iar A8 -12 respingeri și 0 atrageri, A29 - 9 respingeri și 0 atrageri, ceea ce demonstrează că subiecții menționați au înregistrat doar opțiuni negative, nefiind preferați de nimeni. Astfel, subiectul A11 a fost respins de șapte membri din cadrul grupului de adolescenți: A3, A12, A14, A17, A19, A22, A26; totodată, subiecții A24 și A29 au înregistrat câte șase respingeri din partea membrilor grupului, primul fiind respins de A9, A11, A15, A21, A29, A30, iar cel de-al doilea de A3, A4, A8, A13, A20, A25.

Adolescenții supuși experimentului prealabil din cadrul grupului nr. I. au înregistrat patru membri care nu au obținut nici o preferință, ci doar respingeri din partea membrilor grupului, iar respingerile înregistrate au fost unilaterale față de membrii grupului.

Un factor evidențiat ca rezultat al aplicării matricei sociometrice a fost prezența a trei membri, dintre care A10, A16, A19, din cadrul grupului de adolescenți care nu au înregistrat nici o alegere și nici o respingere din partea membrilor grupului. Însă fiind membri ai grupului, aceștia au oferit alegeri negative la câte trei membri din cadrul grupului A10 - A1, A7, A22; A16 - A3, A4, A22 și A19 - A8, A11, A26. Rezultatele înregistrate demonstrează că alegerile oferite au fost unilaterale față de membrii grupului.

La testarea inițială, în cadrul experimentului prealabil, conform matricii sociometrice (Anexa 9), s-au obținut date privind relațiile interpersonale în cadrul grupului al doilea de adolescenți. Aceastea evidențiază membrii care au beneficiat de alegeri pozitive în urma atragerilor și respingerilor oferite de membrii grupului

de adolescenți, dintre care se pot menționa B3 cu 25 de atrageri și 0 respingeri, B9 înregistrând 17 atrageri și 0 respingeri, B23 cu 16 atrageri și 0 respingeri, B28 cu 12 atrageri și 0 respingeri și B10 cu 10 atrageri și 0 respingeri. Rezultatele ne demonstrează faptul că acești membri din cadrul grupului de adolescenți supuși testării au înregistrat cel mai mare număr de atrageri și nici o respingere, fapt ce ne confirmă prezența a cinci lideri formali în cadrul grupului de referință nr. II.

Conform Anexei 9, subiectul B3 a fost preferat de zece membri din cadrul grupului de referință: B5, B7, B13, B14, B20, B24, B25, B26, B28, B29; B9 este preferat de nouă membri: B2, B3, B6, B17, B18, B20, B26, B27, B29; B23 - de șapte membri B1, B8, B15, B19, B24, B28; B28- de opt membri: B5, B9, B16, B17, B18, B24, B25, B27, iar B10 fiind preferat de patru membrii: B4, B9, B13, B12. În urma preferințelor acordate de membrii grupului de adolescenți, s-a constatat că toate alegerile oferite au fost unilaterale.

În baza evaluării alegerilor negative, primite de membrii grupului B8, B30, B11, B29, aceștia au obținut zero atracții, iar la capitolul „respingeri" B8 au înregistrat 15 refuzuri, B30 -14 refuzuri, B11 - 13 refuzuri, iar B29 -10 refuzuri.

Din cei 30 de adolescenți ai grupului al doilea supuși testării, patru membri au obținut doar respingeri și nici o atracție din partea grupului de adolescenți. Toate respingerile primite de membrii grupului supuși testării au fost unilaterale, ceea ce demonstrează prezența unui grup dispersat, fără relaționare și socializare.

Totodată, rezultatele reflectate în matricea sociometrică scot în evidență faptul că patru din membrii grupului de adolescenți supuși testării B5, B19, B22, B27, nu au înregistrat nici o alegere și nici o respingere, însă ei, participând la testare, au oferit doar alegeri negative membrilor grupului, dintre care B5 a oferit subiecților cu numărul B6, B12, B8 doar respingeri. În plus B8, fiind din categoria celor respinși, nu a înregistrat nico respingere/acceptare, însă a oferit alegeri negative. La fel, subiectul B19 a oferit membrilor B11, B26, B8 respingeri, B22 a oferit respingeri subiecților B11, B21, B30, iar B27 a oferit respingeri subiecților B1, B8, B14.

Rezultatele obținute prin intermediul testului sociometric și al matricei sociometrice demonstrează că în grupurile I/II, la testarea inițială, gradul de coeziune în mediul adolescenților este scăzut.

Unii membri nu sunt destul de integrați, lipsesc relațiile afective și preferențiale între membrii grupurilor, existând membri respinși și indiferenți, ceea ce demonstrează faptul că sunt grupuri dispersate, fără relaționare, în care persistă un grad de socializare scăzut. Datele obținute în urma aplicării testului sociometric la etapa inițială (Anexele 8 și 9) s-au analizat prin intermediul matricei sociometrice, calculându-se indicii de statut preferențial (populari, acceptați, indiferenți, marginalizați), la testarea inițială Tabelul 2.4, pentru grupurile I și II.

Studiind indicii de statut preferențial pentru grupul I, constatăm că la valoarea psihologică de timp preferențial „populari" s-au înregistrat patru membri, care au fost preferați de către un sigur subiect. Indicele de statut

preferențial pentru valoarea psihosocială de tip „populari” s-a încadrat în valoarea 0,73 - 0,40.

În același timp, în grupul II, sesizăm că valoarea psihologică de tip preferențial „populari” a înregistrat șase membri, care, de asemenea, ca și în grupul I, au fost preferați de câte un singur subiect, indicele de statut preferențial fiind cuprins între 0,86 și 0,40.

În cadrul valorii psihosociale de tip preferențial „acceptați” grupul I a înregistrat șase membri, iar grupul II a înregistrat trei membri.

Tabelul 2.4. Indicii de statut preferențial
(Testarea inițială, grupul I / grupul II)

Alegeri – respingeri		**Nr. subiecţi cu aceleaşi preferinţe**		**ISP**		**Valoare psihosocială de tip preferenţial**	
Gr. 1	**Gr.2**	**Gr. 1**	**Gr.2**	**Gr. 1**	**Gr.2**	**Gr. 1**	**Gr.2**
22	26	1	1	0,73	0,86	**POPULARI**	
18	25	1	1	0,60	0,83		
15	17	1	1	0,50	0,56	**4**	**6**
12	16	1	1	0,40	0,53		
	14		1		0,46		
	12		1		0,40		
11	10	1	1	0,36	0,33	**ACCEPTAȚI**	
10	9	1	1	0,33	0,30		
9	8	2	1	0,30	0,26	**7**	**3**
7		1		0,23			
3		1		0,10			
1		1		0,03			
0	0	3	4	0	0	**INDIFERENŢI**	
						3	**4**
14	15	1	1	-0,46	-0,50	**MARGINALIZAŢI**	
13	14	3	1	-0,43	-0,46		
12	13	1	2	-0,40	-0,43		
11	11	1	1	-0,36	-0,36		
9	10	2	2	-0,30	-0,33	**16**	**17**
8	8	1	2	-0,26	-0,26		
7	7	1	2	-0,23	-0,23		
6	6	1	1	-0,20	-0,20		
5	5	2	1	-0,16	-0,16		
4	3	1	3	-0,13	-0,10		
3	1	2	1	-0,10	-0,03		

Astfel, subiecții A 9 și A11 din grupul I au înregistrat alegeri din partea a doi subiecți, iar în grupul II toți subiecții au consemnat câte o singură preferință. Indicii de statut preferențial „acceptați ” la grupul I s-au încadrat între 0,36 -0,03, pe când la grupul II între 0,33 și 0,26.

La valoarea psihosocială de tip preferențial „acceptați” s-a inversat numărul de membri între grupul I și grupul II față de valoarea psihosocială de tip

preferențial „populari” însă, nu s-au evidențiat schimbări semnificative între grupuri.

În cadrul valorii psihosociale de tip preferențial „indiferenți” în grupul I s-au înregistrat trei membri, iar în grupul II - patru membri.

Valoarea psihosocială de tip preferențial „marginalizați” scoate în evidență faptul că subiecții din grupul I, printre care A13 a fost selectat de trei subiecți, A9, A5 și A3 de doi subiecți, indicele de statut preferențial încadrându-se în valorile -0,46 și -0,10.

În grupul II se atestă practic asemănări semnificative, cu mici excepții și anume: valoarea psihosocială de tip preferențial „marginalizați” notifică unsprezece membri. Subiectul A10, A8 și A7 au fost selectați de câte doi membri, iar A3 de patru membri, indicele de statut preferențial încadrându-se în valorile -0,50 și -0,03.

Din Tabelul 2.4 putem observa că indicii de statut preferențial, la testarea inițială în cadrul experimentului prealabil, variază atât în grupul I de la 0,73 până la -0,46, cât și în grupul II de la 0,86 la -0,50, ceea ce reflectă faptul că în grupuri există persoane bine integrate, care sunt lideri formali ai grupului, însă predomină un număr mare de subiecți complet neintegrați în grupuri care sunt marginalizați sau față de care se manifestă indiferență. Putem afirma că, la testarea inițială, atât grupul I cât și grupul II sunt omogene. În ambele grupuri s-a obținut aceeași valoare psihosocială de tip „preferențial”: în grupul I din treizeci de adolescenți din cadrul Gimnaziului „Galata”, s-a înregistrat patru membri „populari”, șapte „acceptați”, trei „indiferenți” și șaisprezece „marginalizați”. Comparând rezultatele, putem afirma că am căpătat exact aceeași valoare psihosocială de tip „preferențial”. La fel și în cazul grupului II adolescenții din cadrul Liceului Internat Municipal cu Profil Sportiv au estimat șase membri „populari”, trei „acceptați”, patru „indiferenți” și șaisprezece „marginalizați” obținând aceiași indici de statut „preferențial” cu mici deosebiri, între „populari” grupul II și „acceptați” grupul I care s-au inversat însă în final obținând aceeași valoare, fapt ce demonstrează că grupurile sunt identice atât ca număr, cât și ca structură, nivel de relaționare și socializare.

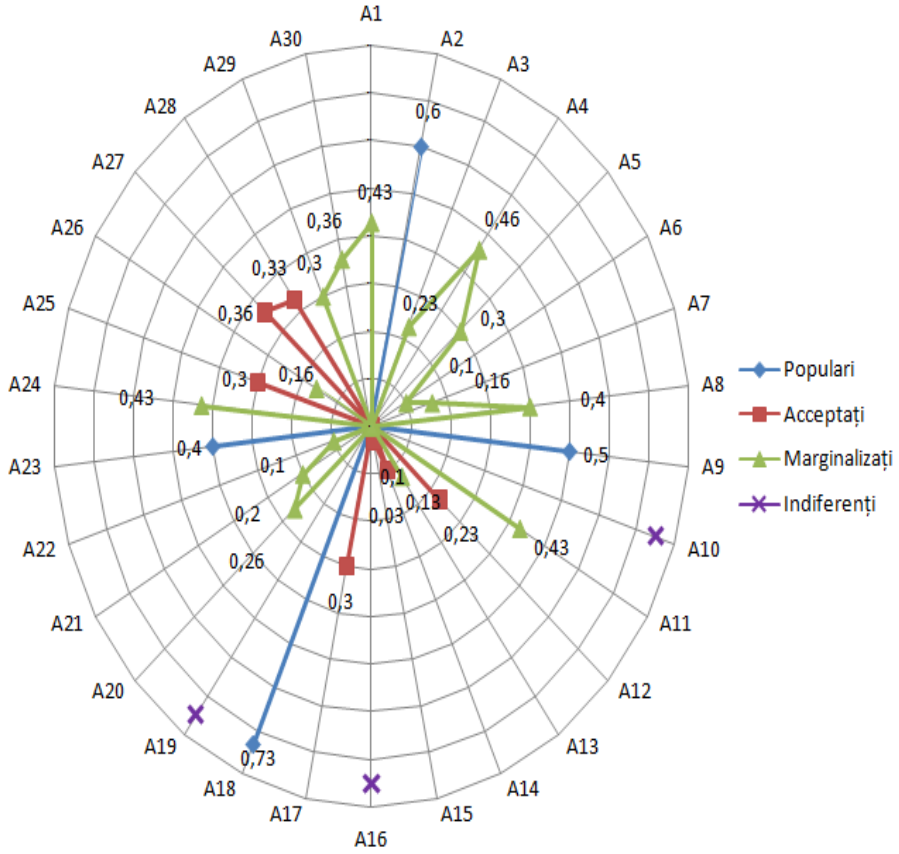
În baza indicilor sociometrici Tabelul 2.4, au fost formate sociogramele colective, în urma cărui fapt s-a obținut o radiografie globală, reprezentată sub formă grafică, asupra structurii grupului și a poziției fiecărui membru în cadrul grupului de adolescenți. Studiind sociogramele celor două grupuri Figurile 2.3. și 2.4, am remarcat faptul că subiecții A18, A9, A28, A25 și B3, B9, B23, B28, B30 se bucură de cea mai mare simpatie (popularitate) din partea membrilor grupului de adolescenți fiind comunicativi, sociabili ocupând poziții centrale în cadrul sociogramei.

Este vizibilă, din Figurile 2.3 și 2.4, prezența unor membri, a căror incluziune socială este mai redusă A12, A14, A17, A25, A27, A28 și, respectiv B10, B17, B25, ei având relații de comunicare, relaționare doar cu unii dintre membrii

grupurilor; prin urmare, putem constata că nu sunt în totalitate integrați „acceptați” în grup fiind plasați pe a doua treaptă în cadrul sociogramei.

Din Figurile 2.15 și 2.16 deducem faptul că, în sociograme se distinge existența subiecților carea au un număr mai mare de respingeri decât atrageri din partea membrilor grupului. Astfel, în grupul I aceștea sunt A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A11, A13, A20, A21, A22, A24, A26, iar în grupul II B1, B4, B6, B7, B8,B11, B12, B13, B14, B15, B18, B20, B21, B24, B26, B29, B30, marea majoritate a membrilor nepreferându-i în grup specificându-se în categoria membrilor cu un nivel redus de relaționare, comunicare, integrare și socializare. Marginalizați în sociograme, se observă clar faptul că atât în grupul I Figura 2.15, cât în grupul II Figura 2.16, s-au evidențiat membrii care sunt „indiferenți” privind relaționarea, cooperarea cu membrii din cadrul grupului: A10, A16, A19 și B5, B19, B22, B27, ei nefiind parte a alegerilor membrilor grupului, figurând ca excluși. Analiza grupurilor de adolescenți la testarea inițială a scos în evidenţă faptul că subiecţii chestionaţi au demonstrat un nivel scăzut al indicilor sociometrici în concordanţă cu alegerile făcute, ceea ce arată că relaţiile dintre subiecţii din grup nu sunt echivalente, nivelul de socializare fiind atenuat, în special, de nivelul de relaţionare a membrilor din cadrul grupului.

Nivelulul scăzut de socializare și relaționare a membrilor din cadrul grupurilor (I și II) ne-a determinat să elaborăm și să implementăm Programul turismului activ privind socializarea adolescenților, care a avut drept scop sporirea intensității relațiilor interpersonale din interiorul grupului și a gradului de socializare al adolescenților.

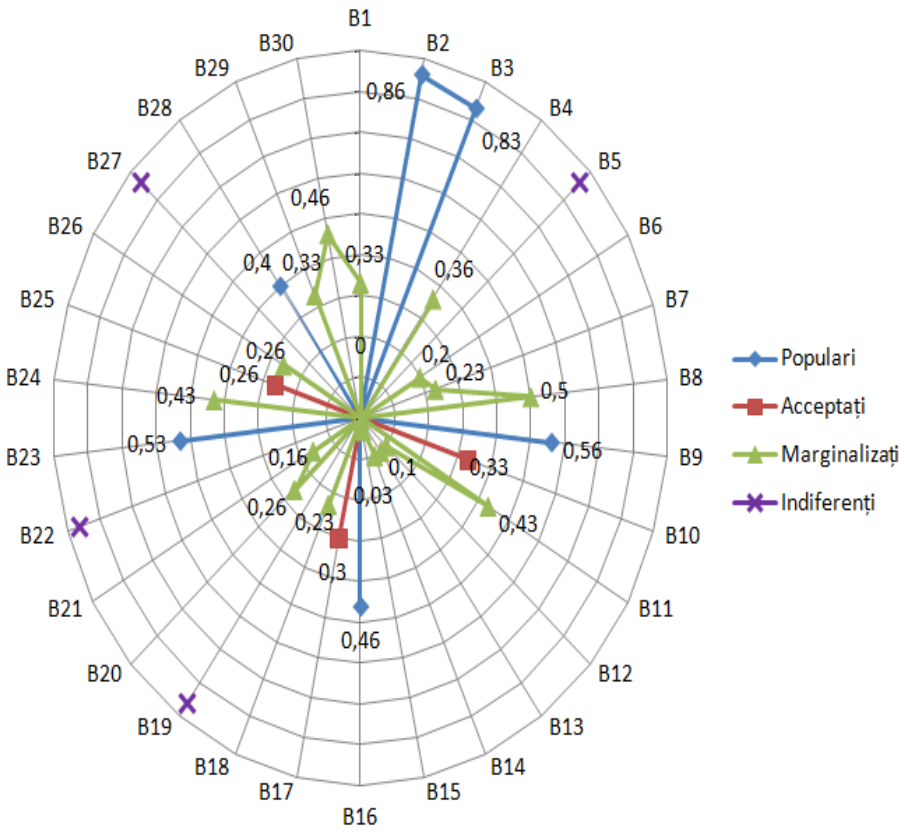
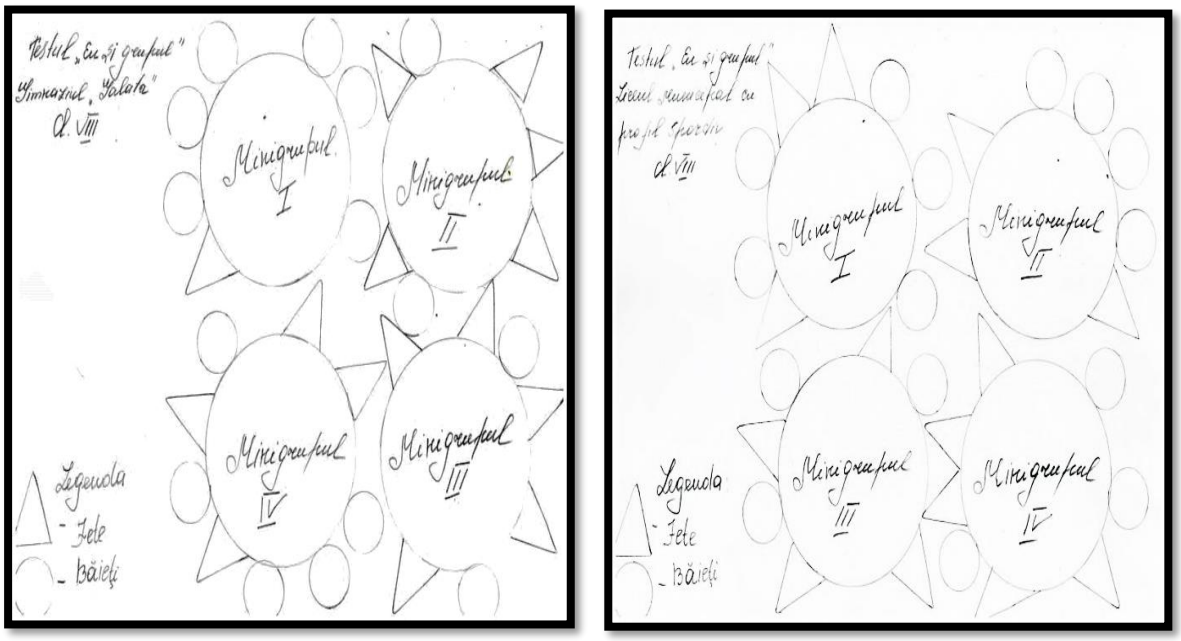

Fig. 2. 15. Sociograma grupului de adolescenți (gr. I. T.I.) **Fig. 2. 16. Sociograma grupului de adolescenți (gr. II.T.I.)**

Pentru măsurarea nivelului de relații interpersonale și a gradului de socializare a membrilor din interiorul grupurilor de adolescenți, supuși experimentului psihopedagogic, a fost aplicat testul proiectiv „Eu și grupul”. Aplicarea testului reprezintă partea esențială a strategiei științei psihologice în studierea ființei umane și a grupurilor în orice condiție și cu orice statut social.

În cadrul testării inițiale, la experimentul de tip constatativ Figura 2.17, atât în grupul I cât și în grupul II s-a analizat nivelul afectiv de relaționare a fiecărui membru în interiorul grupului, abilitățile de relaționare între membri, identificarea zonei fiecărui membru și investigarea nivelului de socializare și relaționare a membrilor din cadrul grupurilor.

Gr. I Gr.II

Fig. 2.17. Rezultatele testului proiectiv „Eu și grupul” la testarea inițială în cadrul experimentului de tip constatativ (gr. I și gr.II)

Rezultatele obținute la testarea inițială în cadrul experimentului prealabil Figura 2.17, în grupul I (adolescenții din clasa a VIII-a a Gimnaziului „Galata”) au demonstrat faptul că grupul nu are o structură unitară de relaționare și grad de socializare. Acestea sunt diminuate ca rezultat al prezenței a patru minigrupuri în grupul de adolescenți, în care fiecare minigrup a înregistrat câte un anumit număr de subiecți. În minigrupurile I, II și III s-a înregistrat un număr similar de subiecți 7, iar în minigrupul IV au fost identificați 9 subiecți. Rezultatele studiului confirmă că în grupul I s-au identificat minigrupuri, iar în fiecare minigrup s-au înregistrat atât subiecți de gen feminin, cât și masculin. Astfel, minigrupul I include 6 băieți și 1 fată, minigrupurile II și III, același număr de subiecți de gen feminin și masculin 5 fete și 2 băieți și în minigrupul IV s-au înregistrat 5 băieți și 4 fete. Se poate evidenția faptul că în grupul I fiecare minigrup format are

propriul lider, care a reușit să se adapteze și depășească situațiile infantile de frustrare, nesiguranță și dependență pentru aderarea la grup.

Rezultatele înregistrate de grupul II (adolescenții din clasa a VIII-a din Liceul Internat Municipal cu Profil Sportiv) în cadrul experimentului de tip constatativ prezintă aceeași structură de grup necoeziv, prin prezența a patru minigrupuri în grupul de referință. Fiecare minigrup a avut ca structură un număr similar de subiecți: minigrupurile I și IV au înregistrat același număr de 8 subiecți, iar minigrupurile II și III 7 subiecți, dintre care în minigrupurile I și II se înregistrează același număr de gen feminin și masculin 3 fete și 4 băieți, în minigrupul III-4 fete și 3 băieți, iar în minigrupul IV-5 fete și 3 băieți. Rezultatele testului „Eu și grupul" în cadrul grupului II evidențiază faptul că în interiorul grupului se manifestă același nivel de relaționare, comunicare, lipsește climatul socioafectiv între membrii grupului, ca și în grupul I, fapt ce a provocat formarea minigrupurilor, care au apărut în funcție de normele grupului, simpatii, interese comune, felurile de distracţie şi locul desfășurării timpului liber.

Interpretarea datelor înregistrate în cadrul experimentului prealabil atât la grupul I, cât și la grupul II a scos în evidență prezența unor grupuri de referință omogene atât ca structură, cât și prin prezența numărului similar de minigrupri în grupurile de referință, dar neomogene după nivelul de relaționare, comunicare și socializare între membrii grupului.

2.5. Elaborarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților

În urma cercetării valorilor psihosociale de tip preferențial ale grupurilor de adolescenți, am considerat necesar să elaboram un Program, care să conțină diverse forme de turism activ. Programul a fost conceput cu scopul de a contribui la eficientizarea procesului de pregătire a adolescenților şi la asigurărarea unui grad de socializare eficient, ținând cont de caracterul contradictoriu al vârstei adolescentine.

Astfel de programe există, însă sunt axate pe activități turistice în taberele de odihnă sau pe anumite tipuri de turism sportiv. Însă nu există un program elaborat, care ar include variate forme de turism activ, având la bază procesul de socializare al diverselor grupuri sociale (în cazul de față, adolescenți). Totodată, este necesară elaborarea unui Program, care să implice diverse forme ale turismului activ (marșuri și excursii turistice pedestre, concursuri turistice, jocuri dinamice cu caracter turistic, activități turistice specifice).

Implementarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților este considerat un mijloc de creștere a eficienței procesului de socializare și integrare în societate. Considerăm că eficiența socializării va crește, de asemenea, dacă Programu va avea o abordare orientată spre personalitate, în care conducătorul/organizatorul este o persoană creativă, capabilă de un stil umanist de activitate și de comunicare cu adolescenţii. Conținutul și organizarea Programului turismului activ privind socializărea adolescenților vizează

satisfacerea intereselor și nevoilor adolescentului, oferindu-i-se libertatea creativității și activităților. Coeziunea socială în cadrul grupului de adolescenți va fi realizată prin contactul emoțional și realizarea activității de personalitate, schimbul de informații care combină formele de interacțiune în comun, corelația dintre grup și individ, unde funcția principală este de a crea condiții pentru autodezvoltare, autoeducație și autorealizare a adolescentului în procesul de socializare.

În vederea integrării adolescenților, propunem Programul turismului activ privind socializarea adolescenților, ce include diverse forme ale turismului activ, fiind organizat în format frontal, individual și de grup, având ca scop primordial procesul de socializare în aer liber. Programul propus şi aplicat în cadrul grupului experimental utilizează formele de turism activ, în special cele care implică creșterea gradului de socializare. Programul a fost elaborat în urma studierii literaturii de specialitate ce vizează această problemă, a rezultatelor anchetei pe bază de chestionar, realizat cu cadrele didactice şi adolescenții din mediul urban și rural al Republici Moldova, a testului sociometric și testului proiectiv „Eu și grupul”.

Organigrama şi aspectul metodologic al Programului vizează, în ansamblu, mai multe forme de turism activ, care cuprind un set de activități specifice. Programul evidențiază două aspecte de bază: pregătirea fizică generală a adolescenților și creșterea gradului de socializare al acestora. Ținând cont de faptul că gradul de socializare în rândul adolescenților este scăzut, considerăm că, practicând diverse forme ale turismului activ, adolescenții socializează mai bine, demonstrând un nivel mai înalt de interacțiune și coeziune în grupul social Programul turismului activ privind socializarea adolescenților are la bază un set de activități propuse în vederea dezvoltării normelor de relații sociale, stabilității emoționale, abilităților de comunicare. Mai mult ca atât, Programul elaborat poate fi modelat în aşafel, încât să cuprindă și alte forme de turism activ, ce implică procesul de socializare. Prin aplicarea acestui Program variat și flexibil, gradul de socializare al adolescenților va deveni mult mai relevant.

Formele de turism activ ce sunt practicate trebuie să urmărească un scop concret, stabilit de Programul turismului activ privind socializărea adolescenților: deplasarea pe traseul turistic pedestru, comunicarea cu alte grupuri sociale, aderarea la noul grup de apartenență, îmbunătățirea climatului social în grupurile gender, dezvoltarea încrederii în sine, pentru a crea caractere acordând importanță activităților în echipă etc. [15, 187].

Programul turismului activ privind socializarea adolescenților Tabelul 2.7, a fost proiectat ca structură interdisciplinară cu conţinut particular, astfel încât să garanteze necesitățile individuale de dezvoltare a participanților, dar şi cerința colectivă de constituire a unei individualități capabile de a participa activ la viaţa de grup profesională şi socială. În cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, participanții sunt direct supuși unui proces de instruire și interacțiune socială, având ca scop primordial relaționarea propriu-zisă, în care

este necesară cunoaşterea propriei persoane, a mediului şi a normelor de grup. Parcurgerea etapelor din cadrul Programului îl inițiază pe adolescent în viața socială, determinându-l să-și asume normele, regulile și principiile din cadrul grupului, acționând independent și responsabil conform propriilor tipare sociale dobândite anterior.

Având la bază formele turismului activ, Programul se desfășoară în cadrul unui grup care are o pregătire fizică necesară pentru realizarea sarcinilor propuse. Astfel, el oferă participanților sentimentul de încredere în sine și în ceilalți, îi susține la asimilarea normelor de comportament și îi pregătește pentru viitoarele provocări. În acest sens, Programul inițiat prezintă un set de măsuri organizaționale menite să sporească nivelul de relaționare și socializare a adolescenților. Activitățile propuse nu numai antrenează capacitățile fizice ale participanților, dar exercită rolul sociocultural de integrare, relaționare și socializare a participanților. Structura Programului este următoarea: perioada de desfășurare, durata activităților turistice, instructorii de grup, zona de desfășurare și grupul țintă. Un aspect important din cadrul Programului îi revine scopului, care urmărește practicarea diverselor forme de turism activ în vederea socializării adolescenților, prin care se încearcă implementarea obiectivelor de familiarizare a adolescenților cu formele turismului activ prin direcțiile Programului de însușire a abilităților de cooperare și socializare a membrilor grupului și implementarea rezultatelor scontate ale Programului în aplicarea priceperilor și deprinderilor formate pe parcursul practicării formelor de turism activ.

Desfășurarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, presupune mai multe etape. La etapa incipientă, se desfășoară formele de turism activ cu caracter sportiv, din care face parte labirintul turistic sportiv, unde participanții trebuie să găsească cu ajutorul hărții un anumit număr de puncte de control. În etapa a doua, se pune accent pe pista cu obstacole la tehnica turistică, care include mai multe obstacole (trecerea suspendată, bârna, corzi paralele, urcare, mușuroaie, coborâre, traversarea, pendulul, schiurile, transportarea accidentatului etc. (Anexa 5).

Cea de-a treia etapă se bazează pe jocuri dinamice cu caracter turistic, care le-au permis adolescenţilor să-şi petreacă timpul liber eficient, cu implicarea tuturor participanţilor, obținând abilităţi utile de: observare, comunicare, explorare, socializare etc.

Jocurile implementate au avut un caracter dinamic, cognitiv, intelectual, de manifestare a abilităților de conducere (Anexa 7).

Etapa a patra s-a axat pe marșuri turistice pedestre, care au inclus activități turistice cu caracter cognitiv, recreativ și de socializare, fiind o activitate în aer liber și având ca formă de deplasare mersul pe jos.

Tabelul 2.5. Programul turismului activ privind socializarea adolescenților

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare
xx.xx.xx	x zile	G.M., O.M., M.V.		Diverse zone ale Republicii Moldova
Scopul programului		**Obiectivele**	**Direcţiile programului**	**Rezultatele scontate ale programului**
Practicarea diverselor forme de turism activ în vederea socializării adolescenţilor.		1. Familiarizarea adolescenţilor cu formele turismului activ ; Dezvoltarea abilităţilor şi formarea relaţiilor de grup; 2.Depășirea dificultăților și obținerea încrederii în sine; 3.Dezvoltarea abilităților organizatorice; 4.Autocunoașterea și autodezvoltarea; 5.Dezvoltarea creativității; 6.Depășirea emoțiilor negative; 7.Dobândirea abilităților de comunicare (relații cu colegii).	1. Sport și recreere; 2. Socializare; 3. Dezvoltare creativă; 4. Formarea abilităților de cooperare; 5. Învăţarea şi practicarea formelor de turism activ.	1. Aplicarea priceperilor şi deprinderilor formate pe parcursul învăţării şi practicării formelor de turism activ; 2. Însușirea noilor comportamente sociale, având ca efect o socializare eficientă; 3. Dezvoltarea personală a participanților; 4. Schimbul de experiență în procesul de activități comune; 5. Formarea competențelor de comunicare, elementele de bază ale comportamentului corect, comunicare, cultură și organizarea timpului liber; 6. Stabilirea relațiilor de cooperare între grupuri.
Modalităţii de desfăşurare a activităţilor turistice active				
Frontală; Individuală; În grup.				
Forme de turism activ cu caracter sportiv				
1. Labirint turistic sportiv. **2. Pista cu obstacole la tehnica turistică:trecerea suspendată, bârna, corzi paralele, urcare, muşuroaie, coborâre, traversarea, pendulul, schiurile, transportarea accidentatului.** **3. Jocuri dinamice cu caracter turistic (de ex. aranjarea lucrurilor în rucsac).** **4. Acordarea primului ajutor medical şi modalităţi de transportare a accidentaţilor în cadrul formelor de turism activ**				
Conţinutul formelor de turism activ cu caracter sportiv				
I.	**Labirint turistic sportiv**	Labirintul sportiv reprezintă o probă a orientării sportive, în care participanţii trebuie să găsească cu ajutorul hărţii un anumit număr de puncte de control, amplasate pe un teren special amenajat.	Labirintul sportiv poate fi instalat pe suprafeţe mici, el face ca participanții să treacă de la acţiuni lente la acţiuni într-un tempo mai înalt (exerciţii în cadrul labirintului,	**Activitate de desfăşurare individuală**	• Dezvoltarea abilităților de orientare în teren; • Dezvoltarea abilităților creative; • Dezvoltarea abilităților cognitive; • Dezvoltarea abilităților de dobândire a încrederii în sine;

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
			precum: citirea hărţii, orientarea după reperele din teren, stabilirea locului de staţie etc., competiţii).		• Dezvoltarea abilităților de comunicare; • Dezvoltarea abilităților de concentrare; • Dezvoltarea abilităților de atenție în mediul înconjurător.
II. Pista cu obstacole la tehnica turistică					
1	**Trecerea suspendată**	Balustrada, balustrada arbitrilor, asigurarea, bucle locale de asigurare.	Participantul trece etapa pe funiile montate de arbitri, se asigură prin carabinul montat de arbitri, autoasigurarea este obligatorie în ambele capete ale etapei. Se interzice participantului atunci când se efectuează asigurarea să poarte funii agăţate sau rucsacuri în spate.	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de depășire a dificultăților și obținerea încrederii în sine; • Dezvoltarea abilităților motrice; • Dezvoltarea abilităților de interacțiune și relaționare; • Dezvoltarea abilităților de autocunoaștere; • Dezvoltarea abilităților de cooperare; • Dezvoltarea abilităților de atenției; • Dezvoltarea abilităților de menținere a echilibrului; • Dezvoltarea abilităților de învingere a fobiei de înălțime; • Dezvoltarea abilităților tehnice.
2	**Bârnă**	Balustrada arbitrilor, bârna, buclele locale de asigurare, buclele ajutătoare.	Participantul montează asigurarea, trece etapa pe bârnă și balustrada montată de arbitri.	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de stabilire a echilibrului; • Dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare; • Dezvoltarea abilităților de coordonare a atenției; • Dezvoltarea abilităților de învingere a anxietății; • Dezvoltarea abilităților de coordonare a mișcărilor; • Dezvoltarea abilităților de forță statică.
3	**Corzi paralele**	Lungimea traseului 10-12 m. Participantul traversează obstacolul ținându-se cu mâinile de bucla ce alunecă pe coarda superioară, deplasarea are loc pe coarda inferioară.	Participantul trece etapa pe funiile montate de arbitri, se asigură prin carabinul montat de arbitri, autoasigurarea este obligatorie în ambele capete	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de obținere a încrederii în sine; • Dezvoltarea abilităților de relaționare; • Dezvoltarea abilităților de interacțiunie și colaborare cu grupul;

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
			ale etapei. Atunci când se efectuează asigurarea, i se interzice participantului să poarte funii agăţate sau rucsacuri în spate.		• Dezvoltarea abilităților tehnice; • Dezvoltarea abilităților de atenției și a îndemânarii; • Dezvoltarea abilităților de învingere a fobiei.
4	**Urcare**	Balustrade ale arbitrilor, bucle locale pentru autoasigurare la sfârşitul etapei, linia de limită la începutul etapei.	Sportivul trece etapa pe funiile montate de arbitri. Autoasigurarea este obligatorie în capătul de sus al etapei, începutul etapei fiind marcat cu linia de limită.	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de comunicare; • Dezvoltarea abilităților de relaționare; • Dezvoltarea abilităților de obținere a încrederii în sine; • Dezvoltarea abilităților de depășire a fobiei; • Dezvoltarea abilităților de menținere a echilibrului; • Dezvoltarea abilităților de rezistență; • Dezvoltarea abilităților de concentrare a atenției; • Dezvoltarea abilităților de flexibilitate.
5	**Coborâre**	Balustrade ale arbitrilor, bucle locale pentru autoasigurare la începutul etapei, linia de limită la sfârşitul etapei.	Sportivul trece etapa pe funiile montate de arbitri. Autoasigurarea este obligatorie în capătul de sus al etapei, participantul fiind obligat să treacă de linia de limită.	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de concentrare a atenției; • Dezvoltarea abilităților de preciziei; • Dezvoltarea abilităților de forță; • Dezvoltarea abilităților de învingere a anxietății; • Dezvoltarea abilităților de motricitate; • Dezvoltarea abilităților de flexibilitate.
6	**Muşuroaie**	Muşuroaie, linia de limită la începutul și sfârşitul etapei.	Participantul trece etapa pe muşuroaiele montate de arbitri.	**Activitate de desfășurare individuală și în grup**	• Dezvoltarea abilităților de atenție; • Dezvoltarea abilităților fizice; • Dezvoltarea abilităților de mobilitate; • Dezvoltarea abilităților de menținere a echilibrului; • Dezvoltarea abilităților de gândire; • Dezvoltarea abilităților de reacție; • Dezvoltarea abilităților de obținere a încrederii în propriile forțe.

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
7	**Traversare**	Lungimea traseului: 8-10 m. Participantul traversează obstacolul fiind îmbrăcat cu echipamentul turistic ce trebuie să alunece suspendat pe frânghia de bază.	Participantul trece etapa pe funiile montate de arbitri, fiind obligat să treacă de liniile limită.	**Activitate de desfăşurare individuală şi în grup**	• Dezvoltarea abilităților de menținere a echilibrului; • Dezvoltarea abilităților de învingerea fobiei de înălțime; • Dezvoltarea abilităților tehnice; • Dezvoltarea abilităților de obținere a încrederii în sine; • Dezvoltarea abilităților de gândire; • Dezvoltarea abilităților de concentrare; • Dezvoltarea abilităților practice; • Dezvoltarea abilităților de coordonare a mișcării (brațe, picioare); • Dezvoltarea abilităților de forță.
8	**Pendulul**	Lungimea traseului 4-6m. Participantul, stând aşezat în scrânciob, traversează obstacolul (râu, râpă).	Participantul trece etapa pe funiile montate de arbitri, fiind obligat să treacă de liniile limită.	**Activitate de desfăşurare individuală şi în grup**	• Dezvoltarea abilităților de relaționare pozitivă cu ceilalți; • Dezvoltarea abilităților de învingere a fobiei; • Dezvoltarea abilităților de orientare în spațiu; • Dezvoltarea abilităților de forță în regim de viteză și a rezistenței; • Dezvoltarea abilităților de curaj; • Dezvoltarea abilităților de exprimare și coordonare.
9	**Schiurile**	Balustradele arbitrilor, bucle locale de asigurare.	Participantul parcurge etapa pe funiile montate de arbitri, autoasigurarea este obligatorie în ambele capete ale etapei. Se interzice persoanelor care efectuează asigurarea să poarte funii agăţate sau rucsacuri în spate.	**Activitate de desfăşurare individuală şi în grup**	• Dezvoltarea abilităților de coordonare a mișcărilor; • Dezvoltarea abilităților de relaționare cu coechipierul; • Dezvoltarea abilităților de cunoaștere interpersonală a participanților; • Dezvoltarea abilităților de reacție și a ritmului; • Dezvoltarea abilităților de îndemânare; • Dezvoltarea abilităților de comunicare și cooperare în grup.

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
III. Jocuri dinamice cu caracter turistic					
1.	**Cine sare mai departe**	1.Instructorul împarte grupul în două echipe și îi repartizează în două coloane la locul de start. 2. Toți participanții efectuează alternativ un triplu salt. Astfel, fiecare salt ulterior trebuie efectuat de la locul de aterizare al membrului anterior al echipei. 3. Câștigătoarea este echipa care a sărit pe o distanță mai lungă.	Jocurile dinamice constituie mijloace și metode, care pot contribui la formarea abilităților psihomotrice ale adolescenților, asigurând creșterea nivelului de socializare al acestora, utilizarea diverselor metode de comunicare etc.	**Activitate de desfășurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților de creștere a încrederii în sine; • Dezvoltarea abilităților de atenție; • Dezvoltarea abilităților de reacție și viteză; • Dezvoltarea abilităților de relaționare; • Dezvoltarea abilităților de comunicare cu coechipierul; • Dezvoltarea abilităților de cooperare; • Dezvoltarea abilităților motrice; • Dezvoltarea abilităților de încadrare în echipă.
2.	**Umple rucsacul**	1.Grupul este împărțit în două echipe și aranjat pe linia de start în două coloane. 2.La start sunt aduse diferite lucruri (sac de dormit, saltea, cizme, căni, boluri, trusă medicală, aparat foto, termos...) care trebuie plasate într-un rucsac, situate la 30-50 m. Numărul de lucruri trebuie să corespundă exact numărului de participanți la joc. 3.La comanda instructorului, primul participant aleargă spre rucsac, luând de la start un obiect din cele menționate și plasându-l în rucsac. Întorcându-se la start, participantul transmite ștafeta următorului, prin atingerea mâinii. 4.Ultimul participant aduce rucsacul deja umplut la linia de start.	Jocurile dinamice constituie mijloace și metode, care pot contribui la formarea abilităților psihomotrice ale adolescenților, asigurând creșterea nivelului de socializare al acestora, utilizarea diverselor metode de comunicare etc..	**Activitate de desfășurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților de cooperare; • Dezvoltarea abilităților de gestionare a emoțiilor; • Dezvoltarea abilităților de responsabilitate; • Dezvoltarea abilităților de concentrare; • Dezvoltarea abilităților de precizie; • Dezvoltarea abilităților de menținere a unei relații pozitive; • Dezoltarea abilităților de relaționare; • Dezvoltarea abilităților de apreciere a coechipierului; • Dezvoltarea abilităților de viteză; • Dezvoltarea abilităților de atenției.

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
		5. Echipa câștigătoare este cea care a umplut cel mai repede rucsacul și l-a adus la linia de start. 6.Echipa care a pierdut estepenalizată , fetele- 10 genuflexiuni iar băieții- 10 flotări.			
3.	**Ţinteşte rucsacul**	1.Grupul este împărțit în două echipe. Fiecare echipă formează un cerc cu diametrul de 10-15 m. În centrul cercului este plasat un „coș”(un rucsac deschis). 2. Membrii fiecărei echipe primesc 2 mingi în fiecare mână (sau pietricele, bastoane etc.). 3. După ce căpitanul a dat startul, participanții încep să arunce, pe rând, câte o minge în coș. 4.Câștigătoare este echipa care are cel mai multe mingi în coș, într-un timp cât mai scurt.	Jocurile dinamice constituie mijloace și metode, care pot contribui la formarea abilităților psihomotrice ale adolescenților, asigurând creșterea nivelului de socializare al acestora, utilizarea diverselor metode de comunicare etc.	**Activitate de desfăşurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților de atenție; • Dezvoltarea abilităților de tenacitate; • Dezvoltarea abilităților de încadrare în echipă; • Dezvoltare abilităților de perseverență; • Dezvoltarea abilităților de stăpânire de sine; • Dezvoltarea abilităților de gândire creativă; • Dezvoltarea abilităților de coordonare a mișcării.
IV. Activităţi turistice cu caracter cognitiv, recreativ şi de socializare					
1.	**Marş turistic Drumeție**	Marșurile turistice sunt de scurtă durată, se încadrează în intervalul 1-2 zile, și de lungă durată de 2-14 zile. Acestea pot fi pedestre, montane etc.	Este o activitate în aer liber, care constă în mersul pe jos, în medii naturale, de multe ori în zone muntoase sau alte zone pitorești. Adesea participanții fac astfel de marșuri turistice/drumeții pe trasee special concepute pentru acest gen de recreere, numite și trasee de drumeție.	**Activitate de desfăşurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților de reconfortare; • Dezvoltarea abilităților de recreere; • Dezvoltarea abilităților de relaționare; • Dezvoltarea atitudinilor sociale; • Dezvoltarea abilităților cognitive; • Dezvoltarea abilităților tehnice ale turismului pedestru; • Dezvoltarea abilităților de norme și valori sociale; • Dezvoltarea abilităților de dinamism; • Dezvoltarea încărcăturilor emoționale; • Dezvoltarea abilităților de igienă.

Perioada de desfăşurare	Durata activităţilor turistice	Instructori		Zona de desfăşurare	
					• Dezvoltarea abilităților unui comportament adecvat; • Dezvoltarea abilităților de comportament în grup.
2.	**Excursii**	Activiate planificată și desfășurată cu un grup de participanți însoțit de un ghid turistic, care are ca scop familiarizarea cu monumentele istorice și culturale, rezervațiile naturale, muzee, teatre, tradițiile popoarelor dintr-un anumit teritoriu. Organizarea excursiei poate fi efectuată în două direcții principale. Acestea sunt așa-numitele tururi staționare, care sunt concepute pentru ca turiștii să rămână într-o zonă, precum și tururi direcționate, care presupun vizitarea mai multor zone într-un program prestabilit.	Excursia este o călătorie de agrement cu scopuri educative, culturale, științifice, cognitive, educative, sportive, realizată în grup sau individual, pe jos sau cu un mijloc de locomoție.	**Activitate de desfășurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților intelectuale; • Dezvoltarea abilităților sociale și patriotice; • Dezvoltarea abilităților de însușire a unei experiențe sociale; • Dezvoltarea abilităților de îmbogățire a orizontului cultural; • Dezvoltarea abilităților de însușire a noilor cunoștințe; • Dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare.
V. Acordarea primului ajutor medical şi modalităţi de transportare a accidentaţilor în cadrul formelor de turism activ					
1.	**Fractura**	Este o ruptură sau o întrerupere a continuității unui os sau a unui cartilaj tare, ce apare de obicei ca urmare a unui traumatism sever și care are ca efect impotența motrice, însoțită de hematom, deformare și durere acută.	Transportarea cu ajutorul brațelor, pe umeri, pe scaunul din patru mâini, pe scaunul improvizat dintr-un rucsac, cu ajutorul brancardei improvizate.	**Activitate de desfășurare în grup**	• Dezvoltarea abilităților de gesturi salvatoare; • Dezvoltarea abilităților de asistență în momente dificile; • Dezvoltarea abilităților de solidaritate; • Dezvoltarea abilităților de responsabilitate; • Dezvoltarea abilităților de cumpătare.

Ultima etapă a Programului a cuprins acordarea primului ajutor medical și modalități de transportare a accidentaților în cadrul formelor de turism activ, care a implicat membrii participanți în activitățile turismului activ cu formarea abilităților de asistență a membrului din cadrul grupului în momente dificile.

Ca rezultat al implementării Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, între membrii participanți se creează un mediu sigur din punct de vedere fizic și emoțional, în care se formează abilitățile și competențele adolescentului (Anexa 6).

Programul elaborat implică formele de turism activ care, sistematizate și organizate, au condus la stabilirea relațiilor de grup, creșterea nivelului de comunicare și socializare. Parcurgând Programul, participanții își impulsionează capacitatea de antrenare a forțelor fizice, intelectuale, de relaționare, cooperare și socializare, specific create și aplicate pentru sporirea nivelului lor de socializare și relaționare.

Ca structură, Programul este viabil, fiind implementat în cadrul grupei experimentale cu adolescenții, asigurând un conţinut suficient pentru realizarea procesului de socializare. În acelaşi timp, Programul este adaptabil, putând fi completat prin introducerea altor forme de turism activ, care urmărește realizarea diverselor obiective.

Astfel, în grupa experimentală a fost aplicat Programul turismului activ privind socializarea adolescenților în cadrul activităților extrașcolare, în cadrul cărora au fost realizate toate etapele menționate anterior. În același timp, în grupa martor au fost realizate activitățile cotidiene în regim obișnuit, fără a utiliza Programul propus.

Programul elaborat și argumentat experimental îl sugerăm drept model, ce poate fi aplicat în cadrul activităților școlare și extrașcolare.

Condițiile organizatorice de implementare a Programului turismului activ privind socializarea adolescenților cuprinde un set de măsuri, care contribuie la formarea unor abilităţii: extinderea gamei de interese, umanizarea gândurilor, sentimentelor, acțiunilor, activitatea creativă, formarea abilităţii funcţionale şi de comunicare ale adolescenţilor, dezvoltarea regulilor de comportament și cooperare în grupul de referință.

3.ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A EFICACITĂȚII PROGRAMULUI DE TURISM ACTIV PRIVIND SOCIALIZAREA ADOLESCENȚILOR

3.1. Examinarea dinamicii mediilor de evaluare a pregătirii fizice a adolescențiilor la testarea finală

Turismul activ reprezintă o mare varietate de activități sportive și de agrement consacrat pentru desfășurarea timpului liber. Chiar dacă această formă a turismului în Republica Moldova este mai puțin cunoscută și mediatizată, dacă este organizată coerent, ea devine tot mai populară în rândul adolescenților.

Turismul activ oferă numeroase avantaje, dintre acestea principalul fiind o mai bună stare a sănătății, prin practicarea sportului, contactul cu natura, reducerea stresului, socializarea și integrarea în grupuri noi, sporirea capacității de concentrare și de rezolvare a problemelor, experiențe și emoții noi etc.

Pornind de la faptul că practicarea turismului activ se realizează în cadrul grupului, se acumulează competențe prin creșterea nivelului de socializare și relaționare.

Dintre toate formele de turism, turismul activ este cea mai accesibilă formă, deoarece nu necesită pregătire specială. Caracteristicile sale pozitive sunt accesibilitatea și utilitatea pentru orice persoană, indiferent de vârstă și de nivelul de dezvoltare fizică, precum și posibilitatea de a alege traseul dorit.

Practicarea diverselor forme de turism activ îi ajută pe participanți să-și înțeleagă și să-și revizuiască poziția de viață. Anume aici participanții își fortifică corpul, își îmbunătățesc sănătatea, își dezvoltă rezistența, forța și alte calități, dobândesc noi abilități, învață să depășească obstacolele dificile.

Identificarea unor modalități de sporire a nivelului de socializare a adolescenților în cadrul formelor de turism activ a condus la elaborarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, având la bază procesul de socializare și integrare a adolescentului în activități centrate pe formele sus-numite.

Programul special conceput de noi are drept scop crearea condițiilor de socializare și de dezvoltare personală a adolescentului prin asimilarea experienței sociale și pregătirea adolescentului pentru o nouă integrare în societate, în contextul practicării formelor de turism activ.

Proiectarea Programului turismului activ privind socializarea adolecenților a presupus un set de activități pentru adolescenți destinate dezvoltării relațiilor sociale, a stabilității emoționale, a abilităților de comunicare.

Aplicarea Programului turismului activ privind socializarea adolecenților este esența întregului demers și, în același timp, partea fundamentală în activitatea de practicare a diverselor forme de turism activ.

Pacurgerea tuturor etapelor din cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolecenților a fost concentrată pe aspecte fundamentale, ca:

pregătirea fizică, psihică și socială, care să conducă, în final, la creșterea gradului de socializare.

Socializarea și integrarea socială a adolescenților este obiectivul principal al Programului, iar măsura în care acesta a fost realizată trebuie să fie monitorizată de către instructor, începând chiar din primul moment al derulării Programului turismului activ privind socializarea adolecenților.

Pe parcursul desfășurării întregului Program a turismului activ privind socializarea adolecenților, instructorul va fi flexibil și adaptabil la situațiile care apar sau care ar putea să apară. În primul rând, acesta va lua în considerare situația existentă în teren și va ține cont de pregătirea fizică și gradul de socializare al participanților. Astfel, traseele trebuie selectate în funcție de durata Programului turismului activ privind socializarea adolecenților și de categoria de participanți care urmează să fie încadrați în Programul turistic respectiv.

Etapa formativă a experimentului a avut loc în condiții naturale. Aceasta a inclus modelarea și testarea metodelor tradiționale și inovatoare, menite să sporească nivelul de socializare a adolescenților, precum și implementarea Programului turismului activ privind socializarea adolecenților, crearea condițiilor organizatorice și pedagogice necesare, utilizându-se instrumente psihologice și educaționale pentru funcționarea cu succes a Programului propus.

În cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolecenților, am specificat obiectivele, care au fost axate pe organizarea activităților care promovează cunoașterea activă a normelor sociale și a valorilor relațiilor adolescenților, cunoașterea de sine, interacțiunea socială a adolescenților cu noul grup, dezvoltarea unor forme semnificative din punct de vedere social, crearea condițiilor pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și a potențialului creativ al adolescenților.

În cadrul activităților turistice, ca şi în alte activități sportive, realizarea obiectivelor este imposibilă fără pregătirea fizică, care este o componentă esențială a pregătirii fiind indispensabilă și necesară în funcționarea organismului.

Pregătirea fizică este reprezentată de un proces de perfecționare a calităților motrice ale grupului de adolescenți, prin intermediul căruia se asigură dezvoltarea indicilor funcționali și morfologici ai organismului. Ea presupune nu numai realizarea unor parametri corespunzători ai calităților motrice de bază (forță, viteză, rezistență, mobilitate și coordonare), dar și dobândirea unor deprinderi motrice cât mai variate: mers, alergare, sărituri, aruncări, prinderi.

Pregătirea fizică reprezintă un sistem de măsuri, care asigură o capacitate funcţională ridicată a organismului prin nivelul înalt de dezvoltare a calităţilor motrice de bază şi specifice, valori optime ale indicilor funcționali, stăpânire deplină a exerciţiilor utilizate şi o stare perfectă de sănătate pentru stabilirea nivelului dezvoltării fizice, la începutul și sfârșitul experimentului pedagogic de bază.

Prin intermediul măsurării şi al testării în condiţii standard a eşantionului stabilit în procesul cercetării, s-a urmărit evidenţierea evoluţiei parametrilor de

pregătire fizică generală, ca fiind un criteriu esențial în practicarea formelor de turism activ.

În cadrul cercetării noastre, s-a testat nivelul pregătirii fizice a adolescenților din grupele martor și experimentală la categoria de parametri în cadrul testării: (alergare de viteză 60 m (sec), alergare de rezistenţă 1000 m (sec), alergare de rezistenţă 2000 m (sec), flotări pe banca de gimnastică (nr. repetări), tracţiuni la bara fixă (nr. repetări). Compararea rezultatelor înregistrate demonstrează că nivelul capacităţii de efort, la toți parametrii, în urma practicării formelor de turism activ de către adolescenți, este în dinamică progresivă, rezultatele obţinute de grupa experimentală fiind superioare față de cele ale grupei martor la toate categoriile de teste. Acest aspect apare ca rezultat al aplicării Programului turismului activ privind socializarea adolecenților și al analizei comparative a mediilor aritmetice ale celor două grupe de adolescenți 15 fete și 15 băieți la etapa iniţială şi finală a experimentului la indicii de evaluare a pregătirii fizice.

În cadrul cercetării noastre, rezultatele înregistrare la testările iniţiale şi finale au permis compararea datelor şi identificarea ratelor de progres, diferenţiat, pe loturi martor şi experimentale, care sunt reflectate în Figurile 3.1- 3.3.

Probele de control utilizate în determinarea nivelului general de pregătire fizică atât la testarea iniţială, cât şi la cea finală au fost aceleaşi în ambele grupe, aspect ce a permis evoluţia dinamicii în pregătire pe parcursul experimentului formativ.

Conform Figurii 3.1, analiza comparativă a indicilor la alergare 60 m (sec) în cadrul testării inițiale și finale la grupa experimentală și grupua martor, fete, pe parcursul cercetării ne-a permis să constatăm că fetele din grupa experimentală obțin o valoare a mediei inițiale de 10,53, cele din grupa martor-10,52, iar în cadrul testării finale fetele din grupa experimentală obțin o valoare medie de 10,45 și cele din grupa martor-de 10,41.

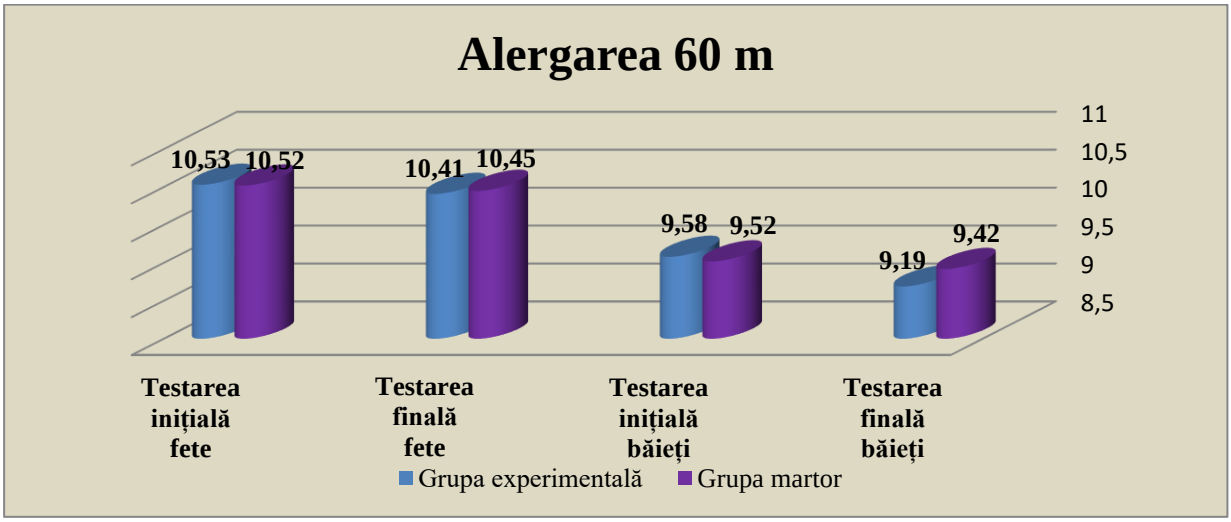

Fig. 3.1. Rezultatele testului alergare 60 m (sec): media aritmetică (fete n=15; băieţi=15)

Pentru băieţi, indicii testării iniţiale sunt de 9,58 în grupa experimentală şi 9,52 în grupa martor. Testarea finală ilustrează un progres de 0,39, valoarea medie fiind de 9,19 în grupa experimentală şi o creștere de 0,1 în grupa martor, în care s-a înregistrat o medie 9,42.

Comparând diferenţele dintre rezultatele medii ale subiecților din grupa experimentală şi grupa martor, se evidenţiază un progres mai bun la grupa experimentală. Astfel, putem observa evoluţia ascendentă a valorilor grupei experimentală, fapt datorat eficienței parcurgerii cu grupa experimetală a etapelor din cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolecenților: labiritul turistic sportiv, jocurile dinamice cu caracter turistic (cine sare mai departe, umple rucsacul, ține rucsacul), activități turistice cu caracter cognitiv, recreativ și de socializare (marșul turistic, excursii).

Calculând valorile mediilor aritmetice la parametrii de testare „alergarea de rezistenţă 1000 m” (fete), se înregistrează: un progres de 15,13 sec (320,54-la testarea iniţială şi 305,41 la cea finală) în grupa experimentală şi de 8,57 sec (320,57 iniţial şi 312 final) în grupa martor.

Băieţii au înregistrat următoarele valori aritmetice la alergarea de rezistenţă 2000 m: un progres de 13,64 sec (585,57 sec la testarea iniţială şi 571,93 sec la cea finală) în grupa experimentală şi de 6,38 sec (585,58 iniţial şi 579,20 final) în grupa martor.

În baza rezultatelor înregistrate atât în cadrul testării inițiale, cât și al celei finale, pentru grupa experimentală și martor, am constatat că participarea grupei experimentale la Programul turismului activ privind socializarea adolecenților a contribuit la o creștere semnificativă a rezistenței adolescenților datorită activităților din cadrul Programului, care au influențat pozitiv asupra dezvoltării acestei calității motrice.

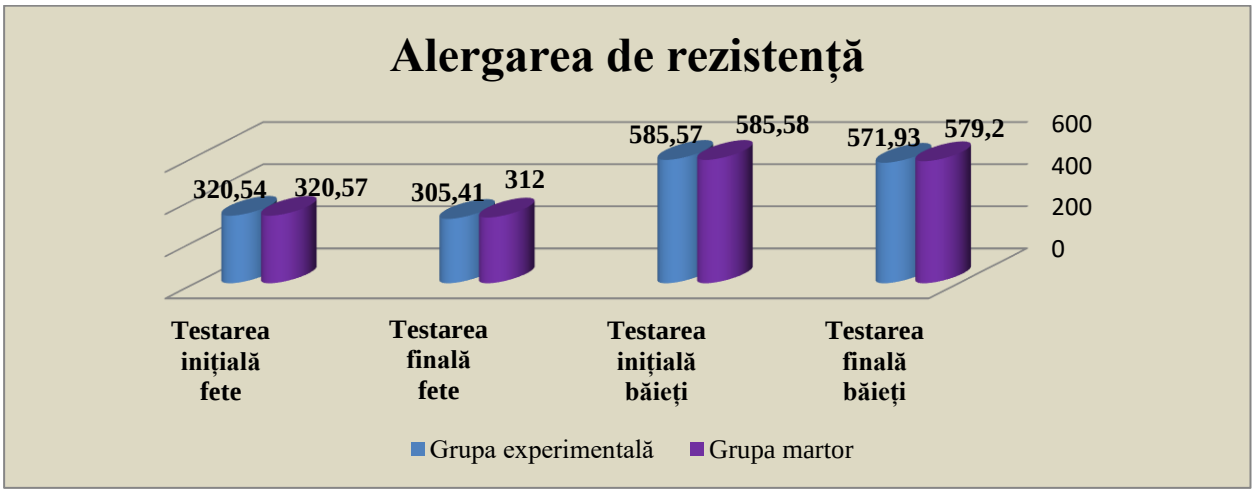

Fig. 3.2. Rezultatele testului de alergare 1000m (fete) şi 2000 m (băieţi) (sec) (media aritmetică) (fete n=15; băieţi=15)

În grupa martor observăm că la testarea finală s-a înregistrat o valoare medie 312 (fete) și, respectiv, 579.2 (băieţi) dat fiind că grupa martor și-a desfășurat activitatea conform programului obișnuit.

Analiza diferenţelor dintre rezultatele medii ale subiecților din grupa experimentală şi grupa martor, reprezentate în Figura 3.2, scoate în evidenţă un progres eficient la grupa experimentală.

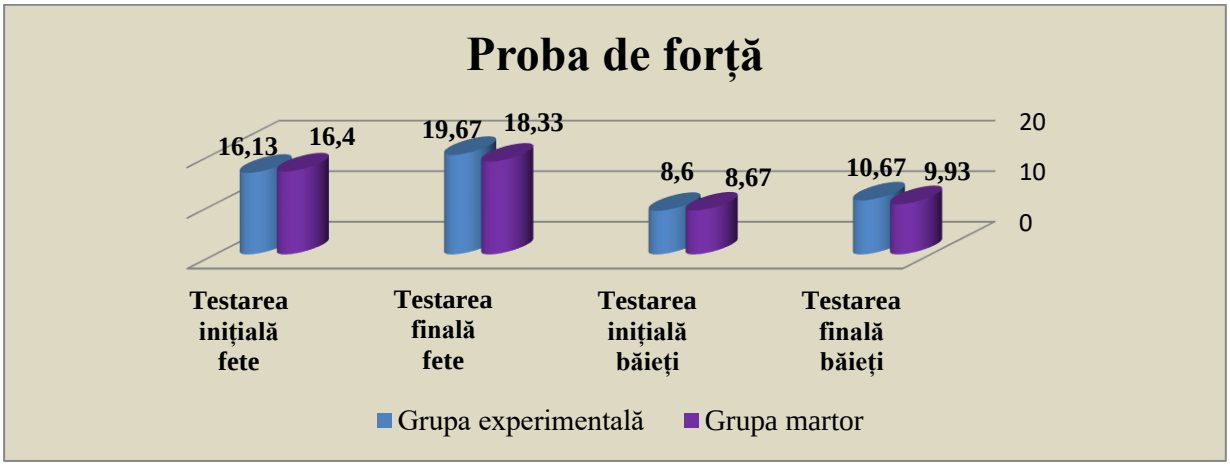

Fig. 3.3. Rezultatele la proba flotări (fete) şi tracţiuni (băieţi) (media aritmetică) (fete n=15; băieţi=15)

La proba de flotări (nr. repetări), prezentată în Figura 3.3, fetele înregistrează un progres de 3,54 repetări (16,13 iniţial şi 19,67 final) în grupa experimentală şi de 1,93 repetări (16,40 iniţial şi 18,33 final) în grupa martor.

La proba de tracţiuni (nr. repetări) băieţii au înregistrat următoarele valori medii: un progres de 2,07 repetări (8,60 iniţial şi 10,67 final) în grupa experimentală şi de 1,26 repetări (8,67 iniţial şi 9,93 final) în grupa martor. Astfel, din Figura 3.3, observăm că subiecții din grupa experimentală obțin valori medii finale mai mari decât la testarea inițială. Prin parcurgerea acestor etape: (pista cu obstacole la tehnica turistică, ce include activități ca: trecerea suspendată, bârna, corzile paralele, urcarea, coborârea, mușuroaiele, traversarea, pendulul, schiurile), propuse în Programul turismului activ privind socializarea adolecenților grupa experimentală a reușit să obțină rezultate eficiente.

Făcând o analiză generală a rezultatelor înregistrate la probele de pregătire fizică, putem constata că, la testarea finală, rezultatele subiecților din grupa experimentală sunt mai înalte decât cele înregistrate la testarea inițială. Astfel, se observă foarte bine eficiența parcurgerii etapelor din cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolecenților. Progresele realizate de adolescenții din grupa experimentală sunt mult mai reprezentative decât cele ale subiecților din grupa martor la toate testele. În concluzie, se poate menţiona că datele statistice obţinute au demonstrat eficacitatea aplicării Programului turismului activ privind socializarea adolecenților asupra creșterii indicilor de pregătire fizică a grupei experimentale. Astfel, putem afirma că formele de turism

activ incluse în Programul turismului activ privind socializarea adolecenților au avut un rol esențial în pregătirea fizică a adolescenților încadrați în experiment.

3.2. Constatarea comparativă a gradului de socializare a grupului de adolescenți în cadrul practicării formelor de turism activ

Studiul direcției demonstrative cu caracter social a relațiilor interpersonale şi a relațiilor dintre membrii grupurilor, în cazul cercetării noastre ai celor supuse experimentului pedagogic, s-a realizat cu ajutorul testului sociometric care a avut la bază tehnica chestionarului prin testul sociometric şi testului proiectiv „Eu și grupul”. Analiza grupurilor la care facem referință s-a realizat cu scopul de a observa nivelul de socializare și relaționare din cadrul grupului și unele aspecte, cum ar fi relațiile existente sau cele ce se dezvoltă între membrii grupului, realizând astfel comunicarea, relaționarea şi socializarea. Interacționarea și socializarea în cadrul grupurilor, s-au realizat prin intermediul diverselor forme de turism activ, şi anume a Programului propus de noi.

În urma alegerilor şi respingerilor efectuate de subiecți la testarea finală (Anexele 10-11), notate în matrici sociometrice, s-au calculat indicii sociometrici sau indicatorii statistici de grup şi individuali şi s-au întocmit graficele corespunzătoare sub formă de sociograme, ce oferă o referire totală asupra structurii grupurilor, precum şi a fiecărui subiect în parte în relațiile cu ceilalți subiecți. Prelucrarea datelor introduse a sugerat sociogramele la testările inițiale şi finale individuale, dar şi raportul de investigare al testărilor, fapt ce a oferit posibilitatea interpretării datelor din punct de vedere statistic. În cadrul testării aplicate în grupurile martor și experimentală, s-au analizat rezultatele testărilor inițiale și finale conform parametrilor stabiliți, ce vor confirma sau infirma socializarea adolescenților în cadrul practicării formelor de turism activ.

Astfel, a fost aplicat testul sociometric pentru a măsura gradul de socializare și relaționare din cadrul grupului de adolescenți. Analiza rezultatelor obținute în urma realizării experimentului s-a desfășurat separat atât pentru grupa martor, cât și pentru grupa experimentală. În acest scop, s-au întocmit matrici sociometrice (Anexele 10-11), indicii de statut preferențial (Anexa 11 și Figurile 3.4, 3.5, 3.6, 3.7), sociogramele grupurilor de adolescenți, calculându-se diferențele rezultatelor înregistrate la testarea inițială și finală. Totodată, au fost comparate rezultatele obținute grupei martor, cu cele ale grupei experimentale și evidențiate diferențele dintre valorile înregistrate.

Datele obținute în urma aplicării testului sociometric în grupa martor sunt reflectate în matricea sociometrică (Anexa10). Analizând datele colectate în matricea sociometrică, observăm schimbări nesemnificative în cadrul grupei martor. Astfel, la capitolul „atrageri pozitive” s-au înregistrat trei subiecți (M18, M25, M28), M18 figurând în topul alegerilor și înregistrând 19 alegeri și o respingere. Comparând rezultatele testării inițiale cu cele ale testării finale, observăm că subiectul a înregistrat cu trei alegeri mai puține din partea grupului,

iar M25 și M28 și-au menținut aceeași poziție în grup, înregistrând același număr de atrageri și zero respingeri.

Analizând datele înregistrate constatăm, de asemenea, că subiectul M9, care a obținut la testarea inițială 15 atrageri și zero respingeri din partea membrilor grupului, la cea finală a înregistrat 15 atrageri și o respingere, ceea ce confrmă faptul că conexiunea cu grupul din care face parte s-a acutizat din cauza lipsei de relaționare, comunicare și socializare cu ceilalți membri ai grupului respectiv. În ce privește datele, înregistrate în matricea sociometrică (Anexa 10), la testarea finală observăm, de asemenea, mici schimbări în cadrul grupului comparativ cu testarea inițială prin scăderea numărului de membri din topul alegerilor pozitive: la testarea inițială-patru membri, iar la cea finală-trei membri. Totodată, se înregistrează și o descreștere a numărului de alegeri pozitive pentru M18, ceea ce confirmă, odată în plus, lipsa climatului socioafectiv, a relaționării reciproce, dat fiind alegerile unilaterale între membrii grupului. La capitolul „alegeri negative" înregistrate la testarea finală în grupa martor, s-a reliefat faptul că subiecții M8, M11, M24, M29 și-au meținut același statul negativ ca și la testarea inițială, notificând același număr de respingeri, fapt confirmat de majoritatea membrilor grupei.

Un factor important, evidențiat în grupa martor la testarea finală este prezența a patru subiecți-M4, M10, M16, M19 care au înregistrat zero alegeri și zero respingeri.

Analizând datele înregistrate în matricea sociometrică (Anexa 8), se poate observa că subiectul A4 la testarea inițială obține o preferință din partea grupului, iar la cea finală (Anexa 10) lipsește, astfel M4 figurează în lista celor excluși din cadrul grupului de referință.

Astfel, la testarea finală, în grupa martor putem observa o creștere ușoară a numărului de subiecți care nu au înregistrat în cadrul grupului nici o alegere și nici o respingere și carea au statut de marginalizați în raport cu grupul de referință.

În urma analizei matricei sociometrice (Anexa 10), la testarea finală în grupa martor, constatăm și o creștere a numărului de respingeri în cadrul grupului, ceea ce demonstrează lipsa relaționării, a socializării, prezența minigrupurilor în grupul de referință, neconformarea subiecților excluși cu normele grupului. Putem caracteriza grupa martor ca un grup eterogen, care întâmpină dificultăți de relaționare, socializare, cooperare și integrare socială din cauza climatului nefavorabil din interiorul grupului.

Rezultatele înregistrate la testarea finală în grupa experimentală au fost calculate în conformitate cu matricea sociometrică (Anexa 11), în care s-au obținut o serie de diferențe semnificative în comparație cu cele de la testarea inițială. La capitolul „atrageri pozitive", subiectul E2 s-a plasat în centrul grupului de referință, înregistrând șase alegeri și zero respingeri, iar E22-pe locul al doilea cu două alegeri și zero respingeri. E2 s-a bucurat de simpatia lui E16, E13, E2. Astfel, între E2 și E16 alegerile simpatetice au fost reciproce, E22 a fost preferat de doi subiecți din cadrul grupului E4, E17, E22, alegerile simpatetice dintre E17

și E22 fiind reciproce. Dacă la testarea inițială E2 înregistrase 28 de alegeri și 2 respingeri, încadrându-se în categoria celor acceptați, la testarea finală a înregistrat doar alegeri pozitive, fiind liderul formal al grupului. La testarea inițială B22 a figurat în categoria „indiferenți", obținând zero atracții și zero respingeri, iar la testarea finală se bucură de alegeri simpatetice din partea a doi subiecți din cadrul grupului și zero respingeri.

Analiza rezultatelor la capitolul „alegeri pozitive" din matricea sociometrică (Anexa 11), identifică prezența a doi subiecți: E 2 și E 22, care au înregistrat date ce demonstrează schimbări semnificative în interiorul grupei experimentale.

La capitolul „alegeri negative", la testarea inițială, în grupa experimentală (grupa II) au fost înregistrați patru subiecți: B 8, B 30, B 11, B 29, iar la testarea finală subiecții au înregistrat și alegeri pozitive. Astfel, E 8 a obținut zece atrageri și șapte respingeri, fiind preferat de E5, E14, E18, E24 între E8 și E24 existând alegeri reciproce.

La testarea inițială, subiectul B30 a înregistrat 14 respingeri și zero alegeri, iar la testarea finală- patru alegeri și trei respingeri, fiind preferat de E5 și E8, utimul făcând parte din aceeași categorie ca și E 30. Totodată, subiectul E11 înregistrează nouă alegeri și opt respingeri, fiind preferat de E9, E22, E26, între E 11 și E 9, E 11 și E 26 existând alegerii reciproce E 29, care la etapa inițială a înregistrat zero atrageri și zece respingeri, la testarea finală se bucură de simpatia a doi subiecți și are același număr de respingeri.

Analizând matricea sociometrică (Anexa 11), la capitolul „alegeri negative", observăm în grupa experimentală absența persoanelor cu alegeri negative în comparație cu testarea inițială, unde figurează prezența a patru membri care s-au încadrat în categoria respectivă. Acest fapt demonstrează că, la testarea finală, se atestă o diminuare semnificativă a numărului de respingeri și o creștere a numărului de atrageri între membrii grupului, iar alegerile au devenit reciproce. Prin urmare, grupul este unul coeziv, în care predomină un climat favorabil, se manifestă încrederea în sine și respectul reciproc între membrii grupului.

Datele înregistrate în grupa experimentală la testarea inițială demonstrează că subiecții B5, B19, B22, B27 nu au înregistrat nici o alegere și nici o respingere, iar la testarea finală s-au bucurat de alegeri simpatetice din partea membrilor grupului. Astfel, E5 s-a bucurat de simpatia a patru subiecți și a avut două respingeri, E9- o alegere simpatetică și opt respingeri, E22-două alegeri simpatetice și zero respingeri și E27-cinci alegeri simpatetice și patru respingeri. Aceste rezultate demonstrează că între subiecții E 5 și E 23 sunt prezente alegeri reciproce, ca, de altfel, și între E 17 și E 22; în același timp, E22 este preferat de E4, E17, E22, iar E 27-de E13, E19.

Generalizând rezultatele descrise (Anexele 10 și 11), privind numărul de atrageri și de respingeri înregistrate de fiecare membru în cadrul grupului de apartenență, am observat că în grupa martor s-au înregistrat schimbări nesemnificative prin creșterea numărului de subiecți excluși din cadrul grupului,

și a numărului de alegeri negative, prin formarea minigrupurilor, dificultatea relaționării, cooperării și socializării cu membrii grupului.

În grupa experimentală însă, s-au înregistrat schimbări semnificative cu caracter pozitiv, care s-au manifestat prin reducerea numărului de subiecți excluși din grup, prin diminuarea numărului de alegeri negative între membrii, prin existența alegerilor reciproce între membrii grupului, prin manifestarea mai accentuată a climatului socioafectiv favorabil, prin creșterea nivelului de relaționare și socializare cu grupul.

În Tabelul 3.1 sunt înregistrate datele obținute de grupele martor și experimentală în urma aplicării testului sociometric la testarea inițială și finală, fiind înregistrați indicii de statut preferențial. Indicii de statut preferențial înregistrați în Tabelul 3.1 confirmă clar schimbările din interiorul grupurilor de la etapa inițială până la cea finală, atât în grupa martor, cât și în cea experimentală.

Tabelul 3.1. Indicii de statut preferențial înregistrați la testarea inițială și finală în grupurile martor și experimentală

Alegeri – respingeri				**Nr. subiecţi cu aceleaşi preferinţe**				**ISP**				**Valoare psihosocială de tip preferenţial**			
T.I.		**T.F.**		**T.I.**		**T.F.**		**T.I.**		**T.F.**		**T.I.**		**T.F.**	
M	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**	**M**	**E**
22 18 15 12	26 25 17 16 14 12	19 15 14	6	1 1 1 1	1 1 1 1 1 1	1 1 1	1	0,73 0,60 0,50 0,40	0,86 0,83 0,56 0,53 0,46 0,40	0,63 0,50 0,46	0,20	**POPULARI**			
												4	**6**	**3**	**1**
11 10 9 7 3 1	10 9 8	11 10 9 7 3 2 1	4 3 2 1	1 1 2 1 1 1	1 1 1	1 1 2 2 1 1 1	1 2 8 12	0,36 0,33 0,30 0,23 0,10 0,03	0,33 0,30 0,26	0,36 0,33 0,30 0,23 0,10 0,06 0,03	0,13 0,10 0,06 0,03	**ACCEPTAŢI**			
												7	**3**	**9**	**23**
0	0	0	-	3	4	4	-	0	0	0	-	**INDIFERENŢI**			
												3	**4**	**4**	**-**
14 13 12 11 9 8 7 6 5 4 3	15 14 13 11 10 8 7 6 5 3 1	13 12 11 9 8 7 5 4	9 8 7 5	1 3 1 1 2 1 1 1 2 1 2	1 1 2 1 2 2 2 1 1 1 3 1	3 1 1 3 2 1 2 1	1 3 1 1	-0,46 -0,43 -0,40 -0,36 -0,30 -0,26 -0,23 -0,20 -0,16 -0,13 -0,10	-0,50 -0,46 -0,43 -0,36 -0,33 -0,26 -0,23 -0,20 -0,16 -0,10 -0,03	-0,43 -0,40 -0,36 -0,30 -0,26 -0,23 -0,16 -0,13	-0,30 -0,26 -0,23 -0,16	**MARGINALIZAŢI**			
												16	**17**	**14**	**6**

Indicii înregistrați confirmă că, în grupa martor, la etapa inițială, valoarea psihosocială de tip preferențial „populari” a fost înregistrată la patru subiecți, care s-au încadrat în limitele 0,73-0,40, iar în grupa experimentală-șase subiecți au obținut o valoare de 0,86-0,40. La etapa finală, grupa martor nu înregistrează schimbări semnificative pentru valoarea psihosocială de tip preferențial „populari”, având trei subiecți și valori a le indicelui cuprinse între 0,63-0,46, iar în grupa experimentală s-au constatat diferențe semnificative în comparație cu testarea inițială: valoarea psihosocială de tip preferențial „populari” o înregistrează un singur subiect cu indicele 0,20, ceea ce denotă faptul că popularii s-au dispersat, regăsindu-se în alte valori psihosociale de tip preferențial.

Analizând valoarea psihososcială de tip preferențial „populari”, observăm că în grupa martor nu s-au înregistrat schimbări semnificative, indicii de statut preferențial scăzând doar cu 0,10, de la 0,73 la 0,63, iar în grupa experimentală s-au constat diferențe semnificative prin reducerea numărului de subiecți cu aceeași preferință și scăderea indicelui de statut preferențial cu 0,66, de la 0,86 la 0,20.

În cadrul valorii psihosociale de tip „acceptați”, la etapa inițială, în grupa martor s-au înregistrat șapte subiecți cu indicele de statut preferențial încadrat în valoarea 0,36-0,03, iar în grupa experimentală trei subiecți au avut indicii 0,33-0,26. La testarea finală, grupa martor, în contextul în care și-a desfășurat activitățile în regim obișnuit, înregistrează la valoarea psihologică de tip „acceptați”, de nouă subiecți cu aceiași indici de statut preferențial, ca și la etapa inițială. În cazul grupei exeperimentale, la testarea finală, datorită practicării formelor de turism activ, valoarea psihosocială de tip „acceptați”, au înregistrat-o 23 de subiecți, cu indici, de 0,13-0,03, evidențiindu-se creșterea semnificativă a numărului de subiecți înregistrați de la 3,la testarea inițială, până la 23 la cea finală, diferența valorilor indicelui de statut preferențial fiind 0,20, de la 0,33 la 0,13.

Un factor evident este remarcat în Tabelul 3.3: la testarea inițială limitele valorii psihosociale de tip „indiferent”, se încadrează trei subiecți din grupa martor și patru subiecți din grupa experimentală. La finele experimentului pedagogic, grupa martor înregistrează patru subiecți (cu 1 subiect, mai mult), iar grupa experimentală nici un subiect, aceștea au „migrat” la altă valoare psihosocială, adică acelor la „acceptați”, astfel grupul a devenit mai coeziv, având un nivel ridicat de relaționare, cooperare și socializare între membrii săi. Comparând valoarea psihosocială de tip preferențial „indiferenți”, constată în cele două grupe martor și experimentală la testările inițiale și finale, vedem un progres semnificativ în cazul grupei experimentale, datorat efectului benefic al formelor de turism activ, care s-a manifestat prin creșterea nivelului de socializare și integrare a membrilor în grupul de referință, ceea ce însă nu este valabil în cazul grupei martor.

În cadrul valorii psihosociale de tip „marginalizați”, la testarea inițială, atât în grupa martor, cât și în cea experimentală a înregistrat același număr de membri 16, însă cu indici de statut preferențial diferiți, între -0,46 și -0,10 pentru grupa martor și -0,50 și -0,03 pentru grupa experimentală. La testarea finală în grupa

martor nu se identifică schimbări semnificative, subiecții încadrându-se în aceeași categorie psihosocială, înregistrând paisprezece membri față de șaisprezece inițial și indicii de statut preferențial între -0,43 și -0,13, cu o scădere a indicelui de doar 0,3, iar în grupa experimentală se înregistrează schimbări semnificative atât la valoarea psihosocială, în care numărul se reduce până la șase subiecți, față de șaisprezece inițial, precum și la indicii de statut preferențial între -0,30 și -0,16, cu o scădere a indicelui de 0,20.

Comparând indicii de statut preferențial înregistrați de subiecții din grupa martor și cea experimentală atât la testarea inițială, cât și la cea finală Tabelul 3.1, putem vedea că grupa martor nu înregistrează schimbări semnificative, situându-se în aceeași zona, de grup necoeziv, în care lipsesc cooperarea, relaționarea și integrarea. În grupa experimentală se atestă diferențe semnificative de la o evaluare la alta, grupul devenind coeziv prin comasarea valorii psihosociale de tip „indiferent" cu valoarea psihosocială de tip „acceptați", diminuarea valorii psihosociale de tip „marginalizați" la aceeași valoare de tip „acceptați" care crește de la 3 subiecți la testarea inițială până la 23 la cea finală, ceea ce denotă faptul că toți membrii grupului au început să relaționeze prin intermediul Programului propus, care a condus spre sporirea nivelului de socializare și integrare socială.

Pentru compararea datelor privind relațiile interpersonale ale membrilor grupului și locul fiecărui membru în interiorul acestuia s-au utilizat sociogramele, care au fost aplicate în ambele grupe, atât la testarea inițială (Figurile 3.4 și 3.6), cât și la tesarea finală (Figurile 3.5 și 3.7) și care scot în evidență rolul formelor de turism activ în socializarea dintre membrii grupului. Astfel, la testarea inițială (Figura 3.4), în grupa martor s-a constat existența a patru subiecți cu valoarea psihosocială de tip „populari": A18 (0,73), A2 (0,60), A9 (0,50), A23 (0,40), iar în grupa experimentală (Figura 3.6)- șase subiecți B2 (0,86), B3 (0,83), B9 (0,56), B23 (0,53), B16 (0,46), B28 (0, 40). Subiecții înregistrați-atât cei din grupa martor, cât și din grupa experimentală se bucură de cea mai mare popularitate în interiorul grupurilor, înregistrând cel mai mare număr de alegeri pozitive din partea celorlalți subiecți, considerându-se subiecții care s-au situat pe poziții centrale, lideri. La testărea finală în grupa martor (Figura 3.5), se evidențiază trei subiecți cu valoarea psihosocială de tip „populari": M18 (0,63), M2 (0,50), M9 (0,46), aceștea fiind subiecții care și-au menținut aceeași poziție de lideri de la testarea inițială până la testarea finală, iar în grupa experimentală (Figura 3.7), se evidențiază 1 subiect cu valoarea psihosocială de tip „populari": E2 (0,20). Subiecții nominalizați au fost plasați în centrul cercurilor concentrice, având cel mai mare grad de popularitate în grupul de apartenență și un nivel ridicat de relaționare cu membrii grupului. Rezultatele scot în evidență faptul că, în grupa experimentală, s-a redus numărul de subiecți „populari" de la 6 la 1, iar în grupa martor de la 4 la 3, fiind nesemnificative în comparație cu grupa experimentală. Conform sociogramelor (Figurile 3.4 și 3.6), la testarea inițială, se poate remarca prezența subiecților cu valoarea psihosocială de tip „acceptați", ei fiind cei care se bucură de un număr mai mare de preferințe decât respingeri din partea grupului.

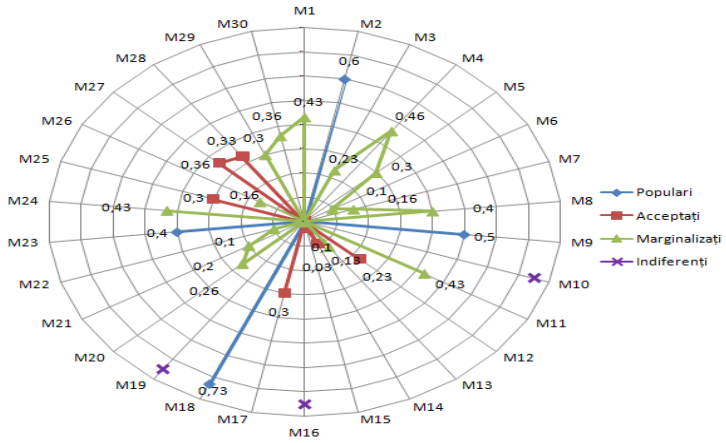

Fig. 3.4. Sociograma grupului de adolescenți (gr.martor- T.I.)

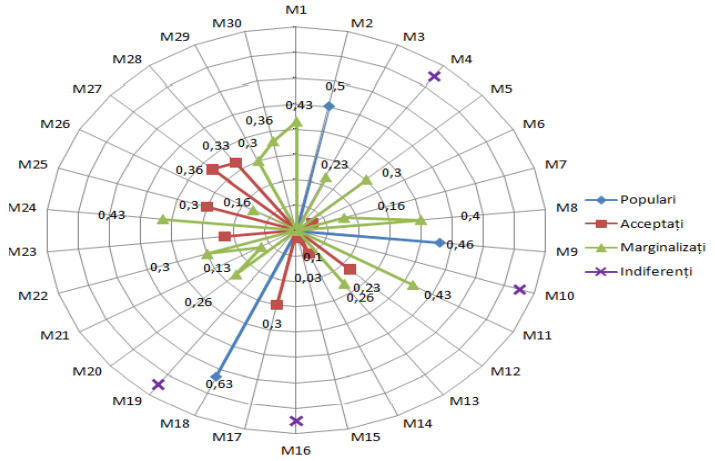

Fig. 3.5. Sociograma grupului de adolescenți (gr.martor- T.F.)

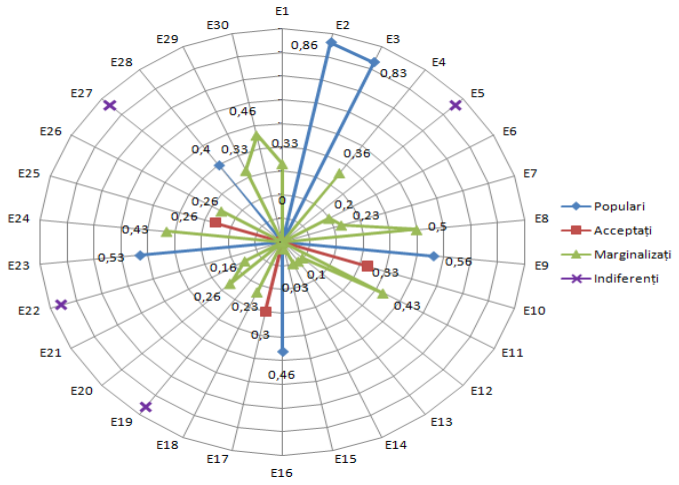

Fig. 3.6. Sociograma grupului de adolescenți (gr.experimentală- T.I)

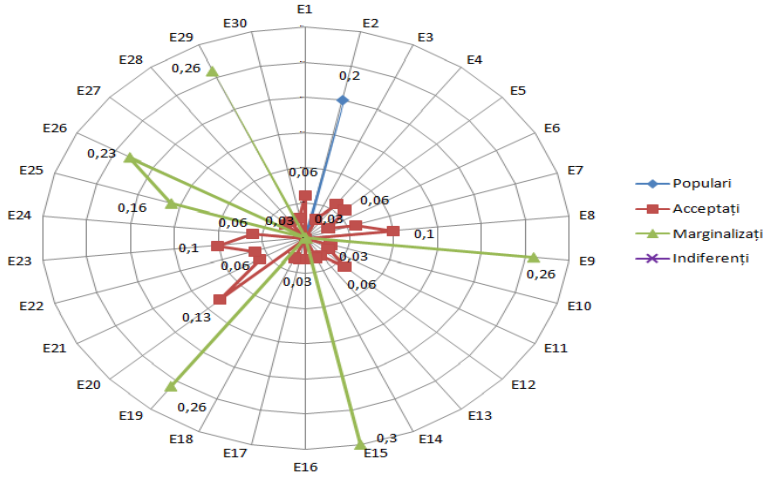

Fig. 3.7. Sociograma grupului de adolescenți (gr. experimentală- T.F)

Conform sociogramelor (Figurile 3.4 și 3.6), la testarea inițială, se poate remarca prezența subiecților cu valoarea psihosocială de tip „acceptați”, ei fiind cei care se bucură de un număr mai mare de preferințe decât respingeri din partea grupului. Astfel, în cadrul testării inițiale, în grupa martor se înregistrează șapte subiecți „acceptați”: A27 (0,36), A29 (0,33), A17 (0,30), A25 (0,30), A12 (0,23), A14 (0,10), A15 (0,03), iar în grupa experimentală (Figura 3.6), trei subiecți: B10 (0,33), B17 (0,30), B25 (0,26).

La testarea finală (Figura 3.5), în grupa martor la valoarea psihosocială de tip preferențial „acceptați” s-a constat că există nouă subiecți M27 (0,36), M28 (0,33), M17 (0,30), M25 (0,30), M12 (0,23), M23 (0,23), M14 (0,10), M6 (0,06), M15 (0,03), iar în grupa experimentală (Figura 3.7) se evidențiază o creștere semnificativă a numărului de subiecți cu valoarea psihosocială de tip „acceptați” până la 23 de subiecți: E1 (0,06), E3 (0,03), E4 (0,06), E5 (0,06), E6 (0,03), E7 (0,06), E8 (0,10), E10 (0,03), E11 (0,03), E12 (0,06), E13 (0,03), E14 (0,03), E16 (0,03), E17 (0,03), E18 (0,03), E20 (0,13), E21 (0,06), E22 (0,06), E23 (0,10), E24 (0,06), E27 (0,03), E28 (0,03), E30 (0,03). Rezultatele obținute scot în evidență faptul că numărul de subiecți cu alegeri pozitive „acceptați”, a crescut comparativ cu testarea inițială în grupa experimentală de la 3 până la 23 de subiecți, ceea ce a dirijat omogenitatea grupului, dar și creșterea gradului de socializare între membrii grupului, pe când în grupa martor această categorie a înregsitrat o creștere nesemnificativă, de la 7subiecți la testarea inițială până la 9 la cea finală.

În cadrul testării inițiale, atât grupa martor (Figura 3.4), cât și cea experimentală (Figura 3.6), la valoarea psihosocială de tip „marginalizați” au înregistrat același număr de subiecți-16, însă cu indicele sociometric preferențial diferit. Astfel, în grupa martor aceștea au fost: A1 (-0,43), A3 (-0,23), A4 (-0,46), A5 (-0,30), A6 (-0,10), A7 (-0,16), A8 (-0,40), A11(-0,43), A13 (-0,13), A20 (-0,26), A21 (-0,20), A22 (-0,10), A24 (-0,43), A26 (-0,16), A29 (-0,30), A30 (-0,36), iar în grupa experimentală: B1 (-0,33), B4 (-0,36), B6 (-0,20), B7 (-0,23), B8 (-0,50), B11 (-0,43), B12 (-0,10), B13 (-0,10), B14 (-0,10), B15 (-0,03), B18 (-0,23), B20 (-0,26), B21 (-0,16), B24 (-0,43), B26 (-0,26), B29 (-0,33), B30 (-0,46). În ambele grupe, la testarea inițială se poate remarca faptul că la valoarea psihosocială de tip preferențial „marginalizați” se identifică o incluziune socială redusă, prin faptul că subiecții au relație de colaborare doar cu unii dintre membrii grupului, clasificându-i în categoria subiecților mai puțin integrați, care înregistrează un număr mai mare de respingeri decât de preferințe.

Conform sociogramei (Figura 3.7), în grupa experimentală la testarea finală se poate remarca o coeziune pronunțată în comparație cu testarea inițială, dat fiind diminuarea valorii psihosociale de tip preferențial „marginalizați” de la 16 subiecți la 6 subiecți E9 (-0,26), E15 (-0,30), E19 (-0,26), E25 (-0,16), E26 (-0,23), E29 (-0,26). În grupa martor (Figura 3.5) nu s-au constat diferențe semnificative, înregistrându-se, practic, aceleași valoari ca și la testarea inițială, cu o mică scădere de la 16 subiecți la 14 subiecți, dintre care: M1 (-0,43), M3

(-0,23), M5 (-0,30), M7 (-0,16), M8 (-0,40), M11 (-0,43), M13 (-0,26), M20 (-0,26), M21 (-0,13), M22 (-0,30), M24 (-0,43), M26 (-0,16), M29 (-0,30), M30 (-0,36). Astfel, grupa a demonstrat aceeași poziție și nivel de socializare și relaționare, adolescenții interacționând doar cu unii dintre subiecții grupului.

Diferențe semnificative se pot constata în cadrul grupei experimentale (Figura 3.7), în care se poate observa o evoluție în comparație cu testarea inițială, prin suprimarea valorii psihosociale de tip „indiferent" de la 4 subiecți la testarea inițială până la 0 subiecți la testarea finală, astfel manifestându-se corelații dintre membrii grupului, creșterea nivelului de socializare și cooperare al acestora.

Astfel, aceste rezultate nu sunt valabile însă pentru subiecții din grupa martor, valorile psihosociale de tip „indiferenți" înregistrând chiar o ușoară creștere, de la 3 subiecți până la 4 subiecți la testarea finală, aceasta reprezentând un grup necoeziv.

În final, putem specifica că aceste instrumente de testare sociometrică au constituit ajutorul necesar în cunoașterea fundamentelor socioafective ale grupurilor, care ne-au oferit posibilitatea demersului de investigare măsurând gradul de socializare și relaționare al membrilor în interiorul grupului, astfel motivându-i să parcurgă Programul turismului activ privind socializarea adolescenților, ca astfel să obțină un grup coeziv în cazul grupei experimentale (Figura 3.7).

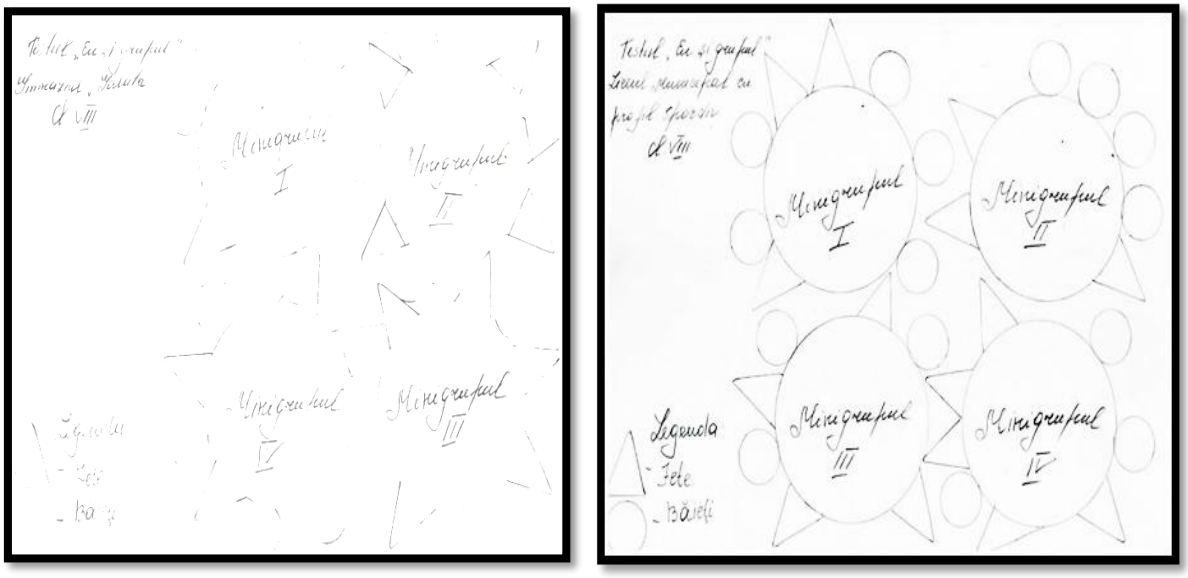
Pentru a demostra rolulul formelor de turism activ asupra creșterii nivelului de socializare, relaționare și cooperare al adolescenților în grupele martor și experimentală s-a aplicat testul proiectiv "Eu și grupul", metoda care a permis obținerea unei informații complexe și confidențiale în vederea cercetării locului fiecărui membru în sistemul de relații interpersonale și a diagnosticării trăsăturilor relațiilor în grup atât la testarea inițială, cât și la testarea finală.

În urma analizei rezultatelor testului proiectiv „Eu și grupul" în grupa martor la testarea inițială și finală, s-au obținut informații complexe privind locul fiecărui membru al grupului în sistemul de relații interpersonale, inclusiv modul în care este perceput locul fiecărui membru în grupul de referință.

Astfel, la testarea inițială, în grupa martor (Figura 3.8), existau patru minigrupuri, în 3 dintre acestea au fost înregistrat un număr similar de subiecți 7, iar în minugrupul IV-9 subiecți. Totodată, în minigrupul I, erau 6 băieți și 1 fată, iar minigrupurile II și III același număr de subiecți de gen feminin (5) și masculin (2).

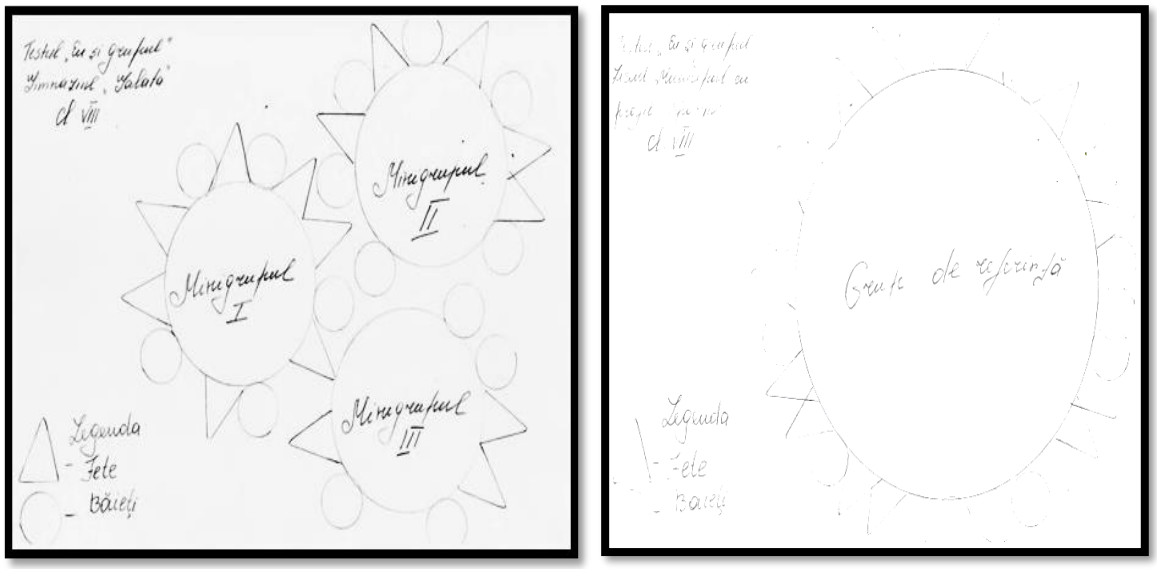
La testarea finală, în grupa martor (Figura 3.9), se evidențiază prezența a 3 minigrupuri, fiecare minigrup a înregistrat câte un anumit număr de subiecți atât de gen feminin, cât și de gen masculin. În minigrupul I s-au înregistrat 12 subiecți, dintre care 7 fete și 5 băieți, în minigrupul II-11 subiecți, inclusiv 6 băieți și 5 fete, iar în minigrupul III-7 subiecți: 3 fete și 4 băieți. La finalul interpretării datelor înregistrate, putem confirma că minigrupurile în cadrul grupului de referință nu au suferit schimbări semnificative, de la testarea inițială până la testarea finală, menținându-și pozițiile, cu mici diferențe prin reducerea numărului de

minigrupuri de la 4 la testarea inițială la 3, la testarea finală. În acest context, se poate observa că subiecții minigrupului IV s-au reunit în minigrupul I și III. Rezultatele demonstrează că minigrupul I a înregistrat cu 5 subiecți de gen feminin mai mulți la testarea finală, minigrupul II- cu 4 subiecți de gen masculin mai mulți, iar în minigrupul III s-a menținut aceeași situație de la testarea inițială până la cea finală-7 subiecți: 3 fete și 4 băieți.

Grupa martor (T.I.) Grupa experimentală (T.I.)

Fig. 3.8. Rezultatele testului proiectiv „Eu și grupul” înregistrate la testarea inițială, în grupa martor și grupa experimentală

Grupa martor (T.F.) Grupa experimentală (T.F.)

Fig. 3.9. Rezultatele testului proiectiv „Eu și grupul” înregistrate la testarea finală, în grupa martor și grupa experimentală

Un alt aspect importat al cercetării de față a fost determinarea personalității adolescenților în interiorul grupului, care s-a conturat şi manifestat în interdependenţă cu viaţa grupului din care fac parte, cu normele şi valorile pe care aceștia le-au dezvoltat, constituind un argument definitoriu al grupului în care se poate remarca. Atât la testarea inițială, cât și la testarea finală, în grupa martor s-a constatat aceeași lipsă de coeziune cu prezența minigrupurilor la început fiind constatate 4 minigrupuri, iar la sfârșitul experimentului-3.

În grupa experimentală (Figurile 3.8 și 3.9), se poate observa că la testarea inițială existau 4 minigrupuri, inclusiv minigrupuri I și IV aveau același număr de subiecți-8, iar minigrupurile II și III- câte 7 subiecți. Astfel, se observă clar că în interiorul grupului, cei (30 de adolescenți) nu comunică, nu relaționează și nu socializează între ei, fapt ce a determinat prezența minigrupurilor în grupul de referință.

La testarea finală, în gupa experimentală (Figura 3.9), se poate remarca prezența unui singur grup, prin reunirea celor 4 minigrupuri înregistrate la testarea inițială (Figura 3.8). Această fuziune a minigrupurilor s-a datorat participării grupei experimentală la participarea formelor de turism activ prin parcurgerea etapelor Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, în cadrul căruia subiecții au reușit să formeze un singur un grup omogen. Acest fapt a fost determinat de aspirația tuturor membrilor colectivului format, de a obține rezultatele dorite aportul fiecărui membru la realizările acestuia, de dorința fiecăruia de a impune autoritatea și respectul celorlalți membrii ai grupului.

Momentul cel mai important în noua poziţie socială a fiecărui membru al grupului a fost conştientizarea eului propriu, manifestată în formarea unui nivel înalt de autoapreciere, practicarea turismului activ devenind o sursă a noilor interese şi de stabilire a normelor de conduită în interiorul grupului, prin apariția nevoii de a stabili relaţii de prietenie, care au condus la dezvoltarea unor coduri de comunicare și socializare, cu norme și valori. Ca rezultat al analizei datelor înregistrate la testarea finală în cadrul grupei experimentale se vede clar că adolescenții au însușit normele de relaționare, cooperare și socializare cu ceilalți membri ai grupului prin dezvoltarea unui comportament constructiv. Acesta s-a dovedit a fi un proces destul de dificil pentru membrii grupului, deoarece nevoia exagerată de a comunica, a socializa și a se afirma, a venit în contradicţie cu neputinţa elementară de a comunica, a-l asculta pe celălalt, a susţine o discuţie, a reacţiona la critică şi a aprecia afirmaţiile şi acţiunile celorlalţi.

3.3.Demonstrarea eficacităţii Programului turismului activ privind socializărea adolescenților

Din cercetările realizate cu grupele experimentală și martor, ale căror rezultate au fost prezentate anterior, privind nivelul de socializare a adolescenților, reiese că aplicarea formelor pedestre de turism activ a constituit o strategie eficientă de sporire calitativă a nivelului pregătirii fizice generale, precum şi de optimizare a procesului de socializare al adolescenților.

Aprecierea eficacității Programului turismului activ privind socializărea adolescenților propus, care a avut drept scop sporirea nivelului de socializare; formarea unor relații interpersonale; elaborarea unor criterii de apreciere pentru sine și ceilalți; învățarea normelor, a scopurilor și mijloacelor comportamentului social; formarea deprinderilor de interacțiune socială; dezvoltarea comunicării şi a unei atitudini civilizate în relaţia cu ceilalţi; dezvoltarea simțului de solidaritate, a apartenenței la un grup nou; formarea socială a personalității adolescentului; dezvoltarea gândirii colective-creative etc., a fost realizată în baza analizei datelor statistice înregistrate de grupele experimentală și martor.

În continuare, vom prezenta analiza statistică a indicatorilor calculați, fiind abordată fiecare grupă separat, cu aprecierea evoluției între cele două etape ale evaluării: testarea inițială și finală pentru grupele experimentală și martor.

Pentru parcurgerea etapelor Programului turismului activ privind socializărea adolescenților a fost necesară aprecierea indicatorilor optimi ai nivelului de pregătire fizică al adolescenților. Astfel, s-a constat o optimizare a rezultatelor testării nivelului de dezvoltare fizică la etapa finală în grupa experimentală faţă de grupa martor şi în comparaţie cu celelalte date, înregistrate la etapa iniţială în ambele grupe: experimentală și martor.

Astfel, subiecţii cercetaţi în cadrul experimentului au fost supuşi testării inițiale (datele au fost apreciate în secunde la testele de pregătire fizică la probele de 60 m fete și băieți; 1000 m fete și 2000 m băieți; și în număr de repetări la flotări – fete și tracțiuni – băieți), până la implementarea Programului turismului activ privind socializărea adolescenților.

Rezultatele înregistrate la parametrii de pregătire fizică a adolescenților, ce reflectă creşterea în ansamblu a rezultatelor obţinute la testarea finală în grupa experimentală faţă de grupa martor şi în comparaţie cu cele înregistrate la testarea iniţială, pot fi observate în Tabelele 3.2 şi 3.3.

Optimizarea paramentrilor de pregătire fizică a fost înregistrată în grupa experimentală, datorită practicării formelor de turism activ incluse în Programul turismului activ privind socializărea adolescenților, ce a fost implementat în grupa experimentală.

Pe parcursul cercetării, grupa martor nu a parcurs etapele Programului turismului activ privind socializărea adolescenților, elaborat, continuându-și activitățile în regim obișnuit.

În grupa experimentală activitatea s-a desfășurat conform etapelor tehnice din cadrul Programului, ca: labirintul turistic sportiv, pista cu obstacole la tehnica turistică: trecerea suspendată, bârna, corzile paralele, urcarea, muşuroaiele, coborârea, traversarea, pendulul, schiurile, transportarea accidentatului, jocuri dinamice cu caracter turistic (de ex. aranjarea lucrurilor în rucsac), acordarea primului ajutor medical şi modalităţi de transportare a accidentaţilor în cadrul formelor de turism activ.

Analizând datele centralizate în Tabelele 3.2 şi 3.3, se poate observa că valorile consemnate la testările iniţiale şi finale în cazul grupei martor, care nu a

parcurs etapele Programului turismului activ privind socializărea adolescenților, confirmă existenţa unui nivel de pregătire asemănător al celor două grupe incluse în experimentul pedagogic. Diferenţele dintre acestea apar în mod evident în cazul comparaţiei rezultatelor înregistrate la testările iniţială şi finală în grupa experimentală, în care a fost aplicat Programul turismului activ privind socializărea adolescenților, atât pentru categoria de fete (t=4,76, P<0,001), cât şi pentru categoria de băieţi (t=4,47, P<0,001).

Tabelul 3.2. Rezultatele testărilor iniţiale şi finale ale grupelor experimentală şi martor la cele 3 teste de pregătire fizică generală (fete n=15)

Nr. crt.	Testele	Grupe şi ...	Indicii iniţiali $\bar{X} \pm m$	Indicii finali $\bar{X} \pm m$	Semnificaţia statistică	
					t	p
1	Alergare de viteză 60 m (sec)	E	10,53±0,03	10,41±0,02	4,69	<0,001
		M	10,52±0,04	10,45±0,03	1,94	>0,05
		t	0,27	1,02	-	-
		p	>0,05	<0,05	-	-
2	Alergare de rezistenţă 1000 m (sec)	E	320,54±3,52	305,41±2,47	4,56	<0,001
		M	320,57±3,60	312,00±2,62	2,53	<0,01
		t	0,006	1,32	-	-
		p	>0,05	<0,01	-	-
3	Flotări din sprijin pe banca de gimnastică (nr. repetări)	E	16,13±0,82	19,67±0,74	4,76	<0,001
		M	16,40±0,74	18,33±0,67	1,33	>0,05
		t	0,24	2,85	-	-
		p	>0,05	<0,01	-	-

Notă: E –gr. exp. Fete - n -15, f – 14: P - 0,05; 0,01; 0,001. Fete – 15, f – 28: P - 0,05; 0,01; 0,001.
M – gr. martor. t - 2,145; 2,977; 4,140 t - 2,048; 2,763; 3,674

După cum rezultă din analiza comparativă a rezultatelor înregistrate de fete la testările iniţială şi finală în grupele experimentală şi martor, valoarea medie a nivelului iniţial de pregătire fizică este nesemnificativă (P>0,05) la toate cele 3 teste.

La testarea finală, nivelul mediu al subiecţilor din grupa experimentală la toate cele 3 teste efectuate prezintă diferenţe semnificative (P<0,01; P<0,001) faţă de cel al subiecților din grupa martor.

Conform analizei datelor prezentate în Tabelul 3.3, înregistrate de băieţii din grupele experimentală şi martor la testarea iniţială, diferențele sunt nesemnificative (P>0,05) la toate cele 3 teste.

La testarea finală, subiecţii din grupa experimentală prezintă diferenţe statistic semnificative faţă de cei din grupa martor la toate cele 3 teste efectuate: astfel, la alergarea de viteză (60 m), pragul de semnificaţie este de P<0,01, iar la alergarea de rezistenţă (2000 m) şi tracţiuni la bara fixă-P<0,001.

Stabilirea climatului socioafectiv al grupurilor de adolescenți a fost realizată prin aplicarea testului sociometric, care a vizat analiza calității structurii și valorii

conexiunilor relației interpersonale din cadrul unui ansamblu de persoane, precum şi a fenomenelor care apar pe baza acestora: de comunicare, de colaborare, de influenţare etc.

Tabelul 3.3. Rezultatele testării iniţiale şi finale a subiecților din grupele experimentală şi martor la cele 3 teste de pregătire fizică generală (băieţi n=15)

Nr. crt.	Teste	Grupe și statistica	Indicii iniţiali $\overline{X} \pm m$	Indicii Finali $\overline{X} \pm m$	Semnificaţia statistică	
					t	p
1	Alergare de viteză 60 m (sec)	E	9,58±0,12	9,19±0,09	3,83	<0,01
		M	9,52±0,11	9,42±0,10	0,97	>0,05
		t	0,36	1,79	-	-
		p	>0,05	<0,01	-	-
2	Alergare de rezistenţă 2000 m (sec)	E	585,57±3,81	571,93±1,52	4,22	<0,001
		M	585,58±4,11	579,20±2,41	1,86	>0,05
		t	0,002	2,55	-	-
		p	>0,05	<0,01	-	-
3	Tracţiuni la bara fixă (nr. repetări)	E	8,60±0,52	10,67±0,45	4,47	<0,001
		M	8,67±0,60	9,93±0,52	2,38	<0,01
		t	0,08	1,07	-	-
		p	>0,05	<0,05	-	-

Notă: E –gr. exp. Băieți - n -15, f – 14: P - 0,05; 0,01; 0,001. Băieţi – 15, f – 28: P - 0,05; 0,01; 0,001.
M – gr. martor. t - 2,145; 2,977; 4,140 t - 2,048; 2,763; 3,674

În acest sens, s-a luat în considerație influența formelor de turism activ asupra indicilor sociometrici care s-au analizat prin intermediul matricei sociometrice, calculându-se indicii de statut preferențial (populari, acceptați, indiferenți, marginalizați), pe baza atracțiilor și respingerilor. Rezultatele obținute la testările indicilor de statut preferențial la valoarea psihosocială (populari, acceptați, indiferenți, marginalizați) sunt prezentate în Tabelul 3.4.

Analizând valorile obținute de ambele grupe la testarea finală și calculând indicii sociometrici, s-au obținut diferențe semnificative în grupa experimentală, între indicii individuali la testările inițială și finală, la valoarea psihosocială de tip preferenţial: (populari, acceptați, indiferenți și marginalizați), în care pragul de semnificație a variat între 0,45 și 4,29, P<0,01- 0,001. Comparând rezultatele testării inițiale și finale la grupele experimentală și martor în cadrul testărilor sociometrice, s-a constatat că în grupa martor, diferențele nu au avut o semnificație veridică la valoarea psihosocială de tip preferenţial.

Potrivit rezultatelor, în grupa experimentală, comparativ cu cele din grupa martor la testarea finală, s-au observat îmbunătățiri evidente în grupa experimentală. În acest sens, pragul de semnificație a variat între 0,45 și 2,41, unde P<0,05.

Tabelul 3.4. Rezultatele statistice ale testărilor sociometrice (indicii de grup) pentru grupele martor și experimentală (n=30)

Nr. crit.	Indici de grup		Testarea inițială $X \pm m$	Testarea finală $X \pm m$	t	P
1	**Populari (nr. alegeri)**	**E**	3,67±1,04	0,2±0,45	3,95	< 0,001
		M	2,23±0,45	1,6±0,37	1,61	> 0,05
		t	1,26	2,41	—	—
		P	> 0,05	< 0,05	—	—
2	**Acceptați (nr. alegeri)**	**E**	0,9±0,15	1,43±0,07	4,29	< 0,001
		M	1,63±0,74	2,53±0,67	1,34	> 0,05
		t	0,97	1,63	—	—
		P	> 0,05	>0,05	—	—
3	**Indiferenți (nr. alegeri)**	**E**	0,13±0,30	0,00±0,00	0,45	> 0,05
		M	0,1±0,22	0,13±0,30	0,13	> 0,05
		t	0,09	0,45	—	—
		P	> 0,05	> 0,05	—	—
4	**Marginalizați (nr. alegeri)**	**E**	4,57±1,04	1,23±0,30	3,65	< 0,01
		M	4,50±0,82	2,67±0,67	2,56	> 0,05
		t	0,05	1,95	—	—
		P	> 0,05	< 0,01	—	—

Notă: n–30 P- 0,05; 0,01; 0,001 **E** – Grupa experimentală **M** – Grupa martor.
t – testul Student **P** – Prag de semnificație
n – nr. de subiecți **f** – nr. de alegeri

Analizând datele prezentate în Tabelul 3.6, se observă faptul că diversele forme de turism activ incluse în Programul turismului activ privind socializarea adolescenților aplicat în grupa experimentală au redus semnificativ valoarea psihosocială de tip preferenţial la categoriele „populari”, „acceptați”, „indiferenți” și „marginalizați”, iar baza numărului de alegeri pentru „marginalizaţi” a înregistrat un prag de semnificație 1,23±0,30, unde P< 0,01 şi „populari” 0,2±0,45, unde P< 0,05.

În urma prelucrării rezultatelor celor două grupe: experimentală și martor la testarea finală, valorile obținute de grupa experimentală la indicii individuali pe baza numărului de alegeri ale celor „populari” în cadrul testării finale, au crescut semnificativ, comparativ cu cele înregistrate în grupa martor, criteriul variind între valorile de 2,41 şi 3,95, la un prag de semnificație P<0,001, pentru cel al valorilor psihosociale de tip preferenţial. Cel al „acceptaţilor” a avut un nivel de 1,63 şi 4,29, P<0,001, iar cel a valorilor psihosociale de tip preferenţial „marginalizaţi” a avut un nivel de 1,95 şi 3,65, P<0,01.

Analizând rezultatele finale prezentate în urma cercetărilor ştiinţifice realizate cu grupele de adolescenţii, s-a constatat că valorile psihosociale de tip

preferenţial identificate în baza numărului de alegeri negative şi pozitive au atins valori minime atât în grupa experimentală, cât şi în grupa martor.

Astfel, putem concluziona că diversele forme de turism activ propuse în cadrul Programului turismului activ privind socializărea adolescenților, aplicat în grupa experimentală, au favorizat procesul de socializare a acestora prin formarea unor relații interpersonale și a abilităților practice în cadrul etapelor tehnice prevăzute în Program: dezvoltarea abilităților creative, dezvoltarea abilităților cognitive, dezvoltarea abilităților de dobândire a încrederii în sine, dezvoltarea abilităților motrice, dezvoltarea abilităților de cooperare, dezvoltarea abilităților de învingere a fobiei etc.

Totodată, se poate afirma că adolescenții din grupa experimentală au progresat din punctul de vedere al intensificării relațiilor interpersonale în cadrul grupei de apartenență în baza atracțiilor și respingerilor, dând dovadă de creșterea nivelului de relaționare, cooperare și socializare ca rezultat al practicării etapelor din cadrul Programului turismului activ privind socializărea adolescenților.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Turismul activ este o modalitate de a le forma adolescenților un stil de viață sănătos, a educa o atitudine respectuoasă față de mediul natural și patrimoniul istorico-cultural. Republica Moldova dispune de condiții climaterice și geografice pentru practicarea diverselor forme de turism activ. În condițiile crizei sanitare pandemice, când se dezvoltă un mod de viață preponderent sedentar, crește importanța turismului activ, care este un tip de turism ce impune exercitarea efortului fizic într-un mediu slab antropizat, folosindu-se modalități active de deplasare.

Rezultatele cercetărilor experimentale privind practicarea diverselor forme ale turismului activ în vederea socializării adolescenților ne-au condus spre formularea următoarelor concluzii generale:

1. Studiul analitic al problemei investigate a contribuit la dezvăluirea esenței și determinarea conceptelor de bază în contextul socializării adolescenților în mediul social prin prisma practicării diverselor forme de turism activ. În baza referențialului bibliografic a fost elaborat și aplicat un model experimental privind practicarea diverselor forme ale turismului activ privind socializărea adolescenților. Noile cunoștințe obținute au permis dezvoltarea suportului metodologic pentru elaborarea și aplicarea Programului turismului activ privind socializărea adolescenților. Acest fapt ne-a orientat spre un studiu minuțios al socializării adolescenților prin practicarea diverselor forme de turism activ.

2. Realizarea analizei sociologice a scos în evidență nivelul de socializare al adolescenților. Din acest motiv, sistematizând aprecierile înregistrate de cadrele didactice și adolescenți, sesizăm importanța practicării diverselor forme de turism activ și contribuția lor la intesificarea procesului de socializare al adolescenților la etapa actuală.

3. Rezultatele înregistrate în cadrul experimentului de constatare reflectă indicatorii optimi ai nivelului inițial de pregătire fizică al grupelor de adolescenți. Astfel, s-a constatat că grupele de adolescenți au înregistrat valori medii scăzute la următorii parametri: alergare de viteză 60 m (sec), fete -10,53±0,04, baieti -9,55±0,11; alergare de rezistenţă 1000 m (sec), fete- 320,55±3,56; alergare de rezistenţă 2000 m (sec), băieți-585,57±3,96; flotări pe banca de gimnastică (nr. repetări), fete-16,26±0,78; tracţiuni la bara fixă (nr. repetări), băieți-8,63±0,56, în comparație cu criteriile de evaluare la disciplina „Educație fizică ” pentru ciclul gimnazial.

4. Estimarea climatului socioafectiv al grupurilor de adolescenți a fost realizat prin testarea sociometrică, care a prezentat conexiunea relațiilor interpersonale din interiorul grupurilor, poziția fiecărui membru în interiorul grupului, semnificația rolului adoptat de fiecare membru, depistarea existenței liderului informal. Astfel, rezultatele empirice ne demostrează faptul că, la testarea inițială, grupele erau omogene din punctul de vedere al relațiilor de grup, pentru grupele I/II raportul fiind următorul: la valoarea psihosocială de tip

preferențial „populari”-4/6, „acceptați”-7/3, „indiferenți” -3/4 și „marginalizați”-16/16. Totodată, datele prezentate au evidențiat dificultățile de relaționare din interiorul grupului de adolescenți.

5. Rezultatele înregistrate în cadrul testărilor inițiale au condus la ideea despre necesitatea formării și implementării Programului turismului activ privind socializarea adolescenților; orientat spre nivelul de socializare; formarea unor relații interpersonale; elaborarea unor criterii de apreciere pentru sine și ceilalți; învățarea normelor, a scopurilor și mijloacelelor comportamentului social; formarea deprinderilor de interacțiune socială; dezvoltarea comunicării şi a unei atitudini civilizate în relaţia cu ceilalţi; dezvoltarea simțului de solidaritate, de apartenență la un grup nou; formarea socială a personalității adolescentului; dezvoltarea gândirii colective-creative etc.

6. Experimentul pedagogic a fost desfășurat în baza Programului turismului activ privind socializarea adolescenților. Astfel, comparându-se diferenţele dintre rezultatele mediilor subiecților din grupa experimentală şi grupa martor, se evidenţiază un progres mai mare în grupa experimentală.

În urma analizei comparative a rezultatelor testării nivelului de pregătire fizică, diferenţele dintre acestea apar în mod evident în cazul comparaţiei indicilor iniţiali şi finali ai subiecţilor din grupa experimentală, la proba de alergare de viteză, atât pentru fete ($t=4,69$, $P<0,001$), cât şi pentru băieţi ($t=3,83$, $P<0,01$); la proba de alergare de rezistenţă fete ($t=4,56$, $P<0,001$) şi băieţi ($t=4,22$, $P<0,001$). La proba de flotări şi, respectiv, tracţiuni, diferenţierile sunt, de asemenea, semnificative atât pentru fete, cât şi pentru băieţi ($P<0,001$). Diferenţe apar şi între indicii sociometrici ai grupei experimentale față de grupa martor datorită formelor de turism activ practicate pe tot parcursul cercetării. Astfel, la numărul de „populari” grupa experimentală a înregistrat $t=3,95$, $P<0,001$, „acceptați”-$t=4,29$, $P<0,001$ și „marginalizați”-$t=3,65$, $P<0,01$. În acest mod, datele statistice experimentale au demonstrat eficacitatea aplicării Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, fapt confirmat de creșterea indicilor de pregătire fizică a grupei experimentale.

7. Analizând rezultatele testării finale a nivelului de pregătire fizică și climatul socioafectiv în grupele de adolescenți, am demonstrat eficacitatea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, prin intermediul căruia au fost implementate formele pedestre de turism activ. Astfel, examinarea rezultatelor subiecților din grupa experimentală a arătat o îmbunătățire semnificativă la toți parametrii studiați ($P<0,00 - 0,001$).

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în domeniul cercetat constă în fundamentarea teoretică și argumentarea experimentală a Programului turismului activ privind socializarea adolescenților, ceea ce a condus la optimizarea procesului de socializare al adolescenților și asigurarea integrării în mediul social.

În baza cercetării teoretico-empirice şi a rezultatelor obţinute în urma aplicării Programei turismului activ privind socializărea adolescenților, formulăm următoarele *recomandări*:

1. Creșterea semnificației sociale a formelor turismului activ prin promovarea acestuia în cadrul strategiilor și programelor de dezvoltare sectorială.
2. Pregătirea aprofundată a specialiștilor în domeniul turismului activ în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport și includerea cursului „Tehnologia turismului activ" în programele de instruire la nivelurile licență și master.
3. Includerea Turismului activ în categoria activităților extrașcolare cu implementarea Programului turismului activ privind socializarea adolescenților.
4. Clasificarea formelor de turism activ, elaborată în cadrul tezei, permite analiza turismului activ din perspectiva rezolvării problemelor de dezvoltare, organizare și educare a tinerii generații.
5. Cartografierea traseelor turistice locale, regionale (Nord, Centru, Sud) și naționale, destinate turismului activ.
6. Dezvoltarea traseelor interregionale cu statele vecine România și Ucraina pentru turismul activ.
7. Elaborarea și promovarea traseelor turistice în Republica Moldova și dezvoltarea infrastructurii pentru practicarea turismului activ.
8. Organizarea activităților turistice de masă în scopul formării competențelor și dezvoltării abilităților de practicare a turismului activ.
9. Crearea unui portal electronic turistic național, prin intermediul căruia ar fi promovate traseele turistice, inclusiv turismul activ.
10. Responsabilizarea agențiilor de turism, operatorilor de turism pentru înregistrarea traseului și dezvoltarea sistemului de asigurare obligatorie și voluntară în domeniul turismului activ.

BIBLIOGAFIE

În limba română:

1. ALBU, E. *Psihologia vârstelor*. Târgu-Mureș:Universitatea „Pentru Maior”, [online]. 2007. p. 65. [citat 03. 05. 18]. Dispopnibil: https://www.slideshare.net/alambicat/psihologia-varstelor-albu.

2. ALLAN, G. J. *Dicţionarul Blackwell de sociologie*. Bucureşti: Editura Humanitas, 2007. 178 p. ISBN-13: 978-9735016326.

3. ANASTASIU, I. Familia şi şcoala priviţi ca agenţi ai socializării. În: *Euromentor*. 2011, Vol. II., nr. 2, pp. 1-7. ISSN 2067-7839.

4. ATANASIU, C., STĂNCULESCU, M. *Turism pentru pionieri şi şcolari.* Bucureşti: Editura Sport-Turism, 1975. 91 p.

5. BADIU, T. *Teoria, didactica şi metodica educaţiei fizice şi sportului*. Culegere de teste. Galaţi: Editura Fundaţiei Universitare „Dunărea de Jos”, 2004. 193 p. ISBN 9736271196.

6. BALINT, G. *Activităţi sportiv-receative şi de timp liber: paintball, mountain, bike şi escaladă.* Iași: Editura Pim, 2007. 194 p. ISBN 978-973-716-758-3.

7. BÂCA, I., ȘTEFĂNESCU, H. *Turism şi agrement sportiv*. Cluj Napoca: Editura STAR, 2014. 401 p. ISBN 978-606-690-094-2.

8. BIRCH, A. *Psihologia dezvoltării*. București: Editura Tehnică, 2000. 254 p. ISBN: 973-31-1442-1.

9. BLAJCO, V. *Tineretul Moldovei: Particularităţile socializării în societatea contemporană.* Autoreferatul tezei de doctor habilitat în sociologie. Chișinău: Institutul de Filosofie, Sociologie şi Drept, 2014. 44 p. CZU316.334.

10. BLÂNDU, V. C., BRADEA, A. Câteva aspecte privind dezvoltarea psihologică a adolescenților. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Nr. 9 (109), 2017. p. 118-122. ISSN 1857-2103.

11. BOCOŞ, M. *Teoria şi practica cercetării pedagogice*. Cluj-Napoca: Editura Casa cărţii de ştiinţă. 2005. 39 p. ISBN 973-686-354-9.

12. BOLEA, Z., PLATON, C. Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane. *Studiul depresiei la adolescenți din perspectiva de gen*. Cluj-Napoca: Editura ARGONAUT, Volumul 18, 2009. 296 p. ISBN 978-973-109-150-1.

13. BOTA, A. *Exerciţii fizice pentru o viaţă activă*. *Activităţi motrice de timp liber*. Bucureşti: Editura Cartea Universitară, 2006. 122 p. ISBN 973-731-161-2.

14. BOUDON, R., BESNARD, P., CHERKAOUI, M., LARIONESCU, M., LÉCUYER B. P., Traducere: TUTIANU, M. *Dicţionar de sociologie*. *Larousse*. București: Editura Univers Enciclopedic, 1996. 368 p. ISBN 9739243223.

15. BOURHIS, R., LEYENS, J. *Stereotipuri, discriminare şi relaţii intergrupuri*. Iaşi: Polirom, 1997. 104 p. ISBN: 973-9248-83-7.

16. BRICEAG, S. Psihologia vârstelor. Curs universitar. Bălţi: Univ. de Stat „Alecu Russo”, 2017. 275 p. ISBN 978-9975-50-196-5.

17. BUCUN, N., POGOLŞA, L., CHICU, V. *Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor.* Chişinău: S. n., (F.E.-P. „Tipografia Centrală"), 2014. 596 p. ISBN 978-9975-53-333.

18. BUJDOIU, N. *Etape de dezvoltare şi de socializare ale copilului.* Braşov: Editura Uni SAST, 1996. 166. p.

19. BULGARU, M., DILION, M., ISAC, O., MILICENCO, S. *Metode și tehnici în asistența socială.* Chișinău: Centru Editura USM, 2002. 432 p. ISBN 9975-70-088-8.

20. CAUC, I., MANU, B., PÂRLEA, D., GORAN, L. *Metodologia cercetării sociologice: metode şi tehnici de cercetare.* Ediție a II-a. București: Editura Fundației România de Mâine, 2004. 132 p. ISBN 973-725-135-0.

21. CAUC, I., MANU, B., PÂRLEA, D., GORAN, L. *Metodologia cercetării sociologice. Metode și tehnici de cercetare*. București: Editura Fundației România de Mâine, 2003. 128 p. ISBN973-582-824-3.

22. CEMORTAN, S. *Dimensiuni psihopedagogice ale socializării copiilor de vârstă timpurie.* Monografie. Chișinău: IȘE, 2015. 108 p. ISBN 978-99-75-48-073-4.

23. CEMORTAN, S. *Repere metodologice pentru socializarea copiilor de vârstă timpurie*. Culegere de articole. Chișinău, 2015. 112 p. ISBN 978-9975-48-089-5.

24. CHELCEA, S. *Metodologia cercetării sociologice*. Metode cantitative şi calitative. Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită. Bucureşti: Editura Economică, 2007. 751 p. ISBN 978-973-709-323-3.

25. CHELCEA, S. *Psihologie socială*. Colecția Prelegeri. Bucureşti: Editura Economică, 2005. 223 p. ISBN 973-709-124-8.

26. CHELCEA, S., ILUȚ, P. *Enciclopedie de psihologie*. București: Editura Economică, 2003. 392 p. ISBN 973-590-834-4.

27. COLOMEISCHI, A. *Psihologia Educaţiei. Suport de curs pentru anul I*, 2012. p. 64 [online]. [citat 06.02.19]. Disponibil: https://iteach.ro/experientedidactice/investigarea-distantelor-sociale-in-clasa-de-elevi-prin-metoda-sociometrica.

28. CREȚU, T. *Adolescența și contextul ei de dezvoltare*. București: Editura Credis, 2001. 264 p. ISBN 973-8336-14-7.

29. CREŢU, T. *Psihologia vârstelor*. Iaşi: Editura Polirom, 2009. 392 p. ISBN 978974613588.

30. CREȚU. T. *Psihologia vârstelor*. București: Editura Departamentului de Învățământ deschis la distanță, 2001. 305 p. ISBN 9738336147.

31. CUZNEȚOV, L., RĂDUȚ, D. Competențe și acțiuni parentale aplicate în educația familială a adolescenților cu accentuări de caractere. *Revista științifică a Universității de Stat din Moldova* „Studia Universitatis Moldaviae", Nr.9 (29), 2009. 125 p. ISSN 1857-2103 /ISSNe 2345-1025.

32. DAFINOIU, I. *Elemente de psihoterapie integrative.* Iaşi: Editura Polirom, 2001. 239 p. ISBN 973-683-471-9.

33. DIMA, L., E. *Socializarea copiilor din ciclul primar prin activităţi extraşcolare sportive.* Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău: USEFS, 2019. 157 p. C.Z.U.:373.3:796.2.

34. DOBRESCU, A., I. *Adolescența azi. Aspecte psiho-sociale*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2016. 158 p. ISBN 978-973-595-967-8.

35. DRAGU, A., CRISTEA, S. *Psihologie și pedagogie școlară*. Constanța: Ovidius University Press, 2003. 197 p. ISBN 973614-135-7.

36. DUMULESCU, D., MATEI, C. *Adolescența explicată*. Buzău: Alpha, 2017. 88 p. ISBN 978-9973-139-385-8.

37. DURKHEIM, E. *Regulile metodei sociologice*. Traducere de LUNGU, D. București: Editura Științifică. Iași: Polirom, 2002. 192 p. ISBN 973-683-898-6.

38. ENĂCHESCU, C. *Tratat de teoria cercetării ştiinţifice*. Iaşi: Polirom, 2007. 424 p. ISBN 978-973-46-0410-4.

39. EPURAN, M. *Metodologia cercetării activităţilor corporale*. Bucureşti: Editurav a II 2005 420 p. ISBN 9738514398, 9789738514393.

40. EPURAN, M., MAROLICARU, M. *Metodologia cercetării în educaţie fizică şi sport*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2003. 170 p. ISBN 9739464807.

41. ERIKSON, E. Teoria dezvoltării psihosociale. [online]. [citat 20.02.19] Disponibil: https://test111124.weebly.com/teoria-lui-erikson.html.

42. FLORINDA, G. *Manual de spihologia dezvoltării*. Editura: Polirom, 2015. 420 p. ISBN 978-973-46-5730-8.

43. FURTUNĂ, C. *Sociologie generală.* București: Editura Fundației România de Mâine, 2005. 240 p. ISBN 973-725-226-8.

44. GAGEA, A. *Metodologia cercetării ştiinţifice în educaţie fizică şi sport*. Bucureşti: Editura Fundaţiei România de Mâine, 1999. 186 p. ISBN 973-582-246-6.

45. GAVRILUŢĂ, C., GAVRILUŢĂ, N. *Sociologia sportului. Teorii, metode, aplicaţii*. Iaşi: Polirom, 2010. 249 p. ISBN 9789734615896.

46. GHEORGHIU, A. *Valoarea pedagogică a activităţilor de fitness în socializarea femeilor de vârsta a doua*. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău:USEFS, 2016. 166. p. C.Z.U.:305-055.2+796.4(043.2).

47. GIDDENS, A. *Sociologie*. Bucureşti: Editura ALL, 2010. 997 p. ISBN 978-973-571-733-9.

48. GORDON, M., BĂLȚĂTESCU, S., IACOB, Fl., ȘERBĂNESCU, L., TOADER, C. *Dicţionar de sociologie*. București:Editura Univers enciclopedic Oxford, 2003. 203 p. ISBN 9736370046.

49. GRIMALSCHI, T., BOIAN, I., SAVA, P. Educație Fizică. Curriculum școlar. Clasele I-IV. Chișinău: Editura Tipografia Centrală. 2010. pp 168-191. ISBN 978-9975-78-953-0.

50. GROSU, A., I. *Identitatea la adolescenți*. Rezumatul tezei de doctor. Cluj-Napoca, 2014. 7 p.

51. **GROSU, M.** Modelarea diferitor forme ale turismului activ în vederea socializării adolescenţilor. Probleme actuale privind perfecţionarea sistemului de

învăţământ în domeniul culturii fizice. În: Marerialele *Conferinţei ştiinţifice internaţionale.* Chişinău: Editura USEFS, 2014. p. 329-332. ISBN 978-9975-131-07-0.

52. **GROSU, M.** Rolul activităților turistice în procesul de socializare a adolescenților. În: *Materialele Congresului Ştiinţific Internaţional: „Sport, Olimpism, Sănătate*". Ediţia a II-a, Chişinău: Editura USEFS, 2017. p.43. ISBN 978-9975-131-51-3.

53. **GROSU, M.** Socializarea adolescenților în tabăra cu corturi. În: *Materialele Congresului ştiinţific internaţional: „Sport, Olimpism, Sănătate".* Chişinău: Editura USEFS, 2016. p.71-76. ISBN 978-9975-131-31-5.

54. **GROSU, M.** Socializarea adolescenţilor prin practicarea formelor turismului activ şi integrarea într-un grup nou. Cultura fizică şi sportul într-o societate bazată pe cunoaştere. În: Materialele *Conferinţei ştiinţifice internaţionale*. Chişinău: Editura USEFS, 2015. p. 483-487. ISBN 978-9975-131-21-6.

55. **GROSU, M.** Socializarea și integrarea adolescenților din Republica Moldova prin formele turismului activ. În: *Revista „Ştiinţa Culturii Fizice", Nr. 33/1*. Chişinău: Editura USEFS, 2019. p. 112-117. ISSN 1857-4114.

56. **GROSU, M.** Sociometric particularities in the social integration of adolescents by practising active forms of tourism. În: *The Annals of „Dunărea de Jos" Fascicle, vol 1., Nr. XV*. Galați, 2019. p. 26-31. ISSN 1454-9832.

57. **GROSU, M.,** ONOI, M., MINDRIGAN, V. Aspecte teoretice privind socializarea adolescenţilor în grupurile gender prin intermediul activităţilor turistice. În: *Materialele Congresului Ştiinţific Internaţional* „Sport. Olimpism. Sănătate", ediţia a III-a. Chişinău: Editura USEFS, 2018. p. 48-50. ISBN 978-9975-131-65-0.

58. **GROSU, M.,** ONOI, M., MINDRIGAN, V., LUNGU, E. The Game – a factor for the Socialization of Adolescents within Tourism Activities. În: *Gymnasium*, v. XXI, n. 1 (Supplement), Bacău, 2020, p. 41-45. ISSN 2344-5645. https://doi.org/10.29081/gsjesh.2020.21.1s.04

59. HANŢIU, I. *Teoria şi metodica educaţiei fizice şi sportului.* Note de curs. Oradea: Universitatea, 2012. 74 p.

60. HARWOOD, R., SCOTT A., MILLER R.*Psihologia copilului*. Iaşi: Editura Polirom, 2010. 960 p. ISBN 973-46-1768-5.

61. HERSENI, I. *Structura şi dezvoltarea personalităţii*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1991. 596 p. ISBN 973-30-1151-7.

62. ILUȚ, P. Clarificări în problematica gender. *Revista Sociologie Românească* (Romanian Sociology), Vol. IV, no. 3/2006. p. 68-85. ISSN 1220 – 5389.

63. ILUȚ, P. *Valori, atitudini și comportamente sociale*. Teme actuale de psihosociologie. Iași: Editura Polirom, 2004. 256 p. ISBN 973-681-763-6.

64. LUPAS, A. Socialization and functionality of society. În: *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue no. 12/, 2017. 255 p. Tîrgu-Mureș. E-ISSN : 2248-3004

65. LUPAȘCO, O., NICOLAICIUC, N. Integrarea și socializarea tânărului specialist în noul grup de aparatenență. În: *Materialele conferinței științifice studențești* „Probleme actuale ale teoriei și practicii culturii fizice”. Chișinău: Editura USEFS, 2019. p. 8-12. ISBN 978-9975-131-75-9.

66. MARGINEAN, I. *Proiectarea cercetării sociologice*. București: Polirom, 2000. 256 p. ISBN 973-683-480-8.

67. MARIUS C., CLIPA, O. *Incursiuni didactice în dinámica educațională*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2014. 162 p. ISBN 978-973-30-3661-6.

68. MIHĂILESCU, I. *Sociologie generală.* Editura: Polirom, 2003. 398 p. ISBN.973-681-471-8.

69. MIHU, A. *Introducere în sociologie.* Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1992. 219 p. ISBN 973350291X.

70. MILCU, M. *Psihologia relaţiilor interpersonale: competiţie şi conflict*. Iaşi: Editura Polirom, 2005. 232 p. ISBN: 978-973-46-0947-5.

71. MINDRIGAN, V. *Formarea profesională a studenților din învățământul universitar de educație fizică și sport la specializarea ,,Manager în turism”*. Monografie. Chișinău: Editura Valinex, 2015. 167 p. ISBN 978-9975-68-274-9.

72. MINDRIGAN, V., ONOI, M., **GROSU, M.,** BORZIN, I. Strategic approaches and techniques for organizing tourism activities performed by students inside of camp groups. În: *Bulletin of the Transilvania University of Braşov Series IX: Sciences of Human Kinetics*, vol. 10 (59) No. 1. Brașov, 2017. p. 95-100. ISSN 2344-2026.

73. MINDRIGAN, V., ONOI, M., **GROSU, M.,** JOMIRU, I. The analysis of the tehnical aspects of competitions on the pedestrian tourism performed by students of secondary school. În: *Materialele International Scientific Conference –Vth edition „Trends and perspective in physical culture and sports”.* Suceava: Universitatea „Ştefan cel Mare”, 2016. p. 20-26. ISSN 2065-3948.

74. MIRZAN, M. M. Investigarea distanțelor sociale în clasa de elevi prin metoda sociometrică. iTeach: *Experiențe didactice.* Nr. 67. București: Editor TEHNE-Centru pentru Inovare în Educație, 2017. p. 1-7. ISSN 2247-966X.

75. MODREA, M. *Imagine de sine şi personalitate în adolescenţă*, Focşani: Editura Aliter, 2006. 224 p. ISBN: 973-97931-6-9.

76. MOGONEA, F. *Adolescența, Tinerețea și Vârsta adultă*. *Caracteristici, tulburări, modalități de intervenție psihopedagogică.* Craiova: Universitaria Cluj-Napoca, 2015. 160 p. ISBN 978-606-14-0930-3.

77. MOLDOVAN, E. *Educarea personalităţii elevilor de liceu prin activităţi turistice extradidactice.* Teză de doctor în pedagogie. Chişinău: USEFS, 2006. 232 p. CZU 371.037.1+7965.

78. MUNTEAN, A. *Psihologia dezvoltării umane*. Ed. a 2-a, rev. Iaşi: Polirom, 2009. 488 p. ISBN: 978-973-46-0975-8.

79. MUNTEANU, T. Formarea atitudinilor morale la copii în cadrul familiei. *Teza de doctor în științe pedagogice.* Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2019. 198 p. C.Z.U: 37.018.1 (043.3).

80. NEAMȚU, G. *Enciclopedia asistenței sociale*. Iași: Editura Polirom, 2016. 1000 p. ISBN 978-973-46-4439-1.

81. NECULAU, A. *Dinamica grupului și a echipei*. Iași: Editura Polirom, 2007. 344 p. ISBN: 978-973-46-0542-2.

82. NEDELCU, E. *Repere sociologice.* [citat 02. 03. 2017]. Disponibil: [online] ttp://www.scribd.com/doc/10925547/elena-nedelcu-repere-sociologice.

83. NORBERT, S. *Dicționar de psihologie*. București: Editura Univers Enciclopedic, 2000. 347 p. ISBN. 973-9243-25-8.

84. ONOI M., MINDRIGAN, V., **GROSU, M.** Particularitățile de utilizare de către cadrele didactice a elementelor tehnice din turismul pedestru în lecțiile de educație fizică cu elevii din ciclul gimnazial. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale* „Probleme acmeologice în domeniul Culturii Fizice". Chișinău: Editura USEFS, 2019. p. 38-42. ISBN 978-9975-131-78-0.

85. ONOI M., MINDRIGAN, V., **GROSU, M.** Rolul turismului în formarea și educarea personalității elevilor. În: *Materialele Simpozionului Științific Internațional* „Promovarea valorilor sportive în comunitatea școlară prin modele de bune practici", Chișinău, 2019. p. 76-80. ISBN 978-9975-131-80-3.

86. ONOI, M. Pregătirea turiștilor de vârsta 13-14 ani în proba de orientare sportivă într-un ciclu anual de antrenament. *Monografie.* Chișinău: USEFS, 2017. 136 p. ISBN 978-9975-131-41-4.

87. ONOI, M., **GROSU, M.,** MINDRIGAN, V. Aspecte teoretice privind rolul formelor de turism activ în socializarea adolescenţilor. În: *Materialele congresului ştiinţific international* "Sport. Olimpism. Sănătate". Ediția a III-a. Chișinău: USEFS, 2018. p. 77-78. ISBN 978-9975-131-65-0.

88. ONOI, M., **GROSU, M.,** MINDRIGAN, V. *The role of tourist marchs in socializing teenagers*. În: *Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale* „Achievements and Prospects in the field of sports science and physical education within the interdisciplinary European Education System". Bacău. 2018. p.21-23.

89. ONOI. M., MINDRIGAN, V., **GROSU, M.,** NASTAS, N., BESPECINAIA, O. Turismul activ – factor de socializare a adolescenților. *Monografie colectivă*. Chișinău: USEFS, 2019. 101 p. ISBN 978-9975-131-83-4.

90. PALADI, A. *Psihologia adolescentului şi adultului*: Suport de curs. Chişinău: CEP USM, 2018. 101 p. ISBN 978-9975-71-981-0.

91. PALADI, O. Abordări psihologice şi pedagogice ale procesului de socializare. În: *Revista Univers Pedagogic* Nr. 2 (38), 2013. p. 33-41. ISSN 1811-5470.

92. PAVLENKO, L. *Adolescența-vârsta dilemelor*. Suport metodologic pentru psihologi școlari. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015. 52 p. ISBN 978-9975-48-084-0.

93. PĂUN, E. *Sociopedagogie şcolară*. București: Editura. Didactică și Pedagogică, 1982. 166 p. Cod: UNU185885.

94. PĂUN, E. *Şcoala o abordare sociopedagogică*. Iași: Editura Polirom, 1999. 175 p. ISBN 9736832201.

95. PÂNIȘOARĂ G., SĂLĂVĂSTRU D., MITROFAN L. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării.* București: Editura Polirom, 2016. 312 p. ISBN 978-973-46-6016-2.

96. PLEȘCA, M. Rolul imaginii de sine în procesul adaptării sociale la adolescenți. Chișinău: UPSC. În: *Revista de Ştiinţe Socioumane, nr*. 1 (29). 2015. p. 31-37. ISSN1857-0119.

97. PONEA, S., SANDU, A. Grupul de socializare apreciativ: un model de creativitate cplaborativ. Iași: Lumen. 2010. 316 p. ISBN 978-973-166-233-6.

98. POVESTCA, L. *Activitatea ştiinţifică şi metodică în domeniul educaţiei fizice şi sportului.* Note de curs. Chişinău: USEFS, 2013. 36 p. [online]. [cita 23. 08. 19]. Disponibil: https://usefs.md/atletism.php.

99. PRUTEANU, L. M. Locul afectivității în structura personalității adolescentului. *Teza de doctor în psihologie.* București, 2008. 121 p.

100. RADU, N. *Adolescenţa: Schiţă de psihologie istorică*. Bucureşti: Editura Fundaţia Română de Mâine, 1995. 168 p. ISBN 973-9202-50-0.

101. RĂDULESCU, S. M. *Adolescența între normalitate și devianță*. București: Editura Teora, 1999. 164 p. ISBN 973-39-0112-1.

102. RĂDULESCU, S. M., BANCIU, D. *Introducere în sociologia delincvenţei juvenile*: *Adolescenţa între normalitate şi devianţă*. Bucureşti: Editura Medicală, 1990. 164 p. ISBN 973-39-0112-1.

103. RÎȘNOVEAN,U A. Rezumatul lucrării de doctorat. *Şcoala ca agent de socializare*. (Practici de socializare în şcoala românească). Bucureşti. [online]. [citat 10.05.2019]. Disponibil: http://www.docstoc.com/docs/105388174/.

104. RÎȘNOVEANU, A. *Şcoala agent de socializare*. Teorii, particularități, practici. Editura: Universitară, 2010. 293 p. ISBN: 978-606-591-024-9.

105. ROŞCA, Al. Algoritmi ai tranziţiei: aspecte social-filosofice. În: *Libertatea, socializarea şi securitatea individului: corelaţii, dimensiuni şi limite.* Chişinău: Tipografia A.Ş.M., 2007. 237 p. ISBN: 978-9975-62-202-8.

106. RUSU, E. *Relațiile interpersonale în cadrul activităților sportive extracurriculare*. Baia-Mare: Editura Larisa 2011. 79. p. ISBN 978-973-0-11063-0.

107. SÂNGEORZAN, L., IONESCU, D. *Statistică aplicată în educaţie fizică şi sport.* Chișinău:Valinex SA. 2006. 83. p. ISBN 9789975991599.

108. SCHIFIRNEȚ, C. Sociologie. Ed. a 3-a revăzută și adăugită. București: Editura Comunicare. ro 2004. 316 p. ISBN 973-711-023-4.

109. SIMION, GH. Metodologia cercetării activităţii omului în mişcare. Editura Universităţii din Piteşti, 1998. 150 p. ISBN 973-98819-0-4.

110. SION, G. *Psihologia vârstelor*. București: Editura Fundației Româna de Mâine, 2003. 256 p. ISBN 973-582-682-8.

111. SÎRBU, V., GROSU, M. Socializarea studenților în cadrul expozițiilor și excursiilor specializate. În: *Materialele conferinței științifice studențești* „Probleme actuale ale teoriei și practicii culturii fizice”. Chișinău: USEFS, 2019. p. 20-23. ISBN 978-9975-131-75-9.

112. ȘCHIOPU, U. *Psihologia modernă. Psihologia vârstelor*. București: Editura România Press, 2008. 330 p. ISBN 973-8236-91-2.

113. ȘCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor - ciclurile vieții*. Ediția a III-a revizuită. București: Editura didactică și pedagogică, 1997. 508 p. ISBN 973-30-5798.

114. ŞCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihosociologia vârstelor – ciclurile vieţii*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1995. 492 p. ISBN 973-30-5798-3.

115. ȘUPAC-MOȘANU, L., RUSU, E., GLAVAN, A. Impaxtul factorilor stresanți asupra comportamentului adolescenților. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.5 (105), 2017. 164 p. ISSN 1857-2103.

116. TELEMAN, A. Contextul şcolar al socializării. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr.9(89), 2015. p. 78-83. ISSN 1857-2103.

117. TOMA, G. *Forme de practicare a exercițiilor fizice și utilizarea lor în organizarea activității de loisir.* București: Pro Universitaria, 2013. 14 p. ISBN 978-606-14-0716-3.

118. TRANDAFIR, M. S. Abordarea problematicii adolescentului în terapia de familie. În: *Revista Medicală Română.* Volumul L VIII, Nr 3, 2011. 167 p. ISSN 1220-5478.

119. TUFEANU, M. Provocări în dezvoltarea adolescenților în contextul schimbărilor sociale de la începutul mileniului al III-lea. *Revista Psihologie*, nr. 3, 2012. 10 p. ISSN 1857-2502.

120. TURCU, F. *Dicţionar de psihologie şcolară*. București: Editura Eficient, 2000. 463 p. ISBN 9739366422.

121. ȚUȚU, M. C. *Psihologia personalității*. București: Editura Fundației România de Mâine, 2005. 180 p. ISBN 973-725-403-1.

122. USCATU, T., PREDA, L., BECEA, L. *Orientare Sport şi Turism în Carpaţii României*. Bucureşti: Editura Doris, 1998. p. 44-60. ISBN 973-96811-6-6.

123. VALLIÈRES, S. *Trucuri psihologice pentru părinţi*. *Educaţia adolescenţilor*. Iaşi: Editura Polirom, 2013. 256 p. ISBN 978-973-46-3342-5.

124. VERZA, E., VERZA, F. E. Psihologia copilului. Editura: TREI, 2017. 556 p. TRE978-606-40-0237-2.

125. ZAHARIA, A. Peer groups – shaping and affirming environment of the teenegers personality. În: *Materialele Conferinței internaționale Educație și Creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere – Psihologie*. București: Universitatea Titu Maiorescu, 2012. 314 p. ISSN 2248003X.

126. ZAMFIR, C., VLĂSCEANU, L. (coord.). *Dicţionar de sociologie*. București: Editura Babel, 1998. 546 p. ISBN 9734810111.

127. ZAVALIŞCA, A., DEMCENCO, P. *Metode matematico-analitice de cercetare pedagogică în cultura fizică.* Chişinău: Pontos, 2011. 490 p. ISBN 978-9975-51-219-0.

În limba rusă:

128. АНДРЕЕВСКАЯ, Е. Формы и методы организации деятельности в полевом экологическом лагере. В: *Материалы Всероссийской научно-практической конференции. „Увлекательное лето-2010”.* Москва: Издательский дом Паганель. с.72. ISBN 9785903889129.

129. АППЕНЯНСКИЙ, А. *Рекреалогия: тренировочный процесс в активном туризме.* Москва: Российская Международная Академия Туризма, 2006. 196 с. ISBN: 5-9718-0107-4.

130. АФАНАСЬЕВ, О. Е. Активный туризм как современое направление туриндустрии, с.5-6 [онлаин] [цитировано 11. 02. 20]. Доступно: https://www.researchgate.net/publication/319473066_Active_tourism_as_a_modern_trend_of_tourism_industry.

131. БАБКИН, А. *Специальные виды туризма.* Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. 252 с. ISBN 978-5-9718-0310-2.

132. БЕЛЯКОВА, И. В., ПАВЛОВ, Е. А. Проблемы нормирования нагрузки веса рюкзака у школьников в туристском походе. В: *Журнал «Экстремальная деятельность человека». Научно-методический журнал №2* (39) , 2016. с. 25-31. ISSN 2311-343X.

133. БИРЖАКОВ М. Б. *Введение в туризм*: Учебник. Издание 8-е, переработанное и дополненное. СПб.: Издательский дом Герда, 2006. 512 с. ISBN 5-94125-082-7.

134. БИРЖАКОВ, А. М. *Введение в туризм.* Москва, Издательство: Герда. „Издательство «Невский Фонд”. 2014. 544. с. ISBN978-5-94125-131-5.

135. БИТЯНОВА, М. Р. *Какизмерить отношения в классе: Социометрический метод вшкольной практике.* Москва: ООО Чистыепруды, 2005. 32 с. ISBN 5-9667-0020-6.

136. ВЕРЕСНЕВА, М. А, НОВИКОВА, Д.С., ФАРБЕЙ, Г.Г. Исследование рынка потребителей крымского турпродукта. В: *Культура народов Причерноморья.* № 50. Т.3, 2004. 238. с. ISSN 1562-0808.

137. ВОЗНЯК, С. *Традиционная педагогическая культура как фактор социализации подростков коренных народов* Севера. Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2005. 208 с.

138. ВОРОНОВ, Ю. *Система подготовки спортивного резерва в ориентировании*. Монография. Смоленск: СГИФК, 2003. 192. с. ISBN 978-5-534-13274-8.

139. ВЫГОТСКИЙ Л.С. *Вопросы детской психологии*. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 160 с. ISBN 978-5-534-06998-3.

140. ГАНОПОЛЬСКИЙ, В., БЕЗНОСИКОВ, Е. Я., БУЛАТОВ, В. Г. *Туризм и спортивное ориентирование.* Москва: Физкультура и спорт, 1987. 240 с. [онлайн] [цитировано 15. 05. 19]. Доступно: https://tourlib.net/books_tourism/ganopolsky.htm.

141. ГОРЯЕВА, Т.Н. Социализация молодежи. В: *Аспирант и соискатель*, №2, (33), 2006. с. 67-69 ISSN 1608-9014.

142. ГРИЦАК, Ю. *Организация самодеятельного туризма*. Учебное пособие для студентов специальности «туризм». Харьков: Экограф, 2008. 164 с. ISBN 966-7655-25-3.

143. ГУРЕЕВ, Н. *Активный отдых.* Москва: Издательство Советский спорт, 1991. 62 с. ISBN 5-85009-018-5.

144. ДВОРЯНИНОВА, Е. *Туристско-краеведческая деятельность как фактор социализации старших подростков*. Диссертация кандидата педагогических наук 13.00.01. Пенза, 2007. 205 с.

145. ДЕМЧЕНКО, П. *Математико-аналитические методы в структуре педагогических исследований физической культуры.* Кишинев: ГУФВС, 2009. 518 с. ISBN 978-9975-9517-6-0.

146. ДОЛЖКО, Ф. (соавт.). *Методика развития технических навыков у спортсменов-ориентировщиков (на примере движения по направлению).* Харьков: ХНПУ им. Г. С. Сковороды, 2009. с. 27-31. [онлайн] [цитировано 09. 06. 19]. Доступно:https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-razvitiya-tehnicheskih-navykov-u-sportsmenov-orientirovschikov-na-primere-dvizheniya-po-napravleniyu/viewer.

147. ИВАНОВ, Е. *Начальная подготовка ориентировщика.* Москва: Физкультура и спорт, 1985. 162 с. ББК 75.729.

148. КАБУШКИН, Н. И. *Менеджмент туризма*. Минск: Новое знание, 2001. 409 с. ISBN 985-6516-34-X.

149. КАРТАШЕВСКАЯ, И. Ф. Оптимизация процессов управления туристскими ресурсами на региональном уровне. В: *Культура народов Причерноморья*. № 4, 2003. с. 49-52 ISSN 1562-0808.

150. КАТАЛИМОВА, А. Н., БУЗНИ, А. Н. Исследование потребностей в активном туризме. В: *Культура народов Причерноморья.* №121, 2007. с. 40-45. ISSN 1562-0808.

151. КОВАЛЕВА, Д. В., ТАСКИНА И. А. *Социализация подростков в образовательной организации.* В: Современные научные исследования и инновации. 2019. № 6. [онлайн] [цитировано 14. 05. 19] Доступно: http://web.snauka.ru/issues/2019/06/89853.

152. КОДЫШ, Э. *Соревнования туристов*. Пешеходный туризм. Москва: Физкультура и спорт, 1990. 126 с. ISBN 5-278-00174-7.

153. КОНСТАНТИНОВ, Ю. С. *Детско-юношеский туризм: учеб. пособие для академического бакалавриата.* 2-е изд., испр. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2018. 455 с. ISBN 978-5-534-04075-3.

154. КУВВАТОВ, С. *Активный отдых на свежем воздухе*. Издательство Феникс, 2006. 320 с. ISBN 5-222-08771-9.

155. КУГУШЕВА, А. Н. Теоретические аспекты активного туризма. В: *Сервис в России и за рубежом,* Т. 35. № 8., 2012. с. 43-52. ISSN:1995-042X.

156. КУРИЛОВА В. *Туризм.* Москва: Просвещение, 1988. 224 с. ISBN 5-09-000803-5.

157. ЛАЗОВСКИЙ, В. Ф., МАЙМУЛА, Г. В. *Перспективы развития туристического комплекса.* Проблемы управления развитием организации и опыт подготовки менеджеров. Сборник научных трудов. Краснодар, 2014. с. 48-51. ISSN 2305-3100.

158. ЛЕГЕНИНА, Т. *Гендерная социализация в современной российской семье: социокультурный анализ*. Дис. канд. социол. наук: 22.00.06: Ставрополь, 2004. 185 с.

159. ЛИНЧЕВСКИЙ, Э. *Психологический климат туристской группы*. 3-е издание, исправленное и дополненное. Издательство АКПРЕСС. Спб: 2012. 204 с. ISBN: 5-9268-0708-5

160. МАГОМЕДАЛИЕВА, А. М. *Социализация подростка в современном обще*стве. В: Международный студенческий научный вестник. Москва: Российская Академия Естествознания, 2014. ISSN 2409-529X [онлаин] [цитировано 06. 04. 19]. Доступно: https://scienceforum.ru/2014/article/2014005573.

161. МАЛАЩЕНКО, Ю. Педагогические условия реализации программ социализации подростков в детском оздоровительном лагере. В: *Педагогическое образование и наука.* № 8, 2011. с. 84-94. ISSN 2072-2524.

162. МАРКОВСКАЯ, И. М. *Тренинг взаимодействия родителей с детьми*. СПб.: Речь, 2005. 150 с. ISBN 5-9268-0030-7.

163. МАРТЫНОВСКАЯ, А. А. Активный туризм: специфика продукта. В: *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. Т. 45., 2016. с. 86–89 ISSN: 2304-120X.

164. МАСЛОВ, А. *Полевые туристические лагеря.* Москва: АЛЬФА-КНИГА, 2000. 160 с. ISBN: 5-691-0364-X.

165. МАХОВ, С. *Организация безопасности активного туризма*. Учебно-методическое пособие для высшего профессионального образования. Орел: Академия безопасности и выживания, 2014. 125 с. ISSN: 2227-8397.

166. МИКАДЗЕ, Ю.В. и (соавт.). *Психологический словарь*. Москва: Педагогика, 2007. 672 с. ISBN 978-5-93878-232-7.

167. МИЛЁХИН, А, В. *Актуальные проблемы социализации старшеклассников в образовательном учреждении.* В: Психологическая наука и обазование, № 3, 2011. 122 с.

168. ОГОРОДНИКОВ, Б., КИРЧО А., КРОХИН Л. Подготовка спортсменов-ориентировщиков. Москва: Физкультура и спорт, 1978. 128 с.

169. РОМАНОВА О, А. Активы компаний с участием иностранного капитала как объект финансового управления (на примере сферы услуг). Журнал: Сервис в России и за рубежом. Рубрика: Экономика и предпринимательство. ISSN: 1995-042X.

170. РУБЧЕВСКИЙ, К. В. Социализация личности: интериоризация и социальная адаптация. В: *Общественные науки и современность*. Москва: Наука, № 3, 2003. 147с. ISSN: 0869-0499.

171. СЕЛЕЗНЕВА, М. *Социализация молодежи как фактор развитие общества*. Диссертация кандидат философских наук Санкт Петербуг, 2007. 159 с. УДК 316 346 32-053 6

172. СТАРОСТЕНКО, К. Развитие активного туризма в России: проблемы и перспективы. В: *Среднерусский вестник общественных наук*. № 2., 2011. с. 183-186. ISSN 2071-2367.

173. ТАЙМАЗОВА, Ю., ФЕДОТОТОВА, Н. *Теория и методика спортивного туризма.* Москва: Советский спорт, 2014. 240 с. ISBN 978-5-9718-0647-9.

174. ФАРРАХОВА, А. *Педагогические условия организации совместной образовательной деятельности детей с различным состоянием физического здоровья*. Дис. канд. пед. наук: 13.00.01: Уфа, 2004. 166 с.

175. ФРИШМАН, И. И. *Методика работы педагога дополнительного образования*. Москва: ИЦ «Академия», 2001. 160 с. ISBN 5-7695-0797-7.

176. ЧУЧИНА, Н. Н. Социализация подростков в сфере досуга. В: *Молодой ученый*. №18, 2016. с. 465-475. ISSN 2072-0297.

177. ШАРИФУЛИН, С. Р. *Сервисная составляющая в активном туризме*. В: Сб. трудов III Междунар. науч. сем. Пермь: Изд-во ПГНИУ, 2014. 209 с. ISBN 978-5-7944-2411-9

178. ШРЕПЛЕР, В. *Активный туризм.* Москва: Международные экономические отношения, 2001. с. 28-57.

179. ЭЛЬКАНОВА, П. *Педагогическое сопровождение социализации подростка* (На примере Заполярья). Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2000. 184 с.

În limba engleză:

180. BERGER, K.S. *The Developing Person Through Childhood and Adolescence*. NewYork: Edit. Worth Publishers Inc,1980. 525 p. ISBN 13: 9781464177354.

181. CUKIER, R. Words From Jacob Levi Moreno. Experimental method and the science of society. U. K, 2010. 516 p. ISBN-13: 978-1430311393.

182. DACEY, J., TRAVERS, J., FIORE, L. Human Development Across the Lifespan 7th Edition. McGraw-Hill Education, 2008. 608 p. ISBN-13: 978-0073382654.

183. FERGUSON, A., ZIMMERMAN, M. A. Adolescent resilience: A framework for understanding healthy development in the f ace of risk. Annu. Rev. Publi c Health, 26, 2005. p. 399-419. DOI: 10.1146/annurev.publhealth. 26.021304.144357.

184. KARVUNIS, Y. A., KAPILEVICH, L. V. Active tourism as a promising form of recreation for students on vacation. B: «*Теория и практика физической культуры*» № 11, 2015. 47 c. ISSN 1817-4779.

185. LUYCKX, K., TEPPERS, E., KLIMSTRA, T., RASSART, J. Identity processes and personality traits and types in adolescence: Directionality of effects and developmental trajectories. In: Developmental Psychology, 2014. p. 44-53. ISSN: 0012-1649.

186. ROMER, D., REYNA, V.F., SATTERTHWAITE, T.D. Beyond stereotypes of adolescent risk taking: Placing the adolescent brain in developmental context. In: *Developmental Cognitive Neuroscience*. Volume 27, October, 2017. p. 19-34. ISSN: 1878-9293.

187. VICKI, S. H. *The psyhology of gender*. Routledge; 5 edition. U.S.A: Pearson Education, 2016. 768 p. ISBN-10: 9781138186873.

În limba spaniolă:

188. ARAÚJO, N. V., FRAIZ, J. A., CARRIL, V. P. La realidad del turismo deportivo en Galicia desde el punto de vista de la oferta. Economía del deporte en el siglo XXI: una visión plural, 2011. p. 83-85. ISBN 978-84-615-0863-1.

189. DOMINGUEZ GARCIA, M., REGO ESPINOSA, I., GARCIA, C. *Socializacion de adolescentes y jovenes.* Editorial de Ciencias Sociales 2016. ISBN 978-9 59-06-1751-5.

190. EISENSTEIN, E. Revista Oficial do Núcleo de Estudos da Saúde do Adolescente / UERJ. Vol. 2 nº 2 - Abr/Jun – 2005. versión [On-line]. [citat 09. 06. 2019]. p.6-7. ISSN: 2177-5281

191. ESPINOSA, Lillo José Luis. Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría. Crecimiento y comportamiento en la adolescencia. versión [On-line]. [citat 01. 03. 2019]. ISSN 2340-2733 versión impresa ISSN 0211-5735ev. Asoc. Esp. Neuropsiq. no.90 Madrid abr./jun. 2004.

192. FRANCISCO DE SOUZA, I., LAHYS, SANDY BARBOSA, A. Adolescência e cidadania: construindo e socializando conhecimentos sobre a violência de gênero e os direitos das crianças e adolescentes, com jovens do ensino médio de criciúma-sc. *Seminario iternacional*. monstra internacional de trabalhos científicos. 2015. ISSN 2358-3010.

193. GONÇALVES-DE FREITAS, M. Articulo. Adolescents as Agents of Social Transformation: *Reflections for Social Community Psychologists. Universidad Católica Andrés Bello*. Psykhe v.13 n. 2 Santiago nov. 2004. ISSN 718-2228.

194. GONZALEZ, M. Rasgos caracterizadores del turismo activo y turismo deportivo e importancia economico-social y estructural de nuevas formas emergentes. In: *Accionmotriz tu revista cientifica digital*. Nr. 1, 2008. p. 87-88. ISSN 1989-2837.

195. GONZALEZ, TMI. SAAVEDRA, J. ROJO P. Adolescencia: peculiaridades y paso a adultos. In: *Revista de Enfermedades Infecciosas en Pediatría.* Volumen 25.26: Número 102, 2012. p.201-205. ISSN 1405-0749.

196. HERNANDEZ, E. H., CABALLERO, P. B., GARCIA, M. T., MORENAS, J. M. *Nuevos retos para las empresas de turismo activo*. Editorial Wanceulen editorial deportiva S.L. 2013. p. 107. ISBN 978-84-9993-306-1.

197. MACHADO, E., CHAVIANO, L., HERRNÀNDEZ. A. Revista: El periplo sustentable. Universitat Autònoma del Estado de Mèxico. Del turismo contemplativoal turismo activo. Publicaciòn Semestrial. Nùmero 15. Julio/ Deciembre 2008. p. 119. ISSN 1870-9036.

198. MELGOSA, J.F. *Derecho y Turismo. Edicionenes Universidad de Salamanca,* 2004. 300 p. ISBN 84-7800-564-1.

199. PARRA ALCARAZ, C. *Los espacios para la ensenanza de las actividades fisicas en medio natural.* Editorial Wanceulen Editorial Deportiva S.L. 2016. ISBN 978-84 999-3 437-2.

200. PÉREZ NARANJO, J., IBARRA LÓPEZ, A. M. La socialización Mediada en las Interacciones juveniles. *Revista de tecnología y sociedad*. Jóvenes y tecnología: nuevas formas de socialización. 2013. ISSN: 2007-3607.

201. RIVERAM. M. Turismo activo en la naturaleza y espacios de ocio en Andalucía: aspectos territoriales, políticas públicas y estrategias de planificación EDITA Consejería de Turismo, Comercio y Deporte Junta de Andalucía 1ª Edición, 2010.b ISBN: 978-84-693-4500-9.

202. SCHAUB,Z. *Diccionario Akal de Pedagogia*. Spanish: Paperback, 2001. 251 p. ISBN-10: 8446011441.

203. TERUEL L., VINALS M.J., MORANT M. Analisis del turismo activo en la comunitat Valenciana. In: *Analisis turistico* 12. Universitat Politecnica de Valencia. [Online]. [citat 06.10. 2018]. Disponibil:https://nanopdf.com/download/analisis-del-turismo-activo-en-la-comunitat valenciana_pdf.

Surse electronice:

204. Abordarea sociometrică a grupului de elevi. *Didactica.* [online]. [citat 08.04.2019]. Disponibil: http://www.rasfoiesc.com/educatie/didactica/ABORDAREA-SOCIOMETRICA-A-GRUPU35.php.

205. Agenția Turismului a Republicii Moldova. *Organisme internaționale*. ©2017 [online]. [citat 06.12.2018]. Disponibil: http://turism.gov.md/index.php?pag=sec&id=53&l=.

ANEXE

Anexa 1

Chestionar adresat adolescenților

Răspunsurile la întrebările anchetei vor fi folosite numai în scop ştiinţific.
Rezultatele
vor fi anonime. Vă mulţumim anticipat pentru colaborare.

Stimată adolescent (ă),

Catedra de Natație şi Turism a USEFS desfăşoară o cercetare profundă a problemei **socializării adolescenților prin practicarea formelor de turism activ.**

Citiţi atent variantele de răspuns şi bifaţile pe cele pe care le consideraţi adevărate.

Sexul M☐ Domiciliul: Urban ☐

F☐ Rural ☐

1.Sunteți familiarizați cu formele turismului activ ?
1.1.Da
1.2.Nu
1.3.Parțial

2. Cunoașteți noțiunea de socializare?
2.1.Da
2.2.Nu
2.3.Parțial

3. Care sunt principalele modalități de desfășurare a timpului liber?
3.1.Mă întâlnesc cu prietenii
3.2.Navighez pe internet
3.3.Citesc
3.4.Practic diverse sporturi
3.5.Călătoresc

4. Ați mai fost vreodată implicați în activități cu caracter turistic?
4.1.Da
4.2.Nu
4.3.Parțial

5. Considerați că aveți suficient timp liber pentru a aborda procesul de socializare?

5.1.Da
5.2.Nu
5.3.Parțial

6. Cum credeți, prin formele turismului activ se poate realiza procesul de socializare?
6.1.Da
6.2.Nu
6.3.Parțial

7. **Cum socializați cel mai frecvent?**
7.1.Rețele de socializare
7.2.Comunicare verbală
7.3.Altele

8. Cu care dintre următoarele stări puteți asocia activitățile turistice?
8.1.Distracție
8.2.Socializare
8.3.Bună dispoziție
8.4.Provocare

9. Cum considerați socializarea dintre adolescenți la nivelul clasei dvs.?
9.1.Foarte bună
9.2.Bună
9.3.Satisfăcătoare
9.4.Inexistentă

10. Credeți că, participând la activitățile turistice, veți deveni o persoană sociabilă?
10.1.Da
10.2.Nu
10.3.Parțial

11. Socializarea este principalul factor care:
11.1.Influențează relațiile cu alte persoane
11.2.Interacționează social
11.3.Formează personalitatea

12. Cu cine socializați cel mai frecvent?
12.1.Familia
12.2.Grupul de prieteni
12.3.Școala

13. Obișnuiți să socializați cu persoanele din jurul dvs. în timpul liber?
13.1.Da
13.2.Nu
13.3.Parțial

14. Dintre cunoștințele dvs., există colegi care, în procesul de socializare, sunt discriminați în funcție de:
14.1.Sex
14.2.Naționalitate
14.3.Religie
14.4.Situație materială
14.5.Vestimentație

15. Cum credeți grupul din care faceți parte, influențează procesul de socializare?
15.1.Da
15.2.Nu
15.3.Parțial

Anexa 2

Chestionar adresat cadrelor didactice

Răspunsurile la întrebările anchetei vor fi folosite numai în scop ştiinţific.
Rezultatele
vor fi anonime. Vă mulţumim anticipat pentru colaborare.

Stimate (ă) profesor (ă)

Catedra de Natație și Turism a USEFS desfăşoară o cercetare profundă a problemei **socializării adolescenților prin practicarea formelor de turism activ.**

Citiţi atent variantele de răspuns şi bifaţile pe cele pe care le consideraţi adevărate.

Sexul M☐ Vârsta_____ani Domiciliul: Urban ☐
F☐ Rural ☐

1. Cadrele didactice influențează procesul de socializare a adolescenților?
1.1.Da
1.2.Nu
1.2.Parțial

2. Dați trei exemple de activități care implică procesul de socializare:
_____
_____
_____

3.Considerați că activitățile turistice pot deveni agent de socializare?
3.1.Da
3.2.Nu
3.3.Parțial

4. În anul curent ați realizat activități extrașcolare cu implicarea adolescenților?
4.1.Da
4.2.Nu

5. Care credeți că ar trebui să fie principala funcție a școlii?
5.1.Formare profesională

5.2.Transmitere de cunoștințe
5.3. Socializarea adolescenților

6.Precizați pe, o scală de la 1 la 10, gradul de socializare aL adolescenților în instituția dvs?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

7. În societatea actuală, adolescenții au nevoie de socializare sub diverse forme?
7.1.Da
7.2.Nu
7.3.Parțial

8. Cum credeţi că îşi desfaşoară adolescenții timpul liber?
8.1.Studiază
8.2.Se distrează
8.3. Socializează
8.4.Altele

9. Considerați socializarea ca fiind importantă în stabilirea unei relații bune părinți-adolescent-profesor?
9.1. Da
9.2. Nu
9.3. Parțial

10. Optați pentru organizarea activităților turistice (excursii, marșuri turistice, măsuri și întruniri turistice etc.) în instituțiile școlare?
10.1. Da
10.2.Nu
10.3.Alt răspuns:
_____.

Anexa 3

Metoda testului sociometric realizată cu adolescenții

1. Numește trei din colegii tăi, cu care ai dori să pleci într-o activitate turistică (excursie, marș turistic, măsuri și întruniri turistice).
   1.1._____
   1.2._____
   1.3._____
2. Numește trei din colegii tăi, cu care nu ai dori să pleci într-o activitate turistică (excursie, marș turistic, măsuri și întruniri turistice).
   1.1._____
   1.2._____
   1.3._____

Anexa 4

Imagini cu forme ale turismului activ practicate pe parcursul experimentului pedagogic

Anexa 5

Activități din cadrul Programului turismului activ privind socializarea adolescenților

1	**Parcurgerea funiilor paralele** Activitate individuală	Se instalează două funii: una situată foarte aproape de pământ la 0,5 m, iar celălaltă la o distanţă de 3 m de la sol, una deasupra celeilalte. De funia mai înaltă sunt prinse o serie de corzi poziționate la distanţe egale, lungimea lor fiind diferită.	Participanții trebuie să pășească pe funia care este la 0,5 m înălțime și să se țină cu mâna de corzile agățate vertical, înaintând și menținându-și echilibrul cu funiile pe care le găsesc pe parcurs. Scopul elementului este traversarea acestuia în întregime, de la un capăt la celălalt de către fiecare participant, pentru a asigura succesul echipei. Persoana care se dezechilibrează și atinge solul cu oricare parte a corpului sau a îmbrăcămințiitrebuie să reia exercițiul de la început până reușește traversarea integrală fără a greși.	-Dezvoltarea încrederii în sine; -Interacționarea cu alte grupuri; -Dezvoltarea competențelor de relaționare; -Colaborarea și susținerea reciprocă în echipă.
2	**Echilibru** Activitate în grup	Această etapă are forma unui triunghi isoscel amplasat orizontal și construit în întregime din funii, având ca suport de susținere baza unui copac.	Etapa se parcurge în echipe de câte 2 persoane. Participanții se poziţionează față în față, fiecare pe câte o latură a triunghiului. Ei trebuie să-și întindă mâinile în față, unul spre celălalt și să-și unească palmele, să se sprijine unul în palmele celuilalt și să pășească încet spre baza triunghiului. În tot acest timp, alți 2 membri din echipă stau pe părțile laterale ale participanților care practică elementul,	-Stabilirea echilibrului; -Formarea abilităților de comunicare; -Colaborarea și susținerea reciprocă în echipă; -Formarea deprinderilor de comunicare asertivă.

			cu mâinile întinse spre înainte și poziționate sub ei, fiind în permanență pregătiți în cazul în care participanții ar putea să cadă. Participanții au la dispoziție partea pe care trebuie să pășească în echilibru și o funie de care se pot ajuta pentru a păși mai eficient și mai stabil pe funii. Participanții nu trebuie să atingă solul cu nici o parte a corpului pe toată durata exercițiului. În cazul unei atingeri a solului, participantul trebuie să reia parcurgerea elementului de la capăt.	
3	**Schiurile** Activitate în grup	Etapa este formată din 2 scânduri groase, perforate la fiecare 30 de cm, în ale căror orificii au fost introduse funii. Aceste scânduri se plasează orizontal, în poziție paralelă la circa 30 de cm una de cealaltă cu funiile în partea de sus.	Participanții trebuie să-și amplaseze tălpile în locurile libere dintre funii, cu un picior pe o scândură și cu celălalt pe a 2-a scândură, fiind orientați cu fața spre aceeași direcție. Fiecare participant trebuie să ia în mână câte o bucată de sfoară, aferentă locului unde a păşit (una în mâna stângă și una în mâna dreaptă). Scopul acestei etape este ca echipa să pășească simultan pentru a parcurge o anumită distanță prestabilită, egală pentru toate grupurile.	-Respectarea regulilor de grup; -Exersarea abilităților de a primi și a oferi un feed-back; -Interrelaționarea grupurilor ce provin din medii diferite; -Adoptarea atitudinilor pozitive faţă de viaţă; -Dezvoltarea mobilității și a capacității de a interacționa cu grupul.
4	**Labirintul (pânza de păianjen)**	Această etapă este o plasă cu o suprafață de circa 5m, formată din	Pentru a parcurge această etapă în mod corect, fiecare membru al echipei trebuie să treacă prin	-Adoptarea unor com-portamente dezirabile și

	 Activitate în echipă	mai multe bucăți de funii interconectate și montate la baza mai multor copaci și/sau susținută de doi participanți. Această plasă are mai multe coridoare de diverse dimensiuni, asemănătoare unui labirint.	pânza de păianjen, însă prin ochiuri diferite. Un ochi al pânzei de păianjen nu poate fi folosit de 2 coechipieri. Pânza de păianjen nu are voie să fie atinsă cu nici o parte a corpului în momentul trecerii prin ochiuri sau când un participant este ajutat. În cazul în care plasa este atinsă, persoana revine la poziția inițială și încearcă iar.	eficiente în relație cu grupul; -Facilitarea discuțiilor cu participanții grupului; -Cunoașterea interpersonală; -Dezvoltarea abilităților de comunicare și cooperare în grup; -Dezvoltarea comunicării creative.
5	**Parcurge-rea funiilor suspen-date** 	Etapa este formată din două funii: una deasupra celeilalte: ambele situate la o anumită distanță de pământ în așa mod, ca participantul să nu atingă pământul (una dintre ele fiind de asigurare).	Participanții trebuie să se agațe de funia plasată mai jos pentru a putea pune asigurarea pe funia poziționată mai sus, după care își decuplează asigurarea și se deplasează pe spate pe funia de jos până la sfârșitul etapei. Scopul etapei este traversarea acesteia în întregime, de la un capăt la celălalt de către toată echipa.	-Dezvoltarea încrederii în sine; -Interacționarea cu coechipierul; -Dezvoltarea competențelor de relaționare; -Colaborarea și susținerea reciprocă în echipă.

Anexa 6

Competenţe formate la adolescenți ca rezultat al practicării formelor de turism activ

Forme de turism activ desfăşurate în cadrul activităţilor turistice	Conţinutul activităţilor turistice	Competenţe la finele activităţilor turistice
Forme tehnice	➢ Metodele şi procedeele de utilizare a busolelor şi hărţilor topografice ale zonei unde are loc activitatea. ➢ Adolescenții sunt învăţaţi cum să elaboreze o hartă topografică a traseului, cu ajutorul semnelor convenţionale, ca mai apoi aceasta să fie utilizată de alte grupuri de turişti dornici de a se deplasa pe acest itinerar. ➢ Pe parcursul celor două zile de marș turistic pedestru, adolescenții sunt încadraţi în parcurgerea etapelor la tehnica turismului pedestru, leagă noduri, învaţă cum să asigure coechipierul sau să se autoasigure. ➢ În scopul prevenirii traumatismelor, participanţii sunt instruiţi să utilizeze corect echipamentului special. ➢ Un rol aparte îl are instruirea participanţilor privind pregătirea hranei la focul de tabără, montarea corturilor sau acordarea primului ajutor medical în caz de traumatisme.	➢ Dezvoltarea deprinderilor de viaţă şi a obiceiurilor de igienă personală. ➢ Corectarea comportamentului. ➢ Aprofundarea intereselor cognitive. ➢ Acumularea de experienţă în sfera turismului activ. ➢ Formarea priceperilor şi deprinderilor la tehnica turismului pedestru. ➢ Orientarea în spaţiu. ➢ Învăţarea deprinderilor de viaţă în tabăra cu corturi. ➢ Pregătirea echipamentului individual şi colectiv.
Forme de explorare	➢ Caracterul integrativ al conţinuturilor (observări şi cercetări meteorologice, studierea florei şi faunei, a formelor de relief, a activităţilor ecologice, a culturii, a istoriei etc.).	➢ Studierea ţinutului natal. ➢ Studierea tipurilor de relief. ➢ Selectarea mostrelor de floră şi faună.

	➢ O perspectivă amplă a posibilităţilor de utilizare a tuturor formelor de activităţi educaţionale.	➢ Prioritatea sarcinilor educative. ➢ Motivaţii cognitive.
Forme de joc	➢ Organizarea concursurilor. ➢ Jocuri dinamice. ➢ Activităţi sportive. ➢ Ştafete turistice. ➢ Concursuri şi victorine la focul de tabără. ➢ Jocuri şi activităţi pe parcursul bivuacului turistic. ➢ Competiţii turistice.	➢ Dezvoltarea încrederii în sine. ➢ Dezvoltarea comunicării creative. ➢ Formarea calităţilor volitive. ➢ Dezvoltarea capacităţii de exprimare. ➢ Dezvoltarea corelaţiei om- natură. ➢ Integrarea fizică şi psihică. ➢ Adoptarea „imaginii de sine” aici şi acum. ➢ Adoptarea unei atitudini pozitive faţă de viaţă.

Anexa 7

Jocuri aplicate în cadrul Programului turismului activ privind socializărea adolescenților

Tipuri de jocuri	Denumirea și descriera jocului	Desfășurarea jocului
Jocuri dinamice	Labirintul - reprezintă o plasă formată dintr-o funie susținută de doi participanți și modelată la imaginația jucătorilor, asemănătoare unui labirint.	
	Schiurile – se desfășoară folosind 2 plăci asemănătoare schiurilor, pe care participanții trebuie să se deplaseze în perechi utilizând comunicarea și cooperarea.	
Jocuri intelectuale	Cuvântul - unul dintre jucători trebuie să se gândească la un cuvânt și să numească prima literă. Restul participanților ar trebui să ghicească cuvântul punând diverse întrebări.	
	Personalitate - unul dintre jucători (moderator) propune o personalitate din diverse domenii. Participanții pot adresa 11 întrebări. Moderatorul le poate răspunde cu „Da” sau „Nu”. După aceea, jucătorii dispun de trei încercări pentru a numi personalitatea misterioasă.	

Jocuri cognitive și de manifestare a abilităților de conducere	Frontiera - se trasează o linie sub formă de frontieră pe teren. Toți participanții sunt aranjați de o parte a liniei. Moderatorul adresează pe rând o serie de întrebări. De exemplu, „Cine iubește jocul?”, „Cine are un prieten adevărat?”, „Cine obișnuiește să meargă în excursii?” etc. Participanții care sunt uniți printr-un răspuns sau altul la o întrebare trec frontiera.	
	Pune mâna - participanții se aranjează într-un cerc, unde li se propune să pună mâna dreaptă pe umărul persoanei din grup, pe care îl simpatizează cel mai mult, iar stânga pe umărul persoanei pe care ar dori să o vadă drept conducător (lider). Moderatorul stabilește cine este liderul grupului și persoana simpatizată de cei mai mulți dintre membrii acestuia.	

Matricea sociometrică a grupei I – testarea inițială

Anexa 8

.

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20	A21	A22	A23	A24	A25	A26	A27	A28	A29	A30
A1		-3		+1				-1									+3			-2							+2			
A2	+1				-1				+2								+3				-3									-2
A3		+3		-3			+2				-2									+1									-1	
A4			+1		+3			-1					+2							-2									-3	
A5		-2				-3		-1										+3					+2					+1		
A6							-2		+2			-1										+1			+3					-3
A7	-3		+1	-2		-1												+2					+3							
A8		+3				-3						+1					-2										+2		-1	
A9				-3	+3															-1			+1	-2						+2
A10	-2	+3				+1	-3							+2								-1								
A11		-2			+3		+1	-3																-1		+2				
A12			-2	-3	+1						-1				+3								+2							
A13		+3				-3						+1						+2			-2								-1	
A14	-3										-1	+2						+3		-2					+1					
A15	-1			-2		+1																		-3	+3		+2			
A16			-2	-1											+2						+1	-3						+3		
A17									+3		-3				+2								-2			-1		+1		
A18	-1					+3			+2														-2					+1		-3
A19								-1			-2	+1		+3			+2									-3				
A20			-3						+1						-2			+2					+3						-1	
A21		+1						-3															+2	-2			+3			-1
A22		+3									-3			+2			+1				-2						-1			
A23	-2	+3		-1			+1																		+2	-3				
A24													-3	-1	-2			+3					+1					+2		
A25							-3										+2	+3										+1	-2	-1
A26		+1							+2		-1	+3	-2		-3															
A27	-1	+3						-2	+2																			+1		
A28			-2				-1					-3						+1					+2				+3			
A29		+2							+1				-1					+3						-2						-3
A30	-1					+2						+3			+1					-2				-3						
A	1	25	2	1	10	7	4	0	15	0	0	11	2	7	8	0	11	22	0	1	1	1	16	0	9	2	12	10	0	2
R	14	7	9	15	1	10	9	12	0	0	13	4	6	4	7	0	2	0	0	9	7	4	4	13	0	7	1	0	9	13
ISP +	-	18/30	-	-	-	-	-	-	15/30	0	-	7/30	-	3/30	1/30	0	9/30	22/30	0	-	-	-	12/30		9/30	-	11/30	10/30	-	-
	-	0,60	-	-	-	-	-	-	0,5	0	-	0,23	-	0,1	0,03	0	0,30	0,73	0	-	-	-	0,40		0,30	-	0,36	0,33	-	-
ISP -	13/30	-	7/30	14/30	9/30	3/30	5/30	12/30	-	0	13/30	-	4/30	-	-	0	-	-	0	8/30	6/30	3/30	-	13/30	-	5/30	-	-	9/30	11/30
	0,43	-	0,23	0,46	0,3	0,1	0,16	0,4	-	0	0,43	-	0,13	-	-	0	-	-	0	0,26	0,2	0,1	-	0,43	-	0,16	-	-	0,30	0,36

Matricea sociometrică a grupei II– testarea inițială **Anexa 9**

	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B24	B25	B26	B27	B28	B29	B30
B1				+1				-1						-3			+3			-2			+2							
B2	+1								+2								+3				-3				-1					-2
B3		+3		-3					+2		-2									+1									-1	
B4								-1		+3			+2					+1		-2									-3	
B5			+3			-3		-1				-2				+2												+1		
B6							-2		+2			-1				+1									+3					-3
B7			+2	-2		-1						-3				+3		+1												
B8		+3				-3						+1					-2						+2						-1	
B9								-3		+3						+1				-1				-2				+2		
B10	-2	+3				+1	-3							+2															-1	
B11		-2					+1	-3		+3														-1		+2				
B12				-3						+1	-1				+3	+2		-2												
B13		+3	+2			-3						+1									-2								-1	
B14	-3		+3								-1					+2				-2				+1						
B15	-1			-2		+1																	+2	-3	+3					
B16				-1											+2			-2			+1					-3		+3		
B17									+3		-3				+2	-2										-1		+1		
B18	-1	+3							+2							-2												+1		-3
B19								-1			-2	+1					+2						+3			-3				
B20			+2						+1						-2	+3		-3											-1	
B21		+1						-3								+2							+3	-2						-1
B22		+3									-3			+2			+1				-2									-1
B23	-2	+3		-1			+1																		+2	-3				
B24			+3										-3	-1	-2								+1					+2		
B25			+3				-3										+2											+1	-2	-1
B26		+1	+3						+2		-1		-2		-3															
B27	-1	+3						-2	+2					-3														+1		
B28			+1				-1					-3				+2		-2					+3							
B29		+2	+3						+1						-1									-2						-3
B30	-1					+2						+3								-2	+1			-3						
A	1	28	25	1	0	4	2	0	17	10	0	6	2	4	7	18	11	2	0	1	2	0	16	0	9	2	0	12	0	0
R	11	2	0	12	0	10	9	15	0	0	13	9	5	7	8	4	2	9	0	9	7	0	0	13	1	10	0	0	10	14
ISP +	-	26/30	25/30	-	0	-	-	-	17/30	10/30	-	-	-	-	-	14/30	9/30	-	0	-	-	0	16/30	-	8/30	-	0	12/30	-	-
	-	0,86	0,83	-	0	-	-	-	0,56	0,33	-	-	-	-	-	0,46	0,30	-	0	-	-	0	0,53	-	0,26	-	0	0,40	-	-
ISP -	10/30	-	-	11/30	0	6/30	7/30	15/30	-	-	13/30	3/30	3/30	3/30	1/30	-	-	7/30	0	8/30	5/30	0	0	13/30	-	8/30	0	-	10/30	14/30
	0,33	-	-	0,36	0	0,2	0,23	0,5	-	-	0,43	0,10	0,10	0,10	0,03	-	-	0,23	0	0,26	0.16	0	0	0,43	-	0,26	0	-	0,33	0,46

Matricea sociometrică a grupei martor – testarea finală

Anexa 10

	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19	M20	M21	M22	M23	M24	M25	M26	M27	M28	M29	M30
M1		-3						-1									+3			-2	+1						+2			
M2	+1				-1				+2								+3				-3									-2
M3						+3	+2				-2									+1			-3						-1	
M 4			+1		+3			-1					+2							-2									-3	
M 5		-2				-3		-1										+3					+2					+1		
M6							-2		+2			-1										+1			+3					-3
M7	-3		+1			-1							-2					+2					+3							
M8		+3				-3						+1					-2										+2		-1	
M9					+3	+2														-1		-3	+1	-2						
M10	-2	+3				+1	-3							+2								-1								
M11		-2			+3		+1	-3																-1		+2				
M12			-2		+1						-1				+3							-3	+2							
M13		+3				-3						+1									-2								-1	+2
M14	-3										-1	+2						+3		-2					+1					
M15	-1					+1																	-2	-3	+3		+2			
M16			-2										-1		+2						+1	-3						+3		
M17									+3		-3				+2								-2			-1		+1		
M18	-1					+3			+2														-2					+1		-3
M19								-1			-2	+1		+3			+2									-3				
M20			-3						+1						-2			+2					+3						-1	
M21		+1						-3															+2	-2			+3			-1
M22		+3									-3			+2			+1				-2						-1			
M23	-2	+3					+1		-1																+2	-3				
M24													-3	-1	-2			+3					+1					+2		
M25							-3										+2	+3										+1	-2	-1
M26		+1							+2		-1	+3	-2		-3															
M27	-1	+3						-2	+2																			+1		
M28			-2				-1					-3									+1		+2				+3			
M29		+2							+1				-1					+3						-2						-3
M30	-1					+2						+3			+1					-2				-3						
A	1	22	2	0	10	12	4	0	15	0	0	11	2	7	8	0	11	19	0	1	3	1	16	0	9	2	12	10	0	2
R	14	7	9	0	1	10	9	12	1	0	13	4	10	4	7	0	2	0	0	9	7	10	9	13	0	7	1	0	9	13
ISP +	-	15/30	-	-	-	2/30	-	-	14/30	0	-	7/30	-	3/30	1/30	0	9/30	19/30	0	-	-	-	7/30	-	9/30	-	11/30	10/30	-	-
	-	0,50	-	-	-	0,06	-	-	0,46	0	-	0,23	-	0,10	0,03	0	0,30	0,63	0	-	-	-	0,23	-	0,30	-	0,36	0,33	-	-
ISP -	13/30	-	7/30	0	9/30	-	5/30	12/30	-	0	13/30	-	8/30	-	-	0	-	-	0	8/30	4/30	9/30	-	13/30	-	5/30	-	-	9/30	11/30
	0,43	-	0,23	0	0,30	-	0,16	0,40	-	0	0,43	-	0,26	-	-	0	-	-	0	0,26	0,13	0,30	-	0,43	-	0,16	-	-	0,30	0,36

Matricea sociometrică a grupei experimentală – testarea finală

Anexa 11

	E 1	E 2	E 3	E 4	E 5	E 6	E 7	E 8	E 9	E 10	E 11	E 12	E 13	E 14	E 15	E 16	E 17	E 18	E 19	E 20	E 21	E 22	E 23	E 24	E 25	E 26	E 27	E 28	E 29	E 30
E1				+1		-3					-1						+3						+2				-2			
E 2																+1	+3		-2						-1			+2	-3	
E 3					-2		+2						+3				-3			+1									-1	
E 4	+2							-1		+3					-2							+1				-3				
E 5								+3	-3			-2											-1	+1						+2
E 6			-3							-2		-1				+1		+2						+3						
E 7			+2			-1			-2								-3	+1			+3									
E 8			-1						-3			+1					-2							+3						+2
E 9			+2								+3					+1				-1					-2				-3	
E 10				+3		+1			-3		-1			+2									-2							
E 11			-1				+1		+3							-3										+2		-2		
E 12										+1	-1				+3		-3	-2		+2										
E 13		+3							-3						-2		+1										+2		-1	
E 14				+1				+3			-1									-2								-3	+2	
E 15			-1			+1				-2		+3						+2						-3						
E 16		+2		-1													-2			+3	+1		-3							
E 17	+2		-3													-2		+3				+1			-1					
E 18	-1		-3			+2		+1					+3			-2														
E 19								-1		-2		+1					+2								-3		+3			
E 20			+2						+1					-1	-2	+3		-3												
E 21							+2	-3		+1													+3				-2			-1
E 22	+3										-3			+2			+1				-2									-1
E 23	-2			-1	+1						+3														+2	-3				
E 24								+3					-3		-2						-1		+1					+2		
E 25			+3				-3										+2											+1	-2	-1
E 26		+1		-1					+2		+3		-2		-3															
E 27		-1						-2						-3			+2			+3								+1		
E 28			+1			-1										+2		-2					+3			-3				
E 29			+3							+2				+1	-1				-3					-2						
E 30	-1				+3	+2													-3	-2	+1									
A	7	6	13	5	4	6	5	10	6	7	9	5	6	5	3	8	14	8	0	9	5	2	9	7	2	2	5	6	2	4
R	4	0	12	3	2	5	3	7	14	6	8	3	5	4	12	7	13	7	8	5	3	0	6	5	7	9	4	5	10	3
ISP +	2/30	6/30	1/30	2/30	2/30	1/30	2/30	3/30	-	1/30	1/30	2/30	1/30	1/30	-	1/30	1/30	1/30	-	4/30	2/30	2/30	3/30	2/30	-	-	1/30	1/30	-	1/30
	0,06	0,20	0,03	0,06	0,06	0,03	0,06	0,10	-	0,03	0,03	0,06	0,03	0,03	-	0,03	0,03	0,03	-	0,13	0,06	0,06	0,10	0,06	-	-	0,03	0,03	-	0,03
ISP -	-	-	-	-	-	-	-	-	8/30	-	-	-	-	-	9/30	-	-	-	8/30	-	-	-	-	-	5/30	7/30	-	-	8/30	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	0,26	-	-	-	-	-	0,30	-	-	-	0,26	-	-	-	-	-	0,16	0,23	-	-	0,26	-

Firma poligrafică „VALINEX” SRL,
Chişinău, str. Florilor, 30/1A, 26B
tel./fax 43-03-91
e-mail: info@valinex.md
http:\\www.valinex.md

Bun de tipar 26.10.2023
Coli editoriale 8,11. Coli de tipar conv. 8,37.
Format 60x84 1/16. Garnitură „Times”.
Hirtie ofset. Tirajul 300.